

BENJAMIN DUPRAT,
Libraire de l'Institut,
de la Bibliothèque impériale
etc.
Langues et Littératures
orientales.
Paris, Notre-Dame-de-la-Chapelle, 7.

18⁺

y

avec une planche
de la même époque
de la même époque

Diun Haupt II, 996-997.

De Bachs. - Sommer. IV, 1047 No. 3

Caillat No 5790

ATHANASII KIRCHERI
FULDENSIS BVCHONII

E SOC. IESV.

PRODROMVS
COPTVS SIVE ÆGYPTIACVS.

Ad

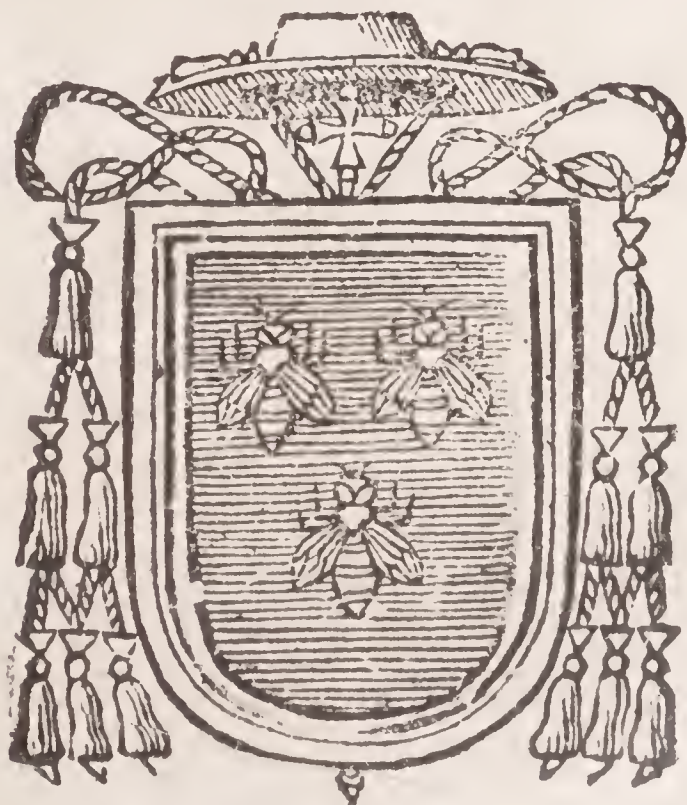
Eminentiss: Principem S. R. E. Cardinalem

FRANCISCVM BARBERINVM.

in quo

Cùm linguæ Coptæ, siue Ægyptiacæ, quondam Pharaonica, origo, ætas, vicissitudo, inclinatio; tùm hieroglyphicæ literaturæ instauratio, vti per varia variarum eruditionum, interpretationumque difficillimarum specimina, ita noua quoque & insolita methodo exhibentur.

Μηδὲν κεκαλυμ-
μῶνον ὁ ἐκ ὑποκα-
λυφθῆσε]

Μηδὲν κρυπτόν
ὁ ἐ γνωσθήσε]

Λακ.β.

Romæ. Typis S. Cong: de propag: Fide. 1636.

Superiorum permissu.

Eminentissimo Principi

FRANCISCO
CARD: BARBERINO
S.R.E. Vicecancellario

ATHANASIVS KIRCHERVS

è Soc. IESV

perpetuam felicitatem.

I Acienda est, Eminentissime Princeps, mihi penè dixerim inuito, existimationis alea; dum hæc Coptæ, seu AEgyptiacæ linguæ primitias, sub Eminentissimi Nominis tui splendore mentis oculorumque arbitrio committo, æqua atque iniqua variorum iudicia non iniquo animo præstolaturus. Et latuissent illa sanè cum suo Authore, sicuti reliqua omnia, quæ de priscâ, atque hucusque incognitâ AEgyptiorum symbolicâ sapientiâ indefesso studio, conatu pertinaci, iam compararam suppellectilia; nisi officiosa amicorum importunitas, armata deprecatio & amica quædam vis, quotidiana penè expostulatione de manibus extorfisset. Quorum ego, si authoritatẽ æquè ac rationes eneruare valuisssem, animum meum procul du-

Epistola Dedicatoria.

bio obfirmassem, priuataque delectatione contentus illud Antigenidæ vsurpassem: *Intus mihi cano & musis.* Nam quod nōnulli cōmemorabant, vestigium aliquod relinquēdum esse, quo me posteritati vixisse testarer; ne totus morerer, magnaq; pars mei vitaret libitinam; nihil admodum me commouebat, cui sola nominis immortalitas nimis exi-
le præmium tantorum laborum semper est visa. Memineram etiam præclare illud à Seuerino Boetio, sapienterque pronunciatum.

*Quod si putatis longius vitam trahi
Mortalis aura Numinis.*

*Cum sera vobis rapiet hoc etiam dies
Iam vos secunda mors manet.*

Porro si gloriæ posteritatisque recordationi velificandum est, aliud à Propheta Regio viris Religiosis æquor aperitur, vt assidua nimirum virtutum solidarum, exercitatione, atque apparentium bonorum contemptu, nunquam interituram nominis immortalitatem confectentur: In memoria enim æterna iustum fore, diuino illius vaticinio, multò iam ante didiceram. Plus igitur aliquantò eorum rationes videbantur momenti, qui neminem sibi vni natum esse contendebant; ac proinde quæ quis talenta à Deo O. M. sibi concredita affecutus
esset.

Epistola Dedicatoria.

esset publica luce aliorum iudicio non indigna, publico nequaquam inuidenda. Sed habebam tamen non pauca quæ his opponerem; ac primum quidem tenuitatis meæ mihi conscius, non satis incorruptum Iudicem esse arbitrabar amicorum in me beneuolentiam. Quin & continuo illud animo obuersabatur meo: quis leget hæc? aut si legere possit, quis animum, linguas adeo peregrinas, tantumque ab orbe nostro remotas ut intelligat, adijciet? Neque enim ignorabam acria Criticorum ætatis huius ingenia, & Aristarchis suis hoc sæculum abundare. Nam si presso pede eorum, quide rebus maximè arduis scripserunt vestigijs institero, styli barbariem seuerioribus obeliscis mox iugulabunt: si aliquantò liberius in philologiæ campos excurrero, rebus grauioribus verborum ampullis fucum obducendo, iniuriam me facere dictitabunt. Hisce rationibus hoc apud amicos agebam, ut nihil agerem Neque tamen idcirco verborum lenocinia, fucosque, & calamistra in materia graui difficilique sum se ètatus; hanc hederam scriptis suis appendant licet, qui re totâ sunt destituti; nobis difficultium, rerumque abditarum inquisitio, natiuo suo cultu castius videtur nitere.

Plus itaque omnibus hisce honoris Dei, in quem

Epistola Dedicatoria.

unicum collimabam, & boni publici cura poterat, qua factum est, ut ego, qui popularem auram nunquam magni aestimaui: ne maledicentiae quidem fluctus, declinare latendo potuerim, & cum negotij nil fuerit silendo sapientem videri, nunc in eam me palæstram dederim in qua non rarò, ut cum Comico loquar, existimationis damno *desudascitur*. Verùm in hac ambigua mentis luctâ, me reficit, ac restaurat unicum Eminentissimi Nominis tui patrociniũ; cuius eximio splendore frontem huius operis ut insignirem, varijs sum rationibus adductus. Imprimis quia Eminentia tua, ut huiusmodi aggrederer, iussit; ut auderem, animavit; ut possem, necessaria suppeditavit; ut feruentius progrederer, stimulũ addidit tuus in reconditis literaturis inuestigãdis ingēs cura, & studiũ incredibile; ut demum cautè agerem & consideratè, tum in ijs percẽsendis, acerrimum permouit iudicium, aliæque virtutes, quæ quantæ sint, malim silentio prædicare, quàm, ut quondam de Augusto dicebat Suetonius, parcè & ieiunè attingere. Accessit hisce demum omnibus, singularis tuus in Societatem nostram affectus, cui tametsi ex æquo me respondere posse diffidam, in parte tamen gratiarum reponendum est, non ingratum esse cor ari.

His

Epistola Dedicatoria.

His igitur rationibus motus ecce Prodrömus iste Coptus seu AEgyptiacus, tandem post diuturna itineris difficilis pericula, laboreſq; varios integer & incolumis Eminentissimo conſpectui tuo ſe ſiſtit, vti nouarũ, ita rararum recõditiffimarumque rerum Nuncius fidelis. Tuum erit, eã quã rerum nouarum proſcænia ſoles fronte eum excipere. Etsi enim fermo eius fuerit ſimplicior, & prima fronte neſcio quid impolitum, & aſperum præſe tulerit, placebit tamen ni fallor mira quædam eius in loquendo varietas, & quod rei caput, rerum incognitarũ multiplex manifeſtatio, alio autem eum ſine non præmiſi, quã vt, quid in reliquo de ſacris AEgyptiorum ſculpturis ſecuturis operibus molirer patefacerẽ, & quã ingens linguarum exterarum notitia ſecretioribus ſtudijs & diſciplinis lumen adferret, propalãm demonſtrarem. Quod ſi verò id expeçtationi tuæ non ita reſponderit, excuſes id velim, ceu opus non niſi ſubceſuiarum horarum elucubratione partum. Alterum verò opus (quod hõc tanto futurum eſt excellentius, quanto non immeritò altior & ſublিমior Philoſophia Grãmaticã cenſeri ſolet.) Hieroglyphicorum, inquam, enigmatum rediuiuum Oedipum, omnem prioris defectum facilè ſuppleturum tibi perſuadeas. Hoc

enim

Epistola Dedicatoria.

enim exiguum esse fateor, & non nisi rudimentum quoddam, seu quasi primam quandam adumbrationem: qualecunque tamen sit, splendorem à purpura tua habiturum confido, & (fas sit dicere) tuam ab eo aliquem, vt nimirum ad exteros & posteros dimanet hic tuus in optimas artes vel amor vel honor; dimanet, inquam, in laudem tuam, in aliorum exemplum. Quod cum factum comperero, fructum me laboris mei non exiguum consecutum putabo. Deus Eminentiam tuam Ecclesiæ Catholicæ decus, atque ornamentum quam diutissimè seruet incolumem. Vale. Romæ è domo Professæ Soc: Iesu. 14 die mensis Coptici $\Theta\omega\chi\tau$ seu 2. Augusti, anno Christi 1636. Coptitarum Martyrum 1352.

AD LECTOREM.

Cum omnem Aegyptiacam antiquitatem instaurandi nobis sit animus; certè ipsius argumenti difficultas suadere videbatur, ut ab ea re, quæ totius antiquitatis veluti clavis erat, ab ipsa, inquam, veterum Aegyptiorum vernacula antiqua, quam Coptam, seu Pharaonicam appellamus, totius operis auspicaremur exordium. Huius enim, quàm ingens in omni facultate, arte, & scientia sit usus; quantum non ad profanæ tantum, sed & sacræ literaturæ cultum, verbo, ad omnem eruditionem antiquitatemque eruderandam conferat, et si Prodromus iste varijs in locis id abundè & variè doceat; Oedipum tamen Aegyptiacum varia sua eruditione, quam huius ope eruit, id non clariùs tantum & abundantius demonstraturum; sed & id quoque apud reconditoris literaturæ Amantes effecturum spero, ut hanc recens Europæ natam linguam non æstiment tantum sed & omne quoque studium industriamque ad eam addiscendam conferant, ad quod maiori facilitate præstandum, diætæ linguæ institutiones in fine operis huius adnectere volui, ut interim sese in eis exerceret Lector, & ad futura intelligenda aptiorem redderet capacioremque. Non aliam ob causam totius Oedipi quoque Aegyptiaci Ideam ijs apposuimus, nisi ut quantum ex utriusque literaturæ restitutione Reip: literariæ emolumentum sperari possit Lectori innotesceret. Certè norunt id amici, quibus abdita eius vel per rimas quasdam ostendi, qui nouitate rerum commoti, cum alia ratione nequirent, certim id encomiasticis metris Prodromo præponendis extollere sat agebant. Verum, ne laudibus acceptis hominum diuino fauori obicem ponerem, neue huiusmodi solatiola avidius

Ad Lectorem.

ambisse, aut etiam ante victoriã triumphos egisse viderer, eorum benevolentia laudata, ea qua par erat modestia recusavi; exceptis eorum Eulogijs, qui non tam Encomiastæ, quàm rerum variarũ Testes erant futuri, approbatoresq;. Nam cum hic præsens liber, Oedipi operis omninò novi, rari, difficilis, & argumenti multorum opinione incredibilis, sit Prodromus; cum pleraque præterea, è reconditis inuisisque Orientalium monumentis deprompta Europæos linguarum cognitione destitutos omninò lateant, adeoque multi forsitan in rebus adeò novis de fide mea dubitare, aut de impostura & fuce aliquo suspicari possent. Ut in re magni momenti maiori ingenuitate, fide & sinceritate procederem, simulque monstrarem linguarum, quas in operibus passim ad rerum dictarum confirmationem adducturus sum, me diuina gratia haud ignarũ: istius testes admittere volui, ipsos Græcos, Hebræos, Syros, Chaldaeos, Arabes, Armenos, Aethiopes, Abyssinos, Samaritanos, aliosque quibus mea literaria supellex nota est, quique mea omnia lustrarunt, reviderunt. quique susceptum opus consilio auxilioque nullo non tempore de proprijs suis aliqua communicantes pro viribus promouere contendunt. Atque hæc sunt beneuole Lector, de quibus te primò monitum volebam; quod si in ijs quicquam laude dignum inueneris, non mihi, sed Deo, bonorum omnium largitori, qui infantium linguas solus disertas facit, imputes velim. Vale.

MUTIVS VITELLESQVS
SOCIETATIS IESV
PRAEPOSITVS GENERALIS.

Cum Prodrum Coptum, seu Aegyptiacum P. Athanasij Kircheri, nostrae Societatis, tres eiusdem Societatis, quibus id commissum fuit, recognouerint; & in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, vt typis mandetur, si ita Reuerendissimo Domino Vicegerenti, & Reuerendissimo P. Magistro Sacri Palatii videbitur. In cuius rei fidem has literas, manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romae 23. Aprilis. 1635.

Mutius Vitellescas.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. Patri Mag.
Sacri Palatij Apostolici.

A. Torniellus Vicesg.

I Vssu Reuerendissimi Patris F. Nicolai Riccardij S. Palatij
Apostolici Magistri; librum P. Athanasij Kircheri Societa-
tis Iesu, qui *Prodromus Coptus*, seu *Aegyptiacus*, notatur,
rite & ordine censui; In eo, non solum nihil offendi Religioni
Catholicae & bonis moribus pugnans, sed contra, quam plurima
ex abditis sacrae vetustatis, & mysticis Aegyptiorum pene-
tralibus, ingeniosè eruta argumenta, quae cum ob genuinam
multarum linguarum cognitionem, tum ob reconditam rerum
peregrinarum eruditionem ex ipsis fontibus haustam, ortho-
doxae veritati robur & firmamentum sufficiunt, errores &
haereses labefactant. Dignum initium, unde caetera aestimentur.
Vigebit que diu, repertitium felicitate laboris & ingenij stu-
dium, nulli non eruditioni Sacrae & profanae, lampada (quod
dicitur) tradens. Ita censeo. Romae, ex Domo professa,
Iunij 15. An. 1636.

Melchior Inchofer .Soc. Iesu.

Imprimatur.

Fr. Nicolaus Riccardius S.P.A.M.

DOCTORVM ORIENTALIVM

De Prodromo Copto

Testimonia Encomiastica.

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠

Eiusdem Interpretatio verbalis.

Pater mi Doctor Venerabilis, clarissime Athanasi qui in
 tuis doctrinis imitari niteris Magnum Doctorem Athana-
 sium, Electas stellas splendidaeque Basilium, imitaris in
 scientia tua Solem Ecclesiae Gregorium. Ingenium sublime
 dedit tibi Dominus noster in abundantia misericordiarum
 eius. Et intelligentiam omnium philosophorum; Arnis om-
 nium scientiarum induit te, ut decet eos, qui ad praecleara ex-
 pedienda mittuntur. Virtus eius adiuuit te, discere voces sicut
 electos eius. Beatitudinem magnam dent animae tuae intelli-
 gentis, noti tui, & amici tui, & magistri, Doctoresque, quia
 sapientiam omnium Orientalium & linguarum plurimarum
 scientiam super alios declaras, inter Doctores doces, ser-
 monum variorum idiomata didicisti celeriter, manifestasti
 faciliter. Librum quem impressisti, & alios quos imprimere
 intendis, cum declaratione & commentatione verborum fa-
 cillimè dilucidas, voces obvias subtiliter voluis & pene-
 tras & multum laboras, breuiterque ponis & eleganter: su-
 scipe hanc hymnodiam, quam ex corde ad te mitto praecla-
 re Doctor, cui Syriacè offero. Gloria Bono qui direxit te &
 deduxit te verè, gratiarum actio Spiritui, qui adduxit te ad
 finem sine offensione.

ABRAHAMI ECHELLENSIS

Syri Maronitæ In Romane Sapientie gym-
nasio Arabicę Lingue ordinarij

Professoris

Ad Reuerendum P. Athanasium Kircherium
è Soc: Iesu

Carmen Syriacum.

ܐܘܢܐ ܩܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ
ܕܠܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ
ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ

ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ

ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ
ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ
ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ
ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ
ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ
ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ
ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ

Eiusdem Interpretatio.

S Aphnatphabnah, qui abscondita nobis declarat,
Intellectu splendenti ad Regiones sapientie volauit,
Thesauros inuenit apud Aegyptios, nemoque ausus est
Eorum seriem corrumpere, ipse verò solus aperuit.
Ecce circumfertur super currus & triumphat
Et omne idioma misit ad eum nuncios, ut eum laudaret.

شعر غيرة عربي لابراهيم الجقلاني

*Aliud Arabicum
eiusdem Abrahami Eccellenfis.*

يامن فاز على كل الـورى .
بعلم حازه بتغيب هـوع .
هم يحسدوك بما خصصت به .
ولا يكون قولهم عندك هـوع .
فلو قسم الليت اثلاثا ما اكلت
منه الكلاب ولو ماتت الجوع .

Eiusdem traductio.

O *Qui excellis in omni doctrina, quam possedisti, labore colle-
ctam. Inuideant tibi maleuoli propter id, quod tibi peculiare
fecisti. Verum eorum dicteria surdus mutus transeas. Si enim diuisus
fuerit leo tres in partes, non comedunt ex eo canes, etsi perirent fame.*

Aliud Estranghelo metro Balai eiusdem.

הגדור דה הגדור דה הגדור דה הגדור דה
הגדור דה הגדור דה הגדור דה הגדור דה

הגדור דה הגדור דה הגדור דה הגדור דה
הגדור דה הגדור דה הגדור דה הגדור דה
הגדור דה הגדור דה הגדור דה הגדור דה
הגדור דה הגדור דה הגדור דה הגדור דה

אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא

Expositio eiusdem.

Prodromus hic est scibilium, Nilus flumen mirabilium, Pro-
 dròmus omnium scientiarum, Nilus rerum prodigiosarum
 Terram Aegypti hic inundat. eiusque solum Agricolas beat.
 Ille Orbem sapientiæ aquis irrigat. Omnesque literatos pela-
 go scientiæ ditat.

Eiusdem Abrahami Ecchelenfis
 Idiomate Samaritano.

אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא
 אֶרֶץ מִצְרַיִם הַזֹּאת הִיא

: ԿՆՄԱ ԶԻՄԸ ԿՄԱԿԱՍ ԿՆ
 . ԿՆՆԿՈՅ
 ՔՆԶԿ. ԿՄԶ: ԿՆԿՆ ԿՆՆԶԶԶԶԶ
 : ԿՆՆ. ՆԿՆԶԶԶԶԶ
 ԿՆԶԶ ԿՆԶԶԶԶ ԿՆԶԶԶ ԿՆԶԶԶ
 . ԿՆԶԶԶԶԶԶԶԶԶԶ

Eiusdem interpretatio.

O Mnis lingua, & idioma elegans, quod circulus claudit
 Soluat vota sua & tributum separet.
 Illi, qui radicem famis à campo sapientie extirpauit.
 En Samaritanus munus suum offert, manu plaudit
 Et socios inuitat, & pelagus eius encomiorum nauigat.
 Et huic Ioseph laudem addit, & nunquam obmutescit.

Petri Pauli Copi Sacerdotis Armeni
 Eulogium Armenicum.

Իմաստանառիւթ ԹԷ բարոյսի հետեւեցանս աստուել զոյլ եյոյ
 լեզուս Ըսթանալով Ընդ որոսա տիեզերաց արդ էթե
 ոյք կամի զոյոսիսե հանձարս ուսաղել դեռ բար գտանիլ
 կարդալով զայս դերքս բոնղի է մայր ման լեզուաց*

Interpretatio eiusdem.

Multi ut peregrinas linguas & varias scientias addiscant per-
 uagantur, Africam, Asiam, & Europam; Sed iam necessarium am-
 plius non erit, cum quaecunque occulta Africa, Asia, & Europa con-
 tinentur, hic Author suis libris complectatur.

*Iodoci Hopffneri Herbipolitani, Theologi
In reconditum opus Prodromi Copti R.P. Athana-
sij Kircheri Fuldenfis Germani*

è Societ: Iesu

Rythmus Hebraicus

שִׁיר עֵבְרִי

Explicatio eiusdem.

כל לשונות בכל מדינה	Occasumque Ortumque inter qua tollit in altum
ממזרח עד מערב	Quaque solet Phoebus condere nocte caput.
ועברית ורומית לא דרך	Quæ te lingua latet? sit Hebræa, Latina, sit omnis
לשון קבטי היא לשונך	Vnam omnes calles. Coptica lingua tua est.
ותשאה באור מחשכתה	Hanc isthoc Prodromo biseno idiomate, primus
ביב לשונות שאתה	Mersam AEgyptiacis eruis è tenebris.

*Doctõris Io: Baptiste Ione de Sapheta, quæ Vrbs est
Galileæ superioris Palestinæ, Hebraicarum
literarum In Pisana Academia professoris
in idem opus
Rythmus Rabinicus.*

כִּי יוֹטֵבֵן הַטּוֹבֵל בְּדַלּוּתוֹ יוֹפִי הַמֵּלֶכֶת כַּסֵּתִי מִשְׁלִי וְאוֹעֵב

א תִּקְהַתְעוֹדֶה : שְׂכַם לּוֹ וְתוֹדֶה : אֲשֶׁר יִדּוּקֶה : בְּשִׁבְרֵמֶנְרִים :
ב דָּף לִכּוֹ וְהַבְּחִידוֹת אֲנִשְׁיִרְהֶב : כְּטַמְדִים מוֹסֵב : אֶף זֶה־כּ כַּגּוּיִם :
ג תִּנְכֶּה־סִימָן : כִּבְלַעַת וּזְמָן : לֹא הִכִּי־סֵלֶמֶן : קִלְסוֹן מֶנְרִים :
ד תִּמְיִהוֹן גִּלְהָ : בְּמִתְיָמוֹ עֵלֶה : וְגַם דִּלְהָ דִלְהָ : מִיִּם מֶנְרִים :
ה סִמְרִהוֹ קֵלֶל : שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל : וְכִכּוֹ הַגּוֹאֵל : קִרְא מֶנְרִים :
ו רוֹהוֹלוֹ יִפְרוֹס : כִּבְלַעַת שִׁידְרוֹשׁ : וְיִשְׁמְהוֹ לְגֵאֵשׁ כִּבְלַמְנְרִים :
ז כִּי לִכּוֹ עֵלְמֶה : יִקְרֶה תִּמְיָסֶה : עֵשֶׂה לִּבּוֹ כִּהְמֶה : כִּבְשִׁתְּכֵנוֹ מֶנְרִים :

PRODROMI COPTI CAPITVM SYLLABVS ET LEMMATA.

Proœmium Prodromi

Causa scriptiois. difficultas tractãdi antiqua; lingua Coptæ antiquitas; Eximiorũ virorũ ad hoc genus scribẽdi incitatio. Theſaurus Copto-arabicus præmittitur Hieroglyphici operis, veluti basis & fundamentum.

Caput I.

De etymo vocis Coptos.

Coptos non ab AËgypto, nec Chibt, sed ab Vrbe Copto deriuatur. ΓΑΠΤΙΟΣ Kopticũ قبطى Arabicum, Item ΧΝΕΙΣ & مصري Mesra quid propriè significant. differentia inter ΚΟΙΥΤΟΣ & ΚΟΨΥΟΣ. AËthiopica vox Gobzo quid? Copti Urbis descriptio. Cana Ramusio, Elitron AËgesyppo dicitur, celebritas eius & feracitas.

Caput II.

De Coptitarum institutis.

Coptite ante Christum Idolorum cultui deditissimi. Post Christum primi Christiana religione imbuuntur, Vrbs vicina Thebaidos. Coptite linguam AËgyptiam antiquam ab interitu vindicarunt. Libri Coptici Bibliothecæ Vaticanæ. Religionis studium apud Coptitas viget. Ingens Martyrum numerus. AËra Martyrum quid? Ritus Coptitarum in sacramentis administrandis. Liturgiæ Copticæ ratio. Coptica & AËthiopica Ecclesia una fuit olim sub Antistite Alexandrino. Quantum prodesse possint huiusmodi liturgiæ antiquissimæ Hereticis ad conuersionem.

Caput III.

De Copto-AËthiopicæ Ecclesiæ Colonijs in alias mundi partes traductis.

Coptite, AËgyptij, & AËthiopes, lingua Syriaca quõdam in sacris vsi sunt. Ex AËgypto, Syria, & AËthiopia in Indiam ad propagationem fidei

Prodromi Copti Caputum Syllabus.

dei Christianæ Colonie transmissæ, idque ex vetustissimo monumento Syro-sinicis characteribus, quod paucis ante annis in China detectum fuit, inscripto probatur.

Caput IV.

De Colonijs dictis in Indiam, Chinam, Iaponiam, Tartariam deductis.

Quid & ubi propriè Cathaia, Quis & ubi magnus ille Presbyter Ioannes. De Gryphibus & Pygmaeis, & an hi propriè homines sint. De prima prædicatione S. Thomæ Apostoli in India, eiusq; martyrio Calurmine seu Maliapora peractò, de Cruce miraculosa sanguine eius expressa. Brachmanicarum literarum cruci circumscriptarum interpretatio. De nauigationibus primorum Christianorum ex AEGypto in Indiam, quæ Ophir AEGyptiacè dicitur, varia traduntur.

Caput V.

Lingua Copta seu antiqua AEGyptiaca affinis olim Græcæ. Examen nominis Coptici seu AEGyptiaci. *I bapnat fanekh*. seu *Psontomphanich*. AEGyptij ob miracula patrata vocant Moysen *Psontomphaneti*, quod arcanorum reuelatorem significat; discutiuntur circa hoc nomen textus Hebraicus, Syriacus, Arabicus, Chaldaeus, Samaritanus, Græcus, Armenus, Coptus. Copta lingua non fuit affinis Hebraicæ nec alijs Orientalibus linguis, Græca excepta. Locus Beniamini explicatur de AEGyptiaca lingua. Moses nomen AEGyptiacum eiusque significatio. Comparatio linguae Coptæ cum alijs linguis Orientalibus. Menses AEGyptiorum Veterum, & nomina stellarum aliarumque rerum, uti herbarum, animalium, Deorum, Copta lingua cum antiqua AEGyptiaca eadem adhuc retinet. *Asima* non est AEGyptiacum nomen, sed Samaritanum.

Caput VI.

De Nomine Dei Copto $\Phi\text{†}$ Phta.

Mysticum nomen est. mysticorum nominum ratio. Varia monogramma. Mystera literarum Armenicarum. Mystera nominis Copti $\Phi\text{†}$ explicantur. Quis fuerit Phta antiquus AEGyptiorum Deus. Generatio eius ab Hemepht. Phta mundi symbolum; nomen uni-

Prodromi Copti Caputum Syllabus.

uniuersum perambulans. Characteres varij Phta seu Tauti inter Hieroglyphica adhuc reperiuntur. Vnde baculus nota Tau insignitus D. An to ty. Figura baculi Mosaici quæ fuerit? Coptitarum, mysticorum nominum rationes habet. Comparatio eius cum nomine Dei tetragrammato.

Caput VII.

Lingua Græca primùm à lingua AEgyptiaca profluxit. Notabilia, de signo senarij numeri Græcorum, apud Coptitas adhuc pro litera Alphabeti sexta usurpato. Differentia linguæ antiquæ AEgyptiacæ, vernaculæ & Græcæ quæ ipsis doctrinalis erat. Columnæ & monumenta Græcis literis inscripta. Pænorum lingua olim similis erat Hebraicæ. Lingua Copta ex varia AEgyptiaci Imperij mutatione variam quoque corruptionem passa est. A Latinis, Græcis, Arabicis multa mutuatur. In Syntaxi nominum & verborum quanta sit ab omnibus cæteris linguis discrepantia.

Caput VIII.

De utilitate Linguæ Coptæ.

Utilitas linguæ Coptæ maxima non ad hæreses duntaxat refutandas, sed & alias literas excolendas. Thesaurus librorum Coptorum in Bibliotheca Vaticana, eorumque Catalogus. Thesauri Copto-arabici præstantia. Alphabetum Agarenorum seu Africanorum. Mirabilis cuiusdam Vetustissimæq; Inscriptionis, in rupe quadam môtis Oreb incisæ, à nemine ante hac explanatæ vera, certa & fidelis Interpretatio: in qua multa recondita ex Hebræorum antiquitatibus eruuntur.

Caput IX.

Literis hieroglyphicis verba Copta inserta fuisse varijs exemplis ostenditur. Variæq; monogrammata dilucidantur: quibus denique subiungitur Specimè interpretationis hieroglyphicæ; in quo multa de veterũ AEgyptiorum symbolicis disciplinis à nemine (quod sciam antehac) indigitata nouo ausu & molimine produntur. Quibus omnibus in fine tractatus particularis de elementis linguæ Coptæ, quem Primitias linguæ Coptæ siue AEgyptiacæ notare libuit; unà cum Idea Oedipi, adnexus est.

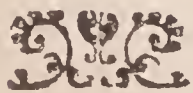
CTH Φ†

AD EMINENTISSIMUM

S. R. E.

FRANCISCUM

CARD. BARBERINUM

PRODROMI COPTI

Siue Aegyptiaci .

Ἰ Π Ο Ο Ι Μ Ι Ο Ν

VM olim , Eminentissime Prin-
ceps , repentino quodam apud
Corinthios rumore percrebui-
set , Philippum Macedonum vr-
bi cum vasto exercitu imminere ,
ciuesq; ad obsidionem ferendam impigrè , quæ
forent ex usu parassent : Fertur *ἡμερόβιος* ille Dio-
genes deposito philosophico & pileo , & pallio ,
fordidatus , & squalore obsitus , dies aliquot ,
suum illud dolium *ἀνω τε καὶ κάτω* , quasi magnum
quippiam moliturus per collem vrbi vicinum

A

no-

nouo quodam & ante hac inuiso laboris genere, voluisse, reuoluisse, subuoluisse, & deuoluisse. Quod cum pleriq; mirarentur, atque adeo inusitato rei spectaculo attoniti: ecquid insueta hac vasis volutatione sibi vellet? rogarent; respondisse; ne ipse, alijs omnibus negotiosis, solus otiosus videretur. Intelliges ni fallor (Magne Princeps) quid hac Prodromi mei prolusione velim. Cum singulari fauore tuo in Urbem accersitus, doctissimos quosuis in hoc orbis theatro legendo, scribendo, docendo, & aliter certatim de literis, ac posteritate bene mereri viderem; palladijsque machinis aduersus ἀγνοίαν felici marte pugnare; ac eam in rem nouas subinde acies instruere, quæ & cæsim & punctim in illam eiusq; socios, ac fœderatos sub præstantissimis ducibus irruant. Mihi Diogenæi illius, digni sanè tanto Philosopho apophthegmatis memori visum est, pro mea tenuitate, in medium cum illis prodire, ne inter tot egregios probatæ virtutis milites, vnus de multis cessator haberer. & proinde, Hesiodi illud in me cadere meritò agnoscerem, ἐτάξιον ἄχθος ἀπέργης. Verum cum in hac velitatione, ac verè Apollinea expeditione oportunum dolio hoc philosophico voluendo locum inquirerem, atque in tanta occupationum, ac studiorum, quibus singulos iam intentos intuebar varietate, sedulò circumspicerem,

Hesiodus.
Theog.

rem, qua in parte huius literarij campi industriam meam potissimum collocarem; ecce stationibus iam singulis occupatis, sola mihi restare video antiquissima illa Aegyptiorum ruderata, ac temporis iniuria semisepultas monumentorum parietinas; Nam præter difficilem illam antiquitatum Aegyptiacarum, sacrorumque mysteriorum, sub hieroglyphicis disciplinis latentium à nemine hucusque (quantum quidem mihi scire licet) tentatam inuestigationem, idioma quoque Aegyptiaci antiqui, quod Coptum vocamus, restauratio mihi commissa tanto maiorem laborum copiam, quanto & materia rarior est, & difficilior, suppeditavit. Præsertim cum in summa illa rerum humanarum inconstantia, & vicissitudine nil difficilius sit, ac arduum magis, quam earum rerum, quas vetustas temporum paulatim ab hominum memoria longè remotas, ita abdidit; ut omnem intellectus lucem effugere videantur, describere narrationem: in qua præobscuram ambiguitatem scribentibus præbet rerum inexplorata antiquitas; & legentibus quandoque fidem detrahit abstrusa ac infinitis dissentientium Authorum controuersijs intricata; & admodum perplexa temporum descriptio. An non igitur in me campum adeo confragosum, ac innumeris difficultatibus impeditum, potissimum sine duce viarum gna-

Difficultas tractandæ materiæ.

Multæ tenebrarum
multus error.

ro, ingredientem appositè quadrabit, nota illa
Hebræorum מְרִבָּה חֶשֶׁךְ מְרִבָּה תוֹעָה ? vbi enim multa tenebrarum caligo, ignota adhæc via, multos errores & lapsus, frequentesq; offensiones contingere necesse est. Ac proinde periculosa plenum aleæ opus me aggredi non ignoro; dum non de communi aliquo, ac familiari nobis idiomate, sed Sapientum Aegyptiorum antiquissimo, lingua vti in hunc diem Europæis incognita, sic vetustatis apud ipsosmet Aegyptios adhuc incompertæ, ac plurimarum gentium commixtione succedentibus seculis vitiata aliquid certi adstruere contendo. Sed enim cum nullæ tenebræ tantæ sint, in quibus non aliquis saltem lucis effulgeat radius; nec tanti rerum nodi, quos non humani ingenij veritatis amore flagrantis sagax dissoluat industria; Ego certè non reconditoris tantùm antiquitatis studiosis; sed & toti Reip: literariæ rem haudquaquam ingratham me facturum existimaui. Si, vti in cæteris Aegyptiacis, quæ hucusque delituere monumentis eruderandis; ita in eorundem lingua seù idiomate restaurando, operam meam quantulamcunq; collocarem; opusq; non tam proprio ingenij ad quæuis difficilia cæteroqui prompti motu; quam doctissimorum virorum, quos inter principem saue non immeritò locum obtinet Amplissimus Dominus Nicolaus Fabricius

cius de Peiresc Christianissimo Regi à secretis confilijs armata deprecatione extortum aggrederer, idq; ab alijs derelictum, ad incudem reuocarem. Ne verò laborem difficultatemque subeundam pertimescens & ego animum propositumq; exequendi operis abijcerem, Ecce causa fuit antiquissimus Codex manuscriptus, seu Onomasticon Copto-arabicum, quod Illustrissimus D. Petrus à Valle Patritius Romanus non ita pridem ab omni temporum, tinearumq; iniuria vindicatum, ex Aegypto secum transportauit: cuius ex arabicis tenebris in lucem latiam deducendi curam cum mihi aliorum rogatu Emin. Princeps commendasses. tantum è continua eiusdem tum versione, tum rerum in eo occurrentium consideratione profeci, vt cum eius linguæ Coptæ non iam planè ignarus, quamplurimas ad Aegyptiorum antiquitatem pertinentes difficultates eius opera me soluere posse considerem, hieroglyphicis (quibus tum magno ardore enodandis incumberebam) adeoq; alijs omnibus occupationibus tantisper suspensis hoc præsens opus cæteris secuturis lucubrationibus meis adeò fructuosum, sine mora aggressus fuerim; memor illius Tatiani: τῷ ἀειτέρον Σωταξίς ἀπόδειξις ἐστὶ τὸ λαμβάνειν τῷ ὑστερον. Et quamuis tota hæc materies ad hieroglyphicos tractatus commodius differri potuisset; quia tamen Thesaurus

linguæ Coptæ, sicuti & alia de Romanorum obeliscorum interpretatione molimina hanc tractationem veluti *περὶ ἑαυτοῦ* atque adeo separatam vendicare videbantur, eam ceu Prodro- mum quendam, laudabili amicorum importu- nitate extortum, ac secutororum operum veluti exhibitorem absque vlla dilatione mox expe- diendum existimaui. Sed, ne antequam rem ag- grediamur, ἀξίως vitium subrepat, vti in huius- modi miscellis dissertationibus fieri solet; hasce nostras exercitationes in certas classes, seu capita dispertiri visum est.

CAPVT I.

De Etymo vocis Coptos .

ETymorum, vocumq; peregrinarum perperam intellectarum imperitam explicacionem magnis passim erroribus scriptores implicuisse, vt alia multa eruditorum monumenta, ita & illi demonstrant, qui vocem *κόπτος*, in rerum diuersarum sententiam distraxerunt.

Atque ij quidem, qui hoc vocabulum, *κόπτος*, idem esse volunt cum voce (Aegyptus) frigidis sanè coniecturis fulti, exiguos monstrant, vt postea videbimus in Arabicæ, & Coptæ linguæ cognitione progressus. Alij vero, qui eius etymon ab eo Rege, qui primus Mitsraim, Aeriam aut Oceaniam antiquitùs dictam, Aegypti nomine insigniuit, quemq; Aegyptij, teste Leone Africano, vulgari lingua Chibth appellant, deducere volunt; eo longius à vero aberrant, quanto inter Coptos, & Chibth maior censenda est differentia: Alij denique qui totius vocis huius *ετυμολογίαν* ab vrbe Coptos deriuant, præ reliquis videntur, ita loqui fas sit, *κοπτιζεν*. Veruntamen cum singulis iam recensitis opinionibus, rationes vtrinque non incongruæ occurrant; visum fuit eas hic ad examen reuocare; vt eorum rationibus & argumentis primo

Koptos non deriuatur à voce Aegyptus.

Neque ab Aegypto primo Rege quem Chibt appellant.

Ioannes Leo Africanus l 8.

Koptos ab Vrbe Copto deducitur.

8 *Cap. I. De Etymo Coptos.*

trutinatis, quid de singulis sentiendum, statuendumq; sit, patefiat.

Primi itaque qui (*Ἡ Κόπτος*) cum voce (*Aegyptus*) passim confundere solent; aliam opinionis suæ rationem non adducunt, nisi solam affinitatem, quam vox Arabica *قبطى* *Kopti*, & Copta vox *γύπτιος*, aut *γέπτιος*, tum sono, tum significatione obtinent ad vocem (*Aegyptus*) Verum hocce infirmo fundamento inniti, nemo non videt. Nam si dicta vocabula paulò pensiculatiùs discutiantur, affinia quidem ea, & *ὁμόφωνα*; non *ὁμόνυμα* esse reperientur. Nam ijs, qui vel extremis labris, dictarum linguarum elementa degustarunt, compertum esse existimo; hanc vocem *γύπτιος* hoc loco propriè *Aegyptum*, nec lingua Copta; nec *قبطى* (*Kopti*) Arabica significare. Cum *Aegyptum* Coptitæ propriè denotent per dictionem *χίμι*; quemadmodum eandem per dictionem *مصر* (*Mesra*) significant Arabes; patent hæc luculenter ex Onomastico nostro Copto-arabico; cuius Author, quodocunque rerum ad Coptitas pertinentium titulos in Onomastico dicto Copto-arabice ponit; nequaquam *Mesra*, vel *χίμι*, quibus verbis cæteroquim *Aegyptum* propriè dictam indicat, utitur. Sed *μετγύπτιος* & *قبطى* *Copti*, queis nil aliud nisi *Coptorum*, seu *Coptitarum* in *Aegypto* sectam vult significare. Sic titulus

Coptitæ
Aegyptū
proprio
nomine,
chemi, &
Arabes
Mesra.

tulus *ναβοτμετγυπτιος* Menses Copticos, non Aegyptios denotat. Cui & arabica versio consonat; quæ dictum Copticum interpretatur *الشهور القبطية* hoc est menses Copticos. non *الشهر المصري* videlicet menses Aegyptios. Pariratione Onomasticon Copto-arabicum numeros Coptitarum, non appellat *πιαριτμοςνχημι* hoc est numerum Aegyptium; sed *πιαριτμοςνιγυπτιος* seu numerum Copticum. Vti & Arabes *الجساب القبطي*. Multa similia thesaurum linguæ Coptæ voluenti occurrent; *χημι* itaque etymo deducto à primo Aegypti cultore Chamo Noëmi filio, siquidem Beroso credimus, propriè lingua Copta Aegyptum significat; Quemadmodum in Arabica lingua *مصر* Mesra, à Misraim Chami filio deducto nomine; Priori subscribit Plutarchus libro de Osiride, & Iside in quo Aegyptum antiquis seculis *χημια*, hoc est vas *μυαίγσειον*, à nigrore nimirum & pinguedine terræ vocatam ait. Posterius, Arabes, Chaldæi, Syri, Aethiopes, Armeni, Persæ, omnes deniq; Orientales populi communi consensu asseuerant. *γυπτιος* vero & *قبطي* Kopti, propriè ab vrbe Coptos, Originem deduxere. Vnde & linguam Coptam, & si eandem cum antiqua Aegyptia faciamus, negamus tamen à voce Aegyptus eam deriuatam, sed ab vrbe Coptus, & non secus ac Latinam linguam à principe vrbe Roma, Ro-

Niabotme meggiptios.

Alschahur elKaptihe. Alschahur almeiriin.

Piaritmos nichemi.

Alhhesab elKopti.

Chemi deriuatur à Chamo, & Mesra à Misraim eius filio.

Plucarchus l. de Osir. & Iside.

Menses Aegyptiorum antiquorum & lingua eorum ab vrbe Coptana vocatur Copta; sicuti Menses & lingua Latinorum ab vrbe Roma dicitur Romana.

Coptos &
Cophthos
non sunt
idem.

Cophthi
qui dicantur.

Coptos
non deri-
uatur à
Chibth.

manam, aut Indicam à Mexico, Mexicanam dictam asserimus. Notandus hic error quidam, in quem cum plurimi ex non infimis Authoribus inciderint, eum nequaquam dissimulandum censuimus, est autem iste, quod $\kappa\acute{o}\tau\omicron\varsigma$, & $\kappa\acute{o}\phi\theta\omicron\varsigma$ passim imperitè confundant; cum tamen tantum absit ut ea nomina idem sint, ut etiam toto cælo diuersa reperiantur. de Copto paulò ante dictum est, de quo & in sequentibus fusius dicemus. $\kappa\acute{o}\phi\theta\omicron\varsigma$ vero nihil aliud est, quam à Mahumetanis confictum vocabulum, quo Christianos Aegyptios, seu Monachos aliosq; religiosæ vitæ sectatores Cophthos, quasi dicas incisos, per contemptum appellare solent, quæ diligenter notanda sunt. nec enim $\kappa\acute{o}\phi\theta\omicron\varsigma$ apud præscos Authores unquã me legisse memini. Sed nos his notatis, eo vnde digressi sumus reuertamur. Porrò alij qui vocem Coptos. à primo Rege Aegypto, quem vernacula lingua Chibth appellant, deriuare conantur, non minus quam priores decipiuntur; Cum illud vocabulum Chibth, quo in vulgari Arabico Idiome Aegyptum significant, aliam deriuationem nesciat, quam eam, quam à Græcis, Romanis, alijsq; exteris gentibus hausit. Nam Aegyptij, cum regnum suum magno hominum commercio frequentatum viderent, eamq; Aegyptum passim nuncupari animaduernerent consimili nomine

mine Aegyptum, Chibth appellare cæperunt. Vnde nulla ratione concedendum est; $\gamma\upsilon\omega\tau\iota\omicron\varsigma$, & Chibth & si affinia, eadem esse, vti diximus. Cum & etymo, & pronunciatione differant. Nam si ijs qui aliquam huius linguæ notitiam in Aegypto ab ipsis Coptitis instructi hauserunt credimus, hoc vocabulum $\gamma\upsilon\omega\tau\iota\omicron\varsigma$, v in ou mutato, $\gamma\omicron\upsilon\omega\tau\iota\omicron\varsigma$, non $\gamma\upsilon\omega\tau\iota\omicron\varsigma$ pronunciansum esset; quod & in Aethiopum libris quoque obseruatur. qui à vicinis Coptitis instructi, Aegyptū alio nomine non appellant, nisi $\varphi\omicron\kappa\lambda\iota\tau\iota\kappa\iota$: Medura gobzo. hoc est terram Aegypti. Quæ cum ita sint optimè ipsi sentiunt, qui huius Etymon à Copto celeberrima olim Aegypti vrbe, & Thebaidos metropoli deducunt. Hæc enim est à qua Coptitæ eorumq; lingua nomē inuenit, vti ante insinuauimus. Fuit autem hæc vrbs Coptos (quæ & Cana Ramusio dicitur) Ptolomæo teste Nomi Coptici metropolis sub 26 latitudinis gradu, & longitudinis 62 sita: cuius quoque meminere Fl. Iosephus & Aegesippus. Strabo eam Thebaidos caput, Arabum & Aegyptiorum commune appellat emporium, verba eius hic addere libuit. *Post Veneris inquit Templum est Isidis sanum, deinceps sunt ea quæ Typhonia vocantur, & fossa quæ Coptum desert communem Arabum, & Aegyptiorum urbem; deinceps est Isthmus in rubrum mare porrectus, iuxta Bere-*

Ab vrbe Copto de riuatio horū nominū defumenda.
F. Ios. l. 4. c. 11. de bell. Iud.
Aegesipp. l. 4. c. 35. Cedrenus.
Ptolomæus c. 35.
Situs vrbis Coptanæ.
Strabo l. 17

nica urbem, quæ quanquam sine portu est, tamen propter opportunitatem Isthmi idonea diuersoria habet: dicunt Philadelphum primò hanc viam exercitu aperuisse, cum aquis ea careret; ac diuersoria constituisse; tam pedibus iter agentibus, quam Camelis; Idq; effecisse, quoniam rubrum mare difficulter nauigaretur, præsertim ex intimo recessu. Enimvero experientia vtilitatem maximam demonstrauit, atque nunc omnes Indicæ & Arabicæ merces, ac Aethiopicæ etiam, quæ Arabico sinu aduehuntur, Coptum deferuntur, istarum rerum emporium. Non procul à Berenice est Muris Statio, quæ vrbis nauale habet. A Copto quoque non multum abest Apollinis Ciuitas, quarum duæ vrbes Isthmum terminantes vtrinq; sunt. Sed Coptus & Muris Statio nunc excellent, ijsq; omnes vtuntur. Hæc de vrbe Coptos Strabo.

Plinius l. 5.
c. 9.

Plutarchus
l. de Osiride
& Iste de cir-
sa mediū.

Coptos
Isidis tē-
pore cele-
bris.

Plinius inter cæteros Aegypti nomos, seu præfecturas, vrbis Nomiq; Coptitis quoq; meminit. Plutarchus plurimis in locis huius mentionem facit. Isidem enim cum Osiridem maritum à Typhone interfectum audisset, hic lugubri veste indutam, tonsisq; capillis nunquam satis Osiridis quærendi initium fecisse. Isis, inquit, hæc audiens protinus capillos suos tondet, & lugubrem stolam induit. ex quo vrbi Coptos adhuc nomen manet, tametsi alij hoc nomine priuationem denotent. Nam *κόπτεω* priuare significat. Citato quoque libro

libro Coptitas, ait, certis quibusdam solemnibus Asinum præcipitare solitos, & homines rufos infectari, eo quod, qui Osiridem occidit, Typhon, rufo & Asinino colore fuisse tradatur. In Copto quoque Hori simulacrum altera manu Typhonis pudenda tenens Coptitas coluisse, idem Plutarchus author est. Fanum seu adytum Isiacum, ad quod magni hominum utriusque sexus oraculis consulendi gratia fieri concursus solebant, Copti quoque extitisse tradit Pausanias in Phocicis. *Τότε οὐδ' ἔρωμαῖον ὃς ἐπέτέρεα τὸ Αἴγυπτου, ἀνδρα ἔφη χρήμασιν ἀναπέζαντα ἐς τὸ ἄδυτον κατέμψαι τῆς Ἰσίδος τὸ ἐν Κόπτῳ καὶ ὃ ἐκπεμφθεὶς ἀνέστρεψε μὲν ἐκ τῆς Ἀδύτης, διηγηζάμενος δὲ ἐπόσα ἐθεάσατο, καὶ τῶν ἀντίκα ἐπυθονόμην τῆς αὐτῆσαι. Εὐοῖσο, inquit, tempore Romanum hominem qui Aegyptum Prouinciam obtinebat, quendam mercede conductum, iussisse Isidis adytum, quod Copti erat, intrare, rediisse illum mox, at quæ conspexerat, exposuisset, è vita discessisse. Coptitas studiosos quoque Crocodilorum cultores ex Plutarcho tradit Volateranus. Vinum Thebaicum, maxime quod circa Coptum nascitur, ijs qui calidioribus morbis infestantur, commendatur ab Athenæo in dipnosophisticis. Cui adstipulatur Geographia Arabica, quæ vinum & fructus Coptenses commendat his verbis. *فندقول ان من مغار الرقيم الى جب حليمة خمسة وثلاثون ميلا**

Plutarchus
cis. loc.

Coptitæ
præcipi-
tant Asinū
ex odio in
Typhonē.

Plutarchus
cit. loc.

Hori simu-
lacrū Co-
pti quale.

Fanū Isia-
cū Copti
celebre.

Pausanias
in Phocicis.

Coptitæ
crocodi-
lorum cul-
tores.

Volateran.
de Aegypto
l. 1.

Vinū Co-
pticū bo-
nū febrien-
tibus.

Athenens
in dipno-
soph. l. 2.
circa finē.

Geograph.
Arabica
p. 3. cl. 2.

ميلًا ومن جب حلجة الى وادي نخيل خمسة
 وثلاثون ميلًا ومن وادي نخيل الى جب الميدان
 خمسة وثلاثون ميلًا ثم الى مرج الشيخ ثلاثون
 ميلًا ثم الى القوبطه عشرون ميلًا كان به خمـ
 وثركتيه

Phencul en men maagraletraquim ala giabb ha-
 limeth chams votolatum milan , vamen Giabh-
 halimeth ala vaadinahhil chams voatoltun mi-
 lan omen vaadinahhil elagiab el milan chams
 voatholtun milan thom ala marahh elfcheich
 tholtun milan tfom ala elcopto haschrin milan
 kana beh chams vtamar ketir .

*Dicimus itaque quod à Maaralraqim vsq; ad hab-
 balimta quindecim milliaria . hincq; ad Vadinahhil
 totidem ; et) à Vadinahhil ad habalmidan totidem .
 ad Marahh verò antiquam tredecim milliaria, sicuti
 hinc ad Kuopte in qua vinum et) fructus seu palma
 multa , tredecim milliaria similiter computentur .*

*Vinum Co-
 ptum , &
 fructus Co-
 ptani boni.*

*Celebri-
 tas vrbis
 Coptæ, &
 antiquitas
 eius.*

Atque ex hisce & similibus fusè allegatis testi-
 monijs patet , Coptum vrbem cum ob rerum
 copiam situsq; opportunitatem ; tum ob famosa
 deorum Aegyptiorum delubra , & adyta , in-
 quibus Sacerdotes passim Mithræ , aut Serapi-
 dis consulendi gratia morabantur , ob festa de-
 nique frequentia in Isidis , Osiridis , aut Sera-
 pidis honorem ibi celebrari solita , vrbem fuisse

anti-

antiquissimam , atque post Thebas à quibus non procul distabat , totius Aegypti celeberrimam : quamvis hodierno tempore nimia vetustate collapsæ , bellorumq; iniuria destructæ , vti ab ijs , qui Aegyptum lustrarunt , fide dignissimis viris percepi , vix ruinas reperias . Cæterum qui plura de situ Copti vrbis desiderat , consulat syntagma primum apparatus nostri hieroglyphici ; in quo Veteris hodiernæq; Aegypti chorographiam vnà cum singulorum Nomorum , Urbiumq; celebrium exacta descriptione , reperiet . Atque hæc de Etymo Urbis Coptensis sufficiant . Nunc ad Coptitas eorumque instituta progrediamur .

CAPVT II.

De Coptitarum moribus , &
institutis .

Coptanæ vrbis situ , fama , etymo alijsq; ad eam spectantibus præcedente capite expensis , nihil iam restat , nisi vt , quales illi Coptitæ , à quibus lingua Copta nomen deduxit , quod vitæ illorum institutum fuerit , paucis quoque declaremus . ne quid in hac materia consideratione dignum omisisse videamur . Aduertendum igitur , quod toto illo salutis humanæ aduentum antecedente tempore , Coptanæ vrbis incolæ religione alia non erant imbuti , nisi ea , quæ toti Aegypto erat communis , videlicet Solis , Lunæ , ac brutorum animantium , canum dico , felium Crocodilorum , aliorumq; similibus cultu . cui vsque adeo immerfi erant ; Vt non immeritò Satyricus poeta , in eos inuehi videatur ;

Quæ religio Coptitis ante Christi aduentum ?

Brutorum cultus .

Iuuenalis Satyr. 15.

*Quis nescit Volusi Bithynice qualia demens
Ægyptus portenta colat ? & paulo post
Oppida tota Canem venerantur , nemo Dianam .*

Verum cum Aegypto , temporum successu , Sole iustitiæ mundo exoriente , per Sanctos Apostolos , eorumq; successores , ad veram Christi fidem

fidem adducta Christianæ religionis proiecta, femina cum vbiq; locorum; tum in Aegypto potissimum, utpote Euangelij noui fonti vicina, felici segete adolescerent. Multi ex Aegyptijs amore euangelicæ perfectionis instigati, ad ea se loca contulerunt, quæ à rerum vanarum strepitu semota, cælestium contemplationi maximè apta erant, cuiusmodi Thebaidos solitudinem fuisse scribit Palladius: cui cum vrbs Coptos proxima esset, monasticæ vitæ sectatores partim rerum, quæ ipsis necessariae esse poterant, comparandarum commoditate allecti, eum, utpote deserto adiacentem, à quo & Coptitæ quoque postmodum dicti sunt, elegerunt; partim etiam, ut locus iste, in quo tanta superstitionis monumenta intuebantur, quiq; dæmonum furij erat infestus, pijs Monachorum studijs, & sanctis Christianæ vitæ disciplinis initiatus, in Spiritus sancti habitaculum mutaretur.

Atque ij sunt, qui antiquam illam Aegyptiacam linguam, etsi, ut in regnorum mutationibus plerumq; fieri solet, admodum corruptam, ab interitu, à quo crescente Mahumetis imperio non longè aberat, vindicarunt; scriptis varijs illustrarunt, atque ad hæc vsque tempora propagatam ab oppido Coptos, ut quæ in tota reliqua Aegypto alijs iam linguis introductis, extincta à solis Coptitis vrbis accolis conseruata,

Coptitarū ad Christū conuersorum, amor religionis.

Palladius in lausiacæ.

Coptitæ primi linguam antiquā Aegyptiacā ab interitu vindicarunt, & ab vrbe Copto Coptam primi appellarunt.

Multi Coptici libri
in Bibliotheca Vaticana.

Utilitas librorum Coptorum.

floreret, Coptam appellarunt. Vidi ego non in Vaticana solum, sed & in alijs quoque celebrioribus vrbis Bibliothecis multos adhuc Copto caractere, linguaq; conscriptos codices; quorum alij grammaticas, onomastica, atque dictæ linguæ dictionaria, è quorum numero thesaurus ille linguæ Coptæ (quem ex arabico in latinum vertimus, & cuius ratione hunc Prodrorum præmittendum censuimus) vnus quoque fuit. Alij verò sacræ Scripturæ fragmenta, varia, libros, vt vocant, rituales, vitas martyrum, aliasq; sacras historias continent. quorū catalogum vide in cap. 7. huius Prodrumi. Retulit mihi quoq; supra citatus Petrus à Valle, multa egregia monumenta lingua Copta conscripta in Aegypto adhuc superesse; inter ea iv prima Concilia, Ecclesiasticam historiam, item Ecclesiæ Coptæ computum, aliaq; permulta ad rem Ecclesiasticam facientia; quæ si per Viros linguarum gnaros publici iuris fierent, non exiguum Reip. literariæ incrementum breui accessisse videremus. Verùm, vt plerumque fit, cùm in nullius, siue boni communis promouendi neglectu, siue excolendarum linguarum incuria cædere censeantur emolumentum, in blattarum lusus, & tinearum necesse est, vt abeant, alimentum. Sed spero, Eminentissime Princeps, te pro egregio illo tuo, ad literas instaurandas studio, affectuq;

Et utq; admirabili, ad posteritatem tibi hoc immortali beneficio deuinciendam, uti in omnibus alijs rerum bene gerendarum occasionebus, ita in huiusmodi quoque curando negotio partes tuas desiderari nequaquam passurum. quod & mecum de tua magnificentia, quotquot reconditoris literaturæ amore feruntur, sibi indubitanter spondent. Sed redeamus ad Coptitas.

Porro è sacris historijs lingua Copta scriptis apparet, innocentissimæ vitæ homines fuisse Coptitas, atque adeò feruentes Christianæ vitæ cultores, ut nullis vnquam suppliciorum generibus à suscepta semel fide, vitaq; abduci potuerint. Patet id è crudeli illa atque formidanda Diocletiani Imperatoris persecutione; in qua anno dicti Cæsaris decimo nono, Marcellini Pape septimo, salutis nostræ 302. teste Baronio, ad viginti millia Christianorum crudelitate inaudita, innumeris alijs in exilium amandatis, vitam glorioso agone finierunt. Quos inter Philoromus, & Philetas, (hic Thmuis, alter Alexandriae episcopali munere fungebatur) eximium sanè Christiani certaminis exemplum posteritati præbuere. Meminit huius crudelissimæ persecutionis Chronicon Alexandrinum.

Innocentia, & zelus Coptitarum in fide.

Persecutio Christianorum Aegyptiorum sub Diocletiano.
C. Baron. ann. cit.

Chronicon Alexandrinum anno 19. Diocletiani

Ετας, inquit, ιδ ε Διοκλητιανῆ βασιλείας κέ μαρτίαι εν ήμέρα ε εορδ ε τῆ πάχα; ήπλωτο πανταχόσε εν τῆ Αιγύπτω καὶ Θηβαίδι βασιλικά γραμματα, τας μη εκ-

κλησίας ἑδάφος φέρειν, τὰς δὲ θείας γραφὰς ἀφανῆς πυρὶ
 γενέσθαι προσάτιοντα, καὶ τοὺς τιμῆς καὶ ἀξίας ἐπιλημμέ-
 νους, ἀτίμους; τοὺς δὲ ἐν οἰκειότητι, εἰ ἐπιμύθοισιν τῇ τῆ
 χριστιανισμῷ προσέσθαι ἐλευθερίας ὑπερεῖδων προαγορεύον-
 τα. μετ' ἔ πολὺ δὲ ἕτερα φοιτήσαντα γράμματι προσ-
 ἔταττε τοὺς ἐκ κλησιαῶν προσέδρους, καὶ πάντας τέτους,
 καὶ πάντα ἔπιν, πρῶτον μὲν δεσμοῖς ᾤδραδίδου, εἶτα
 ὑπερον πάσῃ μηχανῇ θύειν αἰαγκάζουσα. ὡς πολὺς μὲν
 ἐκ τῆ ποικίλως διαθλήσαντας τήρωθιῶα, πολλὰς δὲ
 χαυνωθέντας καταπεσῆν ἀπὸ δελίας τὴν ψυχὴν προναρ-
 κήσαντας.

Anno, inquit, Diocletiani 19. vigesimo quinto
 die Martij, ipso die paschatis ubiq; tum maximè
 in Ægypto, & Thebaide Imperatorum edicta sunt
 proposita, quibus iuebantur Christianorum tem-
 pla à fundamentis euerti, sacrorum voluminum
 pagina deleri, magistratus & honoribus insignes di-
 gnitatibus privati in ordinem redigi; reliqui in fa-
 milijs libertate exui, ni exuerent mentem Chri-
 stianam. Nec multo post alie venerunt literæ,
 quæ imperabant, uti Ecclesiarum Antistites, om-
 nesque, ubicumq; locorum essent, Christiani vin-
 culis mandarentur, dein omni suppliciorum genere
 ad sacrificia cogerentur. Quo factum est, ut ab
 eo tempore multi exquisitis varijsq; tormentorum
 cruciatibus pro Christo occumberent, nec pauci stoli-
 dè præfidentes, postea animo præ metu cadentes ante
 supplicia deficerent ac laberentur. & paulò ante,
 Olimpiade videl. 245. Πολλοὶ ἐμάρτυρησαν ἀπὸ Αλε-
 ξανδρείας καὶ Αἰγύπτου, καὶ Αὐγυστανικῆς καὶ ἕως Θηβαΐδος.

Persecu-
 tio.

καὶ κό-

αἰνὴ νόμιε. multiq; ab Alexandria, & Ægypto, at-
que Augustanica, in Thebaidem & Coptum vsque
caesi occubere. Qua persecutione sanè maxima
Aera Martyrum nomen inuenit, hoc est EPOCHA
annorum, quam à gloriosa Martyrum circa Co-
pton occisorum victoria ordiuntur. Verùm vt
& annus Diocletiani, & Aera martyrum, simi-
liaque meliùs intelligantur, visum fuit rem-
gestam vtpotè paucis notam, & vix ab aliqui-
bus tractatam, ea, qua ex Arabicis, & Copticis
monumentis fide eam desumpsi, breuiter hic &
summatim interserere. Res itaque sic se habet.

Aera Mar-
tyrù quid?

Euectus ad imperij culmen Diocletianus, cum
inter cæteras prouincias bello subactas, Aegy-
ptus maximè Achilla duce rebellasset, ex in-
dignatione summa, ob contumeliam, vt ip-
se putabat, sibi à Refractarijs illis illatam; in-
furorem versus, mox ea expugnata non satis
esse ratus est, Achillam iam in potestatem suam
reductum, feris dilaniandum obijcere; sed vin-
dictam quoque omni crudelitatis genere refer-
tam, sibi exercendam existimans, in cuiuscumq;
conditionis homines fœdum in modum debac-
chatus est. Verùm inter alia, tria potissimùm
quæ persecutionem vehementer auxere, contra
eos machinatus est. Primum fuit, vt omnes
cùm aliorum, tum Christianorum libros sacros
hinc inde per vniuersam Aegyptum collectos,

Aegyptus
rebellat
Diocle-
tiano.

abo-

aboleret, his enim abolitis, ad Romanorum ritus facilius eos allectum iri confidebat. Alterum erat, ut artem transmutationis metallorum interdiceret timebat enim, ne inde locupletiores facti Aegyptij, collectoq; exercitu multum Romanis impofterum fortassis facefcerent negotij; Tertium denique erat, ut computus anni Aegyptijs vfitatam rationem, Romano stylo accommodaret. Duo prima, etfi multum in eis defudauerit, afequi nunquam potuit; hoc, vti voluit, ita & perfecit eo quo fequitur modo.

Anni Dio
cletianæi
inftitutio.

Annum Aegyptium antiquum vniuerfum
1031 cuius vltimus dies fuit 12 Iunij, à Nabonnaffaro progredi permifit. & 311. annos affumens, ob 77 vices, quater à primo Imperij Octauiani Cæfaris Augufti anno elapfas, in quibus omnes præterlapfi biffextiles compræhendebantur, iuffit; ut 13 die mensis illius totidem etiam dies numerarentur tanquam intercalares. Tum dies 78 anni currentis 312. in diem incideret fequentem poft nouilunium Virginis, (quod fuit in 28. dieni) in feriam fcilicet sextam diei 29. Augufti, & dies hic femper impofterum ipfum principium effet mensis Thoth noui illius anni reformati. Et ficuti poft vltimũ menfem femper illi dies 5. intercalabantur: hoc non fieret nifi in 3 primis annis cõmunibus Iulianis, & in quarto biffextili, alter item
dies

dies ad eos adijceretur, ut essent 6. sic annus ille continuo progressu, & æquali meta perpetuo ad annum Romanum responderet, & à suo nomine impofterum vocaretur annus Diocletiani. Obseruata quidem hæc omnia fuerunt dum ritus stetit paganus; & quidem ob eorum iam inolitam consuetudinem semper continuatam, vsque ad ætatem Abbatis Dionysij; qui consignatione annorum Christi proposita, iuxta suam computationem, statim recepta fuit à multitudine. Ad quod exemplum Aegyptiæ gentes, annum, quem habebant, retinentes, & conditione sua melius considerata, nomen odiosum profani illius Imperatoris in nomen alterum, videlicet fortissimorum Martyrum, qui sanguinem sub ipso fuderant, quem & posteriores eorum in hunc diem seruant, mutarunt. Primò itaq; Thebais, & vicina Copto loca; postmodum Alexandrina sedes tanquam Metropolitana, quæ primo iuxta Dionysij computum, annos suos à primò Ianuarij, mortem SS. Innocentium insecuto, sumere solebat, suam etiam & ipsa particularem æram, vna cum Ecclesia Coptana, ob similem alterum euentum, accepit: nempe à primò Thoth, qui mortem subsequutus est magnorum illorum Athletarum qui agonem suum dicto Diocletiani tempore gloriosè finierunt, initium faciens. atque hanc æram, nunc ab vrbe Copto

Institutio
ærae Coptæ.

Tarich al-
schahada.

تاريخ الشهداء tarich alkubti , nunc
hoc est æram martyrum posteræ , quæ & in
hunc diem durat , appellare cæperunt . Meminit
huius persecutionis , atque æræ martyrum Igna-
tius Antiochenus Patriarcha qui à Scaligero de
ijs consultus ita in quadam epistola arabica ad
quæsitam respondet :

وأيضاً أنكم قد سألتهم عن تاريخ الشهداء المستعمل
من القبطى ما هو وما هو سبب تسميتها بهذا
الاسم وأعلم أنها مبدى من السنة التاسعة عشر
المملك ديوقليطيانوس الأكبر التى فيها زاد
الاضطهاد على النصارى وأمر بهدم كنائسهم ويقتل
كل من ما يذبح الأصنامهم واستشهد بهذا الأمر
على يده من مومنين وإليه القبطى .
مائة وأربعة وأربعين ألفاً وسبعمايةة نفر
ومن هذا اليوم يبدى تاريخ القبطى ويسمونه
تاريخ الشهداء أى هولاء الذين أسفك دمهم
ديوقليطيانوس .

Vvaaigdan enakom ked faaltom han tarich el-
schiahed el mestahemel men alkobti mahu vo-
mahu Sabab tefmiteha behada elefm voahalem
ennaha mebadî men alfaneh cirefaher hascher
almelk Diuclitianus elkabar elledi phiha zad
eladtahad alnazareth veamer behadm kanaif-
hom,

hom, vaiaqtol kol men la ijd bahh elleffanahom
voeftafched behad ellemer hala iadhoh men
muminin vealih alkobti malet voarbaheh vo-
arbahain alf vofabha maieh nafar vomen had
eliaum iebadi tarich alcopti vuiifmaneh tarich
elleschad aihulai alledin esphak damhom Dio-
clitianus.

*Rursus ait, quæsiuistis super æra Martyrum
vsitata à Coptitis, quæ & quam ob causam ita ap-
pellata sit. Scito eius initium esse ab anno Regis Dio-
cletiani impij decimo nono, in quo auxit persecutionem
contra Christianos, cum edixisset eorum Ecclesias
destruendas; item, vt quicumq; idolis non sacrifi-
caret, interficeretur. Quocirca hoc edicto martyrio
coronati sunt fidelium Terræ Coptæ centum quadra-
ginta quatuor millia, septingenta autem in exilium
acta. Ab eo tempore incipit æra Copta, quam vo-
cant æram Martyrum, eorum nempe quorum san-
guinem fudit Diocletianus. hæc Patriarcha. Vocat
autem, hic Scaliger, manifesto nomine Terram
Aegypti, Terram Copti ab vrbe celeberrima
Copto, sicut æram Philippi, quæ à morte Phi-
lippi Aegyptij vtebantur, Albategnius vocat
تاريخ القبطى Tarich Elkupti. Sequuntur hos
Aethiopes Abyssini, qui hunc annum Diocle-
tiani vocant. 𐤀𐤌𐤏𐤏𐤓𐤏𐤓𐤏𐤓 Amath macha-
rath, hoc est annum gratiæ & misericordiæ, ne-
que alia hodie epocha vtuntur Abyssini; quem-*

Ignatius
Patriarcha

Ex Copti-
tis Chri-
stianis mar-
tyrio co-
ronantur.
144000.
700. in
exilium
missa.

Scaliger l. v
de eusend.
Temp. fol.
245. ed. pa-
ris.
Albategn.
de computu
annorum.

Aethio-
pes æram
Coptam
vocant an-
nū gratiæ.

admodum ex eorum computu constat; in quo Epactas aliosq; cyclos inuestigaturi, de anno gratiæ pro radice computus accipiendo monentur. verum quandoquidem ea verba sæpè in eorum diarijs, seu Ephemeridibus occurrunt, visum fuit aliquot eius schemata hic adiungere. sic igitur dicunt.

Ratio cõ-
putus Ae-
thiopici.

Ex Ephemeride Aethiopica
Bibl. Vatic.
locul. num.
18.

ታከሚረ: ክዎ: ክደዎ: ክሰከ: ይተፈጸዎ: ዓለዎ :: ለዘይተገበረ:
ዓመታት: ወወለታት: ወሰንበታት: ዘከረስተስ: ያመተ: መሐረት:
ተክንዝ::

Tamiru, am, adam, ascha, iitfazam, alam, laziatgabara, amatat, vaabatat, vvasanbatat, zachrostos, amata, machrat, tachaz.

Hoc est, vt scias ab Adam vsq; ad consummationem seculi, quomodo fiant anni, dies, sabbaiha Christi; Accipe annum gratiæ in quo es. hæc ex Codice

Ex Epistola
Aethiopica
ad me data.

Abyssino Vaticano. In literis quoq; ab Aethiopicis hic Romæ commorantibus ad me datis. in fine sic ponitur.

በሬዎ: ዓመተ: መሐረት: ር:ዐ:ር:ዐ :: ወበንሰባ: ሬቶዐ:
ዘክዎ: ዘንሰባ: ክሎዎ: ክረስተክን: ርዩ:ጊ:ዩ:ገባ ::

Beroma, amath, macharath, 334, vvasachafaba, rithua, zacham, zachafaba, chalomu, christian, 1634.

Ratio Aethiopum
computandi
annos.

Hoc est. Romæ anno gratiæ iuxta minorem numerum 334, iuxta computum verò rectum, quo omnes Christiani vtuntur 1634. Sed hæc & similia vbiq; passim in eorum libris obuia sunt. Ego certè cum mul-

multum de Aeræ Coptæ ratione dubitarem, utpote cui antehac de ea tractanti mihi non sine fundamento suspecta esset, verum eam non in alijs tantum Arabicis Authoribus; sed & in hoc Codice, vel ipsis Coptitis confirmantibus, tandem veram deprehendi. Nam in libris suis passim Authoris, & professionis indicato nomine, ei annorum à Martyrum suorum transitu elapso- rum numerum mox subiungunt. Sed quia res est scitu digna, visum fuit hic formulam eius ex fine Codicis nostri Copto-arabici decerptam subiungere. Sic author scribit.

Author
Thesauri
Coptara-
bici, in fi-
ne Codi-
cis.

وناقله المسكين العادم الدربة التمكين الراهب
الحقير غبريال ابن الرشيد عرف بكتاب قطليك
وكان الفراغ من نقله بدير طمويه في يوم الجمعة
الحادي العشرون من بابه سنة ستة وثلثين وألف
الشهدا الاطهار رزقنا الله شفاعتهم امين والحمد
لله دائماً:

Vanaqleh elmaskin, eldurbeth eltamkin elra-
heb, elhaquir Gabriel ebn elraschid haraph be-
ctab catolika vcanâ alphraga men nacloh bdair
Tamuih phi iaum elgemaha elhhadi elhaschia-
rin men schiahr Baba taneth fateh votlhatim volf
elschiada elethahar razacna atlah schaphahatom
Amin voalhhemd lilah daiman.

Hoc est. Et translator eius pauper & inops, directionis & firmitatis indigus, Monachus seu Religiosus humilis, & abiectus, Gabriel filius Arreschid, notus in libro كادليكا Kadelika, & perfecta fuit translatio eius in monasterio Thmui die Veneris, vigesima prima die mensis Papa (hoc est 18. Octobris) anno millesimo trigesimo secundo SS. Martyrum nostrorum, det nobis Deus terminum cum ijs Amen. quibus vltimis verbis respondet Copticū.

Hentirō-
pi namar-
tyros nie-
thuab.

ⲬⲈⲚⲦⲢⲠⲈⲚⲒ ⲛⲁⲗⲗⲁⲣⲦⲦⲢⲠⲠⲠⲠ ⲛⲒⲈⲐⲠⲠⲠⲠ
Ⲧⲁⲃ . &c.

hoc est. anno Martyrum nostrum sanctorum &c. E quibus luculenter patet huius Codicis nostri Coptarabici Authorem Monachum professione fuisse, hominem religiosum, & modestum, abhinc trecentis annis scripsisse; patet quoque eos nequaquam Christianorum æram; sed Martyrum suorum obseruare, quam & vernaculo, seu Copto nomine

Piopent-
egyptios.

ⲛⲒⲠⲠⲠⲠⲦⲈⲒⲚⲦⲢⲠⲠⲠⲠ Ⲧ

hoc est. Aeram seu computum Coptum vocant. quod nomen Scaliger se nescire fatetur l. v. de emendatione temporum, vbi ait, Nullum dubium relinquitur in initio annorum Diocletiani; constat enim illud initium competere anno 284. Hoc non solum confirmatur ex epilogismis Thecnis; sed etiam

Martyrum dicenda existimaui, nunc ad alia
progrediamur.

Ritus Coptitarum
similes ritibus
Aethiopicis.

Porro inter cæteros Orientalium Ecclesiarum ritus, Copticos seu Aegyptiacos in sacris administrandis, Aethiopicis ritibus maximè assimilari, non Ritualia tantum (vt vulgo dicuntur) sed & Liturgiæ vtriq; genti communes abundè demonstrant. Nam & cærimoniarum omnium rituumq; in ijs comprehensorum, ea est ad inuicem similitudo & affinitas, vt si verba excipias, rem eandem pœnè deprehendas; Verum operæ precium faciam, si rem vel vnico exemplo Missæ eorum, quam ijs, qui sequuntur ritibus peragunt, demonstrauiero. Sacerdos Coptus, aut Aethiops statuta hora Ecclesiam intrat, ac congregato iam populo pontificali habitu amictus altare ascendit, Diacono clara voce intonante verba Copta,

ΠΡΟΣΦΕΡΙΝΣΑΤΑ .Ύ

Ratio missæ celebrandæ apud Coptitas.

Hoc est: pro fit oblatio, queis effatis, alta quoque voce ad populum conuersus Sacerdos hæc verba sequentia ingeminat.

ΟΚΣ ΜΕΤΑ ΠΑΝΤΩΝ .Ύ

Christus cum omnibus; cui respondet populus

ΚΕ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΝΑ ΤΟCCΟΨ,

& cum

& cum Spiritu tuo. Varijs itaque ritibus præmissis, & hymnis vltro citroque recitatis. tris-
hagio illo denique, quod his verbis incipiunt

χοταβ · χοταβ · χοταβ ·

finito, Sacerdos patenam, calicem, cochlear, &
hostiæ arculam, per quam ipsi arcam fœderis,
sicuti per cochlear lanceam Christi mysticè si-
gnificant, benedicens, extensis manibus sic obla-
tionem orditur.

Quid
Cochlear,
& arcula
hostiæ my-
sticè signi-
ficent.

Φηη β ποσ ιησ πιχσ πιϋφηρηα και-
Διοσ ουορπλογοη η τεπια τθωλεβ
φισωτνεεπια εθοταβ · φισωτπε//
ποσ ουορπενος ουορπενουτ ο//
χορπενσωτηρ ηθοκγαρ πεπισικε//
τοησ ετασιενεσ · ητεβ ολθεητφε
ουορακερϋορπη χακηου ρηβ ηα//
ταβπερριμεχεν πωνθ επικοςεουσ ·
Τηντ ροροχορτεπτωβρ ητεεετα//
γαθος πειαιρωει Ουωνρει ηεκ//
ρο ερρηεχεν παιωικ φαι νεεεχεν
παιαφοτφαι · Ηαιεταρχαθερρηε//
χενταιτραπεζαν ηιερατικη ητακ//
θαι · Ποτερωου αριαγιαρην εεεωχ
εεταβειου Οουοροουβου ρηπα//
παη//

Oblatio Co-
pta ex Mis-
sali, seu Ri-
tualis Copto
Vat. nu. 11.
12. 13.

ΠΑΙΩΙΚ ΕΛΕΝ Η ΤΕΥΣΥΩΠΙΗΘΟΥ ΠΕΠΕΚ//
 ΟΩΕΕ ΕΘΟΥΑΒ . ΠΙΘΩΤΑΕΕΤΣΕΠ//
 ΠΑΙΑ ΦΟΥΤ ΗΘΟΥ ΠΕΠΕΚΟΝΟΥ ΕΤΤΑΙ//
 ΗΟΥΤ .

Hoc est

O Domine Iesu Christe, diuinæ essentiaæ parti-
 ceps, Verbum immaculatum, coæqualis Patri,
 & Spiritui sancto, pater noster, dominus no-
 ster, Deus noster, & seruator noster; tu es pa-
 nis ille, qui de cælo descendit, qui venisti vt
 esses agnus immaculatus pro redemptione,
 & vita mundi; Rogamus, & deprecamur bo-
 nitatem tuam; vt ponas super hoc sanctum
 mysterium faciem tuam; super hunc panem,
 & super hunc calicem, qui ponimus ea super
 hanc mensam Sacerdotes tui; Benedic, sancti-
 fica, munda, & transfer panem hunc in
 corpus tuum sanctum, (seu carnem tuam san-
 ctam) & Vinum quod est in hoc Calice in san-
 guinem tuum preciosum &c. quæ in Liturgia
 Aethiopica ijsdem propè verbis habentur. Ver-
 ba sequuntur.

አለቅ: ኢየሱስ: ከርሱቶስ: ዘኢተገብረ: ሀሊቁሁ: ቂል: ንጹሕ:
 ወልደ: ክብ: ወመንፈስ: ቀደስ: ኣንተ: ወኣቱ: ንብስተ: ሐወተ:
 ዘወረደ: ኣምስግዴተ: ወኣቀደምክ: ከዊኒ: ከመ: በግዕ: ንጹሕ:
 ዘኣልቦ: ነው: ረብኣንተ: ሐደወተ: ዓለም: ወያኣዜኒ: ንስኣል:
 ወንጌሥሥ: ሐረቲክ: ወናይተክ: ኣመኛቆሬ: ሰብኣ:
 ኣርኣ:

Aethiopi-
 ca obla-
 tio.

ክርክ : ገጸከ: ለዕለ: ዝንቱ : ኅብሰተ: ወለዕለ: ዝንቱ : ጸዋዓ :
 ዘክነበርካ: ለዕለ: ዝንቱ : ታቦተ : መካሪሰዊ :: ዘለከ: ባርከመ :
 ወቀደሰመ: ወክንጸከመ:: ወሚጦ: ለዝንቱ: ኅብሰተ: ከመይከ?
 ሥገከ: ነፀሐ: ዘተይመር: ምሰለ: ዝንቱ: ጸዋዕ: ጸዋከ: ከቡር:
 Alak Iafus chroftos zaitagabra holikehu Kal ne-
 zuhh walda aba vemanphas Kedus enta . vaatu
 hobfata chauat zawarada em samaiat vaakdama-
 cha chawina chama bago nazuhh zazalbo nauu-
 ra baenta chawata alam . waiaazeni nefal wanhi-
 schosch chiruta faniaticha emfakare fabaa arij
 gazach laala zantu, ob fata wahaala zantu zuuaa
 zaanbarna laala zantu tabot manfas wi zalacha
 barachmu wakadufmu waanzuchmu wamitho
 lazantu hobfata cham iaehun fagoch nazuhh za-
 tadamra massa zantu zuwaa dmacha chabur .

Quæ verba sic verto .

O Princeps noster, Iesu Christe, cuius substantia
 creata non est. Sed es purum verbum, tu es Filius
 Patris, tu es panis vitæ, descēdens de cælo, qui an-
 tequã venires, eras in figura agni immaculati pro
 redēptione mundi, nunc bonitatem tuã, ò amator
 hominum humiliter imploramus, vt faciẽ tuam
 super hunc panem, & calicẽ in hoc altari osten-
 das. † Benedic † Sanctifica, † munda, & transfer
 panem hunc in carnem tuam immaculatam; &
 vinum hoc in sanguinem tuum pretiosum &c.
 quæ sequuntur. Quæ Coptæ Liturgiæ ita respon-
 dent, vt in nullo discrepent; in cæteris est ijs in-

Queis ver-
 bis obla-
 tionẽ per-
 agant Aë-
 thiopes .

lia Aethiopica : Nam in communi commemoratione, quam pro felici statu Ecclesiæ Aethiopicæ, Regis Claudij, Principum ac Iudicum eius, subditorumq; salute faciunt, Pontificis quoque Alexandrini specialis fit mentio ; hisce verbis .

በአገር ፡ ሊቀኛ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳኝ ፡ ኣባ ፡ ኣገሌ ፡ ኣግዚኦ ፡ ርክሰ ፡ ኤጲስቆጶስት ፡ ለዓባይ ፡ ሀገር ፡ ኣሰከዮርያ ፡ ወርክሰ ፡ ሀገርኝ ፡ ከቡር ፡ ጳጳሳኝ ፡ ኣባ ፡ ኣገሌ ፡ ወኩሎው ፡ ኣጲስቆጶስት ፡ ቀሰውስት ፡ ወደይቆናት ፡ ርቱዒኝ ፡ ሃሃይግናት ፡

Rituale Aethiopicum, & missæ Rome impressa una cum Evangelij fol. 8.

Baanta likan lika Papasna aba agale Agzia Raaf Episko pafat laabaia, hagara alafachanduraia, waraas hagarana, chabura Papasana Ab Agale, va cholumu Episkopasat Kas wu sat, vaduiakont ratuana hahe iama not .

Aethiopes orant pro Archiepiscopo Alexandri no, tanquam pro capite Ecclesiæ.

Quæ verba ex abyssino translata sic sonant . Orate pro principe nostro, principe Archiepiscoporum nostrorū Gabriele, domino, & capite Episcoporum Magnæ Prouinciæ Alexandriae. & pro capite patriæ nostræ venerando Archiepiscopo nostro Marco, ac omnibus Episcopis, Sacerdotibus, & Diaconis rectæ fidei.

In alijs quoq; commemorationibus sequentium SS. Marci Euangelistæ, Theonæ, Petri, Alexandri, Athanasij, Theophili, Cyrilli, aliorumque Episcoporum Alexandrinorum passim mentionem faciunt. Quæ satis ostendunt Aegyptiam, & Aethiopicam, in vnam coisse Ecclesiam; non secus ac veterum Aegyptiorum Aethio-

Sicut olim
commu-
nis erat
Aegyptio-
rum, &
Aethiopū
religio, sic
& post
Christū.

Cur Ae-
thiopes
æram suā
vocēt ærā
Martyrū.
Cur Aethio-
pum æra
vocetur gra-
tia.

Sealiger. l.
7. de em.
sep. in an-
not. Aeth.
fol. 339.
ed. Paris.
Quid an-
nus gratiæ
apud Ae-
thiopes.

pumq; profanam Ecclesiam, atque idololatricam religionem, quam vtrique genti communem fuisse Diodorus docet. Ritus enim, & ceremonias, consuetudinesq; Ecclesiam, caputq; eius comitari, nos quotidiana docet experientia.

Atque ex dictis quoque patet, cur cum Coptitis Aethiopes eadem æra Martyrum vtantur? Cum enim vnam Ecclesiam sub vno Pastore constituerent, diraq; Diocletiani persecutione non Aegyptij tantum; sed & Aethiopes quoque infestati, ac grauissimis tormentis sublatis pro Christi nomine, Martyrij coronam adepti sint; communi quoque æra eos, videlicet epocha, seu radice, qua in memoriam gratiæ tot sanctis concessi à Deo Martyrij, computandorum annorum initium sumerent, gaudere decebat. Vnde miror, Scaligerum cætera perspicacem, in expensione horum annorum gratiæ, tam subito ignorantiam suam fateri voluisse; verba eius sunt. *Annum gratiæ vocant Aethiopes æram Diocletiani, qua vtuntur; causam appellationis ignoro. & in fine discursus, Aestuari aliquantum priusquam hos annos gratiæ intelligere potui. Sed mirum non est, virum vti in hoc, ita in multis alijs peccasse; vt, qui libros eorum non viderit, vel visos non intellexerit.*

Porro sicuti Copto-Aethiopica Ecclesia primis temporibus sanctis moribus, & institutis

in-

instructa, egregios in Christiana perfectione progressus fecit, sic successu temporum, (quæ est rerum humanarum vicissitudo & inconstantia) alijs atque alijs schismatis, ab vniuersali Ecclesiæ corpore, diuersis temporibus diuisa, & prauis Dioscori aliorumq; dogmatis infecta, sancta esse desijt, nec ei præter ritus & cerimonias in sacris obeundis, quas non obstante schismate, illibatas semper retinuit, quicquam remansit. Vti patet ex eorum monumentis, quæ hic Romæ in hunc diem conseruantur, in quibus etsi particulares hæreses, alijque errores notabiles, quantum quidem obseruare licuit, non reperiuntur, schismatis tamen alijs atque alijs temporibus facti, manifesta passim apparent indicia. Nam præter Alexandrinum Pontificem, seu Patriarcham, neminem alium agnoscunt Ecclesiæ Præsidem. In Liturgijs quoque eorum multa, quæ in antiquis patrum Cyrilli, Basilij, Gregorijque Liturgijs desunt, adiuncta reperio. Quemadmodum ex formula confessionis, quam offertorio subiungunt, patet. Vbi Coadiutor Sacerdotis, ita confessionem orditur. *Serui tui hodie ministrantes Sacerdos, Diaconus, & omnes Ministri, populus, & ego pauper seruus tuus, & peccator absoluamur, per os Trinitatis Sanctæ, Patris, Filij, & Spiritus Sancti, & B. Mariæ celi secundi, Matris Dei, per os Michaëlis, Gabrielis,*

Copto-Aethiopica Ecclesiæ, schisma.

Copto-Aethiopica Ecclesiæ, aliū præter Alexandrinū Pontificē nō cognoscit.

Formula Confessionis vsitata dictæ Ecclesiæ.

38 Cap. II. De Coptit. Morib.

lis, Raphaelis, Urielis, & omnium Archangelorum, & nonaginta nouem ordinum Angelorum, & mille millium ministrantium, & quorum nomina numerare nescimus, & 4 animalium, qui 6 alas habent, Seraphim, & Cherubim qui cum 2 alis suis faciem suam, & cum duabus alis suis, pedes suos tegunt, cum duabus verò volant à fine mundi ad finem, & 24 Seniorum, & primorum Sanctorum Patrum, & quindecim Prophetarum, ac quatuordecim millium puerorum Bethleem, item per os 12 Apostolorum, & Sancti Iacobi Episcopi Hierosolymitani, & S. Pauli, Timothei, Syllæ, Barnabæ, Titi, Philemonis, Clementis, & omnium septuaginta duorum Discipulorum, & quingentorum suorum sociorum, & per os sancti Marci diuinitatem clamantis, & aliorum Euangelistarum, & per os trecentorum & decem & octo Episcoporum; qui recta fide in Nicæna Synodo congregati fuerunt, & centum quinquaginta in Constantinopolitana; & ducentorum in Synodo Ephesina, & per os Pontificis nostri Sauros, (Seueri) Ioannis Chrysostomi oris aurei, Cyrilli, Basilij, Theophili, Athanasij, Gregorij, & Pontificum nostrorum, Matthæi, Gabrielis, Ioannis, Salamæ, Bartholomæi, Isaac, Marci, & per os Ecclesiæ Vnicæ, quæ congregata fuit per Apostolos Sanctos, & per me peccatorem absolvamini, & impleamini gratia, ad gloriam, & honorem Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Quo fa-

Et Diaconus clara voce dicit. *Omnes qui non
amant Dominum nostrum, & in natiuitatem eius,
minimè credunt, & in sanctam Mariam Virginem,
anathema sint, vsque ad aduentum eius. Quæ
omnia absunt à reliquis Liturgijs. Verùm hoc
loco nequaquam prætereundi nobis sunt ritus,
ac cerimonix, quas in consecratione corporis, &
sanguinis Domini vtraque gens obseruare solet.
sic itaque, vt breuiter me expediam, sese
res habet. Sacerdos Aethiops trifagio dicto sese
accingens ad consecrationem, dicit alta voce.
Extendit manus suas ad infirmitatem, infirmatus
est, vt infirmos sanaret in te sperantes, qui & in
ea nocte in qua traditus est, accepit panem in san-
ctas & puras manus suas, inspexit in cælum ad te
patrem suum, gratias egit, benedixit, & sancti-
ficauit, & dedit discipulis suis dicens, accipite &
comedite ex eo omnes.*

ዝሕብሰት : ሥጋዩ : ወኑቱ : ለዘ : በክንቲለከዎ : ፆትፈተት :
ለሕጽገተ : ኃጢአት : ክጫነ :

Zach-obsata schgoia Vuuatu laza baantiachama
latfatat lahdugata hhathiat, Amen.

Hic panis caro mea est, quæ pro vobis tradetur
in remissionem peccatorum, Amen.

Populus verò dicit.

ዩ : ሕዘብ : ክጫነ : ክጫነ : ክጫነ : ነክጥን : ወንተክዎን : ነሴብሐክ :
ክክንዚክነ : ወከዎለክነ : ዝንቱ : ወኑቱ : በክጥን : ነክጥን :
ሥጋክ :

Amen,

Hic (in veritate credimus) sanguis tuus est . At- que hæc quoad consecrationem Abyffinis vsur- patam . Coptitæ vero dicto Trifagio illo solem- ni , his verbis inchoant consecrationem .

*Consecratio Corporis, et sanguinis Domini
iuxta Coptitarum ritus .*

ΑϣΧΩΛΕΠΑΠ ΕΘΡΗΙ · Σ· ΕΠΑΙΠΥΤ
ΕΕΥΣΤΗΡΙΟΝ ΗΤΕΤΕΤΕΥΣΕΒΗΣ ΕΥ
ΘΗΥΓΑΡΕΤΗΙΣΕΦΕΟΥ — ΣΑΠΩΗΩΕ
ΠΚΟΣΕΟΥ · Σ· ΤΥΒΙΝΟΥΩΙΚ ΕΧΕΠΠΕΥ//
ΧΙΧ ΕΘΟΥΑΒ · Σ· ΠΑΤΑΒΠ ΟΥΟΖ ΠΑΤ//
ΘΩΛΕΒ ΟΥΟΖΕΕΑΓΤΑΡΙΟΝ ΟΥΟΖ//
ΠΕΡΕΥΤΑΠΘΟ · Σ· ΑϣΧΟΥΥΤΕ ΠΥΩΣ
ΕΤΦΕ ΖΑΡΟΚ · Σ· ΦΗ ΕΤΕΦΩΥΗΙΩΤ · Σ·
ΦΤ · Σ· ΟΥΟΖ ΦΗΗΒ ΗΤΕΟΥΟΠΠΒΕΠ · Σ·
ΕΤΕΥΥΕΠΖΕΟΥ · Σ· (ΛΕΟΣ · Σ· ΛΕΗΠ · Σ·)
ΑΥΣΕΟΥΤΕΡΟΥ (ΛΕΟΣ ΧΩΕΕΟΥΣ Α//
ΕΗΠ) ΑΥΕΡΑΓΙΑΖΙΠΕΕΟΥ (ΛΕΗΠ)
ΦΑΥΥΤΗΙΣΙΠΕΤΕΠΟΥΣΗΑΓΙΟΥΣ ΕΕ//
ΕΑΘΗΤΗΣ · Σ· ΟΥΟΖ ΗΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΕΘΥ//
ΤΑΒ · Σ· ΕΥΧΩΕΕΟΥΣ · Σ· ΧΕΒΙΟΥΣ ΩΕΕ//
ΒΟΛΗΘΗΤΥΤΗΡΟΥ · Σ·

ΦΛΙ ΓΑΡ ΠΕΝΑΣΩΑ

ΕΤΟΥ ΠΑΨΑΟΥ ΕΒΟΛΕΧΕΠΘΗΠΟΥ .S.
 ΠΕΕΖΑΠΚΕΛΗΟΥ ΗΣΕΤΗΙΣΕΗΧΟΥ//
 ΕΒΟΛ ΗΤΕ ΠΕΠΠΟΒΙ - ΦΑΙ
 ΑΡΙΤΣΕΠΔΕΦΕΕΥΙ .S.

Παιρι-τοπι κεαφοτ μεπεκσαπι//
 διππου .S. αψθο της βολ ζεπου ηρη//
 πεεοτεωου ετψενζιμοτ (Λεην)
 αψωυεροψ (Λεην) αψεραγιαζιη
 εεουψ (Λεην) Αψχεε-τοπαψτηι//
 ψοι ηηετεπουψ ηαγιου εεεαθητης .S.
 ουοζ ηαποστυλωσ εθουα β εψχωε//
 εου .S. Χεσωε βοληθητητροι .S.

ΦΛΙ ΓΑΡ ΠΕΠΑΣΝΟΥ

ΗΤΕ-Τ ΔΙΑΘΗΚΗΟΙΒΕΡΙ

ΕΤΟΥ ΠΑΦΟΟΥ ΕΒΟΛΕΧΕΠΘΗΠΟΥ .S.
 ΠΕΕΖΑΠΚΕ ΕΛΗΟΥ ΗΣΕΤΗΙΣ. ΕΠΧΩΕ//
 ΒΟΛ ΗΤΕΠΠΟΒΙ ΦΑΙ ΑΡΙΤ//
 ΨΕΠΔΕΡΦΕΕΥΙ .S.

Trifagio itaque solemniter decantato Coptita
 Sacerdos; his verbis orditur consecrationem.
 Dominus noster Iesus Christus, qui posuit nobis
 mysterium magnum in signum quod ille traderetur
 in mortem pro vita et redemptione mundi; Accepit
 panem

panem in sanctas incontaminatas, puras, et illibatatas manus suas. et aspiciens in celum ad te, Deus, qui pater eius es, et Dominus omnipotens; gratias egit (hic respondet populus Amen) et benedixit eum (populus dicit Amen) et sanctificavit eum (populus dicit Amen) deditq; eum discipulis suis, et Apostolis Sanctis, dicens accipite et comedite de eo ipso omnes vos.

Hoc enim est Corpus meum.

Quod pro vobis, & pro multis frangetur, & dabitur in remissionem peccatorum, hoc

facite in meam comme-

morationem.

Similiter autem et post eam accepit Calicem, et miscuit illum cum vino, et aqua, et adoravit (respondet populus Amen) et benedixit eum (Amen) et sanctificavit eum (Amen) et gustavit, et dedit etiam discipulis suis, et Apostolis Sanctis, et dixit: Accipite de eo omnes vos.

Hic enim est Sanguis meus

noui testamenti,

Qui effundetur pro vobis, & pro multis dabitur in remissionem peccatorum, in

memoriam meam.

Atque hæc est formula consecrationis Coptitis ante mille, & quadringentos circiter

annos vſitata , ex qua vel maxime apparet cùm primorum Christianorum in obeundis Sacramentis deuotio ; & SS. Eucharistiæ antiquitas , tùm Ecclesiæ Catholicæ in confectione eiusdem hucusq; non interrupta consuetudo , vniformitas , & conuenientia .

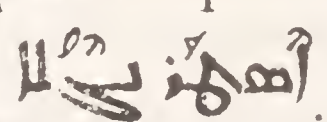
Multa hic alia de ritibus eorum proferre possem , sed quia ea omnia in aliud tempus reseruauim , ne Prodromi huius limites excedere videar , consultò hic de ijs plura dicere supersedeo . Hoc vnicum addam , plurimum huiusmodi Liturgiæ Coptæ antiquitatē sanè maximam profuturam , cùm ad confirmandas Sacramentorum ceremonias , tum dogmata hac tempestate controuersa . Maximè hoc seculo calamitosissimo , quo Heterodoxis nostris non satis est, probris, conuitijs, libellis famosis ; contumelijs blasphemijs sacros Ecclesiæ Catholicæ ritus , augustissimumque Missæ sacrificium impugnare , sed & ipsi deniq; corpori , & sanguini Domini violentas manus inferre , sanctaq; eius conculcare & contaminare ; Insuper ipsius Missæ exsufflatores , prorsus iugem illam hostiam sublatam à medio volunt , & abominationem desolationis , ante consummationem temporum à Daniele definitam , introducere nituntur . Quæ mentis infania certè facilè retundi poterit ; si ostenderimus Missam non nuperam , non à Papistis (vt calumniantur)

confictam , non à D. Gregorio Papa primum
introduc̃tam ; sed à Christo institutam, ab Apo-
stolis vsitatam , à primitiuæ Ecclesiæ patribus ,
primis illis sex à Christo incarnato seculis , cer-
tis quibusdam cerimonijs ac precibus auctam ;
quod eximiè sanè præstare poterunt Ecclesiæ
Coptæ Liturgici libri , omnium qui è manuscri-
ptis supersunt , antiquissimi. Verum horum
editionem relinquimus Sacræ illi Eminentiss.^{rum}
Cardd. quæ à Fide propaganda nomen habet ;
Congregationi , quam pro egregio suo ze-
lo , affectuq; quo in huiusmodi stu-
dia nullo non tempore fertur ,
magnificè sanè præsti-
turam non du-
bito .

C A P. III.

*De Colonijs Ecclesiae Copto-Aethiopicæ
in alias mundi partes tra-
ductis .*

Recensitis ijs, quæ de ritibus, & cerimo-
nijs Ecclesiasticis Ecclesiæ Copto-Aethio-
picæ vsitatis dicenda occurrebant; dubium mo-
do non leue occurrit, vtrum videlicet prædicta
Ecclesia alia quapiam præter memoratas lin-
guas, in sacris suis lingua sit vsa? an non: du-
bium mouent notæ marginales Codicum tum
Aegyptiorum, tum Aethiopum, quas antiquo
illo charactere Syriaco, quem Estran-
gelo vocant, passim conscriptas reperio; An
illud forsitan, quod è Syria in Aegyptum, &
Aethiopiam, vtpote confines regiones traductæ
Colonix, & linguæ Syræ, & characterum fue-
runt traditricæ? certè argumenta quampluri-
ma coniecturæ factæ veritatem comprobare
videntur.

Vtrum è
Syria in
Aegyptum,
& Aethio-
pian Coloniam
transmis-
sæ.

At primo quidem ipsa Aethiopica lingua,
quæ si pauca exceperis, Syræ, vel Chaldææ (con-
funduntur enim hæ duæ linguæ passim ab Au-
thoribus) prorsus affinis est. Deinde monimen-
ta varia, & Codices dicto charactere conscri-

pti apud Aegyptios, & Aethiopes in hunc diem
 (vt Franciscus Alvarez tradit) adhuc superstites.
 Quod & Sacerdotes Abyssini, (quibuscum ma-
 xima mihi hic Romæ, dum hæc scribo, com-
 mercium est, quorum & nomina sub censura
 Aethiopica huius libelli reperies) testantur.
 Aiunt enim, libros suos, & sacra volumina du-
 plici quondam caractere à Monachis Abyssi-
 nis fuisse conscripta; Quædam antiquo Suriano
 (quem & Sanctum ob causam paulò post in-
 dicandam vocant) quo soli Sacerdotes & doctio-
 res olim utebantur; cætera vulgari & com-
 muni, quo in hunc diem omnes Abyssini pro-
 miscuè, cuiusmodi & nos in hoc opusculo pas-
 sim exhibemus, utuntur. atque hosce caracte-
 res illius linguæ propriè Aethiopicæ esse, quam
 ግዛ Geets, idest liberam vocant, quòd à nul-
 la alia (vt gloriantur) originem duxerit: illos Su-
 rianos esse, siue Chaldaicos, à quibus Aethiopica
 lingua à non paucis postmodum Chaldæa, seu
 Assyria appellata fuerit.

Aethiopi-
 ca lingua,
 Chaldææ
 affinis.

Franc. Al-
 uarez in l.
 de rebus
 Aethiopi-
 cis.

Suffragantur in his omnibus opinioni meæ
 Authores non vulgares, C. Baronius. Author
 Chronici Alexandrini, Zonaras, Cedrenus, Fran-
 ciscus Alvarez, alijq; quibus adstipulatur Scali-
 ger l. 7. de emendatione temporum. Arabes,
 inquit, vicini hodie eos vocant *حابشى* habaschi,
 & nos inde Abassenos, vel vt alij Abyssinos, ipsi

C. Bar. l. i.
 ann. 134.
 Chronicon
 Alex. anno
 1260.

Scalig. fol.
 338.

Abyssini
 se vocant
 Chaldæos

48 Cap. III. De Copt. Aethiop. Colon.

vero se vocant Chaldaeos . neque frustra , lingua enim elegantissima & vetustissima qua libros sacros , & profanos conscriptos tenent , proximè abest à Chaldaea , seu Assyria . Quæ iisdem penè verbis P. Nicolaus Codignus refert. l. de rebus Abyssi- nis c. 17.

Nicol. Codignus l. de abyss. rebus. c. 17.

Porro Colonias multas ex Assyria in Aethiopia traductas , & lingua Chaldaica etiam temporibus Iustiniani eas vltas esse refert vetus historia Ecclesiastica , & ex eadem Nicephorus l. 9. c. 18. Eos verò eadem historia Ecclesiastica Auxumitas vocat , à regia nomine Α'ξυμα , cuius etiam Ptolomæus meminit ; ipsi vero teste Alvarez vocant *Ἀχούμ* Chassumu . Verum Nicephorum de his audiamus . Porro , inquit , ex India , & Arabia magna ad Auxumitas Aethiopas Theophilus est progressus . qui in primis rubri maris littoribus habitabant , quod Oceanus sese vt illi insinuans , efficit , quod sanè rubrum mare in maximam longitudinem protensum , in duos diuiditur sinus . horum alter quidem ad Aegyptum exundans procedit , vbi etiam nomen sibi suum ferre desinit , quem antiquitus filij Israël Aegyptios fugientes siccis pedibus transière , alter ad palestina excurrit prope urbem , cui vetus nomen est Aela . In rubri istius maris partibus exterioribus ad sinistram Auxumitæ sunt , quorum metropolis est Auxumis . Ante hos verò ad extimum pertingentes

Nicephor. l. 9. c. 18.

Alvarez cit. loco.

Aethiopes Auxumitæ .

Ocea-

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 49

Oceanum Orientem versus, Assyrij, apud quos etiam hanc appellationem habeat, quos Alexander Macedo, è Syria pulsos, Colonos eo deduxit. ij ad hoc vsque tempus patria vtuntur lingua. (quæ est Syriaca.) hæc Nicephorus. Atque his ita probatis certè non video, cur quispiam de lingua Syra Ecclesiæ Copto-Aethiopicæ, seu Alexandrinæ in sacris vsitata dubitare amplius possit, cum & hæc Ecclesia, cum Syriaca maximum nullo non tempore vtrò citròque habuerit commercium; accedit quod verisimile sit, Ecclesiam dictam Syram linguam tanto didicisse ardentius, quanto & ipse lingua, vtpotè ore Christi nobilitata, & excellentior erat & sacrator. Quod vero huius eiusdem linguæ nominumq; quorundam Aethiopibus, vti & Aegyptijs, Syrisq; vsitatorum, non in Asiæ tantum remotioribus regionibus, sed & vsque adeò in ipsa India, extimoq; Sinarum regno in hunc diem vestigia reperiantur, res haud dubio omni admiratione digna est; monumenta inquam Euangelij quondam in Chinam transportati, partim Sinicis, partim Syriacis literis conscripta, vna cum eorum nominibus qui ibidem dicti Euangelij fuerant prædicatores, qui quidem alij (vti è sequentibus patebit) non erant, nisi Syri, Aegyptij, Coptitæ, & Aethiopes; quæ verò hæc fuerint monumenta, & quomodo in Chinam peruenerint in gratiam cu-

riofis Lectoris, hic declarare, id ipsa rei & dignitate, & vtilitate, raritateq; vel maximè postulante grauari nec debui, nec potui; res itaq; sic se habet. Anno 1625 cum in Villa Sanxuen dicta in magno Sinarum regno, eruta terra, fossa quædam fundamentis muri cuiusdam collocandis præpararetur, contigit, vt Operæ inter cætera, monimenta, in ingens etiam saxum, Sinicis characteribus eximiè ornatum incidere, de inuento monumento mox certior factus loci gubernator, qui cum venerandæ antiquitatis vestigia attentius fuisset intuitus, propediem scripto quodam in inuenti monumento laudem edito, in altero eiusdem quantitatis lapide totam inuenti saxi perigraphen incidi iisdem characterum, notarumq; ductibus, ea qua par erat fide; incidi curauit; positamq; in montis cuiusdam in primaria vrbe Sigàn existentis Heremitorio, inuentæ antiquitatis Thesaurum æternæ memoriæ conseruatum posuit. Porrò Patres Societatis nostræ, qui eo ipso tempore fortè in eandem prouinciam recens appulerant, cum multa, fama paulatim longè lateq; percrebrescente, de inuento monumento percepissent, ad id inspiciendum, non tam humano quam diuino instinctu compulsi, eò & ipsi se contulerunt; Erant autem ad interpretationem inscriptionis ritè perficiendâ, multi è propinquis locis, & ex Bontzijs, & Man-

da-

darinis accersiti; Variæ erant variorum de hac inscriptione sententiæ & opiniones, quæ tamen in hoc quadrabant omnes, Legis videlicet magni, & veri Dei aliundè in Chinam quondam translati, promulgatiq; interpretationem esse. patres itaque in omnem animarum Deo lucrandarum occasionem intenti hæc audientes, cum mulcum huiusmodi sacri monumenti interpretationem ad infamem & propudiosam Sinenfium religionem confutandam ponderis habiturum esse existimarent. Adhibitis quibusvis linguæ Sinicæ peritioribus magistris, eam primo quidem è Sinico sermone in Lusitanicum translata, deinde totius faxi inscriptionē fusioribus commētarijs auctam, in vniuersum Sinarum regnum, quo plures tanti boni participes esse possent, eo sanè animarum fructu, quo tota posteritas non immeritò gaudebit, euulgarunt. Exemplum verò prototypi iuxta omnem dimensionem vna cum fideli interpretatione huc Romam transtulerunt, vbi in hunc diem non sine intuentium admiratione in Bibliotheca Domus Professæ Soc. Iesu, vna cum interpretatione italica, quæ Romæ ex Lusitanica, ad instantiam multorum translata impressa fuit an. 1631. quam & nos modo latini iuris fecimus, omnibus spectandum proponitur. Est autem lapidis figura in modum parallelogrammi exten-

52 *Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon.*

sa, 5 palmis lata, vno crassa, longa ferè decem; tabulæ limbus superius in pyramidalem figuram duobus palmis longam, latam vno abiens summitati insculptam tenet crucis figuram, non absimilem ei, quam Equites portant Melitenses. Supra crucem immediatè titulus lapidis 9 characteribus Sinensibus expressus ponitur, vt sequitur.

Nouem Sinenses characteres titulum lapidis exprimentes.

Huius autem tituli hæc est explicatio.

Lapis

*Lapis in laudem & memoriam eternam
legis lucis, & veritatis portatae
de Iudæa, & in China
promulgatae ere-
ctus.*

Titulum sequitur prologus epigraphes, quæ est prima linea Characterum à superiori loco deorsum *ἔκ τῶν ὀρθῶν*, siue ad angulos rectos more Sinensium, exaratorum; cuius explicatio sequitur.

*Prologus Sacerdotis Regni Iudææ dicti
Quim Cim.*

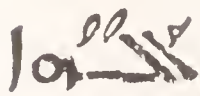
Post hæc denique incipit Epigraphæ, tota Sinico incisa caractere, sublimi & exquisito stylo composita; quam proindè libenter hic vna cum Sinicis characteribus iuxta prototypon apponerem, nisi me cùm intricatissimorum characterum multitudo, tùm spacij angustia ab hoc superuacaneo labore absterrent; ne tamen lector huius tam eximij monumenti fructu priuetur, visum fuit omisso caractere, & idiomate Sinico, totam eius interpretationem ex italico in latinum verbo tenus à me translata, vt pluribus ea communicaretur, hoc loco ea fide, qua inueni, proponere.

*Declaratio Inscriptionis Synicæ
Primum è Sinico in Lusitanicam, ex hac in
Italicam, & demum ex italica in Lati-
nam linguam de verbo ad ver-
bum translata . ut se-
quitur .*

Declaratio del Xiù Più .

I **D**Ico itaque hoc modo , ille qui semper
verus fuit & quietus, omnis expers prin-
cipij, intellectus profundissimi, & semper du-
raturi , excellente potentia sua creavit res, in-
finita Maiestate sua & sanctitate fecit sanctos .
Hæc est essentia diuina , trina in personis , &
in substantia vna , Dominus noster, verus sine
principio , Olò , ò yu (quod in Chaldaeo idem ac
Eloha significat) in figura Crucis fecit qua-
tuor mundi partes , commouit Chaos , fecit
duo Kis (hoc est duas virtutes seu duas quali-
tates dictas Inyam) mutauit tenebras , fecit
cælum & terram , fecit vt Sol & Luna moti-
bus suis noctem & diem causarentur , res om-
nes fabricatus est . Verùm creando primum
hominem ei præterea Iustitiam largitus est
originalem, Dominum eum constituendo to-
tius vniuersi , qui de sua natura primo vacuus
erat,

Creatio
rerum .

Kis quid
in Sinensi
lingua .

erat, & vilis, seipso plenus, intellectu plano & æquali, & sine mixtura nullum habens appetitum inordinatum.

2 Postquam verò Satanus fraudibus suis usus, effecit; ut Adamus id quod ex se & sua natura purum erat, & perfectum, inficeret. hoc est fecit ut malitia in ipsum intrare inciperet perturbatura pacem, & huius suæ simplicitatis æqualitatem, & discordiam illa fraude introduxit. Iccirco trecentis sexaginta quinque sectis vna post alteram obortis, vnaquæq; earum maximum quem poterat numerum ad se trahebat. Aliqui creaturam Creatoris loco habebant. Alij principium rerum omnium vacuum ponebant, & ens reale (*alludit ad hoc secta Pagodum et litteratorum Sinesium:*) quoniam illi asserunt, quod principium, è quo omnia prodiere, sit vacuum; quod idem illis est ac subtile, sensibus imperceptibile, etiamsi in se reale sit & positivum principium. Literati verò dicunt, quod principium rerum non solum reale sit, & positivum; sed præterea quod talis sit figuræ, & corpulentia, ut sensibus comprehendi queat. Quidam sacrificijs quærebant beatitudinem. Quidam bonitate quadam gloriabantur ad decipiendos homines, qua in re omnem suam scientiam & industriam collocabant,

Lapsus Adami.

365. sectæ

Varij errores hominum.

omni diligentia , & intentione suis affectibus seruietes . Verùm frustra laborabant , & sine profectu , semper in peius progredientes , quemadmodum contingit ijs , qui è vase cretaceo ignem elicere volunt obscuritatem addentes obscuritati , & hoc ipso veram semitam perdentes ad viam vitæ reuerti nescientes .

Incarnatio
Filiij
Dei .

3 Tunc vna de diuinis personis Sanctissimæ Trinitatis dicta Messias restringendo, regendoq; Maiestatem suam, & se humanæ naturæ accommodando homo factus est . Quam ob rem ad hoc gaudium annunciandum Angelum ablegauit , & de Virgine in Iudæa natus est . Stella magna felicitatis huius fuit annunciatrix . Reges eius claritate perspecta, munera oblaturi venerunt , vt Lex , & Prophetiæ viginti quatuor Prophetarum adimplerentur . Gubernauit autem mundum lege magna , condidit legem diuinam, spiritualem sine verborum strepitu , fide vera consummauit : octo disposuit beatitudines : res mundanas mutauit in æternas : aperuit portam trium virtutum (*Theologicarum*) vitam dedit destruendo mortem . In persona sua ad inferos descendit , & omnia confudit dæmonia ; naue pietatis suæ ad cælum conduxit bonos , & iustorum animas in salutem vindica-
uit .

uit. Hisce denique finitis sua potentia circa meridiem in cælum ascendit, relinquens viginti septem doctrinæ tomos ad portam magnæ conuersionis mundi aperiendam. Baptismum ex aqua, & spiritu instituit ad abluenda peccata, & mundum ad puritatem reducendum. Cruce utitur, ut omnes absque exceptione comprehendat, excitat omnes voce charitatis, reuerentiam exhibere iubens versus Orientem, ut pergant in via vitæ glorioſæ.

4 Ministri eius ornamenti exterioris causa, barbam alunt, & coronas in capite faciunt (*id est verticem radunt*) ut ostendant se nullo intus affectu malo teneri. Mancipijs non utuntur: in alto & basso (*puta dominio*) seu humili omnibus se faciunt æquales: diuitias non congregant, sed eas omnibus faciunt communes: ieiunia colunt cùm ad mortificandas passiones, tum ad præcepta diuina seruanda: magni faciunt homines supra se eleuatos & (*à rebus mundanis*) abstractos: septies in die orationes tam pro viuis, quàm pro defunctis faciunt: septenis diebus semel ad animam à peccatis purgandam, puritatemque ei restituendam sacra faciunt. Quia

Apostolorum, Sacerdotum, seu Ministrorum Christi vita.

Legis christianæ excellentia.

effectus sit illuminare , & omnia claritate perfundere ; vnde necessarium fuit eam appellare *Kiñ Ki aò* , hoc est legem claram & magnam .

§ Lex vbi personæ Regiæ defunt , non extenditur , nec dilatatur : personæ verò Regiæ absq; lege nequaquam magnificentur . Lege itaque , & Regibus concordantibus , & in vnam veluti rem coeuntibus illicò mundus illuminatur . Igitur Rege dicto *Tài* cum veñ huanñi tempestate illa celebri , singulari prudentia & sanctitate (*Chinam*) administrante , venit ex Iudæa summæ virtutis vir vocatus *Olò puèn* , qui à nubibus deductus veram doctrinam importauit . deductus etiam per ventos , & chartas hydrographicas multa pericula , & labores sustinuit , & tandem anno *Chiñ quonñ & ieù fiè* (*erat ille annus Christi sexcentessimus trigesimus sextus*) ad Curiam Regiam appulit . Rex verò famoso *Colào* , qui *Fam Kieu lym* dicebatur , præcepit , vt accepto iumento obuiam nouo hospiti versus occidentalem partem procederet , hoc est versus suburbium Ciuitatis , eumq; omni beneuolentia exceptum in Regiam introduceret . Iussit Rex traduci doctrinam in palatio , ibidemque vnà inuestigauit veritatem legis . Intellexit Rex esse veram legem , & seriò per totum

Lex in
Chinã ap-
portatur .

Per Chinã
diuulga-
tur .

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 59

totum regnum cum efficacia, & honore ius-
sit diuulgari, & dilatari, & in hoc anno 12.
Cin quon 7. mense Autumni (*erat is annus
Domini 636.*) rescripsit in hunc modum.
(*Promulgationis tenor est iste, qui sequitur.*)
Lex vera non habet nomen determinatum,
nec sancti locum habent, vbi consistant de-
terminatum: excurrunt ad omnes partes, vt
mundum doceant, ad mundo laboranti suc-
currendum, velis remis ad vtilitatem affe-
rendam intenti. Ex hoc Regno Tancin
(*sive Iudæa*) Olò puèn magnæ virtutis homo
de locis adeo diffitis doctrinam, & imagines
Regiæ nostræ Curiaæ præsentaturus asporta-
uit. Cuius nos intentum docendi à funda-
mentis examinantes, inuenimus doctrinam
eius admodum excellentem, & sine strepitu
exteriori, fundatam principaliter in creatione
mundi. Doctrina eius non est multorū verbo-
rum, nec superficialitens suam fundat veritatē,
salutem hominibus adferens, & profectum:
vnde congruum est, vt toto nostro Imperio
diuulgetur. Mandarinis quoque, qui Niñ
fañ dicuntur in eo curiaæ loco præcepit, ma-
gnam vt Ecclesiam exstruerent, eidemque
viginti & vnum Ministros deputarent. (*Au-
thor Kim Cim laudat hic Regem*) scilicet ad vi-
res Monarchiæ Cheù Olad iù (*caput hoc est*

Ecclesia
exstruitcu
rat.

sectæ Stai iù) debilitandas. In curru nigro versus Occidentem discessit (*hoc est extra Chinam*) verùm vbi magnus Tam illustris factus est cum Tao, sanctum Euangelium Chinæ illatum est. Paulò inde Rex effigiem illius (*Olò puèn*) qui vt diximus primus Euangelium attulit, depingi curauit, & muro appendi; excellens eius figura resplenduit portis Ecclesiæ, & memoria semper fulgebit in mundo.

Effigies
Olopuen
primi Si-
nensium
Apostoli.

6 Iuxta Geographos, qui partium occidentali-um mentionem faciunt, & iuxta Historicos duorum Regnorum Hañ & Guei, Regnum Tan cin (*id est Iudæa*) ab Austro confine est Mari rubro, ab Aquilone relinquit montes gemmarum, ab Occidente boco das fullas (*quod quid sit difficile est conijcere, ego Carmelum suspicor esse*) in prospectu versus sanctos. ab Oriente denique contermina est huic loco Ciamfam, & aquæ, quam mortuam dicunt. Hæc terra cineres eructat igne calentes (*fortè intelligit lacum Asphaltitim*) producit balsamum, gemmas minutas, & Carbunculos (*quibus insinuat Ægyptum cum reliqua ora rubri maris, in qua prædicta reperiuntur*) Latronibus caret & Assassinis, populus in pace viuit & gaudio; in regnum non admittunt nisi Euangelium; dignitates nulli, nisi virtute

Descri-
ptio situs
Iudææ iux-
ta Sinen-
sium Geo-
graphos.

meritis conferuntur : ædificia sunt grandia :
(*verbo*) regnum celebre est poësi , & bonis
moribus .

7 Docào , cùm, filius Tai cùm, gubernacula
regni adiit anno Domini 651. (*continuando*
Author Kim Cùm hæc dicit) Caò vìm magnus
Imperator minimè virtutibus Aui sui dege-
ner, nouit cum honore continuare intentum
Aui sui , & dilatare & honorare res patris
sui , præcipiens in omnibus prouincijs fieri
ecclesias , vnàq; honorans Olò puèn titulo
Episcopi magnæ legis , quæ gubernat Re-
gnum Chinæ . Tum lex Dei promulgata est
per decem prouincias (*quibus Sinense Regnum*
continebatur & regnum summa pace frueba-
tur:) Ecclesijs replebantur omnes vrbes , &
domus felicitate Euangelij florebant .

In 10. pro-
uincijs
Chinæ
prædica-
tur Euan-
gelium.

8 In hoc anno dicto Xim liè (*qui tum annus*
Domini 699.) Bontij Pagodum sectatores
suis vfi viribus extulerunt voces (*id est bla-*
sphemarunt nostram sanctam legem) in loco
qui dicitur Tuñ cieũ (*erat is fortè in prouin-*
cia Honan.) & in fine huius alterius anni dicti
Sien tieñ (*qui respondet anno Domini 713.*)
quidam priuati homines in Sienò , quæ erat
antiqua Regia Veñ Vañ in prouincia Xeñfi
aufi sunt nostram sanctam legem sannis , lu-
dibrio, & vituperio proscindere .

Persecu-
tio moue-
tur contra
legem.

9 Hoc tempore erat quidam princeps Sacerdotum (*videtur fuisse Episcopus*) nomine Ioannes, & alius magnæ virtutis vir nomine Kie lie. Hi duo cum alijs nobilibus popularibus suis non famâ minus, quam rerum mundanarum contemptu celebribus, cœperunt iterum ritè Euangelium suum excellens explicare continuando, & fila (*malitia Caco-dæmonis*) pridem rupta reficere. Rex dictus Hiueñ cum chi raõ (*cœpit huius Imperium anno 719.*) quinque Regulis præcepit, vt in persona adirent felicem domum, (*hoc est Ecclesiam*) & erigerent altaria. Tum columna legis, quæ ad breue tempus iacuit prostrata, cœpit cursum erigi, & incrementa sumere. In hoc principio anni Tien pao (*quod erat anno Domini 743.*) præcepit Rex Ota Ciam Kuen (*nomen tituli*) dicto Cuoliè siè (*erat is Eunuchus summa apud Regem gratia valens et) autoritate*) vt effigies veras quinque Regum prædecessorum auorum suorum deportaret, & in Ecclesia collocaret, vnâq; centum preciosarum rerum cimelia in ecclesiam deferret ad solemnitatem hanc celebrandam (*dicit Author Kim Cim in laudem ipsorum Regem*) Barbæ longæ draconis etiam si longè sint, nihilominus arcus & enses eius manibus apprehendi possunt (*alludit ad hi-*
sto-

Lex reuiviscit.

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 63

storiã quandã antiquã eiusdem Regis :)
qui fingebatur ascendisse in aëra Draconi in-
fidens, quem serui, qui se dicebant ituros cum
Rege, varijs armorum generibus instruxerant;
qui verò remanserant, barbã Draconis vel-
licantes, arma quãdam tulerunt in memo-
riã Regis, in ijs veluti præsentem eum in-
tuentes. Alludit itaque Author huius scriptu-
ræ ad hanc historiam, vt declaret effigies me-
moratorum Regum, Regi præsentium, & vi-
uentium loco fuisse; ideo subiungit, Clari-
tudo, quam reddunt hæ imagines, ostendit
eos nobis præsentes adesse. Anno tertio Tien-
pào (annus is erat Dominus 745.) fuit in
Iudæa Sacerdos quidam Kie hò, qui stellarum
ope ductus in Chinam appulit, & respiciens
Solem (erat hæc Cærimonia eorum, qui ad Re-
gis admitterentur colloquium) ad conspectum
nostri Imperatoris intromissus est. Rex au-
tem iussit, vt Sacerdos Ioannes & Paulus cum
alijs eiusdem professionis viris, & cum præ-
sente tantæ virtutis viro Kiè ho ad palatium
Hiñ Kiñ vocatum, ad adorandum, & ad
sancta (deuotionis) opera exercenda sese con-
ferrent. Hoc tempore litteræ Regiæ in ta-
bellis Ecclesiæ seruabantur, preciosè secun-
dum ordinem ornatae, splendentes colore
rubro & ceruleo, & penna Regia replebat

Fabula Si-
nensium.

anno 745.
Appulit
alius Præ-
dicator ex
Iudæa.

64 *Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon.*

vacuum, ascendens, & ad Solem usque per-
tingens: fauor eius & dona altitudini montis
Aultri comparantur, & abundantia benefi-
ciorum profunditatem æquat maris orienta-
lis. Ratio non potest non probare approba-
tum, & memoratu dignum. Ideò Rex dictus
Sa cuiñ neñ meñ, (*qui regere cæpit anno 757.*)
in hoc Liñ suũ seũ, & quinque vrbibus re-
centi mandato Ecclesias fieri voluit. Erat
hic Rex eximiæ indolis, sub quo porta feli-
citatæ toti Regno aperta est, hac felicitate,
gaudio & plausu existentibus, res guberna-
tionis regalis maximè eleuatæ sunt.

Anno 757
Rex Sa-
cum nen
men & e-
ius virtu-
tes.

10 Rex Tai cuiñ veñ vù (*adijt imperium an-
no 764.*) bonorum temporum particeps fa-
ctus, negotia regni sine difficultate admini-
strabat: festo nascentis Christi singulis annis
in gratiarum actionem mittebat odoramenta
cælestia, & ad honorandos huius sanctæ legis
ministros, rerum omnium, & annonæ regiæ
assignabat prouisionem; certè cælum mundo
tribuit pulchritudinem, & perfectionem, &
ideò liberaliter res producit; hic Rex imita-
batur cælum, iccirco nouerat alere, & susten-
tare suos.

Anno 764

Regis Tai
cum vir-
tutes.

Anno 781 11 Rex Kieñ Ciuñ Xiñ veñuũ, regnans an-
no 781. octo utebatur modis ad præmiandos
bonos, & castigandos malos. nouas rationes

ad

ad Euangelij statum instaurandum, promo-
uendumq; instituit. Regimen ipsius erat ad-
modum excellens, rogamus DEVM pro ip-
so, non verecundantes in hoc. Magnæ vir-
tutis est æquè esse humilem, pacificum, & sciē-
tem, tolerare proximum, abundare charitate
ad omnes iuuandos, & benefacere omnibus
viuentibus. Hæc est vera via, & scala sanctæ
legis nostræ, facere vt pluuia & venti solitis
temporibus reuertantur, mundus sit quietus,
homines bene gubernati, res singulæ rectè
dispositæ, viuentes bene viuant, defuncti gau-
dio perfruantur. Hæc habere in promptu, &
rationem reddere, in veritate procedit ex no-
stra sancta fide, & omnes effectus sunt forti-
tudinis, & potentiaë sancti Euangelij nostri.

Euangelij
& legis
Christia-
næ effe-
ctus.

12 Rex Sacerdoti dicto Vsù magno legis pro-
mulgatori hosce titulos dedit Kin iù, quàm
lò tai fù (*officium est in regia aula*) & Sou fũ
ciè tù fù lèi (*officium extra aulam*) Xi tieñ,
thum Kieñ (*officium quoque aliud est, quorum
explicationes non inueni in exemplari.*) Item di-
cto Sacerdoti magnæ legis promulgatori ve-
stimentum Ecclesiasticum coloris cærulei,
(*italicè di color pauonazo*) donauit. Erat Sa-
cerdos iste pacificus, alijs benefacere gaude-
bat, virtutis opera summo studio peragendo.
Aduenit ille in Chinam regione remota è lo-

Dona re-
gis facta
prædica-
tori verbī
Dei.

co dicto Vam Xi ciù Chiñ regionis Pagodum, quod idem ac regio longè diffita. Eius res gestæ tres generationes famosas Chinæ superarunt, & reliquas scientias perfectè dilatauit. In principio Regi in aula seruiabat, post eius nomen libro quoque regio illatum. Regulus dictus Cò cù y in principio bellicis studebat negotijs in partibus Sofam. Rex vero dictus Sò cùm præcepit Ay sù, vt Cò cù y favorabilius ceteris promoueret, (*videtur quod Rex iusserit eū esse Consiliarium Cò cù y*) etiamsi vehementer à Capitaneo amaretur, non curauit tamen stylum eius ordinarium procedendi; erat enim vngues, & dentes Reip. oculi & aures exercitus (*phrasis Sinica*) sciebat distribuere redditus suos, non domi accumulare. Obtulit Ecclesiæ rem pretiosam dictam Poli (*videtur fuisse ex vitro*) huius loci Ciñ regueñ. Præterea tapetes auro intertextos huius loci Ciè Kì dictos: refecit Ecclesias veteres de nouo fundans, & stabiliens atrium, & domum legis: adornans domus, & hospitia splendentia instar Phasianorum volantium, præter exercitia sanctæ legis nostræ operibus studebat charitatis, quotannis quatuor Ecclesiarum Sacerdotes congregando, quibus toto corde inseruiabat, de rebus omnibus necessarijs prouidebat spatio dierum

Regis opera charitatis.

rum quinquaginta, adhuc, famelicos satura-
bat, nudos cooperiebat, infirmos curabat,
mortuos sepeliebat.

13 Tempore Tà sò cum omni parsimonia,
sua similis non est audita bonitas (*erat hic Tà
sò Bonzius secta Pagodus,*) qui in maxima
quadam congregatione Bonziorum, in qua
agendum erat de rebus sectæ suæ, officio fun-
gebatur hospitiū excipiendorum, & procu-
randarum rerum unicuique necessariarum.
(*Ideo author tractando de operibus charitatis
Oy siè hunc Tansò anteponit.*) Sed tempore
huius Euangelij similes homines videmus,
sanctis operibus vacantes. Idcirco, vt in lu-
cem irent opera tam heroica, lapidi huic ma-
gno ea insculpere volui. Dico itaque DEVS
verus, expers principij, purus, quietus & im-
mutabilis est, ille fuit primus Creationis arti-
fex, aperuit terram, eleuauit cælum; Vna
ex personis pro æterna mortalium salute fa-
ctus est homo, ascendit in altum solis instar,
destruens tenebrosū, & in omnibus pro-
fundam veritatem stabiliens.

Felix Ec-
clesiæ Si-
nensis sta-
tus.
Lapidi in-
ciditur.

14 Splendidissimus ille Rex, qui verissimè
primus primorum Regum fuit, opportuni-
tate vsus omnem sustulit difficultatem, cæ-
lum dilatatum est, terra extensa. Clarissi-
mum est Euangelium nostrum, quod regno

Tam illatum est, afferendo doctrinam, Ecclesias erigendo, pro viuis & defunctis loco fuit nauigij: omnem felicitatem exaltans, quietem dedit vniuerso mundo.

15 Caò cum infistendo vestigijs Aui sui denuò ad nouas Ecclesias exstruendas animum adiecit. Templata pacis alta, & magnifica terram repleuerunt omnem. Lex vera induit pulchritudinem. Titulo honorauit Episcopum, tranquillitate, & gaudio populi sine laboribus potiti.

16 Sapiens Rex Niueñ cum nouit ingredi vias veras & rectas: tabulae regiae erant magnificae & illustres, literae regiae in ijs florebant, & resplendebant. Figurae Regiae elucebant: Omnis populus profundè eas venerabatur, omnia dilatabantur, & homines ex eo gaudio summo perfruebantur.

17 Hic Rex Sò cum, regnando in propria persona venit ad Ecclesiam; sol sanctus resplenduit: nubes felices omnem caliginem, & obscuritatem noctis dispulerunt. Felicitate in regia domo aggregata, mala cessarunt, sublatisq; dissensionibus Imperium nostrum restitutum est.

18 Hic Rex Tai cum fù obediens fuit, virtute caelum æquauit, & terram; dedit vitam populo, & rebus singulis progressum. Odora-
menta

menta in gratiarum actionem misit Ecclesiae, exercuit opera charitatis. Sol & Luna in eius vniebantur persona, hoc est, omnes ad obedientiam ei praestandam aduocabant.

19 Hic Rex Kieñ cum in regimine constitutus, claram reddebat virtutem: armis & maria pacificauit: literis decem millia confinium illustrauit: instar candelæ secreta hominum illuminauit, & velut in speculo detecta cernebat omnia, totum refuscitauit orbem: cuncti Barbari regulam viuendi acceperunt.

20 Lex, o quanta, quam perfecta, & quam ad omnia sese extendit! volens eam nuncupare non potui non legem diuinam appellare. Reges nouerant res suas disponere, ego Vasallus eas possum enarrare, ideò erigo hunc lapidem praediuitem, in praconium magnæ felicitatis.

21 In nostro potentatu magni Tam, anno secundo huius Kieñ ciuim (videlicet anno Domini 782.) die septimo mensis Autumni, die Dominica, hic lapis erectus fuit Episcopo Him ciu, Ecclesiam Sinensem administrante, Mandarinus nomine Liu sièci yeñ, tituli erat Ciao y cum, in quo officio ante eum fuit Tai cieù siè su Cañ kiuñ, hanc sua manu confecit inscriptionem.

Lapis erectus anno
782

Atque

Atque hæc est explicatio inscriptionis saxo insculptæ, in qua illud sanè summa admiratione dignum est. adeò variam, & multiplicem rerum, quam hoc saxum continet, relationem, tam arcto spacio, & characteribus non nisi mille octodecim comprehendi potuisse; Fuit autem huius scripturæ duplex facta interpretatio, præsens admodum conformis est illi, quæ facta fuit Pequini, quæ & elegantior est, & magis propria Sinicæq; phrasi magis conformis, & quamvis ob eandem causam appareat minus elegans in nostra lingua, est ea nihilominus elegantissima, & quo ad stylum, & phrasim Sinicam, maximè ab omnibus ijs, qui se dictæ linguæ Magistros profitentur, laudata. Colligitur autem ex hoc monumento primo legis Christianæ in regnum Sinicum, quæ ante mille circiter annos contigit, introductio. Item quanto cum honore, & veneratione ab Imperatoribus ea fuerit recepta; quomodo, & per quantas prouincias fuerit promulgata, quantum 150. annis, quibus maximè floruit, fuerit dilatata, quales denique persecutiones bis sustinuerit, ita ijs paulatim suppressa, vt nisi eius in hoc monumento remansisset notitia, nulla eius vestigia amplius superessent. Certè in Chronicis Sinesibus, de eius in Chinam introductione præter memoratorum Regum, & Mandarinorum nomina, vix quicquam inuenitur.

Quo tempore lex Christiana Chinæ fuerit illa.
13.

tur. Inuentus autem est hic lapis paucis ante annis, quam Patres Soc. I E S V in Chinam appellerent; Vnde apparet tam eximiarum & sublimium rerum interpretationem, non fuisse reſeruatam, niſi ijs, qui diuinarum, humanarumq; rerum ſcientia egregiè inſtructi, eiufdem doctrinæ, legisq; vetuſtate temporum obliterated, futuri erant annunciatores, propagatoresque. Atque hæc quidem quoad inſcriptionem Siniſco charactere factam ſufficiant. Nunc ad eam, quæ marginibus inſculpta eſt inſcriptionem, progrediamur, quæ quidem, cum ob hominum peritorum huius ſcripturæ in China penuriam hucusque manſerit inexplicata, atque ea de cauſa à PP. noſtris Luſitanis in Europam à peritis Syræ linguæ explicanda fuerit tranſmiſſa; ego primus eius interpretationem fructu non pænitendo aggreſſus, ea tandem, qua par eſt fide & diligentia expediui. Eſt autem literis antiquis Syriacis, quas Eſtrangelo vocant, marginibus lapidis inciſa, continetque annum, nomina, & officium eorum, qui tunc temporis, quo hic lapis ſcriptus eſt, erectusque, ex Apoſtolicis viris, & legis diuinæ promotoribus in China verſabantur. Meminit huius lapidis, inſcriptionumque memoratarum. P. Emanuel Dias in quadam epiſtola Luſitanica Macao data 23. Aug. 1625. quam hic latinis verbis reſerre

ferre visum est. In Prouincia, inquit, *Xensi Sinarum*, ubi modo est *Trigautius*, effossus quidam lapis magnitudinis 24 palmorum, aut circiter, in quo patet disertè ante 1243 annos fuisse illic Christianos raso vertice, qui mysteria Trinitatis & Incarnationis predicarent, ac Sinarum Reges multos illis impendisse fauores. Doct̃or Leo Christianus rem totam imprimi voluit, ac de mysterijs eo in lapide ostensis à Mandarinis Christianis scribi, vt res magis innotesceret. Id agitur modo, vt in Regis notitiam res tota deueniat, vertat Deus omnia in gloriam suam.

Confirmat hoc ipsum P. Franciscus Hurtado, e Prouincia *Nancheu*, additque hoc anno apertam fuisse portam in nouas regni Sinenſis prouincias *Xensi*, *Xansi*, *Fohum*, quæ vltima *Conchinchine* contermina est, & exteros facile admittit. In fine autem ita dicit. His adscripta erant 10 vel 12 lineæ Syriacæ, quas interpretari non potui. Adiunctæ etiam erant gratiæ à Regibus Sinarum factæ Sacerdotibus illius legis. Versio hæc ad verbum è Sinico idiomate facta est. Aliæ extant versiones, sed omnes conueniunt in essentialibus. In libris Regum Sinarum habetur, ante 994 annos peruenisse ad Sinas fidem nostram, & 140 annis post ingressum, hanc inscriptionem factam esse. Hæc P. Emanuel Dias. In alijs vero literis paulo recentioribus 21 Nou. 1627 Macao datis ita de

Syriacæ
inſcriptio
nes.

hoc

hoc lapide scribitur. Annis præterlapsis inuenta est scriptura quædam longa, & antiqua, lapidi prægrandi incisa lingua Sinensi, & Chaldaica, vel Syriaca; ex qua constat legem Domini Dei nostri iam quasi ab hinc mille annis peruenisse in Sinam, anno scilicet Domini 636. lapis autem ille erectus, & inscriptus fuit anno Domini 782 hoc est 146 annis post legis ibidem prædicationem, quæ ingens conuersio ad fidem facta est, Ecclesiæ edificata, Episcopi constituti. Reges, qui tempore illius vixerunt numerantur 8, quorum nomina lapis ille exprimit, qui Christianis fauebant; prædicatores vero legis venerunt ex Palæstina, alijsq; vicinis locis; Continet autem præcipua fidei nostræ mysteria &c. quæ ex inscriptione patent. Verum operæ precium faciam, si hoc loco Syriacam inscriptionem iisdem characteribus Strangelicis, quibus in China expressa fuit vna cum interpretatione eius, exhibeam; præsertim cum Patres nostri Sinenses, eam ideò particulari folio in China impresso in Europam eius linguæ Magistris (vti paulò ante diximus) ad eam meliùs explicandam transmiserint: hac enim explicata, spero futurum, vt & annus, & nomina, & patria, officiaq; diuinæ legis prædicatorum, & scopus quoque noster melius patefiant. Inscriptio autem Syriaca quemadmodum ea in China impressa fuit, est sequens.

Anno
Christi
636. Euan-
gelium
Chinæ il-
latum.

ܐܕܡ ܟܥܘܪܦܝܫܥܘܦܘ ܘܦܦܥܝ ܕܝܙܝܢܫܬܢ ܒܥܝܡܝܐ
 ܐܒܘ ܕܒܘܚܘܬܘ ܡܘܪ ܗܢܐ ܝܥܫܘܐ ܟܥܘܪܦܝܫܥܘܦܘ
 ܕܥܘܡܕܢܐ ܡܝܕܢܐ ܡܠܥܘܬܘ ܒܐܪ ܢܝܗܗ ܢܦܫܘ
 ܡܝܠܝܫ ܟܥܘܪܦܝܫܥܘܦܘ ܕܡܢ ܒܥܠܗܗ ܡܝܕܝܢܘܬܘ
 ܬܗܘܪܫܬܢ ܐܟܝܡ ܠܘܫܘ ܗܘܢܘ ܦܦܥܝ ܕܝܥܬܒܘܢ ܒܥܝ
 ܡܕܒܐܪܢܘܬܘ ܕܦܗܪܘܟܢ ܘܥܐܪܘܙܘܬܘܢ ܕܒܗܝܢ
 ܕܠܘܐܬ ܡܠܚܝܐ ܕܝܙܝܢܝܘ .

Adam Kasifo vcurapiscupo vppapasi dizinstan. Be-
 iume Abo dabohotho Mor Hanã iesua Katoliko
 Patriarchis . Besanath alf vtisaain vtarten diaua-
 noiè . Mor Iidbuzad Kasifo vcurapiscupo de
 Cumdan medinah malcutho bar nihh napso
 Milis Kasifo dmen Balehh medintho Tahhur-
 stan Akim Lucho hono Papa dictabon beh
 medabarnutho dpharukan vcaruzuthon dabhain
 daluat malche dizinio .

Adam meschamschòno Bar Iidbuzad Curaphis-
cupo

Mar fargis kasifo, vcurapiscupo

Sarnischua kasifo

Gabriel kasifo Varcodiacun, vrisch aihto de
Cumbdanvdafrag

Explicatio eius hæc est

*Adam Sacerdos seu, Presbyter, & Archiepisco-
 pus & papalis zinoſtan seu Regionis Sinarum*
 Stan quid significet. (vbi nota Stan indica lingua regionem significa-
 re, vnde Hindostan, siue Indostan, Sinoſtan,
 Turkistan, seu Turchestan & similia nomina
 idem significant, ac regionem, Indorum, Si-
 narum,

narum, Turcarum, non secus ac Germanica nomina sequentia friessland franckeland , &c. Frisonum, Franconum, Regiones significant, & innumera alia huiusmodi, quæ omnia ex germanico (land vt indica ex Stã) ex loci, sc. seu regionis proprio nomine componuntur. Quæ ideo hic apponenda duxi, vt causam, cur china zindostan dicatur, non ignorares). *In diebus patris patrum Domini Hanan Iesua, siue Ioannis Iosue Catholici Patriarchæ (Subintellige Alexandrinum, aut Babylonium, qui proprie dicuntur vniuersales seu Catholici Patriarchæ) Anno millesimo nonagesimo secundo iuxta græcos; Dominus Iidbudad Sacerdos, & Archiepiscopus Cumdán ciuitatis Regni (sc. Metropolis) Filius Milis, requies sit animæ eius, Sacerdotis Beleh b ciuitatis Taburstan (lege Turchestan) erexit tabulam hanc Papa (sic Supremos in aliquo Ordine Ecclesiastico vocant) & scripta sunt in ea administratio, seu gubernatio Saluatoris nostri, & prædicatio patrum nostrorum qui sunt apud Reges Sinarum.*

Adam Diaconus filius Iizdbuad Archiepiscopus.

Mar sargis Presbyter, & Archiepiscopus.

Sarnischua Presbyter

Gabriel Presbyter, & Arcidiaconus Princeps Ecclesiarum ciuitatum Cumdán & dasrag.

Atque hæc in folio in China impresso reperiuntur, quæ & in saxo insculpta cernuntur.

Verum antequam ulterius hinc progrediar, vna adhuc difficultas, quæ circa annum erectionis huius lapidis occurrit, restat dissoluenda. Annus enim huiusmodi in Sinica inscriptione adeo à Syriaca diuersus reperitur, vt non pauci ea diuersitate perplexi, mecum de vera, & fideli huius lapidis interpretatione dubitarent. Nam ex Sinico Lusitanica versio, & ex hac Italica erecti lapidis annum ponunt post Christum. 782. Syriaca vero iuxta Græcorum computum statuit annum 1092. qui quam ab altero diuersus sit quis non videt? Verum vt exactius hæc omnia reconcilientur, & hic nodus quoque dissoluatur, prius inscriptionis dictæ translationes hic verbotenus proponendas duxi.

Lusitanica versio sic habet.

Lusitanica No nosso potentado do grãde Tam, Segundo anno deste kien, cium que eram do Senhor 782. no mes de Autuno, no settimo dia, dia de domingo foy alleuantada esta pedra, sendo Bispo Nimciu que gouerna à igreja da China.

Italica ita habet.

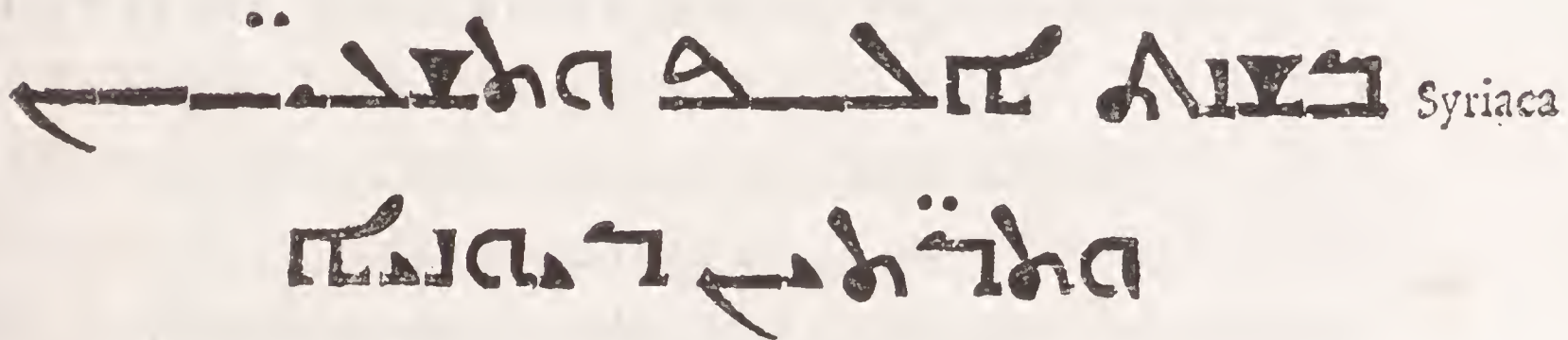
Italica Nel nostro potentato del gran Tam, secundo anno di questo kien cium (che erano del Signore.

re .782. nel mese di Autunno, nel settimo giorno, giorno di Domenica, fu inalzata questa pietra; essendo Vescouo Niñ ciù, che governa la Chiesa della China.

Vtriusquè interpretatio hæc est.

In nostro potentatu magni Tam.sc.Regis anno secundo huius kieñ ciuñ, qui erat annus Domini 782. mense Autumni, 7. die, die Dominica, exaltatus fuit hic lapis, Episcopo Neñ Latina ciù Ecclesiam Sinensem administrante.

Syriaca Inscriptio ita habet.

 Syriaca

Hoc est.

In Anno millesimo nonagesimo secundo, qui græcorum. Cum ergò Orientales seu græca Ecclesia magna ex parte in computu annorum conueniat cum latina, quæritur, qua ratione hi anni conciliandi sint? Dico itaquè duplici annorum dictis Diuinæ Legis promulgatoribus vsitatorum genere hunc lapidem fuisse insignitum, vno Eccle-

Ecclesiastico annorum Christi, quo Fideles in China Christiani passim utebantur; altero politico seu ciuili, qui erat communis Syris, Caldæis, Arabibus, Aegyptijs, ac toti propè Orienti; quem vt melius intelligas, notandum est annos Regni Græcorum, quorum meminerunt libri Machabæorum eisdem esse, qui aliàs dicuntur Seleucidarum, Syro-Græcorum, aut Syro-Macedonum à Chaldeis, ab Hebræis verò, anni contractuū, ab Aegyptijs anni Alexandrei, siue à morte Alexandri, ab Arabibus ذوالقرنين Dhulkarnaim, quod idem est, ac Alexandri duocornua tenentis (vocantquè eum ideò, vel, (vt Chrriſtmannus vult) ob vtraquè orientis scilicet & occidētis mūdi cornua à se subacta, vel vt ego existimo verisimilius ab Ammone Arietino cuius filium se appellabat, aut etiam ob hircum illum Caprarum, cum quo eum Daniel comparauit) aut deniq; anni Philippi (quem تاريخ القبطى supra Albitegniū vocasse diximus) Atquè horū æra incipit annis 12. exactis, ab obitu Alexandri Magni vt ex Eusebio in cap. 9. Dan. S. Hieronimus notat. Quem sequitur Ribera, Torriellus, & alij. Etsi vero ante Iulium Cæsarem hi anni aliam formam, aliud suorum mensium initium habuisse videantur, communi tamen supputatione sumunt à Calend. Octobribus exordium. Nomina mensium aut græca sunt, aut Syro

Cur Alexander Magnus dictus sit Dhulkarnaim?

Syro-caldaica, in cæteris cum anni Iuliani quantitate, & forma congruunt, nisi quod dies intercalaris in hac æra adijciatur ad finem mensis Sabath, qui Februario nostro respondet.

His prænotatis primordia Regni græcorum statuimus cum Eusebio, Scaligero, alijsquè anno ante Christi æram trecentesimo decimo fluente, quo acta est Olympias 117. iuxta Chronicon Alexandrinum; si quidem in confesso est, Alexandrum Magnum mortuum esse eo anno, quo cæpit Olympias 114 postremis diebus mensis hecatombæonis, ut Plutarchus scribit, nempe antè æram Christi 322 (natus enim est Christus 3. anno exclusivè Olympiad: 194.) differunt igitur anni Regni græcorum ineuntes ab annis Christi labentibus 310. ita ut primo anno Christi inierit annus Regni græcorum 313. Undè fit, ut si ad annum Christi propositum adijciantur 310, exurgat annus Alexandræus illo Christi anno labente exoriens; Si anno Alexandræo detrahantur 310, remaneat annus Christi, quo Alexandræus ille aperitur. Si deniquè annus Alexandræus subtrahatur à 310 numerus relictus indicet annum ante æram Christi, quo cæpit annus ille græcorum; siuè quo initium fuit æræ Alexandri, تاريخ ذو القرنين, uti Arabes, & Aegyptij eam appellant.

Annus
Alexan-
dreus

Tarih dhu
Karnaim

His igitur ita demonstratis. Si ab anno Alexan-
L dreo

dreō siuè græcorum 1092 Syriacis literis lapidi inciso, 310 (quæ est differentia annorum inter annum Christi, & Alexandrinum) subtrahas, remanebunt 782, qui est annus Christi lapidi sinicis numeris incisus, anno Syro-græcorum siuè Alexandreō exactè respondens.

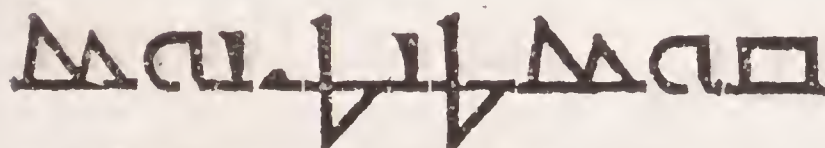
Paradigma computus.

Mortuus est Alexander Magnus, Plut: teste _____ Olymp. — 114. A
 Post cuius mortem B: Hier. teste, annis 12 exactis, incipit æra Alexandreã videlicet, _____ Olymp. — 117. B
 Natus verò est Christus anno 3 exclus: id est secūdo cõpleto Olymp. — 194. C
 Lapis erectus est año Alexãdreō — 1092. D
 Anno verò Christi _____ 782. E

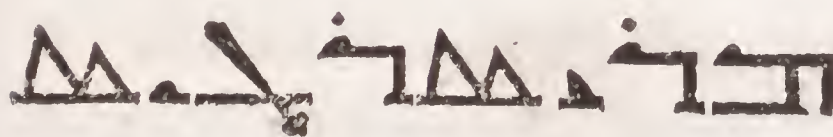
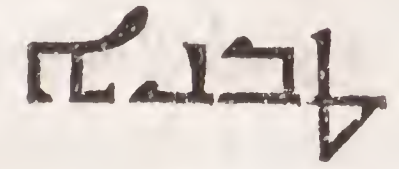
His positis subtrahe numerum B à numero C, & habebis differentiam dictarum Olympiadum, videlicet Olympiades 77, quæ ductæ in 4 annos, quibus singulæ Olympiades constant producunturq; 308, his adde 2 annos completos Olympiad: Christi nati, & facies 310, quæ subtracta à 1092 relinquunt E. numerum annorum Christi, quo hic lapis erectus est. Studio itaque duplici annorum genere hunc lapidem

consignarunt, ut qui annum Christi non intel-
ligerent ex Ad uenis, annum saltem Alexandræ-
um, ut pote latiùs patentem, cognoscerent. Dif-
ficultate itaque propofita quoque diffoluta, nunc
ad lapidem reuertamur, in cuius margine præ-
ter ea Syriaca quæ hic paulò antè propofuimus,
multa adhuc alia nomina propria, quæ in folio
dicto defunt, quorum numerus ad 72 excurrit,
videntur. Verùm quia pleraque nomina malè ex-
pressa sunt; nos 24 tantum, ea videlicet quæ lectu
faciliora erant, & ad scopum nostrum condu-
cibilia hic adijcienda existimauimus. Ex his
enim luculenter apparebit, hos Apostolicos vi-
ros alios non fuisse, nisi Syros, Aegyptios, Cop-
ptitas, & Aethiops. Vti sequitur.

Nomina eorum qui margini lapidis Syro
Charactere incisa spectantur.

 Constantinus

 Saba Cusio, seu
Aethiops

 Marsargis Taben-
nita; seu Dominus
 Sergius

Ⲁⲃⲁⲃ ⲄⲒⲛⲁⲥⲉⲫⲁⲃ *Abad gusnaseph*

: ⲄⲒⲛⲁⲥⲉⲫⲁⲃ *sacerdos*

ⲀⲒⲒⲟⲥ ⲀⲒⲒⲟⲥ *Arius Sacerdos*

ⲀⲒⲒⲟⲥ ⲀⲒⲒⲟⲥ *David Sacerdos*

ⲀⲥⲔⲁ ⲀⲥⲔⲁ *Asba Kusius, seu*

: ⲀⲒⲒⲟⲥ ⲀⲒⲒⲟⲥ *A Ethiops sac.*

ⲀⲃⲔⲁ ⲀⲃⲔⲁ *Abba Syrus*

: ⲀⲃⲔⲁ ⲀⲃⲔⲁ *Abraham Sacerd.*

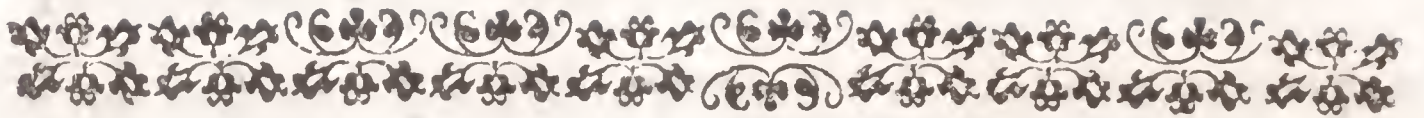
ⲀⲒⲒⲟⲥ ⲀⲒⲒⲟⲥ *Simon Sacerdos*

: ⲀⲒⲒⲟⲥ ⲀⲒⲒⲟⲥ *Petrus Sacerdos*

ⲀⲒⲒⲟⲥ ⲀⲒⲒⲟⲥ *Lucas Sacerdos*

ⲀⲒⲒⲟⲥ ⲀⲒⲒⲟⲥ *Mathæus Sacer-*

Atquè hæc sunt , quæ de lapidis huius Syro-
finica inscriptione dicenda existimaui ; nil igitur
restat nisi vt ad particulares Syro-coptitarum
expeditiones modo calamum conuertamus .

CAP: IV.

De Expeditione Aegyptiorū, seu Coptitarū, in Indiā, Chinā, & reliquas Asiae regiones facta.

Coloniæ
copto--
Aethiopi-
cæ Eccle-
siæ.

CUm in India, China, cæterisque Asiæ regionibus, frequentia in hunc diem adhuc extent Christianæ Religionis vestigia, operæ pretium faciam, si declarato iam Syro-Coptitarum in China reperto monumento, hoc loco quoquè monstrem, qua occasione, & via hi Apostolici Viri in huiusmodi remotissimas plagas penetrarint; hoc enim præstito, Aegyptum non Christianæ tantum Religionis, in exteris regionibus promouendæ; sed, & omnis superstitionis per totum orbem propagatæ Seminarium nullo non tempore fuisse, clarè patebit. Verùm vt in re abstrusa clariùs procedam, primò sententias quorundam hic de ijs proponere visum est; vt illis discussis quid circa rem propositam statuendum sit, luculentiùs patefiat.

Presbyter
Ioannes.

Primò itaque non desunt, qui huiusmodi Colonias Christianorum in Chinam cæterasquè Asiæ regiones penetrasse asserant ope magni illius Imperatoris Asiatici, quem Authores passim Presbyterum Ioannem vocant; Sed cum maxima sit inter Authores de hoc Imperatore, eiusquè Regnorum situ, qualitate, ac conditione,

tione, cōtrouersia, antè ònia aliqua de ipso eiusq; Regnis ad clariorē rerū explicationē, adferemus.

Quemadmodum igitur AEgyptiorum Reges primum Pharaones, deinde Ptolomēi, Mauritanorum Seriphij, Persarum Xerxes quondam, & Artaxerxes, nunc Sophi dicuntur, ita Presbyteri Ioannis nomen quorundam Christianorum Principum à longo iam tempore denotat dignitatem. Quos quidem non apud AEthiopes, aut in vlla alia Africæ parte, vt perperam multi opinantur; sed in Asia imperasse peritiores conueniunt, quo tamen loco imperium habuerit, non est omnino compertum. Nam, quod quidam scripserunt eos fuisse Reges Cathaię, magis dubiam rem facit, cum hęc proximis annis cognitum sit, quicquid Cathaium est, ad Sinas pertinere, nec urbem esse vllam, aut regnum hac voce dictum, quod nunc extra Sinarum terminos reperiatur. Sic enim à Mathæo Riccio Societ. Iesu apud Sinas Præposito, geographica demonstratione prius inuentum, & postea à Benedicto Gœzio eiusdem Societatis ex Regno Mogor Profecto, Cathaiumquē terrestri itinere ex industria inuestigante, satis exploratum. Non crederem ego procul à vero distitum, præter illam terræ partem, quæ Cathai nomine intra Sinarum limites à nostris reperta est, aliam esse orbis plagam.

Vbi Imperium Presbyteri Ioannis.

Cathaium quod Regnum.

mul-

multò ampliorem per Asiaticos, Scythas, Massagetas, Seres, & Paronomifadas, vicinosquè circum effusam populos; Sinarumquè Regno à meridie, & occasu conterminam, cui, & Cathai nomen fuerit, & in qua is, de quo nunc agitur Presbyter Ioannes maiorum nostrorum ætate principatum tenuerit, quam Scythiã extra Imperium Ptolomeus, Paulus Marcus Venetus Imperium magni Cham, sacrae verò paginæ, teste Aria Montano Gog, & Magog appellant de quibus, & Sibylla.

Paulus
Mar. Ven.

Sibylla l.
carm:

Αἱ αὖ σοι Γῶγ, καὶ πάντων ἐφεξῆς ἅμα Μαγῶν,
Μαρσῶν ἢ δ' Ἀγγονόσασοι κακὰ μοῖρα πηγάδι.

Hæc tibi Gogq; Magoq; alijsq; ex ordine cunctis.
Marson atq; Angõ tibi quot mala fata propinquant.

Hanc autem Scythiam veram Cathaiam esse plurima monstrant indicia, de quibus & Geographia arabica, per 4 integra climata posteriora tractat, traditquè hominibus, animalibus, minerisquè refertam, Christianis florentem, ac immensis Caucafi districtibus circumuallatam, dictam Iagog, & Magog ita enim part. 9. clim. 5. lin. 21. refert.

Geogra-
phia Ara-
bica.

ومن قلعة خردا مدينة تهامة في جهة الجنوب
أربع مراحل ومن مدينة خردا الى الجبل المسمى
قوقايا سبعة أيام وهذا الجبل الذي يبيط بياجوج
وماجوج

وما جوج وهو جبل قايم الخنبات لا يصعد
الى شى منه البتة وان معد لم يتوصل الى قنته
لكثرة الثلج المتعقد به وان لا يتحلل منه ابداً
ولان اعلى هذا الجبل عليه شبه اضباب ابداً
الدهر كله لا ينجلي عنه ولا يزول منه وهذا
الجبل خلفه من بلاد ياجوج وماجوج مدن كثيرة
وربما تعلق بهذا الجبل النادر من الناس فبرقى لترى
ما فى اعلاه وما خلفه فلا يرجع ولا يمكن
رجوعه انه لعدوان الحيوان عليه او اقبح الامم
الذى خلق الجبل على من طروا عليهم من
سائر الامم وربما رجع بالخبر الشاذ منها ويجبرانه
انه رآى بالليل فى تلك الارض التى خلق الجبل
غير انا كثير وأما بالنهار فلا يرى شياً الاضباب
وسراباً مختلطاً متصلاً وهذا الصنف.

hoc est A diuersorio Garada ad ciuitatem Tàha-
met è latere australi 4 conficiuntur leucae (qua-
rum videlicet, vna in 25. passuum) à ciuitate Ga-
rada vsquè ad montem, qui Caucasus dicitur, 7 die-
rum iter est. Atquè hic mons Regiones Iagog, et
Magog circumdat (mons verò lateribus constat
adeò arduis, vt nemo ea transcendere possit, et si
ascenderit nunquam tamen ad fastigium montis
perueniet, niuium inueteratarum, et in glaciem
concretarum copia impeditus; et quoinam ea nun-

Altitudo
montis
Caucasi.

quam dissoluuntur, in vertice montis nebule cuiusdā iugis Caucaseis perpetuò insidentis similitudinem exhibent. Post montem verò multæ vrbes Iagog, & Magog. Et contingit non rarò, vt homines huius regionis curiositate ducti ascendant, visuri quid in supremitate montis sit, & quid à tergo eius, & non reuertuntur, & impossibilis est reditus eorum, vel quia à feris siluestribus dilaniantur, vel quia à reliquis populis post montem commorantibus capiuntur; Qui verò subindè redeunt incolumes, narrant quod in transmontana regione nocturno tempore multi ignes; diurno verò; nil aliud, quam nebula mixta caligine cernatur.

Christiani

Et paulò post linea 35. ait indigenas terræ Iagog, & Magog ignium, & rei cuiuscunquè lumineculatores esse. Iterum in part. 7. climatis dicti lin. 34. in huius regionibus plurimos quoquè Christianos, seù Nazareos habitare. Et part. 8. lin. 18. magnam, dicit, vim auri, ex huiusmodi montibus colligi, & lapidum pretiosorum varia genera, item ferarum venationes, demum, magnum hisce regionibus Principem præesse. Quæ omnia Imperio magni Cham, seù Cathaio conuenire oculatus inspector Paulus Marcus Venetus l. 1. c. 64. his uerbis tradit. Ab Egrigaia Prouincia eundo versus Orientem, iter ad Tenduc ducit, (quam pleriquè Geographicum Cathaio confundunt) in qua sunt ciuitates, & castra multa, vbi etiam manere

Egrigaia
Prouincia

con-

consuevit Rex ille magnus , & toto orbe terrarum nominatissimus , vulgo Presbyter Ioannes dictus . Modo autem prouincia illa tributa pendet magno Cham , habens Regem de progenie Presbyteri Ioannis . Et licet ibi sint aliqui Idololatrae , & Mahumetani , tamen maior pars prouinciae fidem obseruat Christianam , & hi Christiani primas tenent in hac prouincia ; praesertim est ibi gens quaedam Argon vocata , quae reliquis populis sagacior est , & eloquentior ; sunt etiam hic Regiones Gog , & Magog , quos illi nominant Lug , & Mongug , in his locis reperitur lapis Lazuli , de quo fit azurum optimum ; sunt etiam in montibus hisce prouinciae magnae , minere argenti , & multiplices siluestrium animalium venationes ; quae omnia apte conueniunt paulo ante allegatae arabicae descriptioni . De montium vero Iagog , & Magog altitudine , ita lib. 1. cap. 37. scribit . Hinc si discedas ad Orientalem plagam ascendendum tibi erit per 3 continuos dies , (videlicet arduas Caucaasi rupes) quousque peruenias ad montem altissimum , & quo altior non est in mundo ; nulla quoque ibi apparet auis propter frigus , & nimiam terrae eleuationem , quae pabulum nullum administrare potest animalibus . Ignis si quandoque ibi accendatur obstante nimia regionis frigiditate , non est ita lucidus , nec adeo efficax in sua actione , vt in locis demissioribus , (& paulo post .) vocaturque haec regio Belor omni tempore

Argon populus.

Gog & Magog

Mons altissimus .

Frigus ingens.

Belor

R. Abram
Pizol

hyems effigiem præferens donec viator 40 dietas
absoluat . Hæc Marcus Venetus . Atquè circa
hoc Regnum Belor antiquam , scilicet Sacarum
stationem , Tebeth principale Presbyteri Ioan-
nis in Cathaio Regnum , situm esse , tum Geo-
graphus Arabs , tum tractatus ארחת עולם ארם dictus
R. Abraham Pizol clarè demonstrant . Ille qui-
dem id Begarger vocat , in qua & maximam
urbem esse sequentibus verbis asserit .

ומן שריקה בלאד אלגרער ומדינתה העמית להא
אתא עשר באיא מן חדיד ואהלה .

In Orientali parte illius est Regio Begarger, cuius
vrbis maxima nominatur Centaba duodecim portis
è ferro instructa . R. Pizol cum Veneto id Balor
vocat, in quo, & Regnum Tebeth recens detec-
tum ait, Verba eius hæc sunt .

מלנות באלור הגדולה העליון לכל אלה אשר כתבו הספרים אצלו
שיהודים רבים סגורים בו והוא בצר המזרחי הצפוני גם נתגרשו עות
ישובים אחרים בחדוש הגלילות האלה המזרחים ביבשה יקרא ום
כשם יושביהם **בטיבט** צינכא בוקטארי ערדי אוראכאום
וקרוב לזה למעלה מהכל עיר גדולה לאלחים אין כמוה תחת השמים
אשר סכלטוב להם הדברים הקרים ומתנהגים כפי הטבע

Regnum, inquit, Balor magnum, & excelsum
nimis iuxta omnes illos, qui scripserunt Historicos
sunt in eo Iudæi plurimi inclusi, & illud in latere
Orientali, & Boreali, & sunt adhuc populi alij non
ita pridem detecti in eodem Regno, vocant eos indi-
gene

genæ, Tebeth, Zinegae, Bukchari, (lege Buccara) usquè diarusa (lege Adiarochosa) Ariachosiam usquè; Huic vicina vrbs est omnes alias vrbes magnitudine superans, penè diuina, non est sicut illa sub Cælo, in qua omnia bona reperiuntur. quæ sanè alia esse non potest; nisi Cambalu; quam vicinam Regno Tebeth omnes pæne constituunt Geographi relationem Pauli Marci Veneti secuti, quibus omnibus ea congruunt; quæ de Regno Tebeth, eiusquè maxima vrbe Chaparangue, atquè de monumentis religionis à Christianis quondam ibi relictis refert P. Antonius Andrada Lusitanus è Soc: IESV, qui cum incolas eius Religione Christianos inaudisset, è Regno Mogor anno 1624 plenam laboris difficultatisquè in id expeditiouem suscepit. Id autem vnum è magnæ Cathaiæ regnis asserit; Cathaiam autem, totam illam Asiæ partem complecti, quam extra Imaum montem Ptolomæus collocat, Seriam antiquitùs dictam, quam ab ortu terminant Oceanus, & China; Gangis fontes, Caucasii iuga, Parapanisus, & Aria à meridie; ab occidente tota intra Imaum coarctata Scythia; à Borea deniquè Oceanus Hyperboreus. Vndè patet totam illam Tartariæ magnæ plagam extra Imaum firmam nomine Cathaiæ, aut Regionum Iagog, & Magog intelligi. Ostendit hoc clarè supra citata Geographia Arabica,

Expeditione
ni regnum
Tebeth.

Cathaiæ
fines.

bica, quæ de ijs per quatuor integra climata
agens, omnia, quæ miranda de ijs cæteri Au-
thores tradunt, confirmat; veluti de Pygmæis
Cubitalibus, & insolitæ vastitatis volucris,
in interiori recessu Regnorum Iagog, & Magog,
seù Cathaiæ, degentibus. De illis ita part. 10
clim. 5. tradit.

ان في هذا الجز العاشر من الاقليم الخامس بلاد
ياجوج العليا وهي بلاد كثيرة عامرة وهم عدد
كثير وخلقهم خلق صغار جدا وهم كلهم
قصار جدا ونهاية القصر حتى ان الرجل منهم
لا يتجاوز ثلاثة اشبار ونسوانهم مثل ذلك.

pygmæi

*Est in parte huius climatis Iagog regio multum
habitata, et post eam homines inveniuntur, om-
nes minimi statura, in tantum ut ex ijs vnus 3 pal-
mos, vel spithamas non excedat, et mulieres eo-
rum similiter. Cui consentiunt omnes Septentrio-
nalianum rerum Scriptores. Ita Paulus Iouius in
libro de Moscouitarum legatione. Ultra Lapo-
nas, inquit, in regione, inter Corum, et Aquilo-
nem perpetua oppressa caligine Pygmaeos reperiri, ali-
qui eximia fidei testes retulerunt, qui postquam
ad summum adoleuerint, nostratis pueri denum
annorum mensuram vix excedant, meticulosum
genus hominum, et garritu sermonem exprimens,
adeò, ut tam Simiæ propinqui, quam statura, et
sen-*

sensibus ac iustæ proceritatis homine remoti videantur. De his vide quoquè Olaum Magnum, qui eos *Screlingers*, hoc est cubitales appellat. Certè meminerunt huiusmodi monstrorum Authores Grauiissimi, Aristoteles, Plut. Ctesias, Plinius, ac proindè ea aliquãdo visa esse vti non facilè negauero; ita homines eos veros fuisse non facilè asseruero, cùm in hunc diem metallorum fossoribus huiusmodi monstrorum genus in profundioribus Terræ regionibus, quos demonculos Montanos passim vocant, comparere soleat de quibus ita *Georgius Agricola* fol. vlt. de animal. subter. Sunt deniquè mites quidam demones, quos Germanorum alij, vt etiam Græci vocant Cobalos; quod hominum sunt imitatores. Nam quasi lætitia gestientes rident, multa videntur facere, quum prorsus nihil faciant. Alij nominant virunculos montanos, significantes staturam, qua plerunquè sunt, nempe Nani tres dodrantes longi. Videntur autem esse Seneciones, & vestiti more Metallicorum, id est vittato indusio, & corio circum lumbos dependente induti. Hi damnum dare non solent Metallicis; sed vagantur in puteis, & cuniculis: & quum nil agant, in omni laborum genere se exercere videntur; quasi modo fodiant venas, modo in vasa infundant id, quod effossum est: modo versent machinam tractoriam. Quanquam

Pygmæi;
vtrum alibi existant, & an veri homines sint?

Georgius Agricola
l. vlt. de animal. Subter.

quam verò interdum, glareis laceffant operarios, rarissimè tamen eos lædunt. Nec lædunt vnquam, nisi priùs ipsi cachinno fuerint, aut maledicto laceffiti, non dissimiles ijs dæmonibus, quos Gutelos, aut Trullas Germani vocant. Quos sexu, tam mulieris quàm viri eumentito, cum apud alias nationes, tum apud Sueones maximè in famulatu fuisse ferunt. Hæc Georg: Agric:

Cui astipulatur quotquot in visceribus terræ auro scrutando operam dant; atquè ex horum numero ego dictos Pygmæos, si quando ab hominibus visi sunt fuisse sentio, qui homunculorum specie, in caliginosis huiusmodi regionibus, ad quas damnati sunt, apparentes, hominibus fabulæ de Pygmæis cubitalibus gruum antagonistis, occasionem præbuerint. Atquè hæc opinionem haud improbabilem esse, is facile cognoscet, qui ea, quæ de dæmonum spectris in septentrionalibus regionibus passim comparere solitis Olaus, Iornandes, & Marcus Venetus de deserto Lop in Cathaio tradunt, diligenter fuerit perscrutatus.

Gryphes
in Cataio
seu Iagog,
& Magog

Geogra-
phia Ara-
bica.

Porro De vastis volucris, seu Gryphibus Hyperborreis. p. 9. clim. 7. hæc tradit Geograph.

قسمين هذا الجز التاسع من الاقليم السابع قطعه
من ارض ياجوج وماجوج الداخلة وحكي
وقطعه من البحر الزفتي وهو اخر البحر الشرقي

وهم

وهو ايضا مظلم وحكى صاحب كتاب العجايب
ان في داخل بلاد ياحوج وماجوج نهـ ريسى
المشهر لا يعرف له قعر فاذا تقاتلوا واسر بعضهم
بعضا طرحو الاسرى في ذلك الوادى فيرون عند
ذلك طيور اعظاما تخرج الى من ان يصلوا الى
اخرة قترفع بهم الى تلك الكهوف فتاكل
اجسومهم

*Continet hæc pars 9. climatis 7. partem Terræ
Iagog, & Magog interioris, & partem maris piceæ;
narrat Author libri rerum mirabilium, quod ad in-
troitum regionum Iagog, & Magog fluvius sit di-
ctus Almashar, inexplorabilis profunditatis. Et
occisorum in prælio corpora in hoc flumen proiec-
ta, simul ac ingêtes quedam Aves conspiciunt, subitò edu-
c-
ta in speluncam, quam è latere Montis habent, de-
portant ibique corpora eorum deuorant. Meminit
horum rapacium volucrum quoq; Beniaminus
in itinerario suo, eosque circa eundem Borealem
Cathaiæ tractum iuxta quendam maris fi-
num astro Kesil seu Arcturo subiectum, ac pro-
inde æstuosissimū ponit, in quem cum homines
vi sæuientis maris fuerint coniecti, irremediabi-
liter eos mori necesse sit, nisi se ope dictarum
volucrum, modo quodam admirabili (quem
cognoscere non fuerit iniucundum) eripiant.*

R. Beniamin in itinerario vbi de Sinarum regione agit

לוקחים עירות בני בקר עמהם ואם יבא אותו הרוח וישלכים בימ
הבקפא יקח העור ויכבח בתוכו וספין אחד בידו ותופר את העור
מפנים כדי שלא יפנס בו המים ומפיל עצמו בתוך המים ורואה
הנשר הגדול ונקרא גריפוז והוא סבור שהיא בהמה יורד ולוקח
אותו ומוציאו ליבשה והנה העילו בהר עמק לאכול אותו וממחה
האדם ומכה אותו בספין והורגו ויוצא מן העור ותוליד עת
שמגיע ליבשה והרבה בני אדם ניצילים נעניו זה

Boum coria integra quàm plurima in nauibus imponuntur ; qui cùm in has maris angustias vento acti introducuntur singuli singula subeunt , atque collo introrsum complicato , ita consuunt , ne aquæ aditus pateat ullus : tum sese mouentes in mare coniiciunt , quos cum maxime aquile illis regionibus familiares gryphes dicuntur prospiciunt : boues , aut alia animalia esse putantes , aduolantes eripiunt , atque in aridam transportant , tunc verò depositis in valle , vel monte incumbunt , vt ipsis disruptis pascantur ; verùm opportuna celeritate vsus , qui intra corium includitur homo , feram ipsam gladio consossam vulnerat , et occidit , atque hoc pacto complures euadunt .

De narrationis huius veritate nolo disputare , vt pote à Rabbino facta , quod genus hominum huiusmodi fabulosis narratiunculis nullo non tempore delectari solitum nemo nescit ; hoc scio plerosque Geographos circa hunc extremum Septentrionis , & hyperborei Oceani tractum

Etiam inusitatae magnitudinis Volucres ponere, quos Grifalcos Paulus Marc: vocat ijsque ad Venationes M. Chamũ, vti solitum tradit. Herberstenius quoque ex recentioribus memorat, tantę hisce locis fortitudinis Aquilas esse, vt vitulum aggredi non vereatur, huc fortę respicit quod cit. Marcus Ven: l 3. capite de monstrosę vastitatis volucre Ruc dicta ελεφαντομάχῳ narrat. Vt vel hinc appareat non sine causa tanta de hyperboreis Gryphibus ab Authoribus tradita fuisse. Certę Aegyptios Sapientes dicta monstra nequaquam latuisse, imò ea inter hieroglyphica symbola relata ex Oedipo nostro clarę patebit; quare nemo miretur si nos in hac materia Copta seu Aegyptiaca ad Pygmeos, & Gryphes Scythicos dilapsos viderit, quo enim fine id fecerimus, & quanta sit huius digressionis utilitas tunc apparebit; nunc ad instituti nostri semitam reuertamur. Atque ex his omnibus hucusque dictis tandem concludo; Tartariam, Scythiam, Regiones Iagog, & Magog vno nomine Tartarico Cathai, (quod Regna significat montibus, & desertis referta) comprehendit. Diuiditur autem Cathaia in maiorem, & minorem; maiorem Cathaiam immensa locorum hucusque inexploratorum intercapedine, à Caucaſo inter latera videlicet Oceani Hyperborei, & montes Sinarum ad Oceanum Orientalem vsque

Cathai,
montes &
deserta
significat
Tartaricę.

extensam, ibi in extremo Septentrionis angulo Americae isthmo quodam coniungi, ego mathematicis rationibus penè conuictus existimo; Minor verò Cathaia maioris præcipua pars est, quam nos (quicquid alij dicant qui cum Kitaisko seu nigra Cathaia eandem cōfundunt) cum PP. Soc. Iesu, qui eam diligēter explorarūt, aliam esse nō dicimus, quam eā videlicet regionē quæ Borealibus Sinis cōtermina, Thebet, cuius quoq; paulò ante mentio facta est, vulgò appellatur. Atque in hisce vastis Cathaiaë regionibus longè latèque potentissimum istum Imperatorem Presbyterū Ioannē dominatū Reges 72. partim Christianos, partim Ethnicos suæ ditioni subditos habuisse comperio; etsi multitudinem regnorum, multitudo nominum ei impositorum secuta, magnam passim Historicis præbuerit confusionis materiam. Quidam enim passim eum cum magno Cham cōfundunt. Alij Aschid vocant origine Persam; ita Almachin. l. 3 c. 4. hist. Sar:

Presbyter
Ioannes
varijs uo-
minibus
intitulatus

كل من ملك فرغانه لقت يلاخشينل كما يسمى
ملك الروم قيصر الفرس كسرى

Omnis Rex Pharganae (ita Urbem Sogdiana, vocant) dicitur Aschid, quemadmodum Romanorum Imperator Caesar, aut Persarum Cosrai. Sunt qui cum Aethiopibus eum recenti nomine P. ḥzḥ:Πδδ

Iuchanes Belul, idest, preciosum Ioannem nūcupent. Nonnulli in honorem Ionæ Vatis dictum apud suos Ioanam, omnibus, qui Imperiū illud tenebant, cōmuni nomine haud improbabili coniectura asserūt. In his tamen Occiduis Ecclesiæ latinæ partibus Ioannem solitum appellari addito Presbyteri vocabulo, non quod is Sacerdos esset; sed quia Archiepiscopi primatis more Crucem erectam, quo religionis Christianæ defensorem se prædicabat, sibi præferri curabat. Vnde Scalliger eum à Persica voce فرستجانی Prestegiani quod Apostolicū sonat, ita dictum putat. quas voces Occidui perperam intelligētes, pro voce Prestegiani (Presbyter Ioannes) scripserunt. verba eius subiungo. Sanè non semel mirati sumus gentem nauticæ rei penitūs ignaram adeò terra marique potentem fuisse, vt ab Aethiopia ad Sinas vsque Imperij fines propagarit, Ab illis enim temporibus eius Imperatoris notitia ad nos peruenit; Sed nomine Prestegiani quod persica lingua, quæ tota Asia ferè locum habet, vt in Occidente Latina, significat Apostolicū. quo nomine Christianum Regem et

prestegiani Persicè dicitur.

Orthodoxum intelligi constat. Nam Persicè فرستجان Prestegiani, numero plurali Apostolici فرستجانی Prestegiani verò Apostolicus, velut قدسه فرستجانی Padesa Prestegiani; Rex Apostolicus arabicè ملك الوسرى

Gentilitiū

الوسرى Melek alrassuli Aethiopicè ገዢ ስርዓተ
 Negus Chauuariavi dicitur. Magnum & latum
 ipsorum Aethiopū in Asia Imperiū fuisse indicio sunt
 Cruces Aethiopicæ; quæ in Iapan, Sina, & alibi vi-
 suntur; quin & Templū Thomæ Apostoli in Regio-
 ne Maabar situm, nil nisi Aethiopicum habet, Cru-
 ces, structuram, & multa alia, & quod mireris no-
 men. hucusq; Scaliger. E quo discursu, benè qui-
 dem colligitur, ex Aethiopia in Indiā, Chinā, &
 cæteras Asiæ Regiones Colonias quasdam, quæ
 fidem Christianam illis in locis propagarent,
 traductas, quod & nos modo nitimur ostende-
 re; At quòd Presbyterum Ioannem origine
 Afrum, aut ex Asia pulsū in Aethiopia Rerum
 positum postmodū resedisse, dicat; omninò cō-
 fictum est, & omni fundamento, vt postea vide-
 bimus, caret. Diuersos enim fuisse Imperatores
 Africanum, & Asiaticum, magna meliorū Au-
 ctorum pars mecum consentit. Atque Asiatici
 quidem Imperium multos annos floruit, donec
 ad Dauidem quendam peruētum, qui vt Paulus
 Marcus Venetus tradit, à quodam duce Cinge
 dicto (qui in Imperatorem electus à Scythis,
 pro Presbytero Vncam cæpit appellari) prælio
 cum ingente rei Christianæ detrimento victus,
 & Imperij gloriæ, & Presbyteri Ioannis nomini
 finem imposuit. Quo tamen errore Presbyteri
 Ioannis nomen Abassino Imperatori datum sit,

Paul: Mar:
Venetus.

rem apertam facio : Eo tempore quo nouas terrarum plagas maritimo cursu Lusitani inquirebant, magna per Europam celebritate ferebatur Presbyteri Ioannis nomen, dicebatur enim esse Imperator potentissimus, multorum Regnorū dominus, Religione Christianus, quo tamen esset loco erat incognitum. Ergo cum Petrus Couillanius, quem Ioannes II. Lusitaniæ Rex ad eum principem per mare mediterraneum primum, terrestri deindè itinere inuestigandum miserat; in Asiatica India ad quam deuenerat, audisset, in ea Aethiopia quæ sub Aegypto est, principem quendam esse, longè potentissimum, qui Christianam profiteretur Religionem, ad ipsum se contulit; cumque multa apud ipsum reperisset, quæ de vero Presbytero Ioanne constanti fama apud Europæos percrebuerāt, credidit illum esse, qui Presbyter Ioannes dicebatur; hic igitur primus fuit, qui Abyssinū Imperatorē eo cæpit nomine appellare, Eum deinde cæteri imitati, qui consequentibus annis Aethiopiam sunt ingressi, eundem errorem in Europam facilè inuexere. Cum itaque de Presbytero Ioanne loquimur, Abassinum Imperatorem nequaquam intelligimus, cum præterquam, quod ab Asiatico, toto cælo eius Imperium sit diffitum, nulla quoque in Chronologia Regum Aethiopiæ, vt ex ea patet, quæ in Vaticano latina habetur, de eius aut ex

Cur Abassinorum Imperator quoque Presbyter Ioannes dicatur.

Damianus
à Goes

Africa in Asiam, aut ex hac in illam transmigra-
tione fiat mentio: imo expressè negat Damianus
à Goes l. de Aethiopum moribus, eum Presby-
terum Ioannem dici, aut vnquam dictum esse,
quod & Sacerdotes Aethiopes supra citati asse-
runt. Sed intelligimus maximū illum Asiæ Prin-
cipem, de quo in præcedentibus hætenus dictū
est. Illo enim eiusque successoribus longè latequè
in Asia Imperantibus, fidemque Christianam
egregiè promouentibus, aut vocatos, aut sponte
sua fama istorū Regnorum & promouēdæ fidei
zelo, aut quod probabilius est direꝝ illius persecu-
tionis, qua in Syria, Aegypto, vicinisq; Aethio-
piæ locis, ad supplicia sæuissima Christianæ vitæ
sectatores, passim inquirebantur, compulsos for-
midine è dictis locis fugientes in media Persia
Bactria Turchestane substitisse, deinde in exte-
mas Asiæ regiones, paulatim longo exilio per-
uenisse, omninò verisimile est. Imò id luculen-
ter demonstrat superius adducta Syriaca inscri-
ptio, vbi Iizbuzad Archiepiscopus Sinēsis dici-
tur filius Noe Sacerdotis cuiusdā oriūdi ex ciui-
tate Belech Regni Turchestan; quemadmodum
è Syriacis verbis hoc loco repetitis constat;

Quomodo
& vnde
Christiani
in hæc lo-
ca pene-
trarint.

Belech ci-
uitas Tur-
chestan.

ܘܢܘܥܝܢܐ ܘܢܘܥܝܢܐ ܘܢܘܥܝܢܐ ܘܢܘܥܝܢܐ
ܘܢܘܥܝܢܐ ܘܢܘܥܝܢܐ ܘܢܘܥܝܢܐ ܘܢܘܥܝܢܐ
ܘܢܘܥܝܢܐ ܘܢܘܥܝܢܐ ܘܢܘܥܝܢܐ ܘܢܘܥܝܢܐ

Cap. IV. De Exped. Copt. Ind. &c. 105

Anno millesimo nonagesimo secundo & c. Iydbuzad Sacerdos & Archiepiscopus Cumdan ciuitatis regie filius Noe Sacerdotis oriundi ex Belech ciuitate regni Turchestan & c. Turchestan autem Turcarum origine infamem Regionem eam esse, quam Sogdianam Ixarte flumine irriguam Ptolemæus vocat, magnæ Cathaiæ initium, & Ciuitatem Belech in ea sitã, clarè geographus Arabs part. 8. clim. 4. lin. 3 4. ostendit, vbi de Corasiorum Turchestanis peculiari prouincia agens, Ciuitatis Belech situm non procul à Samarcãda regia magni Tamburlanis Curia, celebratissima quondam vrbe constituit his verbis.

Samarcan-
da Regia
Táburlanis

ان الجز الثامن من الاقليم الرابع تضمن جزا
من بلاد خراسان ومن زرمان قصر علقمه
خمسة عشر ميلا ومنها الى سمرقند ستة ميلا
والطريق من سمرقند الى مدينة بلخ.

Est autem hæc climatis 4. octauis pars, & continet portionem Regionis Corasinae; & in ea 35. A Rarman vsque Kasaralkamat 15. miliaria; hinc Samarcãdã 6. miliaria, & venientiũ è Samarcanda in ciuitatem Belech via est. Ex quo fanè luculenter apparet Iydbuzadum Archiepiscopum dictum origine Syrum, patria Sogdianum, seu Corasinum fuisse; multos quoque ex Pagodum Regione, cæterisq; Asiæ regionibus in Chinam Euangelij propa- gan-

gandi causa penetrasse, ex superiori Syro-Sinica lapidis inscriptione ostenditur, quæ omnia curioso Lectori ulterius scrutanda relinquimus. Atque hæc de Colonijs in regna Presbyteri Ioannis, & in Chinam traductis sufficiant.

Porro qui Evangelicos hosce Viros plerosque primùm, è Syria, Aegypto, Aethiopia in Indiã appulisse, eaque ad fidem Christi eorum operaconuersa, inde in Chinam, ob frequens, quod tunc temporis Indis cum Sinis maritimo itinere intecedebat commercium, è suis Colonias quasdam submisisse arbitrantur, vti verius ita certius sentiunt; cuius expeditionis factæ seriem breuibus apertam facio.

Notum est, inter cæteras Asiæ Regiones S. Thomæ Apostoli prædicatione Christo subactas, vnã quoque esse ingentem illum Indiæ transmontanum districtum, qui à Promontorio Comorino Narsingam, & Bengalam vsque excurrens, Zeilanum Insulam celeberrimam è latere respicit; in qua dictus Apostolus innumerabili hominum (qui in hunc diem à S. Thoma Christiani Thomæi vocantur) multitudine ad Christum conuersa, sanguinem quoque suum fudit, quod Meliaporæ vrbe Regia, & Narsingæ metropoli contigisse, Malabarum Annales tradunt; & si quidam eum Calaminæ distincta Indiæ vrbe; vel vt perperam alij, Salaminæ in Cy-

pro

Verè sentiunt qui in Indiam primò eos migrasse asserunt.

India à S. Thoma conuersa.

Meliaporæ occubuit.

pro passum veliat; quem quidem errorem ex mala vocis (*Calamina*) intelligentia irrepsisse, tum patebit, vbi, quis locus propriè *Calamina* fuerit, aperuerimus. Nota itaq; nullã huius nominis Urbẽ, teste Malabarũ Chronico nec hodie reperiri in India, nec olim repertam esse; Sed loco *Calaminæ*; *Calurmina* legendum esse, quam vocem constat Malabaricam, compositam ex *Calur*, & *mina*, quarum hæc (*supra*) illa, *petram* significat, quasi dicat *supra petram*. Est autam *Meliaporæ* eo in loco, vbi S. Apostolus martyrio affectus traditur, ingens quædam petra, quã in hunc diẽ, *Calur* Malabarica lingua vocant. Dum igitur Malabarũ fasti eum *Calurminæ* passum esse tradunt, ea voce nequaquam Urbem quãdam particularem; sed vicinam *Meliaporæ* petram *Calur* dictam, quam Apostolus orandi gratia quotidie ascẽdere solebat, & supra quã dũ orationi incumberet, postea quoq; occisus est, intelligebãt. Vnde si à Thomẽis quispiã, vbi S. Apostolus occubuerit, interrogarit, aliud non respõdebũt quàm *Meliaporẽ Calurmina*, i. *Meliaporæ supra petram*; ita ore tenus mihi retulit vir fide dignissimus P. Petrus Paulus Godignus Lusitanus Collegij Soc: Iesu Cocini in India Rector, qui dũ hæc scriberẽ Malabaricẽ provincie Procurator in Urbem aduenit; atque ita Annales Malabarum habere, & vnanimi con-

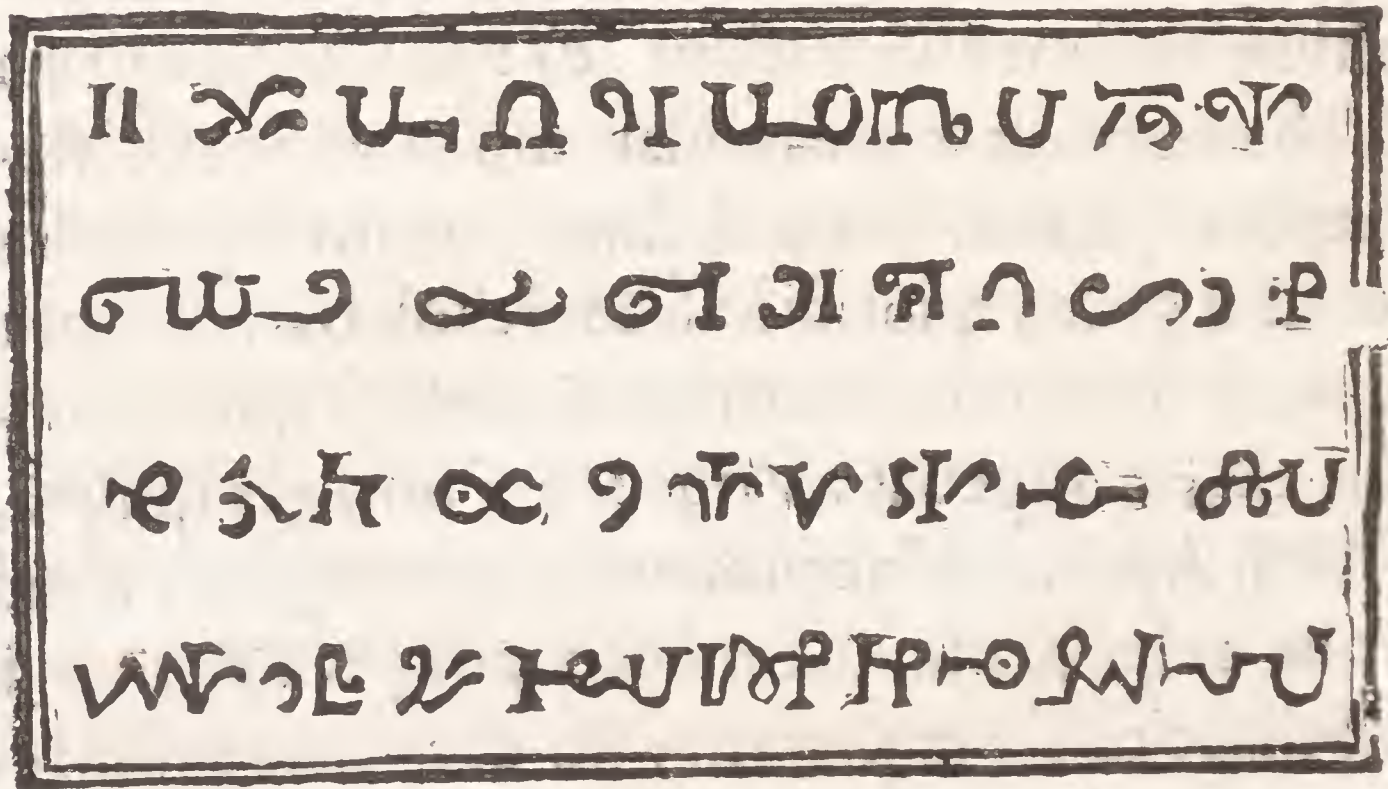
Calurmina non est Vrbs separata à Meliaporæ.

Componitur ex Calur & Mina hoc supra petram.

sensu ab omnibus Christianis ita credi asseuera-
uit ; ita Crux ipsa mirabilis quæ dum S. Apосто-
lus sanguinem funderet ex ipsius sanguinis fluxu
expressa in lapide quodam miraculosè compa-
rens, in hunc diem Meliaporæ in Ecclesia Sãcti
Thomæ, sũma deuotione Indigenarũ conseruata
testatur ; quin & id clariùs docet insolito chara-
cterũ genere circa ipsã crucẽ ad perpetuã rei me-
moriã incisa perigraphæ, quã ex historia Xaueria-
na P. Ioannis Lucenæ decerptã vnã cum mysticis
Brachmanũ characteribus hic adnectere visũ est.

Ioannes
Lucena in
uita S. Frã-
cisci Xaue-
rij. c5. fol.
171. col: 2
lin: pen:

Characteres mystici in circuitu crucis scripti.

Hosce characteres mysticos veterum philo-
sophorum fuisse , singulosque singulis dictioni-
bus respondere, non secus ac AEgyptiorum my-
sticas notas Brachmanes asserũt ; quamuis alij ve-

risimilius existimēt singulis syllabis singulas respōdere vti ex Alphabeto linguæ Tamul, atq; earundem literarū Syllabario, quod in hoc typographio habetur, constat. Explicationem verò à Brachmane quodā factā & ex malabarica lingua in Lusitanam traductam supracitatus Lucena sequentibus verbis refert.

Depois que appareceo à ley dos Christãos em o mundo, dali à trinta annos à 21. do mes de dezembro morreo o Apostolo S. Thome em Meliapor, onde ouue conhecimento de Deos & mudança da ley, destruiçam do dæmonio. Naceo Deos da Virgem Maria, esteue em sua obedientia trinta annos & era hum Deos eterno. este Deos infinou à doze Apostolos sua ley, hum delles veyo a Meliapor com hum bordam na mam, & fez hũa igreja, & el Rey de Malabar & o de choromandel, & o de Pandi, & outros de diuerfas nacões, & Seitas se determinaram todos de boa vontade, concertandose entresi de se fogeitar à ley de S. Thome varam Sancto & penitente, Veyo tempo, que S. Thome morreo per mam d'hum Brachmene, & de su sangue se fez hũa Cruz.

Cruz mi-
raculosa
fluxu San-
guinis S.
Thomæ
expressa

Anno trigesimo, vigesima prima die Decembris, post legis Christianæ factam toto orbe promulgationem S. Apostolus Thomas, in Meliapore mortuus est; Vnde tenet cognitionem Dei, mutationem

legis, & destructionē Demonis, Natus est Deus ex Virgine Maria, & sub eius obedientia 30. annos morabatur, & erat Deus sine fine. Hic Deus suam legem 12. Apostolos docebat, è quorum numero vnus aduenit Meliaporam manu tenens regulam fabri lignarij & palum (fertur hic palus è mari in littus reiectus eius fuisse vastitatis, vt cōplures Elephantes ad eum loco mouendum non fuerint sufficientes, quem tamen S. Apostolus pro Ecclesiæ constituendæ fundamento à Rege donatum, cingulo proprio alligatum, in virtute Christi & S. Crucis non secus ac paleam leuissimam traxisse traditur.) fecit Ecclesiam. Rex Meliaporæ, & Coromandeli s, & Pardorum, alijque diuersarum nationum & sectarum (Principes) prompta omnes voluntate sese legi S. Thomæ certatim submittere. (maximo viso miraculo) constituerunt. Venit tempus, quo S. Thomas occumberet Brahmam cuiusdam manu, & de proprio suo sanguine hæc Crux expressa fuit. Haët: Lucena.

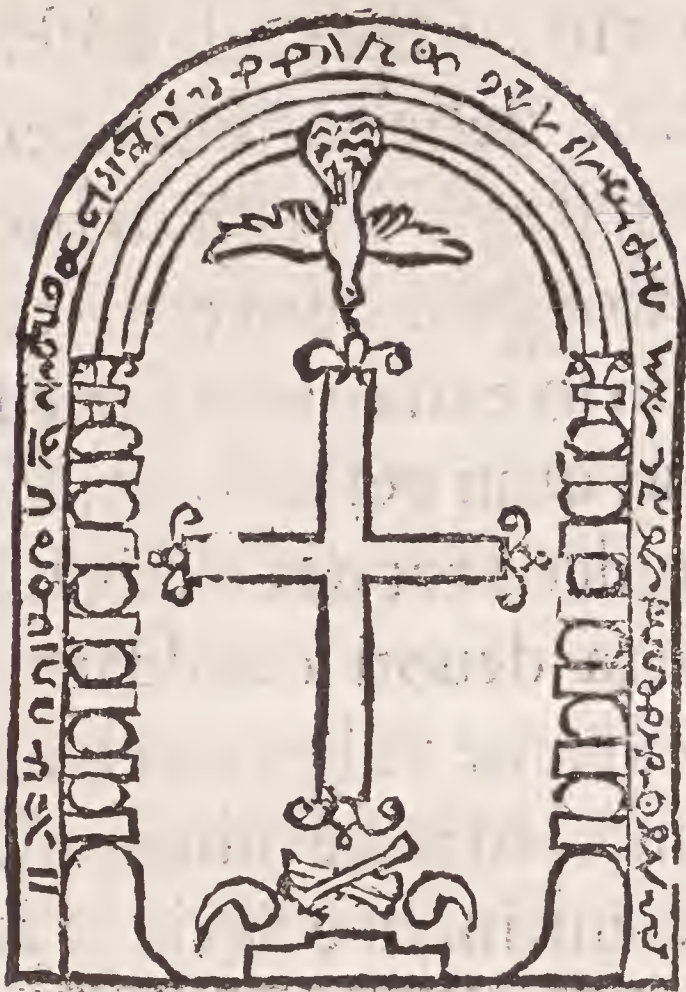
Porro hæc Crux 18. Decembris festo videl: B.V. quod expectationē partus Hispani vocant, quotannis tempore Missæ solēnis in varios se colores mutare solet; quin & subinde sāguinē cum sudore copiosissimo, emittere; quod tamen semper magnæ calamitatis imminētis prognosticū fuisse, experiētia docuit: Crucis veram effigiē vnā cum characteribus hic apponendā duximus.

Pauo-

Miraculum à S. Thomæ factum.

Miracula Crucis.

Cruce mi
S. Thomæ
Melaporæ

raculosa
Apostoli
in India.

Pauonis figura Cruci imminens insigne est Regis Narfingæ. Cætera quæ circa hanc crucem certis temporibus cõtingere solere diximus omninò mirabilia, lege apud dictũ Lucenã, & Oforiũ quem citat Baroniũ tom. 1. anno Christi 57.

Extra scopum forsan hæc videri possent. Sed cùm in ea nescio quo casu inciderim, ea præterire hoc loco nolui, cùm vt eximiæ antiquitatis monumentum Europæ haud ita forsan notum, tùm vt, quomodo Breuiarium & Martyrologiũ circa locum passionis S. Thomæ intelligendum esset, hoc digressu Lectori forsan haud ingrato, patefacerm. quare ad derelictam semitam reuertamur.

Hæc itaque Indiæ transmontanæ Regio à S. Thoma Apostolo ad Christum conuersa, cùm
mul

India va-
rios erro-
res imbi-
bit.

Extincta
religio su-
scitatur
per quen-
dam Tho-
mā natio-
ne Syrum.

multos annos in suscepta fide cōstanter perseue-
rasset, tandem deficientibus operarijs, & verbi
Dei ministris, Regio à pristino paulatim feruore
deficiens, varios gentilium errores imbibit; Vn-
de tota religio in extremum periculum deducta,
parùm abfuit, quin pessum iret; & isset sanè, nisi
Diuina Prouidētia tot deficiētis Ecclesię misera-
ta malis, opera deuoti cuiusdam viri natione
Syri, qui Martome vulgò dicebatur, hoc est Do-
minus Thomas, maturè subuenisset; Hic enim
singulari Dei instinctu è Syria in Indiam profe-
ctus, dum vineam hanc adeò incultam, squali-
dam, & tribulis spinisque horridam intueretur,
pro summa cura, qua Christianæ fidei propagan-
dæ tangebatur, eam sibi excolēdam ratus, primò
Indigenarum animis cū beneuolentia, tūm
authoritate, qua pollebat maxima (erat enim non
Natalium minus, quam doctrinæ eruditionisque
splendore, famaue insignis) lucrefactis, mox
Coadiutores Episcopos è Syria, & Babylone
AEgypti (ita enim passim modò Cairum ap-
pellant) accersitos, per diuersa Regni loca con-
stituit, Syriacam linguam, qua in eadem Re-
gione Apostolus Sanctum Euangelium quon-
dam, vt traditio tenebat, prædicarat, introduxit,
nihil deniq; eorum, quæ ad Ecclesiæ incremen-
tum conferre possent, intermisit; hac ratione vi-
nea Christi in pristinum statum reducta, eos

pau-

rit, Christiani Thomæ dicti, per varia regna diuisi, diuersis Regibus Gentilium & Maurorum subiecti reperiuntur. Habent ij suum Archiepiscopum, Episcopos & Sacerdotes, qui omnes è Suria veniunt plerumque eos ad huiusmodi expeditionem, Patriarcha Babylonio seu Alexandrino designante. Cum verò Episcopi non possint terras adeò remotas nisi admodum tardè & rarò inuisere, ne Sacerdotibus destituantur paruos adhuc pueros ordinibus initari solent, etiamsi non nisi in prouectiori etate, functiones suas exerceant. Causa verò cur Episcopi & Sacerdotes Suriani Indiam ingressi tantam sibi apud dictos Christianos auctoritatem conciliarint, fuit homo quidam natione Surianus, Martome nomine, quod in nostra lingua dominum Thomam significat. Hic Martome erat admodum diues, & excellens, & ob hanc causam intrarat cum Regibus Caranganor, & Colon, & cum occasione nominis Thomæ, & magnæ qua pollebat auctoritatis, Christiani Thomæ ei se coniungebant. Ita Martome veluti caput eorum factus beneuolentia sua ita omnium animos sibi deuinxit, vt difficile non esset, ijs de solis Episcopis Suriae in Indiam recipiendis admittendis qua persuadere. Multùm ad hoc ijs persuadendum poterat lingua Syra, quam eandem esse demonstrabat, qua Christus Saluator noster in Hierosolima quondam esset vsus; & qua S. Apostolus Thomas, suis maioribus sacrum olim promulgasset Euangelium

Christiani
Thomæ

Martome
natione
Syrus fidē
Christi in
India sus-
citāt.

Coloniæ
Syrorum -

lium: Hac igitur ratione Episcopi Suriani primùm Regnum Caranganor, Colon & Cochin ingressi paulatim omnes circa Regiones in Chinam vsque occuparunt. Hæc Gulmanus. Quæ omnia confirmat supracitatus P. Paulus Godignus, aitque eos in hunc diem aliam doctrinalem, præter Syriacam linguam nescire; hac omnia monumenta, omnes sacros & Ecclesiasticos Codices conscriptos tenere, omnes deniq; Literatos sacris potissimùm initiandos ad hanc non secus, ac apud nos ad Latinam addiscendam teneri; addit, Vaipocotæ in Collegio Soc: Iesu, eam ex professo veluti ad Brachmanes conuertendos necessariam doceri. Vnde indubitatè colligo, tam eximiarum in vltimos Asiæ fines expeditionum Authores alios nõ fuisse, quàm dictos Episcopos Surianos Thomæorum. Inter quos non Syros tantùm; sed & AEgyptios seu Coptitas, AEthiopesque fuisse abundè declarant supraallegata nomina patria lapidis marginibus Suriano caractere insculpta. Ut

Asba אַסבא, *Saba* סבא, *kufio* כּוּפּוּ
Tabennoio אַבְנֵנוּיּוֹ, *Kubtis.* כּוּבְטִיס, *Mitsroio*

Quorum illa AEthiopica, hæc AEgyptia, cætera Syra esse, vel leuiter tantùm dictarum linguarum cognitione imbutus ignorare non potest. Dicebantur autem hi omnes promiscuè Suriani, vel quod totum illum tractum, qui est ab Eufra-

In India lingua Syriana apud Brachmanos hodiè adhuc viget.

Nomina AEthiopica AEgyptia, lapidi incisa.

paulatim progressus fecit ; Vt non iam proprijs contenta finibus , vberrimas propagines suas in omnē Indiã, & in Chinã vsq; extenderit. Verùm contigit tandem successu temporum, vt hi Suriani Sacerdotes Nestorianæ hæreseos labe infecti, quicquid proavi eorum in India laudabiliter in Christianæ religionis propagatione confecerant , ipsi prauis dogmatis turpiter destruxerint. Ita testantur dicti Malabarum Annales; ita Lusitani Annalium Indicarum scriptores Ioannes de Bairres & Didacus de Coutto . Ita deniquè refert P. Ludoicus Gusmanus in sua de Indicis expeditionibus historia Hispanico sermone cõscripta l. 2. c. 27. cuius formalia verba, ad maiorem fidei attestationem hic adiungenda censui. sic enim scribit.

Malabari-
ci Annales

Son muchos los Christianos que ay en la India con este nombre de S. Thome que passaran de ciento y cinquenta mil , aunque repartidos per diuersos reynos , y subiectos à diuersos Reyes gentiles y Moros. Tienen estos Christianos su Arçobispo , Obispos y Sacerdotes , que vienen da la Suria y communmente los prouee el Patriarcha Oriental de Babylonia (o Alexandria) y porque los Obispos non pueden venir a visitar esta gente, fino de tarde en tarde, paraque no les falten Sacerdotes , ordenan a los Niños, siendo muy perquénos de todas ordines

P. Ludoï-
cus Gus-
manus.

aunque non las exercitan hasta ser grandes. La causa de auer entrada estos Obispos, y Sacerdotes Surianos en la India, y tener tanta mano, y autoritad con los Christianos de S. Thome, se vn hombre llamado Martome Suriano, que en lengua Suriana vale tanto, come en la espanola Don. Era Martome hombre muy rico, y principal, y a esta causa tuuo entrada con los Reyes de Caranganor, y Colon; y con ocasion del nombre, que tenia de Thome, y su autoritad en aquella tierra, fueron se le pegando los Christianos, que descendian del Apostol S. Thome y el se hizo como Cabeça dellos, amparando los, y fauereciendolos, y por esta via les fue ganádo las voluntades, y como el era Suriano facilmente les persuadio, que recibieffen, y admittieffen los Obispos de aquella tierra, haziédoles creer que aquella era la lengua, en que auia predicado Christo nuestro Senór en Hierusalem; y per configuiente, que los Obispos Surianos ensenauan la verdadera doctrina del Euangelio, y la que el Apostol S. Thome auia predicado à sus ante pasados. desta manera entraron los Obispos Surianos lo primero en los Reynos de Caranganor, Colon, y Cochin, y poco a poco se fueron estendido a todas las partes hasta a China.

Hoc est Multi in India Christiani quorum numerus vltra centum quinquagita millia ferè excurrit.

Syrè
 ܡܝܬܘܢ
 ܡܝܬܘܢ
 idè duod
 Don Thō

tuerint; præterea quo animo aurum, gemmas, ligna pretiosa, cum tanto periculo in Regionibus adeò diffitis, quibus in vicinioribus, utpote Cherfonefo aurea abundat, quærere attentarint? hæc inquã qui facere potuerint cū non videam, meritò eã opinionẽ veluti incongruã explodendã cẽseo. Certius itaq; & securius iter arrepturus dico, Ophir vocẽ Coptã esse, seu Aegyptiacam; qua Aegyptij Veteres eam Indiam appellabant, quæ continet Regna Malabar, Zeilanum, Aureã Cherfonefum & ad eam spectantes Samatram, Moluccas, Iauas, aliasque vicinas Insulas Auriferas, in quas Hiram classem Salomonis statutis temporibus expediuisse, non aurũ tantũ, gemmæ, lapides & ligna pretiosa, Pauones, Simiæ, similiaq; quæ è dictis Regionibus, rebus huiusmodi refertis Classis Hiram secum attulit, testatur. Sed onomasticon nostrum Copto-Arabicum Capite de nominibus gentium id clarè docet. vbi $\alpha\chi\sigma\psi\iota\rho$ $\alpha\chi\sigma\psi\iota\rho$ Hend. quod & Indiam explicat. $\alpha\chi\sigma\psi\iota\rho\sigma$ verò $\alpha\chi\sigma\psi\iota\rho$ seu Indum, Ophir igitur nihil aliud est, quàm India; aurum verò Paruaim ego existimo fuisse ex $\alpha\chi\sigma\psi\iota\rho$ Iauaim, hoc est è Iauis Insulis, ita enim has Insulas binas dici, apud Rabbinos me legisse memini. Cum itaque ex Erythræo mari in Ophir seu Indiam adeò frequens fuerit expeditio; certè hac vsos opportunitate, nõ Christianæ tantũ Reli-

Salamoni
Vnde aurũ
aspportatum.

$\alpha\chi\sigma\psi\iota\rho$
Aegyptiacè
Indiam
significat.

gionis propagatores; sed & veteres Aegyptios eorumque Hieromátas, & philosophos cum dictis Regionibus ingens habuisse vltro citroque commercium, varia Aegyptiorum in ijs relicta testantur monuménta. Inter ea Ormus seu Hormuz nobilissima Persici finis Vrbs, prima Aegyptiorum in Persia Colonia, & cōmoda ijs qui in Indiá trajcere volūt, statio, quāq; ab Hermete Aegyptio, (à quo & nomen habet; *حرمز* Hormoz enim Arabibus idē est, quod Græcis *Ερμῆς* Mercurius) ædificatā, Haithon tradit l. de Tartaris c. 6. Iterum Reges Persiæ AElius Spartianus, ab Osiride, Psammossires dictos asserit; nec imperitè, Osiridem. n. primū in eas partes & dein in Indiam concessisse, Urbibusque exstructis populos ad meliorem viuendi normam redegisse, Diodorus sequentibus verbis tradit.

Ormus ab Hermete fundata.

In vita Adr:

l. i. c. 2.

Ἐπεὶ τὰ ποιήσασθαι τὴν πορείαν δι' Ἀραβίας παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἕως Ἰνδῶν ἢ τῆς πέρας τῆς οἰκουμένης, κτίσαι δὲ καὶ πόλεις ἐκ ὀλίγας ἐν Ἰνδοῖς, ἐν αἷς καὶ Νύσαν ὀνομάσθαι, βελόμυρον μνημεῖον ἀπολιπῶν ἐκείνης κατὰ τὴν ἐξάφην κατ' Αἴγυπτον. φυτεῦσαι δὲ καὶ κίτλων ἐν τῇ παρ' Ἰνδοῖς Νύση καὶ θραμβύην τῆς τοῦ φυτὸν ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῶ τόπῳ τῆς καὶ τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν ἑμποροῦν χώραν. πολλὰ δὲ ἢ ἄλλα σημεῖα τῆς ἐαυτῆς παρουσίας ἀποληγομένη κατ' ἐκείνῳ τῆς χώραν, δι' ὧν παραχθέντας τοῖς μεταγενεσέροις τῆς Ἰνδῶν ἀμφισβητήται περὶ τῆς Θεῆς, λέγοντας, Ἰνδὸν εἶναι.

Hinc per Arabiam, secus mare Rubrum ad Indos vsque & Orbis habitabilis fines perrexit.

Nec

te ad mare Erythæum vsque vnà cum extimis & citimis dicti maris littoribus Syriam latè dicerent; vel ob linguam Syram, aut Chaldaicam, quam omnes doctiores profitentur; quemadmodum de Arabo-AEgyptijs & AEthiopicis Monachis supra ostendimus, & de Sinaitis monachis monstrat Beniaminus in suo Itinerario his verbis.

Beniaminus

ומשם שני ימים לרפידים ויושבים שם בני ערב ואין בו מישראל
ומשם יום להר סיני ובראש ההר במה לכומרים הנקראים סור
ואניים וכגי ההר מצבר נקרא טור סיני ויושביו מדברים בלשן
תרגום והם תחת עול מצרים

Vnde in Raphidim duorum dierũ iter est, vbi Arabes habitant, nullusque ex Israelitis est, Hinc verò ad Sinai montem vna die itur, in cuius cacumine fanum est Monachorum, qui Suriani dicuntur; in montis autem radicibus castrum magnum est, quod Tor Sinai appellant, huius incolæ Chaldaicè loquuntur, hoc est lingua targum. suntque huius loci incolæ AEgyptiorum subditi: Hos autem Monachos Coptitas fuisse, librorum Coptorum in huius Arabiae desertæ monasterijs factæ testantur inscriptiones, quas in catalogo librorum Coptorum propositas considera. Patet igitur Ecclesiam Copto-Aethiopicam, quæ totam dicto modo Syriam comprehēdebat, vni Patriarchæ Alexãdrino seu

Lingua
Targum

Commo-
ditas ex
AEgypto
navigandi
in Indiam.

Quid
proprie
Ophir

Cairano subdebat; in Indiam primò, atque hinc in Chinam cæterasque Asiæ Regiones, colonias factas nullo non tempore traduxisse. Nam cum AEgyptus optimos quosq; , & commodissimos maris Erythræi portus obtinuerit , ex Erythræo verò mari in AEthiopiam , Persidem ac reliquã denique Indiam non incòmodus traiectus fuerit , frequentissimam nullo non tempore ultrò citròque fuisse commentationem, præter alias, celeberrima quoque illa Salomonis ex Asiongaber maris Rubri portu in Regionem Ophir facta, maritima expeditio satis declarat . Verùm quid Ophir hoc loco propriè sit. inter Interpretes admodum controuersum reperio ; scio quosdam Ophir pro ipso auro obrizo accipere, verùm horum opinio iam dudum explosa est ; Alios verò per Ophir eam Regionem Americæ designare, quam Peru vulgò dicunt; quæ cum duplex sit Borea & Austrina , eas numero duali Paruaim dictas ex illo colligunt והזהב זהב פרוים . & aurũ illud aurum Paruaim . Ita Arias Montanus . Verùm cum non videam quomodo dicta classis in Antipodum Palestinæ prorsus & è diametro oppositum, disiunctum, ignotumque mortalibus Orbem, absque magnete, cuius tunc temporis vsum ignorabant, alijsque subsidijs, quibus freti nostri Archinautæ eum Orbem detexerunt, destituti, securè, & tam exiguo tempore peruenire po-

tue-

Nec paucas Indis Vrbes cōdidit, è quibus vnā vocauit Nyfam AEgyptiē illius, vbi nutritus fuerat monumentum relinquere volens. In hac Indorum Nyfa hederam plantauit, quę præ omnibus Indiæ, & finitimæ terræ locis tantum crescit & permanet. Multa insuper alia sui in terras illas aduentus signa reliquit. quibus Indi posteriores inducti, controuersiam mouent super hoc Deo, & natione Indum esse contendunt; Huius secuti vestigia, frequentius postmodum huiusmodi plagas AEgyptios adijisse verisimile est. Certè Persarum Magos, Indorum Brachmanas, vti & cæteros Asiæ sapientes omnem philosophandi rationem, omnes circa Deorum cultum ritus, & cerimonias ab AEgyptijs nõ aliter, quàm hoc reciproco cōmercio accepisse, præterquàm quod clarè in vita Apollonij id doceat Philostratus; certè ipsa dictarum Gentium mores & consuetudines, id luculenter indicant; Cum in hodiernum diem in India, China, Iapone, Tartaria seu Cathaia, quin etiam in ipsa America, Solis, Lunæ, Siderum, Terræ, Animalium omnis generis cultum, nõ secus, ac in AEgypto ab immemorabili tempore, vigere intueamur. Polymorphas Osiridis & Isidis statuas, Apides quoq; Anubides, Canopos, & similia AEgyptiorum monstra ibi passim coli reperias; pyramides mysticas & magnificentissima Tempa Genijs ad AEgyptio-

Indorum philosophi omnem scientiam ab AEgyptijs hauserunt.

Idolatria AEgyptiorum in tota India passim adhuc viget.

ptiorum normam erecta, verbo AEgyptiacam rerum faciem vbique videas. Quæ omnia hic fufius declararem, nisi ea in primæ Oedipi nostri partis Syntagmate quarto (quam Simiam AEgyptiacam voco) fufiffimè & particulatim pertractassem, quare Lectorem eò remittimus. Atque hæc sunt, quæ de Colonijs Coptitarum siue AEgyptiorum hucusque dicenda existimaui; de quibus non ignoro alios aliter forsan sentire posse; Verùm ista mihi visa sunt verifimiliora, potuissemque rei propositæ alias non contemnendas in medium rationes afferre, si aut instituti mei ratio id modò postulasset, aut mea interesset assensum à Lectoribus violenter extorquere. Sufficit nobis, ex AEgypto factas in totum Orbem expeditiones, qui vnicus noster scopus erat, dilucidè, etsi fufius forsan, quàm par erat, hoc loco demonstrasse. Quare his relictis ad linguam Coptam postliminiò reuertamur.

123.

CAPUT V.

*Vtrum Lingua Copta vera &
antiqua sit Aegyptiorum
Lingua.*

VEteres Aegyptios, præter Hieroglyphicas literas (de quibus nos, cum non tam scriptura propriè sit, quàm symbolica quædam & sublimioris Theosophiæ per vniuersales animi notiones expressa repræsentatio; modo filemus) aliam propriam linguam, omnibusq; commune idioma habuisse, nequaquam dubitari debet, nisi forsã eos quispiam per Hieroglyphicas notas, gestu nutuque expressas, Astomorum more locutos asserat; quod ridiculum, ne dicam stolidum est asserere. Quænam igitur fuerit antiqua illa Aegyptiorum lingua, si quis ex me quærat; ei facilius quid sentiam respondebo, quàm quid scripto prodere debeam; cum nullum, quem in hac vetustatis nebula sequar, inueniam; ita Scriptorum omnium in ea peruidenda caligant oculi; ita altum de ea omnium silentium. Veruntamen quandoquidem semper gloriosum esse duxi, in quam maxime arduis conari tantum; ego sanè toto penè semestri spatio; quo Codicis huius nostri Coptarabici tum versionem, tum descriptionem incubui, singulari semper studio, id vnum contendi, vt è

Difficultas in inquirenda lingua antiqua Aegyptiaca.

Sacris Biblijs, Chronicis, atq; antiquioribus Scrip-
toribus Trismegisto, Beroſo, Herodoto, Philo-
ne, Plutarcho, Eusebio, Pausania, Horo, Porphy-
rio, Iamblichō, alijsq; Hebræis, Arabicis, & Sy-
riacis Authoribus, vocibus antiquæ AEgyptiacæ
linguæ proprijs in vnum collectis, ijsque cum
Coptæ linguæ vocabulis collatis, quid de vtraq;
ſentiendum eſſet, cognoſcerem. quo labore id
tandem conſecutus eſſe videor, vt dubitatione
omni ſublata, id, de quo paulò ante ſuſpicabar,
clarè viderem. Nam ex ijs, quæ ad noſtra vſque
tempora dictorum Authorum traditione perue-
nerunt, neſcio quid affinitatis vnus ad alteram,
(quemadmodum in ſequentibus monſtrabimus)
deprehendi. Nam examine cæterarum Orienta-
lium ad has inſtituto, ſicuti Copta ad antiquam
AEgyptiacam, ita vtraque ad nullam maio-
rem deprehenditur affinitatem habere, quàm
ad Græcam. Falluntur igitur omnes ij, qui illud
פננתפננ, quo iuxta vulgatã editionem Pharao Iose-
phum mūdi Saluatorem appellat, coacta & vio-
lenta deriuatione aliud, quàm AEgyptiacum
eſſe aſſerunt. Nam præterquàm quod, non D.
Hieronymus tantùm; ſed etiam quotquot de
eius verſione rectè ſentiunt, id AEgyptiacum
eſſe aſſerant; certè ipſæ Sacræ literæ non obſtan-
te defectu verborum id apertè ſignificantium id
adeò clarè fanè hiſce verbis mōſtrare videntur,

Magna af-
finitas
AEgypti-
acæ lin-
guæ ad li-
guam
Græcam.

Tſaph-
nath Pha-
neahh

vel

Tſaphnat
phanech
non eſt
Hebraicū

vt nulli amplius dubitandi locus relinquatur.

וַיִּקְרָא פַרְעֹה שֵׁם יוֹסֵף
צִפְנַת פַּעֲנָח

Gen. 41.
v. 44.

Hoc est & vocavit Pharaon nomen Ioseph Tsaph-
nath phanehb. in hoc versu Hebraico, desunt qui-
dem hæc verba (in lingua A Egyptia) ex quo vni-
co aduersæ partis sententiæ erroris sui originem
traxisse videntur. Sed eorum in Hebraico fieri
mentionem, necessarium non erat; cum vocabu-
lum à Mose hoc loco positum seipsum veluti
peregrinũ, atq; ab Hebraica phrasi spurium, apud
omnes linguæ sanctæ gnaros satis explicet. Quod
& Rabbinii omnes fatentur. Rabbi Schlomo Iar-
rhi hoc loco inquit ואין לפענח דמיון במדקא non est
simile verbum Phanech in Scriptura. Cui subscribit
Rabbi Abraham hoc loco ita commentans.
אם זה מלה מצרות לא ידענו פרושה
Si inquit hæc verba,
verba A Egyptia, nescimus eorum significationem
Cum autem barbarum sit & peregrinũ, & cuius,
vti probauimus, significatio nesciatur, ex sequela
sanè verborumq; cõtextu ad aliam linguam per-
tinere non potest, nisi ad eam, quæ Pharaoni erat
vernacula, quaq; Iosephum quotidie alloqui erat
solitus, videlicet A Egyptiam, cui affinẽ, imò eã-
dem diximus Coptã. Dicimus itaq; hoc vocabu-
lũ Tsaphnath Phanech idẽ esse quoq; A Egyptia-

Tsaphath
Phanech
Aegyptia
VOX.

Rabbi

R. Salomon
Iarri in
comment.
huius loci

R. Abraham
hoc loco

T saph-
nath Pha-
nech idē
quod pfo-
tom pha-
nech

Pentateu-
chus Co-
ptus in Bi-
bliotheca
Vaticana
n. 4.

Textus
Coptus

cum seu Coptū ψοτονπανηκ vel ψον-
θουε φανηκ, quorum prius ψοντοουε
in Aegyptiaca lingua futura; πανηκ vel φα-
νηκ Verò vatem vel Augurem significat, aut eū
qui futura & abscondita aperit. Hoc autem ita
esse docet Pētateuchus Coptus seu Aegyptiacus
qui ab iniuria temporū vindicatus, summo Reip.
literarię bono hodiē in Vaticana Bibliotheca cō-
seruatur. Vbi ψοντοουεπανηκ pro Hebreo
פנח פנח legitur uti. Ουοδαφαραωελπε
ψωδορεβουλι, τυτψαψτηψε//
χιχηιωχηφ ουοδαψτηουδε βσωη
ψειουδωτψουοδαψτ, πυχλαδ
ηουαβεφητψ. ουοδαψταλωψεχε
πετβερεδωοτσεεεαδαψτα, λιψ
εχεητβερεδωοτσεεεαδσκοψτ,
ουοδαπικριζω ψεβουλ δαχωψου
οδαψχαψεχεη πικεδωτηρηψηχηαι.
& paulò post. Ουοδαφαραωτρεψφραη
ηιωχηφχε ψονθουε φανηκ.

Hoc est, *Dixit Pharaon ad Ioseph quia reuelavit tibi Deus, omnia quę locutus es, nunquid Sapientiores & consimiles tui inuenire poterō? & postea versu 42. Tulitque Pharaon annulū de manu sua; & dedit eum in manu eius Ioseph; vestiuitq; eum stola byssina & collo torquem aureum circum-*

posuit . fecit que eum ascendere super currum suum
 secundum praecone clamante, ut omnes coram eo ge-
 nuflecterent & propositum esse scirent uniuersa te-
 ra AEgypti. & post. versu 45. Mutauitque Pharaō
 nomē Ioseph in **ΨΟΝΤΟΜΦΑΝΗΧ** (quod est fu-
 turorum vates.) Ex quo sanè luculenter patet
 nomen illud aliud non esse, nisi AEgyptiacum.
 Non enim verisimile est, Pharaonem nomen
 Ioseph in aliam, quàm quæ ei vernacula erat, lin-
 guam commutasse. Sed si forsan cuiquam in hac
 versione Copta, utpote lingua peregrina, bar-
 bara & hucusque Europæis incognita minus sa-
 tisfactum esset, ille adeat 70. interpretum trans-
 lationem, quam ita sanè congruam Coptæ repe-
 riet, ut in nullo ab ea differre videatur. Sic enim
 vertūt. Καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ τὸ ὄνομα Ἰωσήφ Ψοντομφανήχ
 & vocauit nomen Ioseph Pfontomphanech. Quod
 si nunc quispiam præter Sacrae Scripturae testi-
 monia profanas quoque desiderat auctoritates,
 nec illæ defunt. Nam omnes eos qui futura præ-
 dicerent, AEgyptiaca voce Pfontomphanchtes
 appellatos esse, maximè verò Mosen hoc nomi-
 ne ab AEgyptijs cohonestatum asserit Chroni-
 cum Alexandrinum hisce verbis. Τὸν Μωϋσεὺς μὲν
 τὸ ἐπαγαγεῖν αὐτὸν τὰς πληγὰς, οἱ Αἰγύπτιοι Ψον-θομ-φαγ-
 χῆν προσηγόρευσαν, ὃ ἐρμηνεύεται ὡς ἀπεκαλύφθη τὸ μέλλον.
 Mosem inquit, cum 10. plagas in AEgyptum intro-
 duxisset, AEgyptij appellabant Pfontomphanchthi,

70. Inter-
 pretes ha-
 bet Pfon-
 tompha-
 nech.

Gen. 41
 n. 44.

AEgyptij
 Augures
 & Inter-
 pretes so-
 niorum &
 futurorum
 prædicto-
 res voca-
 bantur
 Pfontom-
 phanchtes.

Chronicō
 Alexādi-
 num f. 179
 edit. Græ-
 colatinæ

Moses ob
 prodigia
 patrata
 vocatur -
 Pfontom-
 phacthes

128 Cap. V. An Ling. Copt. Vera AEgypt.

cuius interpretatio est, cui futurum reuelatum est. Psonthom phanech igitur nil aliud est quàm futurorum seu Absconditorum interpres, qualis Ioseph reputabatur, eo, quod obscura somniorum præfagia sagaciter intellexisset, & prudenter interpretatus esset. Et hoc modo intelligendam esse illam vocem AEgyptiam, docet Philo in libro de Ioseph. Iosephus libro primo antiquitatũ, quibus astipulantur Expositiones Thargumicæ; Nam vbi Hebræi legunt צפנת פענח, Rabbi Onkelos Paraphraustes Chaldæus sic vertit.

Philo l. de Ioseph.

Ioseph l. de Antiquit.

Rabbi Onkelos in paraphrasi Caldaica huius loci.

וקרא פרעה שום יוסף גברא דמטמרו גליו ליה

Et vocauit Pharaon nomen Ioseph Virum cui manifestantur abscondita. Consetit huic Rabbi Ionathan Ben Vziel qui hoc nomen in Thargum Babylonico sic vertit.

R. Ionathas Ben Vziel in Thargũ Babylonico

וקרא פרעה שמיה דיוסף גברא דטמירן מפרשם

Et vocauit Pharaon nomẽ Ioseph Virum abscondita exponentem. cui consonat Syrica quoque versio;

ܘܟܪܐ ܦܪܥܐ ܫܡܝܗ ܕܝܘܫܦ ܕܡܫܝܪܝܢ ܡܦܪܫܝܡ

Syriacus Pentateuchus apud Maronitas hoc loco.

Dabmeztrin vqcro Faraun schmeh Iauseph Zafnat Fanech dcasiotso ghlion lech. Et præfecit

Pharaon Ioseph, eo, quod coculta ei essent reuelata. Cui quadrat id quod Onomasticum Syriacum, vocem interpretando asserit.

Eui gociatsi Paraun fanun Housepu Fesuut. *Et appellavit Pharaon Ioseph Fesuut. &c.* quod vocabulū quid propriè significet, nullus mihi Armenorum quibuscum frequens mihi hic Romæ familiaritas est, explicare potuit. Atque ex hac auctoritatum farragine luculēter apparet, hanc vocem Tsaphnath phanech, idem esse quod Psonthom phanech, corruptumque esse ab Hebræis, ob difficultatem qua Aegyptiacas voces pronūciabant. Nam cū hoc verbum absconditorum reuelatorem significare intelligerent; verisimile est eos Psonthon in Tsaphan (*אפס* enim idem quod occultum est) vt Hebraicæ phrasi lectionē redderent similiorem, transmutasse. In qua opinione fuisse videtur Oleaster in hunc locum cōmentans, ex Hebræorum libris persuasus. *Mihi videtur, inquit, si Tsaphnath phanech dictiones Hebrææ sunt, nullum esse dubium quin prior אפס Tsaphnoth significet occultum, à אפס quod est abscondere, seu occultare. De significatione verò secundæ dictionis magis dubitatur, quod ea solum hoc loco reperiatur. Rabini tamen nostri omnes dicunt significare reuelatorem lingua barbara. Quibus astipulatur R. Moses Aegyptius vulgò Rambam, maximarum difficultatum egregius interpres, qui & ob eximiam eruditionis suæ soliditatem, hoc in epitaphio suo in hūc diem ad lacum Genesareth in Palæstina, visēdo à posteris Hebræis*

Tsaphnat
phanech,
est corru-
ptum AE-
gyptiacū.

Oleaster ex
R. Iari in
com: in
Gen:

Eulogium meruit *משה לא קם כמשה* à Mose
ad Mosem non surrexit sicut Moses. Hic, inquam,
 Moses AEgyptius natione, in commentatione
 huius loci expressis verbis asserit vocem Zaph-
 nath phanech esse AEgyptiacam, qua arcanorū
 reuelatorem significarent, & ab Hebræis corru-
 ptam, & hoc ab ipsis linguæ AEgyptiæ peritis se
 accepisse. *ψονθον* igitur ad difficultatē pro-
 nunciationis vitandam in Tsaphnat versum, idē
 esse facilè ea nomina comparanti patebit. Vnde
 satis mirari non possum, quid in mentem vene-
 rit Eugubino, quod Tsaphnat phanech verum
 AEgyptiacum, Plontomphanik autem corruptū
 asserere ausus sit; tātūm abest vt hoc corruptum
 sit, vt potius 70. Interpretes ab ipsis Sacerdoti-
 bus AEgyptijs instructos, id tanquam propriam
 AEgyptiæ linguæ vocem posuisse, cēsendum sit.

Porro perperā sentit Diodorus Siculus apud
 Claudium Duretum, qui præterquàm quod lin-
 guam antiquam AEgyptiorum extinctam dicat,
 tantam eius ad Hebræam adstruit affinitatem;
 vt hæc duæ Gētes sine difficultate sese intelle-
 xisse innuere videatur. Quod si verum est, quo-
 modo seruabitur illud psalmi de Ioseph loquen-
 tis, *Cūm exiret de terra Ægypti, linguam quam non
 nouerat audiuit?* Aut vnde tantam ad Hebræam
 contraxit similitudinē; an è cōmercio, vel vtrius-
 que populi frequēti digressu? Sed Hebræos AE-

Eugubinus
 in 4 super
 Genes.

Diodo-
 rus Siculus
 apud Clau-
 diū Dure-
 tum del, o-
 rigine des
 langues
 decest Vni-
 uers c. 41.

Psal. 80.
 V. 4.

Genes. 41 gyptijs commisceri nefas esse, sacra pagina testatur. Si porrò dixerimus quod à prima origine huiusmodi inter eos extiterit similitudo, id certè cùm nulla huius rei existant vestigia, gratis asseremus. Quod porrò alij obijciāt illud Beniamini Iudæi asserentis, AEgyptiacam linguam ab Hebraica parùm differre, refutatione nō indiget; cùm illud nequaquam de lingua antiqua AEgyptiorum; sed Arabica, qua ante quadringentos circiter annos, quo tempore Benjamin AEgyptum lustrabat, vulgò utebantur, intelligendum sit. Hanc enim cū sororibus suis Chaldaica, Syra, AEthiopica vnicam matrem suam profiteri clarū est. Et testatur Author libri Gozri. his verbis.

Beniamini
Iudæi

Arabica
lingua
affinis
Hebrææ.

היו אלו שלש לשנות משותפות מתדמות הארמי והערבית
והעברית בשמותיהם הליבוהים ובשמושיהם

Chaldaica
& Arabica
similes
Hebrææ.

Tres istæ linguæ, Chaldaica, Arabica, & Hebraica cōiunguntur ex similitudine in nominibus suis cōsuetudinibus & ministerijs. Quī & hoc ipsū textus Beniamini Hebræus clarè indicat: sic enim habet.

Beniamino
Itinerari-
manuscrip-
to He-
braico I
dei cuiusdā
Romani.

ונתנאל ראש הכנסת וסנדרין יושב בשואן בית המלך בעיר הגדולה במצרים אשר היא ראשונה לבני ערב לשונם כלשן חקראש
Tractans de primarijs sectæ Iudaicæ viris. Inter hos, ait, primas tenet Nathanael; primus Ecclesiæ Synedrj, Sedens in Domo Regis in Soan in Vrbe magna Ægypti, quæ filiorum Arab, id est, Arabum Metropolis est, lingua eorum sicut lingua sancta,

Vbi

Vbi forsan pro voce Arabica **عرب**, Authores **עבר** quod Hebræum significat sumentes, erroris causam dederunt. Porro qui linguam AEgyptiam AEthiopicæ, Chaldaicæ, Arabicæ, Syriacæ, alijsq; Orientalibus affinem dicunt, veluti Bibliander, Gesnerus, Volaterranus, Eugubinus, Ambrosius Theseus, nominibus quibusdam Coptis persuasum id asserere videntur. Patrem enim, ait Theseus, **Πατερ & Πυρη** filium appellant, & per literas non secus ac Hebræi, Arabes, & Chaldaei (quorum linguam quoque affectare videntur.) computant. Sed quid quæso hæc ad linguas Orientales? certè vti totius linguæ, ita quoque nominum horum à cætera Orientalium linguarum phrasi diuersitatem maximam esse, nullo alio testimonio, nisi dictarum linguarum cum Copta comparatione, opus esse arbitror. Sed operæ precium faciam si id exemplo aliquo demonstrauiero.

Beniamini
Textus
corruptus
pro **عرب**
accipien-
tis **עבר**

Gesnerus
Volaterra-
nus, Am-
brosius,
Theseus,
intoduct:
ling: Chald:
Syriac:
Armen:

Lingua
AEgyptia-
ca ad nul-
lam Oriē-
taliū af-
finitatem
habet.

Dicunt Patrem & Filium	Hebræi	אב ובן	Ab vber
	Chaldaei	אבא ובנא	Aba vbra
	Syri	אבו ובנו	Abo vabro
	Arabes	الاب والابن	Ellab vallebn
	AEthiopes	አባ: ወወልደ	Ab wawalda
	Armeni	հոր և որդի	Hor eui ordi
	Samaritani	אבא: אבנא	Ab vber
	Coptita AEgypti	Φιατ νεεεπ πυρη	Phiot nemsiri

Quem-

Quemadmodum è sequenti catholicæ religionis versiculo (In nomine Patris & Filij & Spiritus S.) toti orthodoxo mundo passim vsitato, patet.

Hebraei בְּשֵׁם הָאֵל וּבֶן וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
Beschেম haab vben veruàh hakòdesch

Chaldaei ܒܝܫܡܐ ܐܒܐ ܘܒܪܐ ܘܪܘܚܐ ܕܩܘܕܝܫܐ
Bisma aba vbra varuhha Kdischa

Syri ܒܫܡܐ ܐܒܘ ܘܒܪܘܚܘ ܕܩܘܕܝܫܘܘܬܐ
Beschেম abo vabro varucho Kudsko

Arabes بِسْمِ الْاَبِ وَالابْنِ وَالرُّوحِ الْقُدُسِ
Bismillab vallebn varuch elkods.

Aethiopes በስሙ ከቤ ጠወልደ ጠወንፊስ ቀዱስ።
Basma walwalda wa manphas Kedus.

Armeni անունի որ օրդու օրդու և օրդու սերբու
Anun hor eui ordu eui hocun serbu

Samarit: ܒܫܡܐ ܐܒ ܘܒܝܢ ܘܪܘܚܐ ܕܩܘܕܝܫܐ
Beschেম ab vben veruach haKKodesch

Coptite ܘܥܦܪܐ ܩܝܘܬ ܢܝܦܫܝܪܝ ܢܝ ܦܝܦܢܐ ܝܬܘ ܐܒ
Chenphrā phiot ne m psiri nē pipna et hu ab

Qui iam verba in hisce paradigmatis propo-
 sita diligenter contulerit, videbit magnam qui-
 dem Orientalium hinc citatarum linguarum ad
 se inuicem esse affinitatem; sed ad Coptam nul-
 lam prorsus. Quid enim $\pi\iota\omega\tau$ & $\pi\psi\eta\rho\iota$
 ad *Ab ben*, *Abo vabro*, *Ab vbnu*, *wawalda* & cætera
 huius generis obtineat, dispicere vix possum;
 Accedit quod Theseus linguarum affinitatem,
 ex vno atque altero vocabulo malè concludat.
 Nam hac ratione Germanicam dicerem maxi-
 mè affinem Hebraicæ, aut etiam Persicæ, cum
 plurima cõtineat nomina dictis linguis propria.
 Pari ratione imprudenter faceret qui ex pauculis
 vocabulis Armenicis V. G. $\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta$ *Gurcudã*
 $\rho\omega\rho\omega\rho\omega\rho\omega\rho\omega$ *Tataristan*. $\rho\omega\rho\omega\rho\omega\rho\omega\rho\omega$ *Turchi-*
stan. $\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta$ *Schaisdan*; quibus vocabulis
 Indi & Armeni, Georgiam, Tartariam, Turciam
 Armeniã indicant, ideò Armenicę Indicã affinẽ
 esse concluderet. cum vix lingua sit, quæ non ab
 alijs quædam vocabula mutuetur, etsi ipsæ inter
 se sint diuersissimæ. Sed hæc de nomine *Pson-*
tomphanech dicta sint.

Porro ij, qui nomen Moysis ab Hebraica
 voce $\mu\omega\eta$ diductum, Hebraicum esse volunt,
 grauius quoque errant. Cum hanc vocem Co-
 ptam seu AEgyptiacam esse, præter Authores
 paulò post allegandos id certè sacra scriptura
 clarè indicet his verbis.

ויגדל הילד ותבאחו לבת פרעה והילה לבן ותקרא שמו משה
ותאמר כי מן המים משיתיהו

Philo de Vi:
ca Mosi.

*Adultum verò tradidit filia Pharaonis; quem illa
adoptavit in locum filij, vocavitque nomen eius
Moyses, dicens, quia ex aquis extraxi eum. E qui-
bus verbis clarè patet hoc nomen Moyfi non
à Parentibus, nec ab aliquo alio ex Hebræo-
rum Gente, sed ab ipsa Pharaonis filia indi-
tum esse; quæ cum præter vernaculam AE-
gyptiani aliam familiarem non haberet; cer-
tè inuentum puerum eam AEgyptio nomine,
Moysem, quasi diceret, ex aquis servatum,
appellasse, in confesso est; quin & id antiquissi-
mi Scriptores Philo, & Fl. Iosephus clarè osten-
dunt: quorum ille in vita Moyfis ita differit.
Εἶτα δὲ δώσιν ὄνομα, θεμελίη Μωσῆν ἐτύμως, δὲ τὸ
ἐκ τῆ ὑδατος αὐτὸν αἰχθέσθαι. Τὸ γὰρ ὑδωρ Μῶς ὀνομά-
ζουσιν Αἰγύπτιοι. Post hæc nomen ei datur sumptum
ex re ipsa, quod esset ex aqua sublatus. Nam
Ægyptiorum lingua Mos aqua dicitur; hic verò
l. 2. de antiquit: Iudæorum ita dicit. Καὶ εὐπεὶ
τὴν ἐπίκλησιν ταύτῃ κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς
τὸν ποταμὸν ἐμπέσοντι. Τὸ γὰρ ὑδωρ Μῶ οἱ Αἰγύπτιοι
καλεῖσιν, ὕσης δὲ τοῦ ἐξ ὑδατος σωθέντες. σωθέντες
οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν πρῆσσηγορίαν αὐτῶν ταύτῃ τί-
θεσται. Et quia proiectus fuerat in flumen ab
hoc casu nomen sortitus est. Aquam enim Æ-
gyptij Mo vocant. ὕσης verò servatum. Quare*

Mos vel
Moy, aut
Mo. AEgyptiacè idē
quod aqua

composita voce ex utrisque nomen Moysi fuit inditum. Hisce astipulatur R. Aben Ezra, etsi eum Monios (voce ut ego reor corrupta) AEgyptiacè dictum tradat. verba eius sunt.

שם משה מתורגם מלשון מצרי בלשון הקדש ושמו בלשון מצרי מוניוס וכך כתוב בספר עבדת ה אדמה הנעתק מלשון מצרי אל לשון קדרים גם כפה בספרי חכמיון אזלי למדה לבת פרעה לשוננו

Est nomen inquit Mosis traductum de lingua AEgyptiaca in linguam sanctam, et nomen eius in lingua AEgyptiaca fuerat Monios. Ita scriptum est in libro de cultu, seu servitute terræ, traducto de lingua AEgyptia in linguam AEthiopicam. Et ita quoque legitur in libris Sapientum Græciæ. forsan filia Pharaonis didicit nostram linguam. Quicquid sit, hâc vocem, Moses, AEgyptiacam à voce Copta ⲙⲱⲟⲩ dictam in Pentateucho Copto Vaticano clarè ostenditur; in quo, uti & in Thesauro nostro copto, Aqua, ⲙⲱⲟⲩ, vel cum articulo preposito ⲡⲓⲙⲱⲟⲩ, dicta passim reperitur: vox scilicet, à ⲙⲱ.ⲙⲱⲩ. ⲙⲟⲡⲓⲟⲩ, non discrepans Textû Copto-arabicum adiungédum hîc duxi.

ⲟⲣⲟⲩⲁⲩⲩⲱⲡⲓⲡⲁⲥⲉⲩⲩⲱⲡⲓ ⲁⲥⲧⲣⲉⲡⲓ
ⲡⲉⲩⲩⲱⲡⲓ ⲭⲉⲙⲉⲱⲩⲥⲏⲥ ⲉⲥⲩⲱⲙⲉⲟⲩⲥⲉ
ⲧⲁⲓⲡⲉⲧⲉⲡⲩⲱⲓ ⲉⲔⲟⲗⲩⲉⲡⲓⲙⲱⲟⲩ

فلما شبَّ الغلام أدخلته إلى ابنة فرعون وصار
لها ولدًا ودعت اسمه موسى قايلة اني انتشلته
من

من الماء Et cum iam creuisset introduxit eum ad se
 filia Farauum, & factus est ei in filium, & voca-
 uit nomen eius Moses, dicens quia de aqua tuli eum.
 cui & Clem: Alex: l. i. Stromat: subscribit hisce
 verbis: Deinde nomen imponit Regina, Moyses, ca-
 pta etymologia eò, quod eum ex aqua sustulisset.
 Aquam enim Moy vocat AEgyptij in qua moritu-
 rus fuerat expositus: Moysen enim vocant eum,
 qui ex aqua emersus respirauerit. Ad quod haud
 obscure alludit Targum Vzielidis his verbis.

ורבה רביא ואייתתה לבת פרעה והוה לה הביב הי כביר וקרית
 שמה משה ארום אמרת מן מו' דנהרא שחילתה

Et aduultum venire fecit ad se filia Pharaonis,
 & fuit ei dilectus, & cum iam validus esset,
 vocauit nomen eius Moyses; quia dixit (min de
 Moy) hoc est, de aqua eduxi eum. **Μωϋϡ**
 igitur AEgyptiacum est, non Hebraicum. à
μω, & **ϡϡϡ**, quod ex aquis seruatum dicit, vt
 benè Iosephus notat, compositum. Atque ex
 his colligitur, eos qui Musicam à voce AEgy-
 ptiacae **μωϡϡ**, quod aquam significare diximus,
 deriuant, eò quod AEgyptij primi eam ad aquas
 inuenerint, haud inconuenienter sentire.
 Cum enim in AEgypto Papyrus, & arundo ex
 stagnantis Nili lacunis copiosa propagine pul-
 lulasceret; ex arundine verò prima fistularum, &
 monaulorum inuentio extiterit, occasione fi-
 stu-

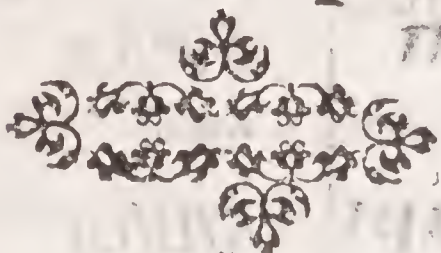
Musica ab
 aquis sic
 dicta.

stularum arundinearum, quæ stagnantis aquæ
soboles passim habentur, Musicam prima
fundamenta sua iecisse, haud inuerisimile est.
Vnde & Μῆσα quoque, quod artem Copticè si-
gnificat, à αὔου non malè diduxero, cum
AEgyptios omnes artes occasione aquæ, & flu-
minum reperisse, alibi abundè demonstramus.

Prætereà linguam Coptam AEgyptiacæ an-
tiquæ non affinem tantùm, sed & penitùs ean-
dem fuisse, præter eas, de quibus dictum est, innu-
meræ aliæ voces in omnibus antiquitatum mo-
numentis adhuc superstites, affatim declarant.
Verùm ne gratis id asserere videamur, dicta
exemplis confirmemus.

Ac primò quidem 12. Mensium nomina
priscis AEgyptijs vsitata, Coptitis adhuc incor-
rupta manere Tabula Mensium Copticorum
id clarè demonstrat; quã ex Thesauro nostro Co-
pto-Arabico depromptam, vnà cum AEthio-
pum, & Arabum mensibus proponere volui.

*Nomina Mensium AEgyptiorum
& Coptitarum, ut respondent
Mensibus Romanis,
& AEthiopicis.*

Νιρανιτεναβοτ εεεετϮιιτιδς

dicit Coptita.

Nomina Mensium Aegyptiorum
sunt hæc.

Thoth	Α 1	Θωχτ توت	σὴηλρ: Mascerrum	29 August:
Paophi	Β 2	Παοπι بابة	μηφρτ: Techemt	28 Septem:
Athir	Γ 3	Αθαρ هاتور	ηρλ: Hedar	29 Octob.
Chzac	Δ 4	Χοιακ كيهك	τμηδ: Thechfas	27 Novem:
Tybi	Ε 5	Τυβι طوبه	τλ: Thir	27 Decem:
Mechir	Ε 6	Μεχιρ مشير	ρηττ: Lecahit	26 Ian:
Phame- noth	Ζ 7	Φαμενωθ برمهات	σρλτ: Megabit	26 Feb:
Pharmuthi	Η 8	Φαρμουθι برموده	σρηε: Miazia	27 Mart:
Paony	Θ 9	Παωνις تشنين	ηρλτ: Sunbuoth	26 April:
payni	Ι 10	Παυνι بوونه	ηλ: Seni	26 Maij
Epiphi	ΑΙ 11	Επιφη ايب	ηρλ: Kmalì	25 Junij
Mesori	ΒΙ 12	Μεσορις مشري	εμη: Nahafi	25 Iulij Re-

Residuos verò dies $\mu\epsilon\tau\alpha\tau\epsilon\mu\alpha\tau\epsilon\chi\rho\omicron\upsilon\iota$
 $\epsilon\pi\alpha\tau\omicron\upsilon\omega\epsilon\mu\alpha\tau\epsilon\chi$ seu intercalares vocant.

Notandum itaque antiquitùs, præsertim apud AEgyptios annum, etsi diebus tātum 360. constiterit, (qui quidem numerus propter æqualitatem diuisionis est aptissimus) neutiquam tamen annum omninò perfectum ac Zodiaco correspondentem extitisse. Quare AEgyptij Hierophantæ, qui cum scirent anno populari ad perfectionem deesse dies integros quinque, ac quadrantē; eum annum perfectum, si quando significare vellent, Serpentē in orbem, ac circulū cōuolutū, caudam ore admorsam Hieroglyphicè, exprimebant; tanquam Sol perfectum & absolute Zodiaci curriculum non conficiat si quinque illę dies defint. Eum Serpētem **Neici** vocabant; retinent hanc vocē hodie Coptitæ, & AEgyptij vetustissimi Christiani, qui $\tau\alpha\varsigma\ \epsilon\pi\alpha\gamma\omicron\mu\epsilon\tau\alpha\tau\epsilon\chi$ vocare solēt Nefi lingua prisca AEgyptiaca, seu Copta, de qua modo tractamus. Ita enim Onomasticum Coptum de ijs loquitur.

الشهور القبطية سنتهم تلتماية وخمسة وستين
 يوماً خمس النسي يوم الكيس في كل اربع سنين
 بدو السنة النوروز وهي لفظه فارسيه.

AlschahuralKoptihieh fanathom toltmaieh
 hhensch fatin iuman hhamis Nefi iumalkeis phil
 col

De anni
 Coptici
 & AEgyptiaci antiqui ratione.

Serpens caudam mordens in Orbem circumuolutus AEgyptiacè Nisi dicitur. quo nomine Coptitæ dies $\tau\alpha\varsigma\ \epsilon\pi\alpha\gamma\omicron\mu\epsilon\tau\alpha\tau\epsilon\chi$ vocant.

Onomasticum Coptarabicum fol. 55. de mensibus Copt:

142 *Cap. V. An ling Copt. Vera AEgypt.*
col arba Sanin badu alsanee ilnuruz voahi
lephath pharfieh.

Menses Coptitarum sunt duodecim, annus
eorum continet trecentos sexaginta quinque
dies. quinque dies Nefi intercalatur omni anno
quarto; Initium anni Neuruz, est illa vox Perfi-
ca. Horus quoque Serpentem illum Κοσμοειδὼς
ἐχθηματισμῶν quo annum, Mundum, Regem, &
alia significaban, Μεισι vocari scribit, sed cor-
ruptè, vt multa alia in Horo occurrentia; Nam
finē anni Solaris etiamnum Coptitas Nefi vo-
care, ex citatis paulò ante verbis patuit. Porro no-
men ἐπαγομῶν dictum est καὶ σέσηον, tanquam
olim annus 360 dierū simpliciter fuisset. Quod,
vt dixi Hierophantæ ipsi nō solūm in libris suis
scriptum habebant, sed & fabulam origini &
causæ καὶ ἐπαγομῶν adijciebant. Mercurium
alea cum Luna ludentem vicisse, & septuagesi-
mam secundam partem anni ab eo extorsisse,
quam postea 360 diebus, qui modus erat anni
prisca, adiecerit. Plutarchus ita rem narrat. Aiūt
Rheam furtim in complexum Saturni venisse;
mox & cum Sole congressam esse; sed quasi præ-
gnatione damnatam, neque annum, neq; men-
sem qui pareret inuenisse. Mercurij etiam amore
captam cum eo concubuisse. Subinde autem
cum Luna ludentem Astragalis diei cuiusque
septuagesimam abstulisse, ex quibus 5 dies con-
fe-

Apud Ho-
rum Ser-
pens Misi
dicitur. 3
tu pro Mi-
si corru-
pto; lege
Nisi.

Causa &
origo die-
rum ἐπα-
γομῶν.

Plutarcus
l. de Os: &
Is: circa
principiū-

fecit eosque trecentis sexaginta coniunxit; Eos nunc AEgyptij ἐπαγομείας id est Superinductos vocāt, & Deorū Natales putant. Ex quibus patet ἐπαγομείας antè non fuisse, sed dicta occasione adiectas esse; quarum cognomina erant, vt infra subiecta sunt.

Επαγομείαι ἦτοι **Νεϊσι** νεϊσι

Πρώτη

ΟΣΙΡΙΣ

Osiris

Δεύτερα

ΑΡΟΥΡΙΣ

Arueris

Natales
Deorum
AEgyptiorum

Τεϊτη

ΤΥΦΩΥΣ

Typhon

Τετάρτη

ΙΣΙΣ

Isis

Πέμπτη

ΝΕΦΘΗ ἦτοι ἀποθεῶς Nephte

Annus ergo AEgyptiacus fuit dierum 365 sine quadrantis adiectione, cuius Thoth Mercurio dicatus primus mensis necessariò cæpit ab ortu caniculæ, Sole in Leonem transeunte, nouilunio. Quia obseruatio anni, & temporum in caniculæ ortu ab AEgyptijs statuebatur: eaq; erat ipsis cursus Solaris epocha. Et quamuis eorum Thoth laxis habenis in anteriora fugeret,

Thoth pri-
mus mens
AEgypt:
incipit à
ortu Canib-
culæ.

tamen quarto quoque anno diem intercalabant, ut Diodorus Siculus lib. 1. Dies non secundum Lunam, sed secundum Solem metiuntur, triginta dierum mensem conficientes. Quinque autē dies, & quartam partem 12 mensibus adiungentes, anni cursum perficiunt. Quod ea qua sequitur ratione fiebat. Sit nouiluniū Thoth mensis, VG. prima die Augusti, Canicula oriente: post quartū annum Thoth superatis Kalendis Augusti ascendet in 31 Iulij. Quare A Egyptiorum Hierophantæ quinto anno ineunte, annū suum *Ιερογλυφικόν* à secunda die Thoth auspicabantur, & spacium illud quadriennij *Κωικόν ενιαυτόν*, item *Ηλιακόν ἔτος*, aut *ἔτος Θεῶν*, id est Solis, vocabant. Pari ratione quadriennio exacto, noui anni principium à 3. Thoth numerabant: quadriennium quidem exactum *ἔτος Θεῶν* appellantes, equabilem verò annū labentem quadrantem; ideò illum *Ιερογλυφικῶς* designare volentes, quartam arui seu iugeri partem pingebant. Horus. *Ἐτος τὸ ἐνισάμηνον γράφοντες, τέταρτον ἀρερας γράφουσιν. ἔστι δὲ μέρος γῆς ἢ ἀρερας, πηχῶν ἑκατόν. βελόμηναι δὲ ἔτος εἶπεν, τέταρτον λέγουσιν. ἐπεὶ δὲ φασὶ τὴν τὴν αἰατολίαν τῆ ἀστρου τὸ Σώθως, μέχρι τῆ ἀλλης ἀποτολής, τέταρτον ἡμέρας προσέθεω, ὡς εἶπεν τὸ ἔτος τῆ Θεῶν ἑξακοσίων ἑξήκοντα πέντε ἡμερῶν. ὅθεν καὶ διὰ τετραετηρίδος περιεσλή ἡμέραν ἀριθμῶσιν Αἰγύπτιοι. τὰ γὰρ τέσσαρα τέταρτα ἡμέραν ἀπαρτίζουσι.* Instantem, inquit, annum significantes arui partem pingunt. Est autem *ἀρερα*, vnde Latinis aruum

Diodorus Siculus l. 1. part. 2. c. 1

Exemplū

Κωικόν
ενιαυτόν
seu Canicularis.
annis.

Quomodo annum æquabile labentem Hieroglyphicè exprimerēt.

aruum dicitur terræ mensura centum com-
 plectens cubitos. Itaque annum volentes dicere,
 quartum dicunt. eò quod ab vno, vt tradunt, Si-
 deris, cui $\Sigma\omega\theta\iota\varsigma$ nomen fecimus (Coptiticè
Ⲫⲓⲱⲥ) ortu ad alterum, quarta sit interiecta
 diei pars. Enim verò Dei (Solis inquam) annus
 365 diebus absoluitur. Quamobrem & quarto
 quoque anno superuacuum diem computant, at-
 que intercalant Aegyptij. quatuor siquidem
 diei quadrantes, diem perficiunt. Quæ confirmã-
 tur ab Eudoxo apud Plinium; cuius quidem lu-
 strum nihil aliud est; quàm quadriennium cani-
 culare, vt & computus Coptus antiquo Aegy-
 ptiorum computui, quo ad annos dictos ad vn-
 guem quadrans, ostendit. de quo in fine opusculi
 huius fusius dicemus, vbi etiam quid per Neu-
 ruz Coptitæ velint, explicatum inuenies.

Plin: l. 2.

Patet igitur ex dictis, Coptitas non mensium
 tantùm antiquorum Aegyptiorum, ac Nisi, seu
 dierum $\epsilon\pi\alpha\gamma\omicron\mu\delta\iota\omega\nu$ nomina; sed & omnem quoq;
 computus Ecclesiastici instituendi rationem à
 Proavis suis acceptam, ad vltima vsque tempora
 traduxisse: At menses quidem Coptos eosdem
 cum Aegyptiacis non nostrum duntaxat Ono-
 masticon; sed & cæteri Authores, quos infra ci-
 tamus, abundè demonstrant. Ac mense quidem
Ⲫⲁⲟⲩⲓ, Osiridem è diuturna peregrinatione
 reducem, Pausanias tradit. Mense verò **Ⲫⲱⲩⲱⲣ**

Pausanias
 in Arcad:

Φ &

ϛϛϛ

ϛϛϛ

Ephēbi

Paophi
mensis.Tybi
mensis.Plutarchus.
Herodotus.
Lilius
Gyraldus.Nomina
planetarū
in lingua
Aegy-
ptiaca

à Typhone occisum Plutarchus Author est. In
nouilunio quoque mensis Φ & ϛϛϛ festum
agunt, eodem Authore teste, quod Osiridis in-
gressum in Lunam nūcupant. Iterum trigesima
ϛϛϛ seu vulgò Ephephi mensis festum cele-
brant, quod natalem oculorum Hori nūcupant.
Et octauum diem Π & ϛϛ, seu abeuntis Paophi,
festum rursus agunt, quo baculos Solis nasci te-
nent; & sexto eiusdem Harpocratem ab Iside gi-
gni. Idem 7 die mensis Τ & ϛϛ, seu Tybi sacris
operantur A Egyptij, eumque diem vocant ad-
uentum Isidis è Phœnicia, & in placentulis hip-
popotamum ligatum efformāt. Verūm qui plu-
ra huiusmodi desiderat, consulat Plutarchum,
Herodotum, & ex recentioribus Liliū Gyral-
dum, è quibus dicta ferè desumpsimus.

Porro nec mensium tantūm A Egyptiorum
nomina; sed & Astrorum Copticis vocibus
respondent. Dicunt A Egyptij Solem Patrio
nomine πρϛ ab ignea, qua pollet, virtute; Sa-
turnum Ρηβ & ϛϛ Rephan, de quo mentio fit 7
Astorum. πϛϛ Lunam &c. quibus Copta
Planetarum nomina magna ex parte respon-
dent; vt in Tabula adiuncta apparet.

ΠιζεφωστηρετκαϚ
 7 Planetarum seu ambulantium Siderum
 nomina.

Copticè	Latinè.	Hebraicè.	Arabicè
ΠιιοϚ	Luna	לבנה	القمر
Πιερεης	Merc:	כוכב	عطارد
Coτροτ	Venus	נוגה	الزهرة
Πιρη	Sol	שמש	الشمس
UολοϚ	Mars	מאדים	المريخ
ΠιζεϚς	Iuppiter	פדס	المشتري
Ρηφδη	Saturnus	שבתאי	زحل

Verùm hæc Planetarum nomina in Oedipo
 nestro Hieroglyphico exactius discutiemus. Ex
 stellis fixis apud antiquos A Egyptios reperio ce-
 lebratissimum Sidus **Cωθις**, quod **σειειον**
 interpretantur. Sed & idem reperio apud Co-
 ptitas nuncupatum **CιωϚ** Sioti. Cum verò
Cωθις Sidus ab A Egyptijs Sanctum dictum

Cω

θις

Stella quæ
 canicula
 seu
 ἀστρούων
 appella-
 tur.

fuerit , vti in præcedentibus ex Plutarcho mō-
 strauimus ; ideò Coptitæ idem **Ⲫⲓⲱⲧ**, vel
ⲪⲱⲐⲓⲈ, & **ⲪⲱⲐⲓⲈ** quoque, hoc est sanctū ap-
 pellasse videntur . Vnde apparet **ⲪⲱⲐⲓⲈ** &
Ⲫⲓⲱⲧ idem esse nomen, eandemque rem si-
 gnificare. Multa similia ex Thesauro nostro Co-
 pto patefient . Dixerunt prisca à Chamo Noemi
 filio , A Egyptum *Χημία*, (à quo & Chemitæ apud
 Berosum A Egyptij dicuntur) quam Neoterici
 Coptitæ modò vocant **ⲭⲏⲙⲓ** , nomine prio-
 ri haud absimili , atque ex hac voce postmodum
 Græcis mista, heterogenea nata nominum mon-
 stra, magnā passim corruptionis occasionē de-
 derunt. Vti ex voce *ἑρμοχέμιος*; aut *ἑρμοχάμιος* quod
 Mercurium, vel interpretem A Egyptium signi-
 ficat , voce è Græca & A Egyptia conflata patet.
 Similia hic de nomiuis **Ⲫⲱ**, **ⲪⲱⲐⲓⲈ**, **ⲪⲱⲐⲓⲈ**.
ⲪⲱⲐⲓⲈ , dicere possem , nisi earum vocum di-
 scussionem alijs locis reseruassem.

Prætereà Horus & Apuleius plurima nomina
 proferunt , quæ cum Coptis comparata magnā
 vtriusq; linguæ ad se inuicē monstrant affinitatē.
 Vocat Horus in Hieroglyphicis Serpētē **ⲪⲱⲐⲓⲈ**,
 vel vt melius **ⲪⲱⲐⲓⲈ**; Accipitrē **ⲪⲱⲐⲓⲈ** , Cor-
 nicem **ⲪⲱⲐⲓⲈ** , Cucupham **ⲪⲱⲐⲓⲈ** , Cicumam
 Ciconiam , quibus in lingua Copta totidem vo-
 cabula respondent **ⲪⲱⲐⲓⲈ**. **ⲪⲱⲐⲓⲈ** . Baithi.

Nomina
 A Egyptia
 animalium

Πικροί . Κοκοροφάτ . Ίκακα
ματ . Vocant A Egyptij institutionem cβα-
quo nomine & Coptitæ eam vocant. vnde & de-
riuada eius πρεψΊcβα Magister . Σαν-
υβα cognitiones. ψΊcβα nouit, cognoscit,
scit, &c . Nomina quoque Plantarum ab Apu-
leio in suo, de virtutibus plantarum, tractatu in-
dicatarum, cum Copticis herbarum nominibus
comparata exiguam habere differētiam compe-
riuntur. Vocant, teste Apuleio, Draconteam seu
Viperinam, A Egyptij Eminion, cui Coptum
Λωανον in eadem significatione respondet.
Atque hæc est herba cuius Plutarchus meminit
à Magis, & Prophetis in Mythræ sacrificijs vfi-
tata, Omomum, dictum. de qua nos fusè suo
loco . Item Scolopendrium, seu Adianton, quod
alij piper aquaticum quoq; nūcupant; A Egyptij
pheper vocant, Coptitæ Ψεπρος . Peristereon
etiam dicitur Thiophenges, quod iuxta Coptam
deriuationem idem sonat, ac Dæmones apparere
facere, à Prophetis Pharijs teste citato Apuleio,
dicebatur αίμα τδ Ερμδ . sanguis videlicet Mer-
curij . Pari ratione Pemptempham donum Dei
à Πεετεε & ΨΊ diductum quo nomine
ob eximiam qua pollet vim, Verbenacam Co-
pto-A Egyptij vocant. Saphta verò ex Sa & Phta
compositum, id est, quod contra Deum, quo no-
mi-

Sbo

Nomen

AEgyptiū.

Nomina

Plantarū

AEgyptia.

Apuleius

c. 91. l. de

Plantis.

Herba

Omomum

mine AEgyptij prisci, & Coptitæ modernæ
 Hyosciamon herbam vocât: atque hæc est her-
 ba quam Typhonion teste Apuleio Sacerdotes
 AEgypti vocabant, eò quod illa herba Typho-
 nis naturæ esset, & Osiridi AEgyptio Deo contra-
 ria. Portulacam prisci dicebant Υ Δελεός
 θος, quam Coptitæ Υ μελεοϋζι corruptè
 dicunt; Centauream verò illi *αἴθεμις*, hi *αἰτίαμας*.
 His adiungi possunt Mene, Sylitho, Thaborin,
 Emen ipse, herbarum nomina AEgyptia, quibus
 in Latino respondent Satyrion, Scylla, Chamæ-
 leon, Dictamnus, quæ cū Coptis dictionibus cõ-
 parata, ex quo fonte profuxerint, facilè monstra-
 bunt. Sed cum huiusmodi vocabula ab Authori-
 bus multis tractata, ac paulatim corrupta à ge-
 nuina appellatione recesserint; consultò de ijs ta-
 cemus, ne forsàn, ob plusculum discrepantia ver-
 ba, coactam & violentam comparationem in-
 stituisse videamur.

Cum itaque (vt ex dictis patet) nu illa lingua,
 antiquæ AEgyptiacæ Copta similior sit, certè in-
 dubitatum relinquitur, eam veram esse & ger-
 manam antiquæ AEgyptiacæ linguæ filiam: non
 puram quidem, qualis ab initio, videlicet flores-
 centis AEgyptiorum Imperij, tempore Patriar-
 charum vigeat; sed è varia hominum, lingua-
 rumque commixtione, statusque AEgyptiaci fre-

quēti mutatione, succedentibus seculis corruptā.

Cæterum vnum meritò quispiam mirari possit, cur nullus apud Coptitas AEgyptios de Gentilium Deorum nominibus, præter vnicum Ptha (de quo in sequente capite) sermo sit. neq; enim vnquā Osiridis, Isidis, Hori, Ichtō, Emeph, aliorumq; à Plutarcho & Iamblichō citatorum nominum; etsi id singulari semper studio inquisiuerim, in eorum libris mentionem fieri deprehendi. Quod cum me multum perplexum, & ancipitem animo redderet; reperitandem, id non factum esse, quod Coptitæ huiusmodi nomina ignorarent; sed quod summæ religionis amore moti, nefas esse putarent, sacras historias, in quibus conscribendis toti erant, fabulosis Gentiliū Deorum nominibus profanare; in hoc imitantes Hebræos, qui alto quoq; silentio huiusmodi nomina suppressisse videtur, tum quia AEgyptijs nunquā licitū erat Hebræis cōmisceri, tum ob summā Idololatriæ, ac alienæ seruitutis detestationē, quam tanto odio persequebatur; vt falsi numinis nomē, vel ore proferre, crimē existimaret morte piandū; atq; hæc est ratio, cur non nomina tantū; verum etiā ipsas historias eorū, quæ in AEgypto quondā ab Heroibus & maioribus eorū gerebatur, veluti teneris mētibus noxias attingere temerariū existimarent. Sed quid de nomine Dei Copto sentiendum sit, iam aperiāmus.

Apud Coptitas nullum Deorum nomē præter Ptha superest.

C A P V T .VI.

*De nomine Dei Copto $\Phi\text{†}$
Phtha eiusque Origine
atque mysterijs.*

F Requens omninò apud Coptitas est illud nomen $\Phi\text{†}$ Phtha, quod tamen, vtrum idem sit cum illo Phtha antiquo Aegyptiorum Numine, cuius Iamblichus, Plutarchus, alijq; meminere, non immeritò quispiam dubitare posset. Sunt, qui ab ipsis Coptitis instructi hoc nomen Dei $\Phi\text{†}$ nequaquam expansum; sed abbreviatione contractum esse asserunt; nec legi debere $\Phi\text{†}$ Phtha; sed $\Phi\text{ⲛⲟⲩⲧ}$ Phnutha, aut $\Pi\text{ⲛⲟⲩⲧ}$. atque hi quidem aliam assertionis suæ rationem non adducunt, nisi Pythagoricum illud *αὐτὸς ἔρα*, auctoritatem videlicet Coptitarum prætendentes, à quibus id se didicisse gloriâtur. Verùm cum hisce temporibus Sacerdotum Aegypti ruditas, & summa antiquitatũ ignorantia, prætereà linguam Coptam perfectè callentium in Aegypto paucitas passim notissima sit, non video cur huiuscemodi imperitis hominibus in hac maxima vetustatis caligine,

*Iamblichus
Seg: 8. 15.
Eus. de præ-
paratione
Euangel:
Plutarchus
l. de Osir: &
Iside.*

tanta sit fides habenda ; Ego certè , qui huius rei veritatē è Coptitarū monumentis summo studio inuestigare contendi , nomen Dei ΠΙΝΟΥϚ sepe sæpiùs quidem ; ΦΝΟΥϚ autem , quod ipsi ΦϚ contracto æquipollere dicunt , nunquam in vlllo Coptorum monumētōrū me legisse memini . E quo vel solo luculēter patet , ΦϚ à nomine Dei ΦΝΟΥϚ , vel vt melius , ΠΙΝΟΥϚ , omninò diuersum esse . dato tamen , non concesso , ΦϚ idem esse , quod ΠΙΝΟΥϚ , inde tamē nulla ratione sequitur , illud in abbreviatione sua non Phtha , sed ΠΙΝΟΥϚ necessariò pronunciandū esse , cū nemo ignoret , plerorumq; Orientaliū morē esse , abbreviata nomina qualiacūque maioris breuitatis causa , eo quo scribūtur modo , abbreviatè pronunciare ; Rem aliquibus exemplis clariorē reddo ; **ⲡⲨⲐ** abbreviatū Dei nomē , apud Coptitas idē est , quod Dominus . nec aliā tamē pronūciationē , nisi quā literę dāt , habet . אגלה & הבה Agla & Haba , Hebræorum Dei nomina abbreviata sunt ; ex ijs literis quas ראשי תבות appellant , resultantia ; Agla quidem ex capitalibus dictionum sequentis sententiæ .

Rasche theboth.

אתה גיבור לעולם אדוני

hoc est

Tu es fortis in æternum Deus.

Haba verò ex hac sententia emergit;
 אלהים קדוש. בן ירון. Sanctus benedictus ille nec
 tamen dum mentio fit horum nominum,
 ea expansè, sed contractè, vt gnari huius linguæ
 sciunt, pronunciantur. Innumera similia ex Heb-
 ræis, Arabibus, Syriacis, Persicis, hìc adducere
 possem; si aut fusiores demonstrationes requi-
 reret patefacta veritas, aut Prodromi festinatio
 id permetteret. Manet igitur, abbreviata Dei
 nomina non necessariò expansè pronunciarì.

Alij verò, qui hoc nomen Φ Ψ , (eò quod Ψ
 litera, non Θ Th; sed D sonet) ideò non Phtha,
 sed Phda pronunciarì debere asserunt, similiter
 falluntur. Cum in propatulo sit, hanc vltimam
 literã Alphabeti Coptici Ψ , mystico Hebræo-
 rum, & Samaritanorũ Thau, Græcorum Θ , sono
 æquipollenti omninò respondere; quod autem
 AEgyptij Coptitæ id passim veluti D pronun-
 cient, id non tam ob naturalem pronunciatio-
 nem, quàm ob linguæ vitium, quo in hac litera
 Ψ pronunciana Coptitæ laborant, fieri cen-
 sendum est.

Sed dicent alij, inuerisimile esse, Christianos
 AEgyptios hoc profano Dei gentilis nomine
 pro veri Dei nomine vsos esse; Verùm his respõ-
 demus; hoc nomen Φ Ψ vnum fuisse ex abso-
 lutis Dei nominibus, qualia Thoyth, Emeph,
 Ichthõ quoq; erãt, certos Dei effectus explicãtia.

& qualia apud Hebræos , יהוה Iehoua, מקם ma-
kom, שם Schem. אדוני Adonai אל el. & apud Arabes
الله alla; ac proindè vitio ijs nequaquã vertendum
esse, si illud nomen Dei vnà cum lingua AEgy-
ptiorũ Veterũ retinuerint. His igitur ita præliba-
tis, nunc tandẽ, quid propriè sit illud Dei nomen
Ⲫⲓ, vnde deriuatum, quæ mysteria referat,
aut cuius rei Hieroglyphicum sit, postliminiò
aperiamus. Dico igitur hoc nomen Dei Ⲫⲓ
Coptitas ab Antiquis acceptum inter secreta
& mysteriosa Dei nomina, recensuisse. quod vt
intelligatur sciendum est. Mysticorum nomi-
nũ rationẽ olim ostulasse certis quibusdã Cha-
racteribus, seu Monogrammis distingui, ne cõ-
muniõribus vocabulis mista profanarẽtur; quod
præ cæteris Gentibus, Hebræis, Chaldæis, Arabi-
bus vsitatum fuisse legimus: qui nomen Dei
non tãtũ mysticè scribebant; sed & illud aper-
tè scribere aut temerè quoquè pronunciare sub
grauissima pœna prohibebant. Vndè Rabbi

Rabbi
Iohanan.

פרקי
אבות

כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי אחר שוגג ואחר
מויד בחלול השם

*Omnis, inquit, homo, qui clam et in secreto verend-
um Dei nomen inhonorat, iste palàm debitas sce-
leri suo pœnas luet.* Rabbi Ionathan quoque in
expositione sua Chaldaica, quæ Syriacis literis

Rabbi
Ionathan,

scripta in Vaticano seruatur, hanc ad fidelium
cætum facit admonitionem de Dei nomine
non publicando.

Targum
Babyloni-
cū Syriacis
literis scri-
ptum in
Bibl. Vat.

ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ
ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲁⲓ
ⲛⲓⲁⲓ

Nomē Dei
Tetragrā-
maton va-
riè refere-
batur.

Ami Israil lu mephar sem menachum smo mo-
rih dalloh metul mezci alho beiuma ddina raba
*Popule meus Israel nemo ex te publicet nomen, seu
verbum Dei, quia non iustificabitur, quicumque fe-
cerit illud, in die iudicij magno. Ac proindè stu-
dio summo magnum illud nomē Dei* τετραγράμ-
ματος, quod שׁמֶרָה appellat, tegebant; & sicut
ob supremam Diuini Numinis reuerentiam id
humanis labijs pronunciando profanari nollent,
ita nec legi. Quam ob causam varijs id modis
referebant; nunc per tria Iodim circulo inscri-
pta, ad 3 Diuinas proprietates, quas מדה vocant,
in arbore Sefhiroth indicandas. vti apparet.

Ⓢ Nunc per , & ה, vti sequitur. יה. Sæpè
quoque per vnicā tantummodo literam
Ⓢ aut ה, quibus singulis scribendi rationibus
maxima quæuis mysteria insinuabant. quemad-
modum in Hieroglyphico opere fusè declarabi-
mus. Quamuis apud Græcos nomen Dei his tri-
bus literis ΙΑΩ scriptū Ⓢ quoq; reperiam.
vel vt in circulo sequenti Ⓢ Nam Diodorus,

Siculus , qui primus , si Plinio credendum est , apud Græcos nugari desijt , spectatorque rerum plurimarum fuit , inter cætera , Mosen hoc nomine vocatũ his verbis prodit . Apud Iudæos Moses ab Iao , quem illi Deum inuocant , acceptas leges dare præsefererebat &c. Quo loco nomine Iao sacrosanctum Dei Tetragrammaton יהוה à Diodoro designatum esse , certum est . Græcos enim istud Dei nomen sic scripsisse , tũm ex Macrobio , tũm ex Clemente Alexandrino clarissimè patet ; Macrobius enim cum Deorum omniũ nomina ad vnum Deum referre vellet , hunc Orphei versiculum recitat .

Plinius l. 7.
c. 56. &c
12. l. 5.

Diodorus
l. 34

Moses Iao
dictus.

Macrobius
Saturn:
l. 1. c. 18.

Orpheus.

Εἷς Ζεὺς , εἷς Ἀθῆς , εἷς Ἡλῖος , εἷς Διόνυσος .

Id est . Iuppiter est vnus , Pluto vnus , Bacchus est vnus , vnus Sol .

Vel vt Caninius vno versu tradit

Bacchus , Sol , Orcus , & Iuppiter vnus & idẽ .

Caninius.

Huius , inquit , Macrobius versus authoritas fundatur Oraculo Apollinis Clarij , in quo aliud quoquè nomen Soli adijcitur , qui in eiusdem sacris versibus inter cætera vocatur ιαω . Nam consultus Apollo Clarius , quis Deorum habendus sit , qui vocatur ιαω , ita effatus est .

Oraculum
Apollinis
Clarij.

Ὀργια μὲν δεδωκῶτας ἐχθρῶν νηπείθια κἀθῆν .

Εν δ' ἀπάτη πάριη ζυέσις καὶ νῆς ἀλαπαδνός .

Φράζο τῷ πάντων ὑπατον Θεὸν ἐμὲν ιαω .

Quorum versuũ sententia sic à Caninio appèditur .

Orgia qui norunt , arcana recondere par est .

Oraculum

Fra-

*Fraudē mētis inops agitat, quē inscitia versat
Diuorum summum cunctorum en accipe Iaw.*

*Clem. Alex:
l. 3 Strom:*

Clemens Alexandrinus, quatuor literarum, inquit, nomen mysticum est, quo illi circundabantur, qui soli adytum ingrediebantur. Dicitur autem Iaw, quod exponitur *Existens* (ὁ ὢν). Verum de hoc nomine Iaw eiusque mysterijs, in hieroglyphicis fufius tractabimus, cum de Basilidis, Valentini, Marci, aliorumque Gnosticorum, qui primi hoc nomen Iaw ad superstitiones innumeras traduxerunt, dicemus. quare hisce per transennam dictis, ad nostra monogrammata reuertamur.

*Iaw quasi
o ēr.*

*Mekubalim aliās
Kabalistæ.*

Chaldæi.

Græci.

Secuti sunt hosce Hæbræorum Mekubalim, omnes propè Oriëntales populi. Nã præter Chaldæos, qui nomen suū diuinum plerumq; sic referunt ⲓⲓ , aut sic etiã ⲓⲓⲓ , vti in antiquis manuscriptis apparet. Græci quoque hosce secuti Christi Seruatoris nostri nomen, mystico hoc monogrammate diuinitus accepto formare sunt

soliti. Ⲙ . vel $\alpha\text{Ⲙ}\omega$. cuiusmodi $\mu\omicron\nu\acute{o}\ \gamma\epsilon\alpha\mu\mu\alpha$

adeò in primitiua Ecclesia post Constantinum Magnum vsitatum fuit, vt nullum Christianorum epitaphium eo carere videatur. Quemadmodum hìc Romæ in Callisti, Priscillæ, Lucillæ, Calepodij Cæmiterijs subterraneis non semel cum summa animi voluptate videre licuit. Et egregium illud Romæ subterraneæ opus recens

*Roma
subterranea Iacobi Bosij.*

edi-

editum luculenter demonstrat. Hanc itaque ar-
canã nominis Dei & Christi scribendi rationem
ad Latinam quoque Ecclesiam traductam,

Latini.

IHS . XC . quibus monogrammatum

dictorũ apud Coptitas scribendi ratio, adeo affi-
nis est; vt, an Latini à Coptitis, an hi ab illis eam
desumpserint dispici vix possit. Simili enim
characterum genere dicta nomina effigiant.

Coptitæ :

IHC . XC . Iesus Christus . Armeni

Armeno-
rum my-
steria in
literis.

quoque nomen Dei, ac summa quæuis myste-
ria fidei, teste Ambrosio Theseo, literis confi-
gnant. Nam per primam Alphabeti literam *us*
quam *Aip* vocant, coniunctam vltimæ dicti Al-
phabeti, videlicet trigesimæ nonæ *o*, quã *Aipun*
dicunt, idẽ denotant, quod Hebræorum sapien-
tes per \aleph Iodim circulo inscripta, seu quod Græ-
ci per primam & vltimam Alphabeti sui literam
A & ω , videlicet illum, qui se *A* & ω , *m* & *o*
Aip & *Aipun*, principium scilicet & finem esse
dicebat. Nam in *us* *Aip*. prima Alphabeti Ar-
meniaci litera, quæ tribus lineolis ad basim lite-
ræ perpendiculariter erectis effigiata est, tria in

Mysteriũ
Trinitatis :

vno cõueniunt, Pater videlicet, & Filius, & Spiri-
tus Sanctus; tres vnum sunt. Et *o* *Aipun* trige-
sima nona litera Alphabetum claudens, nec ad
qua-

quadragenarium numerum transire permittens, orbis est in se reuolutus, atque reflexus principio & fine carens, Trinitatis vnionem inscrutabilem designat. Testatur hoc monogramma Armenicū, quod in libro, seu charta quadā cōuoluta Armenicè scripta Bibliothecæ Vaticanæ, orationū principijs præfixū videtur; vt sequitur;

Liber seu Charta cōuoluta Armenicè scripta in Vaticano.

ac proindè hoc nomen per huiusmo-

Quid Armenicè Heli Hubel.

di characteres repræsentatum idem est, quod *Հելի Հու. պէլ որ Թարգմանի Աստի ան*. Heli hubel vr tarmani mietie astuuati, hoc est, *Heli Hubel quod exponitur magnus Deus*. Alia prætereà plurima in voce Adam, quam per primam hanc literam referunt, recōdita Sacramenta ostendūt.

Adam.

Sed quia illa digna sunt scitu, ea hìc subiungā. Dicunt Armeni literā *ա* Aip propagationis humani generis per Adamum primū, & redemptionis deperditi, per Christum Adamum secundū factæ, iymbolum esse. Hinc eā vocant mysticè

Adam significat Terram. Terram Virginem Terram incarnatā. Terram rubentem. Eum qui ex terra tota sua.

արամ Adam. hoc est *հող հաց* terram aut *հող երկիր արտ* ergir terra virgo; vel *հող արարիւմ* *գեւալ* *հաց մարմնատի*, terra incarnata, aut *հարսեալ հող*. carmir *հաց* terra rubens: vel quē admodum alii quocq; explicant, teste Ambrosi:

Thef: qui ex terra tota sua. de quo illud quoque D. Pauli intelligunt Armeni *որպէս արամսարհ* *ամենեքեան* *սեռանսոյնպէս քնիւ ամենեքեան*

ἡλικυαῖου γωῖο vrbes Adamauen amenechian
 merran nun bes Christus eui amenechian ghen
 tanatian *Sicut in Adam omnes moriuntur,*
ita in Christo omnes viuificabuntur. Sed hæc
 ideo fufiustradidi, vt ostenderem, quanto Oriē-
 tales populi huiusmodi mysteriosos Characte-
 res honore profecuti sint. Arabes quoq; ad su-
 perstitionem vsque huiusmodi mysticis mono-
 grammatis fingendis deditos, satis superque in
 Hieroglyphicis nostris apparebit; Tempus me-
 chartaque deficeret, si omnia de mysticis Oriē-
 talium nominibus recensere vellem, quare ijs
 omissis ad Coptitas redeamus.

Arabes
 supersti-
 tiosi in
 nominibus
 Dei.

Non ab similem itaque rationem Coptitæ in
 mysterioso nomine $\Phi\text{†}$ Hebræos imitati, ob-
 seruasse videntur. Constat id duobus elementis
 Φ & † (quamuis in Coptitarum libris id
 monogramma contractum etiam reperiam, vt
 in characteribus paulò post ponendis apparebit.
 Per Φ , eadem quæ aut Hebræi per caracte-
 rem Ⲫ , vel Armeni per literam Ⲛ , naturam
 nempe Diuinam 3 personis subsistentem, idque
 per tres lineas quibus litera cōstat, significatam;
 aut etiam Personam Christi duabus naturis sub-
 sistentem, non incongruè per circulares simul,
 & rectas lineas, quibus character componitur,
 quarum illæ Diuinam, æternam, immortalem,
 incorruptibilem; hæc verò humanam & ex se

Figura
 $\Phi\text{†}$
 quid my-
 sticè si-
 gnificet.

naturam fragilem & mortalem refert, designasse videtur. Per † verò, quæ in Coptico Alphabeto ultima est, & Thau viuificum illud signum salutis humanæ affectat, scilicet Seruatorē nostrū, qui corpus ex elementorum commistione coagmentatum, (quæ elemēta aptè per quatuor Crucis ✠ ramos designantur), assumens, voluntarium Crucis supplicium subiit, vt quadripartito mundo salutē perditā restitueret, eos in digitasse verisimile est. Verūm si hæc forsan alicui minus placeant; audiat quid mihi ex insperato in mentē venerit. Tradunt A Egyptij, teste Eusebio, Supremum illud A Egyptiorū Numen, quod Emeph vel Hemeph vocant, (alij corruptè Cneph, vel Emeth) ouum ex ore producere, è quo Deus, quē Phtha nuncupant, nascitur. Græci Vulcanum, Taautū Phœnices appellant; *De quo Suidas his verbis. Φθας ὁ Ἡφαίστιος ἠΐσα Μεμφίταις, καὶ παρομοίᾳ ὁ Φθας σοι λεγόμενος. Phthas Vulcanus dicitur à Memphis, et proverbium est, Vulcanus siue Phthas tibi locutus est.* Mundum itaque per ouū intelligētes cū pingere vellent, in circulo Serpentem seu Aspidem *Ἰερακόμορφον*, quemque ob igneam quandam viuacitatem Deum existimabant, vocatum *Ἀγαθοδαίμονα*, ea ratione adaptabāt; vt Θ Theta græcæ literæ simillimum constitueret characterē. Atque hac figura eum quem vniuersum regere, atque conseruare

Tau signū

Euseb: de
preparat:
Euangel:
l. 3. c. 2. c. 3

Heme ph
ouum ex
ore pro-
ducit è
quo Deus
Phtha.

credebant, descriptum adorabant, & sanctè venerabantur. Hoc item nomen Dei aiebant peragrare vniuersum Orbem; de quo ita Iamblichus. *Hanc sanè, inquit viam deificam & anagogicā ad diuina Mercurij docuit, & differuit, explanauit, & eandem interpretatus est Bytys Propheta Ammoni Regi; quam iuuenit in adytis descriptā literis Hieroglyphicis, in vrbe AEgyptia, quam Soin appellant. Idem Propheta Dei nomen tradidit, nomen inquam Dei perambulans vniuersum mundum.* Hæc Iamblichus. Constat autem totus character duobus, circulo, & serpente, qui alis extensis capiteque accipitrino sursum sublato, cauda deorsum vergente, formam Crucis exactè referebat, vti in hac figura apparet. Oculos huius eo, artificio teste Eusebio, adornabant AEgyptij, vt & claudī & aperiri possent. Hunc itaque simul atque oculis apertis proferebant; vniuersa AEgyptus letitia, atq; hilaritate perfundebatur; perinde ac si Deorū oculi eos aspicerent, opemque præsentem omnibus pollicerentur; in luce igitur & in propatulo omnes esse, risui & iocis atque cōuiujs dare operam; Quo si clausis eum oculis extulissent, ibi tum omnia mærore luctuque confundi, auersos & iratos esse Deos existimari, se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabilique deploratione pro se quemque niti,

Nomen perambulans vniuersum Orbem.

Iamblichus segm. 8. c. 5.

Bytis Propheta AEgyptius.

Nomē Dei perambulans mundum.

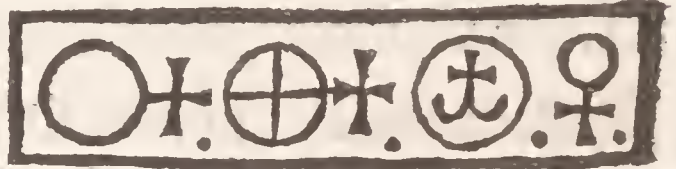
Eusebius de prepar. Euangel.

Artificio-
sa fabrica
Taauti
Agatho-
demonis.

vt Deorum indignationem quacunque possent ratione mitigarent. Hunc characterem capiti seu fronti Serapidis inferebant. Hunc Osiris & Isis in manibus portabant; quæ omnia in Hieroglyphicis nostris ex uarijs authoribus stabilitemus; antiqui autē AEgyptij varijs modis hoc monogramma Hieroglyphicum conficiebant, vt in præsentibus apparet.

Charactere
res Phtha
seu Taaut
variè af-
formaban-
tur ab AE-
gyptijs.

Quibus quidem characteribus in Hieroglyphicis obeliticis, & Bembina Tabula nil frequentius; vt ea perlustranti luculenter patebit. Hos itaque characteres mysticos, cum primi Christiani AEgyptij studiosius considerarent, & aliquam ad characteres suos, queis nomen Altissimi referre solebant, videlicet $\Phi \text{†}$, Phtha, vel Emph, quod iam veluti mysticum traditione perceperant, affinitatem deprehenderent; verisimile est eos, cum eadem signa toties, non in obeliscis tantum, aut pyramidibus; Sed etiam in manibus Idolorum, in templorum valuis, alijsque celebrioribus locis incisa viderent, & magnum quiddam ab AEgyptijs significari intelligerent, veluti symbolum quoddam à fidei suæ mysterijs nequaquam alienum, in sacrum vsum, tanto libentiùs, quanto Crucis figura, quam huiusmodi monogrammata exprimebāt, maiora mysteria indigitare videbantur, conuertisse. Sed ne quis forsan sola me coniectura

Bembina
tabula.

ductum id dicere existimet, audiat Ruffinum, cuius narrationem optimè quadrare meæ assertioni, verba sequentia satis demonstrant. *Signum, dominicæ Crucis inter illas, quas dicunt Ιερατικὰς seu Sacerdotales literas habere Aegyptij dicuntur. veluti vnum ex ijs, quæ apud illos sunt, literarum elementis. Cuius literæ seu vocabuli hanc asserunt esse interpretationem, vita ventura.* Subscribit huic Sozomenus. his verbis. *Φασὶ δὲ, τὸ ναῖ χαρακτῆρον σαυρῆ σημεῖον ἐμφερῆς ἐγχεχαγραμμένον τοῖς λίθοις ἀναφανῶσαι, παρ' ὀπισθημόνων δὲ τὰ τοιαῦτα ἐρμηνεύεισαν συμβῆναι ταύτῃ τῷ γραφῶν ζωὴν ἐπερχομένην.* Aiunt, inquit, templo illo Serapidis diruto disiectoque, quasdam ex ijs, quas hieroglyphicas vocant notas, similes signo Crucis inscriptas lapidibus apparuisse. Ab ijs autem qui docti hæc talia, explicatam eam notam, significare *Vitam venturam.* in Suida quoque hæc historiola breuiter. *Ἐπὶ Θεοδοσίῃ τῇ μεγάλῃ βασιλείῃ καθαιρεμένων τῶν ἐθνικῶν ἱερῶν, εὐρέθησαν ἐν τῷ Σεράπιδος νεῶν ἱερογλυφικὰ γράμματα σαυρῆ ἔχοντα τύπος. ἅπερ θεασάμενοι οἱ ἐξ ἐλλήνων χριστιανίσταρες, ἔφασαν, σημαίνει τὴν σαυρῆν ὡς τὰ τοῖς ἱερογλυφικὰ γινώσκουσι γράμματα, τῷ ζωὴν ἐπερχομένην.* *Tempore Theodosij Imperatoris, cum templa Ethnicorum euertrentur, inuenta sunt in templo Serapidis hieroglyphicæ literæ Crucis figuram habentes; quas videntes ij Gentilium, qui Christo iam addicti erāt, aiebant, significare Crucem apud peritos hieroglyphicarum notarum, vitam venturam.* Socrates de-

Ruffinus
Eccles. hist.
l. 2. c. 29.

Sozomenus
l. 7. Eccles.
hist. c. 15.

Suidas in
Theod.

Socrates
l. 9. hist.
Serap.,

mum in historia sua tripartita, hisce iam dictis
astipulatur. *Cum, inquit, Serapidis templum spolia-
retur, & in sacris, uti vocant, literis Crucis figu-
ræ fuissent inuentæ, ea res in disputationem venit;
Christiani enim, quibus notarum periti astipula-
bantur; Crucem Christo adiudicabant. Ethnici verò
quippiã cõmune Christo cū Serapide esse impiè con-
tendebant; tutatus est Deus causam suã. Nam plu-
rimi eorum, quos Diabolus deceperat, Christo nomẽ
dederunt, & trophæum passionis, Crux triumphalis
notata frontibus refulsit inde. Astruunt hanc hi-
storiam picturæ, in quibus passim hodiè videas
D. Antonij vetustissimi Archimandritæ penulæ
& manui assui, aut imponi hanc Crucem. An-
quia AEgyptius ille vir, quibus iam notum, &
inter Sacra hoc signum? Certè obeliscis qui
inde Romam vecti sunt, insculptũ sæpissimè vi-
demus. Atque ex hæctenus dictis patet origo no-
minis Coptici Φ †. Norunt enim Coptitæ be-
nè, figuram, quam Φ refert, diuinitatis atque
æternitatis symbolum esse; Legerant prætereà
in Sacris literis de virtute Salutiferi signi Thau,
dolentium frontibus impressi; sciebant illud si-
gnum finem legis esse, & omnis iustitiæ comple-
mentum; admirabantur prætereà admirabilem
Dei O. M. prouidentiam, volentis illud in den-
sissimis etiam infidelitatis tenebris, ceu vnicum;
ac fulgentissimum salutis symbolum, caracte-
rem-*

Cur An-
tonius
Baculum
Thau infi-
gnitum
gestet.

remque non Idololatriis tantum, sed & ipsis Dæmonibus venerandum proponere: Atque ex his omnibus diligenter inter se collatis, id iam aufim, quod supra verebar, inferre. **Φϥ** nimirum Coptum idem significare, quod Phthā nomen diuinum, antiquis Aegyptijs receptum: quod præter composita nomina ex hoc **Πεε-
τενϥϥ** Pemtenptha, **Σαϥϥ** Saphtha, de quibus supra c. 5. dictum est, egregiè quoque docet Iamblichus cit: loco. Nam sicut, Emepht supremum apud Aegyptios Numen, intelligentiam omnia in sese conuertentem significat, ita Phthā, quem Emepht ex ovo produxisse supra diximus, eum significat, cum veritate & absque falso omnia artificiosè conficientem, hoc est, qui executorem agit rerum ab Emepht in ovo mūdano dispositarum; quod verum esse, vel ex ipso nominis etymo patet. Numen enim Phthā sic dictum à persuadendo, seu inflectendo oratione, (à quo & Græcorum *πειθω* promanasse arbitror) indicat eum omnia verbo & virtute ad se trahere, immutare omnia, omnia flectere, conseruare omnia; Quod Deum Aegyptiorū Phthā, Phœnicum Taautum, Alexandrinorum Thoth, vel **Θοϥϥ**, Græcorum Vulcanum, vel Mercuriū aut *πειθω* seu Suadā præstare notiū, quàm dici debeat; præter arbitrium enim in mundum

Emepht
quid significet.

Phthā vñ
de deriuatur.

vniuersum, $\Phi\text{---}\text{†}$ responsa quoque consulenti-
 bus dabat, (vnde & prouerbum suprà indicatum
 $\Phi\theta\alpha\acute{\iota}\ \sigma\omicron\iota\ \lambda\epsilon\lambda\acute{\alpha}\lambda\eta\kappa\epsilon$. Phthas tibi locutus est; proma-
 nasse probabile est). Ac proinde non incongruè
 vti suprà diximus, hunc Taautum, Thoth, seu
 Mercurium Αγαθοδαίμονα , per circulum expri-
 mebant, Serpente Ιερακομόρφω , quem in modum
 Crucis alatum efformabant, ei imposito. Aptè
 enim hoc Hieroglyphicum eius in hoc mundo do-
 minium exprimebant, & forsan hūc Crucis cha-
 racterem Aegyptij primū à Mose exaltante
 Serpentem in deserto, aut ex baculo eius seu
 virga mirifica in qua Tetragrammaton Dei no-
 men forma Crucis incisum fuisse traditur, vt
 in margine apparet, didicerunt.

Nomen
 Dei forma
 Crucis in-
 scriptum
 virga Mo-
 ysis.

†

Porro $\Phi\text{---}\text{†}$ Coptitarum, sicut nec caracte-
 re à caractere Taauti multūm discrepat, ita nec
 significatione. Significant enim Coptitæ per hoc
 ipsum Dei naturam & essentiam, non secus ac
 Aegyptij per characterem suum Tauticum, ac
 Hebræi per nomen illud שׁרפּה ׀שׁ , τῶ ἐσίαν τῆ
 $\text{Θεῦ ἀρρήτου ἢ ἀνεκφώνητου}$ denotare solent: veluti in
 sequētibus exemplis patet, in quibus vsurpant ap-
 propriatum Dei nomen $\Phi\text{---}\text{†}$. vt $\text{Ποϛ } \Phi\text{---}\text{†}$
Dominus Deus $\text{†αυρκεεεσοκ } \Phi\text{---}\text{†}$ *adiu-*
ro te Deus. $\text{αποκ } \Phi\text{---}\text{†}$ *ego Deus.* $\text{Πεξε } \Phi\text{---}\text{†}$
dixit Deus. $\text{αλλαεταξεασοτεβουλ-}$

$\Phi\text{---}\text{†}$
 Appro-
 priatum
 Dei nomē

Σινϕ† Sed ex Deo nati sunt. Quibus apud Hebræos respōdēt. יהוה אמר *dixit Dominus*. יהוה אני *ego Dominus*. & sic de ceteris. Iehoua autē appropriatū Deo nomē, nulli nō notū est. Notandū prætereā omnia Dei nomina cōtracta apud Coptitas lineola quadā trāsuerſa superposita signari. veluti

Π̄οc *Dominus*. Ῑηc *Iesus*. Χ̄c *Christus*. Θ̄c

Deus. aliaq; similia; ϕ† verò nullibi hac lineola

notatū reperiri, voluenti Copticos libros patebit.

Quod cum primū aduertissem, ab eorū qui id

nomē cōtractum dicunt, discessi sentētia. Iterūm

hoc nomē Phtha nullā recipit mutationē, nec af-

fixū vllum; Sed loco eius Coptitæ vtūtur nomine

Π̄ινοϕ†; veluti Π̄ᾱνοϕ† *Deus meus* Π̄εϕ

νοϕ† *Deus tuus*. Π̄εϕ̄νοϕ† *Deus eius*; non

secus ac Hebræi, qui loco יהוה vtuntur יהוה אדוני *Adonai*

יהוה *Elohim*. Non minus igitur inuariabile est,

quàm Τετραγάμματον Dei nomē. Sicut igitur ma-

gnū illud Dei nomē mysticis rationibus constat,

sic & hoc Coptum. Iterum sicut nomē Dei יהוה

iuxta Rabbenu Hakadosch, Deū generatē signi-

ficat, sic & hec nō apud Coptitas tātūm; sed apud

Agyptios Antiquos quoq; Emepht, seu cū aspi-

ratione Hemepht, seu Η̄ενϕ† quod nos ex

Copto interpretamur (in Phtha), quasi dicerēs,

Deū omnia peragētē in Phtha filio, quē produxit;

vel, vt cū Iamblichō loquar, Emepht nimirum

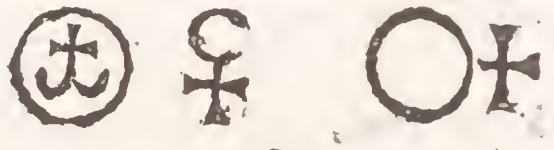

Nomen

ϕ†

non reci-
pit muta-
tionem
nec affixū

Significat
Deum
generatē

Quid
Emepht
Copta
lingua.

producētē ex ovo Phtha, hoc est, intelligentiā ad
 exēplar suū **ΙΧΘΩΝ** generantē sapiētiā, omnia
 cū veritate artificiosè disponentē, nempè Taautū
 illum supradictū; quem proindè appositè per hos
 characteres seu *μονογράμματα* repræsentabant: per circulum
 primū mundi genitorē, æternumq; conseruatorē;
 diuinitatemq; eius vbiq; diffusam. per verò sa-
 pientiā mundū gubernantem intelligētes; quæ
 sanè multūm affinitatis ad sacrosancta fidei no-
 stræ mysteria habere, quis non videt? Verisimile
 igitur est, primos Christianos Aegyptios, vti ex
 allegatis suprā Chronologorū testimonijs patet,
 Cum ex Aegyptijs Gentilibus de nominis huius
 mysterijs sæpenumero differentes audissent, ve-
 luti speculum mysticum & symbolum fidei, vi-
 tæque futuræ propositum, vnanimi consensu, in
 Ecclesiam suam recepisse. Atque hæc sunt quæ
 de hoc nomine Dei **Φ** dicenda putavi, præ-
 iudicio nò obfuturus, si meliora quis in medium
 protulerit. Misit non ita pridem ad me scripto,
 suam de hoc nomine opinionem Illustrissimus
 D. Petrus à Valle Coptitarum olim in Aegypto
 Auditor, in qua multa præclara de hoc nomine
 obseruat, quam proindè libenter hîc appone-
 rem; sed ne Prodromum iam propè fatigatum,
 nimis onerarem, eam Oedipo reseruare volui.

C A P V T VII.

De affinitate Linguae Coptae, siue AEGYPTIACAE ad Graecam, eiusque corruptione successu temporis facta.

P Ropinquitas, quam Copta seu antiqua AEGYPTIA ad linguam Graecam obtinet, ea est; ut, num haec ab illa, an ab hac illa profluxerit, dispici vix possit. Unde non male eam antiquissimam Graecam dicere possemus. Verisimile enim est, Aegyptiam una cum literis à Cadmo & Phoenice post Deucalionis diluuium, si Plinio & Eusebio credimus, in Graeciam primum transportatam, ibidem filiam, nempe linguam Graecam peperisse; Imò Graecos quoque ab Aegyptijs per literas numerandi rationem accepisse, satis ostendit litera Copta ς, quae sicut sextum in ordine literarum obtinet, ita senarij quoque index est. Quam & Graeci in hunc diem pro figura 5 senarij usurpant, aliumque extra numeros usum non habet. Quod signum luculentum est linguam Aegyptiam in Graecia nouam Coloniam instituisse; quae postea sensim exulta, breui ingentia incrementa

Figura numeri Senarij apud Graecos ς apud Coptitas sextum inter literas locum occupat.

fecerit; adeò, vt ipse Rex Psammeticus, teste Herodoto, è Græcia linguæ peritiores, qui subiectos populos puritatem linguæ eius docerent, in Aegyptum accersuerit. (erat autem tunc, quantum quidem coniectura assequi possum, ea inter Aegyptiorum vernaculam, & Græcam distinctio, quæ modò inter Italicam, Hispanicam aut etiam Gallicam & Latinam; adeò vt nec Græcis Aegyptiam, nec Aegyptijs Græcam linguam addiscere esset difficile. Quod & Sixtus Senensis insinuare videtur; qui ait Trismegisti libros plerosque videri stylo Græco conscriptos. Quicquid sit, certè linguam Græcam apud Aegyptios in usu fuisse, testantur complurium Philosophorum in Aegyptum susceptæ expeditiones; continuuq; literarum vtriusque cõmercium. Quod factum non esset nisi communi aliqua lingua, sicuti Europei Latina, vsi essent. Confirmant id quoque variæ passim Cipporum, & Columnarum Græca lingua ab antiquis Regibus factæ inscriptiones; quas vide apud Diodorũ Siculũ. Democritus Abderita Philosophus in libro cui titulus est, *φυσικὰ καὶ μουσικὰ*, & Synesius, qui in illum ad Dioscorum magni Serapidis Alexandrini Dei Sacerdotẽ Scholia cõposuit, & is Græcas quoque profert inscriptiones. Nã in Aegyptũ profectus, apud magnum Hostenẽ in tẽplo Memphis, vnà cũ Sacerdotis filijs ministri officio fungebatur;

Lingua
Cræca se
habebat
ad Aegy-
ptiã vt ad
Italicam
Latina

Sixtus Se-
nensis l. 2.
fol 76. lin.
40.

Diodorus
Siculus
l. I. c. 2.
fol. 14. ed:
Basil.

Democritus
Abderita
apud Syne-
sium.

& dum in templo cibū sumeret, repētē spōte sua, lapidea apparuit in cinereo puluere scissa columna, ex qua πεζώας βίβλας id est libros lapideos extrahentes inuenerunt in eis, aliud prorsus nihil, quàm tria hæc Græca lingua conscripta.

Ἡ φύσις τῆ φύσιν τέρπει) *Natura natura delectatur.*

Ἡ φύσις τὴ φύσιν νικᾷ *Natura naturam vincit.*

Ἡ φύσις τὴ φύσιν κρατεῖ *Natura naturæ dominatur*

Inscriptio
Græca

Altera inscriptio huic similis, nō procul à Memphi saxo incisa verbis quidē Græcis; sed mystico-quodā characterum genere tectis (teste Barachia-Abenephi) extare fertur; quorū verborum sensus non dissentit ab ijs, quæ in Smaragdina Hermetis Trismegisti tabula proponuntur. Inscriptio est.

ΟΥΡΑΝΟ ΑΝΩ ΟΥΡΑΝΟ ΚΑΤΩ.

ΑΣΤΡΑ ΑΝΩ ΑΣΤΡΑ ΚΑΤΩ.

ΠΑΝ Ο ΑΝΩ ΠΑΝ ΤΟΥΤΟ ΚΑΤΩ.

ΤΑΥΤΑ ΛΑΒΕ ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΕ.

Hoc est *Cœlū sursum, Cœlū deorsum, Astra sursum, Astra deorsū, omne quod sur sū, omne id deorsū, Hęc cape et prosperare.* Prætereà & hieroglyphicis schematismis, Græcas subinde inscriptiones supponi, luculēter testatur figura 38 Thesauri Hieroglyphicorum Heruartij, vbi sub Anubide crocodilo insistente, stipantibus eum à lateribus, Ammone, & Serapide, cum alijs Hieroglyphicis notis, hæc verba Græca, Copto tamen chara-

Hieroglyphicis
miscabantur
nomina
Græca.

ætere inscripta videntur.

ΚΥΝΘΡΟΝΟΙΣ ΤΟΙΣ ΕΝ
 ΑΙΥΠΤΩΙ ΘΕΟΙΣ ΙΣΙΑΣ
 ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΑΝΘ.

Aseclis
 Djs in
 AEgypto
 Isias Ar-
 chifacer-
 dos posuit

Fuisse autem hanc inscriptionē ab AEgyptio factā, nō à Græco; duo probant. primum, ipsa in AEgypto facta, ut ex verbis patet, inscriptio; alterum, ipsa Symbolorum ratio, quæ purè Hieroglyphica est, & à nemine nisi in adytis AEgyptiorū educato perfici potuit, ut in Oedipo nostro apparebit, ubi singula huius schematis explicabuntur, cuius quoq; mētio fiet 9 cap. huius. Ex quibus patet, Græcā linguā AEgyptijs non familiarem tantum; sed & AEgyptiacę quàm simillimam fuisse, nominibus AEgyptiacis (quotquot à Veteribus Authoribus posteritati consignata adhuc supersunt) quæ omnia nescio quid Græcum sapiunt, id abundè ostendentibus. Quid enim aliud Osiris, nisi ὄσιος *iegs* Sacrosanctus? Quid aliud Isis nisi prudens naturæ progressus ἀπὸ τῆς ἰεδα, hoc est ab eundo deducto nomine? Horus quoque certè ἀπὸ τῆς ὠεῶν vel ἀπὸ τῆς ὀεᾶδα, deriuatum nomen, nil aliud significat, nisi τὸ ἥλιον παντεπόπτην & cursu quem in Zodiaco perficit, annum in quatuor partes, quas ὠεας, teste Macrobio, dicebant, dispertientem. Sic Typhon ἀπὸ τῆς σμᾶν hoc est à

Osiris unde
 deriuetur.

Isis unde

Horus

Typhon

dis-

dissipando Smy & ἀπό πυρῆν ab incendendo seu
 vrendo Typhon & βέβων appellatus est. Sera-
 pis etiam, siue ἀπό τῆ σώρου καὶ Απιδος à cista vide-
 licet, in qua à Titanibus Apis coniectus est; siue
 ἀπό τῆ σαίρειν, hoc est à gaudio & hilaritate, uti
 Plutarcho placet, denominatus; à Græco certè
 nomen vel inuenit, vel Græco id impertijt; Sic
 Βάλ quod myrrham significat, Biblos nomen
 Urbis, quorum illud ἀπό τῆ βάλλειν deductum,
 Plutarchus discussionem dementiæ vocat; hoc à
 multitudine papyrorum, seu arundinum aut iun-
 corum ibi nascentium Biblos nuncupant Stra-
 bo & Herodotus. Isin quoque μηθ hoc est ma-
 trem ἀπό τῆ μητῆρος uocabulo Germanico Mutter
 non multùm dissimili, appellant. Hanc alio
 quoque nomine vocāt Αθυει & Μεθύει; quorum
 illud mundanam domum, ἄθυειν hoc est apertã,
 & quasi sine portis: hoc omne ex multitudine &
 causa compositum significat. Sed his omnibus
 fusiùs tractantem l. de Osiride & Iside, Plutar-
 chum consule. Quis ignorat Mercurium illum
 Termaximum, ob eximiam qua pollebat sapiẽ-
 tiam, AEgyptiacè Thoth, vel ut alij Θωϑ,
 mense quoque Θωϑ nomine eius honoriq;
 consecrato, Deum appellatum? quod uerbum
 non longè abest à Græco Θεός, si finale Θ in Σ
 mutaueris. Nō desunt hoc loco, qui Deorum seu

Serapis

Bal discus-
sio demen-
tia.

Biblos

Isis μηθ
dicitur

Mensis
Thoth
Mercurio
dicatus.

Idolorum Syrorum nomina Afima, Thartac, Sefach, Nefroch, & sexcenta alia huiusmodi mōstra quorū mentionem Sacra facit historia, inter AEgyptiaca quoque numerant. Sed nos eorum opinionem in syntagmate 3 Oedipi nostri AEgyptiaci amplè explofimus. Nec enim VG. Afima, AEgyptiacum, aut Græcum est, vti ipsi pertinaciter volunt, sed Samaritanum vocabulum est, quo Deum, sub Hircina forma efformatum passim indigitabāt; vt benè R. Nathan in Baal aruch ostendit, vbi hunc Deum, per contemptum non aliter vocari solitum asserit, quàm תישבלי צמר hircum absque lana (seu pilis) hinc Hebræos quoque Cuthæis seu Samaritanis exprobrasse legimus, quod Genesim suam ab hirco ridiculè sanè, hisce verbis, inciperent.

אצמא אצמא: אצמא: אצמא אצמא

Hoc est, *in principio creauit Afima, id est Hircus;* quod & Abenezra in proœmio in Esteris librū aduertit; vbi disquirens cur in toto libro illo Dei nominis nulla fieret mentio; tandem causam illius reddit hisce verbis

והכבון בעיני שואת המגילה הזרה מרדכי וזה הטעם וישלם ספרים וכולם
מטעם ספר אחד שהוא המגילה בטעם פתשגן והעתיקה הפרסיוס ונכתובה בדבר⁹
הימים והם היו עובדי עבודה זרה והיו כותבין תחת השם הנכבד והנורא שם
תועבותם כאשר עשו הכותים סכתנותת בראשית ברא אלחים כלא אשימא
והנה כבוד השם שלא יזכרו מרדכי במגילה

Certum autem nobis visum est, hoc volumen Mardocheum composuisse, eo consilio, ut omnes libri sacri ex vno hoc volumine transcripti iuxta exemplar translationis Persarum mitterentur, et hoc describeretur in libris dierum Regum priorum. Cum autem seruituti alienæ seruirent, (id est Idolorum cultui essent addicti) scripserunt pro nomine glorioso et terribili, nomen abominationum suarum, quemadmodum fecerunt Cuthijm (Samaritani) qui scripserunt pro, (In principio creavit Deus) creavit Asima, et ecce ad gloriã Dei est, quod eius Mardocheus non meminerit. Verùm hãc calumniã ex odio quo Samaritanos persequebantur, ab Hebræis, ipsis Cuthæis falsò affectam, apertè docet Pétateuchus Samaritanus Vaticanus, in quo nulla omninò huius Asimæ fit mētio, sed verba Samaritana vndequaq; Hebrææ lectioni respōdere videntur. quod & Ioannes Morinus quoq; in exercitationibus suis in Pétateuchū Samaritanū obseruauit, ut fides cōstet, Hebræo—Samaritanas lectiones, hìc adduxi. in quarum nulla Asimæ mentio fit.

צמא זכ. כאא. ומעכאא

מאכא. מכא. צמא מעכא

Brescit bara Elohim et schamaum veeth haaretz.

כא זכ. פ צזכ. ככא ככא

ככא ככא ומכא. כמכא מעכא

Bekame adah talmez Elehab ith schomih vaith ara-

ah. Sed hæc παρέρως.

Porro cum nihil in rerum natura stabile, nil firmum, sed omnia fluxa reperiantur & fallacia; mirum sane non est; si sicut in omnibus alijs linguis, sic & in Copta successu temporum maximæ mutationes cõtigerint. Nihil enim mutationi magis obnoxium esse, quàm linguas, tum alijs, tum præclare admodum in historia Latinitatis sacræ ostēdit pereruditus P. Melchior Inchoferus, quin & omnia Occidētis Regna id abundè demōstrant. Quis enim hodiè nouerit antiquam Hetruscorum linguam? Quis Saxonum wandalorum, cæterarumque Gentium antiqua ab hodiernis facile discernat idiomatica? Certè quantum Hetrusca & Latina lingua hodierna recesserit ab antiqua, inscriptiones monstrant, tum tabulæ Eugubinæ, antiquis Hetruscorum literis & lingua scriptæ, magis ad Hebraicam dicendi rationē, quàm Latinā accedentes; tum rostratæ columnę nulli hucusq, plenè exploratæ. Quantæ etiam linguarum corruptelę è finitimo diuersarum Gentiũ cõuentu exoriatur, nos docēt Itali, Galli, Dalmatæ, Istri, Slauones finitimi Germaniæ, quarum dialectus adeò ex harum nationum idiotismis cõfusa est, vt pleriq; lingua promiscua loquētes, nihil loqui videantur. Pœnorum quoque antiqua lingua tantum ab Hebraica & Syra cum quibus eadem erat, teste Hieronymo, degenerauit; vt vix dignosci possit. Quemadmodum è

Plautino illo versu ab Hannone Pœno pro-
lato apparet. *Ny Ethaloim valon vth si co-
rat sisima consith*. In quo si ineptas iunctu-
ras, atque imperitas verborum distinctiones
tollas, facies hanc lectionem Hebraicam

נא את עליונים עליונות שקורה אתם מקום הוות

*Na ethelionim elionoth schacora otham makom
hazoth*. Hoc est, obsecro vos superos superasq;
quibus contigit locus iste. Multa sanè similia hìc
dicere possem, si tempus permitteret, quare qui
plura huiusmodi desiderabit, consulat Bernar-
dum Ildretum Canonicum Cordubensem l. 2
c. 2, voluminis (varias Antiquitates de Espannã
Africa, y otras prouincias) inscripti. apud quem
vocabula Punica singulari studio cõgesta repe-
ries. Sed nos ad Coptam reuertamur; quam
sanè linguam communi omnibus alijs vicissitu-
dini subiectam, probant ex omni ferè natione,
quæ **successu** temporum in hanc linguam irre-
psere, petita vocabula. quæ libenter hìc quoque
recenserem, nisi à referendis nominum mōstris
Lectoris me remoueret patientia; aliqua tamen
hìc, vt corruptio manifestiùs appareat, adduce-
re visum est. Nam Romanis AËgyptũ occupan-
tibus, in eam iam ante à Græcis penè corruptam,
plurima vocabula Latina quoq;, maximè ea, quæ
militare negotium concernunt, irrepserunt. Vti

Πικενσορ Censur. Πιδορξ Dux. Πιπρε

τωριον *Prætorium*. Πικραταται *Cu-
 rator*. Πιτριβοκος *Tribunus*. Πικο-
 τARIOC *Notarius*, aliaque quàm plurima, quæ
 tibi Thesaurus noster suppeditabit. Hebræorum
 verò ea nomina, quæ ad mensuras & pondera
 pertinet assumpsisse videntur. Vti Πικομορ
Chomor. Πιβατος *Bathus*. Πικορος
Corus. Πικεκλος *Siclus*. Arabica quoque
 & Persica quamplurima reperio; quæ tamẽ bre-
 uitatis causa libes prætereo. Græca verò lingua,
 si nuda tantum vocabula respicias, meritò ma-
 gna ex parte Coptam sibi vindicare videtur.
 si syntaxim nominumq; constructionem, tan-
 tò ab ea videbitur esse remotior, quantò in vo-
 cabulis affinior. Non enim à Græca tantum;
 sed etiam ab omnibus alijs linguis in declinan-
 dorum nominum, ac coniugandorum verbo-
 rum ratione ita diuersa est & difformis; vt si
 pauca excipias, cum nulla in nullo prorsus con-
 uenire videatur. Est etiam proprium huius lin-
 guæ, omnem mutationem sortiri à principijs
 verborum sine semper immutabili vt Πιαγγελ-
 λος *Angelus*. Ζαγγελλος *Angeli*.
 Πιαθητης *Discipulus*. Πιαθητης
Discipuli. similiaque quamplurima, quæ ex ele-
 mentis nostris Coptis huic libro adiunctis de-
 prehēdes. In quibus omnibus si verba respicias,
 ma-

Copta lin-
 gua affinis
 est Græcæ
 nomini-
 bus non
 nomini-
 syntaxi.

magnam affinitatem ad Græcam linguam; si syntaxin, insignem diuersitatem reperies. ac proinde quando superiùs de huius ad Græcam linguam affinitate locuti sumus; id nequaquam de syntaxi; sed de vocabulis tantùm nudè sumptis intelligas velim. accedit, quòd nulla habita distinctionis ratione verba alicuius periodi ita in vnum coaceruēt Coptitæ, vt vnum verbum constituere velle videantur. Patet id in sequentibus sententijs. *ΠΕΣΑΧΙΑ & ΥΕΡΟΥΣΑΡΞ* & *Verbum caro factum est.* & illud *ΦΑΙΠΕ & ΥΕΡΑΔΘΗΤΗΣ ΙΗΣ.* *hic est Discipulus ille Iesu.* Item. *ΦΨΟΧΚΡΙΤΗΣ* & *ΑΑΗΙΠΕ.* *Deus Iudex verus ille.* quæ iuxta nostrum scribendi morem, ita scribi deberent. *ΠΕΣΑΧΙΑ & ΥΕΡ ΟΥΣΑΡΞ* *Verbum fuit caro.* *ΦΨΟΧΚΡΙΤΗΣ ΑΑΗΙΠΕ* &c. Atque in hisce sanè verborum contextibus, si dictiones aliquas exceperis, nec in periodis distinctio, nec in cōstructione *ἑλλωισμός* vllus reperitur. Vtrum verò huius Coptæ linguæ intricata; & difformis dictionum construendarum ratio eadem fuerit; quæ antiquæ Aegyptiorum linguæ, difficile omninò est asserere; præsertim cum libri modò nobis defint antiqua pura lingua Aegyptiorum scripti. Probabile tamen est, & quantum ex Coptitarum monumentis, va-

Copta lingua difficilis

riorum Authorum lectionumque antiquarum collatione colligere licuit. eam si non eandem, utpote vetustate temporum corruptam, saltem non omninò abfimilem fuisse Coptæ, quæ ab ea profluxit, & magnam vocabulorum partem antiquæ priorum adhuc tenet. Verùm, ut aliquid certi de hoc statueretur, Aegyptus consulenda foret, videndumque, si forsan aliqua adhuc in vetustis pyramidum ruinis eius vestigia reperirentur, quæ si haberentur, difficile non esset, ex cõparatione cum Copta facta, in eius proprietatum cognitionẽ deuenire. Sed quoniam desunt, qui indefesso studio huiusmodi deperditas antiquitates eruant; mirum non est, eas hoc sæculo manere inaccessas. nihilque remanere nobis nisi pauca quædam veluti ex temporum naufragio relicta fragmenta; Pauca inquam vocabula quædam, à Vetustis Authoribus obseruata, quibus inopiam nostram solemur.

CAPVT VIII.

*De Utilitate Linguae Coptæ seu
Aegyptiacæ.*

M Iratus sum semper, cur ex tanto scribentium numero, tantaque librorum copia adeò pauci reperiantur, qui, aut reconditoris
lite-

literaturæ difficultates perfectè attingāt; aut deprehensas superent, Videmus enim nobis dubitantibus innumeros quidem obuios libros esse, quos tamē si benè expenderis, ex mille vix vnū repereris qui in perplexitate constitutis animis subsidio esse possit. Imò, quod dicere pudet, omnes Scriptores in vnus verba ita coniurare, vt si verborum fucum tuleris, eandem omninò rem scriptam, subscriptam, transcriptamque reperias. Hinc fieri arbitror; vt concatenatorum more cæcorum vno trahente alterum, omnes in inemendabilium errorum barathrum labantur. Cuius quidem literariæ calamitatis aliam causam esse non existimo, nisi externarum literarum artiumque neglectum, quæ cum plerumque summo labore addiscantur, quidam ad propudiosum illud ignaviæ Asylum confugiunt, segnitiam mentisque inopiam velare conantur: illud (cui bono) probro suomalè prætexentes, quasi nihil profit, nisi vnde venter & marsupium turgeat. Mihi sanè longè alia mens, alius ad literas animus: quo ita à natura sum comparatus, vt nihil ingenuo homine dignius existimē; quàm industriam, viresque ingenij, in rebus potissimum, quas vel obliuiosa, ac indocta sæcula successu temporū neglexerūt, restaurādis; aut quas natura in secretioribus penetralibus recondidit, sagaciter rimandis experiri; ita quidem vt omnes huius-

modi abditos Thesauros pellustrem, & si minus eos exportare possim; saltem Alcmaeonis more me in ijs vultem, atque humeris, sinu, calcis quantulum licet conueham. Eo studio instigatus, Coptæ quoq; linguæ, seu antiquæ Aegyptiacæ, vnâ cum Hieroglyphicæ vetustate, temporum deperditę disciplinę instaurationem, inolior; in quo negotio si non omnia ad desideratam perfectionem perduxisse videar, satis tamen fecisse cęsebor, primus hanc glaciem tē- tasse, alijsque ad vlteriùs inceptum iam opus promouendum, viam monstrasse. Quod si hęc spes me quoq; fefellerit; certè nil restare video nisi vt laudem in conatu reponam. Sed hæc forsitan fusiùs quàm par erat, prosequutus sum. Quare linguam Coptam prosequamur, quæ, si Hebraicam excipias cum non immeritò linguarũ antiquissima sit; nemini quoque dubium esse debet, ex eius instauratione ingentē oriri possētum literis tùm Ecclesiæ vtilitatem & emolumentum. Literis quidem, cum eius ope innumera atque obscurissima antiquitatis mysteria, ac præsertim in Hieroglyphicis obeliscorum notis abdita; quẽadmodum ex ijs, quæ in Oedipo nostro Aegyptiaco prodemus, apparebit; Libros enim ex omni facultate & scientia hac lingua conscriptos esse, adeò certum est, vt ad hoc probandum nulla alia autoritate opus sit,

nisi

nisi Thesauri nostri, seu onomastici Coptici, in quo omnium facultatum & sciētiarum termini, Copticis vocabulis adeò propriè exponuntur, vt in eo nulli alteri linguæ cedere velle videatur. Nomina autem huiusmodi, non est credibile ab Authore onomastici fuisse excogitata; sed ex Authoribus huius, vel illius facultatis deprompta, fuisse, & summo studio collecta. Ego certè famosa illa Trismegisti volumina alia lingua non fuisse scripta, nisi Copta, multis rationibus, quas alibi prodemus, inducor. Magna igitur emolumenta ex huius linguæ instauratione Reip: literariæ prouenire posse, quis est qui nō videt? Ecclesiæ quidē, quia antiquissima AEgypti Christianorum Ecclesia, hac lingua, licet ipsismet hac tempestate ferè penitūs ignota, in sacris vtitur, eademque exaratos habet omnes, cū veteris, tū noui testamenti Codices; quin & 4 prima Concilia, aliaque permulta ad rem Ecclesiasticam facientia, vt suprà quoque recensuimus; quæ omnia plurimū conferent ad confundendas impias atque abominandas nostri temporis hæreses; quandoquidem AEgyptiorum Ecclesia licet ab hinc mille & ducentis circiter annis, sub diuersis Episcopis Alexandrinis ab Ecclesia Romana frequenti schismate sit diuisa, in sacris tamen peragendis & in sacrorum librorum receptione ab illa nūquam dissensit. Porrò quo tem-

pore huiusmodi sacrorum voluminum in linguã Coptam prima facta fuerit translatio, hucusq; cognoscere non licuit; quantum tamen è martyrologio Coptico, quod Arabicè scriptũ in Maronitarum Collegio conseruatur; colligere licuit; ea facta est ab hinc mille circiter & trecentis annis, quo tempore, teste Nicephoro, studium sacrarum literarum in Thebaide, & per totam passim Aegyptum, maximè florebat; quod & dictum martyrologium, in prima prolusione mensis Thoth apertè dicit; præcipuam Monachorum eius temporis occupationem fuisse Sacra Biblia è Græca, Chaldaica, & Hebraica, in linguam ipsis propriam, Coptam nimirum, transferre; quæ prototypa deinde succedētibus sæculis, alij & alij identidem describentes, numerum librorum pro multitudine Cœnobiorum, Monachorumque in immensum auxerunt. His igitur ita ritè declaratis, nunc antequàm vltèrius progrediar, in gratiam studiosi Lectoris eorum librorum catalogum, qui hodiè in Bibliotheca Vaticana lingua Copta scripti conseruantur, priùs hoc loco prodere visum est, ne autem id obiter, vt dici solet, & superficialitè fiat, quidam Amicorum meorum rem haud ingratiã me facturum existimarent, si præter nudas Codicum denominationes singulorum quoque titulos & inscriptiones tam Copticas, quàm Arabicas, & si quæ alia essent di-

etorum librorum profœnia, ex quibus annus, quo quisque scriptus; patria ad hæc, & nomen Authorum, similesque circumstantiæ à Lectore facilius percipi possent, adiungerem. Tàm laudabili amicorum postulationi deesse nec petui, nec debui: etsi labores tantò fuerint grauiiores, quantò pauciores essent, qui in ijs exantlandis auxilio mihi consilioque esse possent. Nam inscriptiones plurimas quidem inueni; sed ita situ squalidas, ita corrosas, ac quod pessimum erat, ea negligentia & incuria exaratas, vt à peritioribus etiam Arabicæ linguæ vix legi, nedum intelligi posse viderentur. Quare omissis semesis huiusmodi librorum titulis, ac vetustate oblitteratis annotationibus, aliquas tantùm, hæc & eas quidem, quæ minorem in enodando difficultatem habebant, apponendas duxi.

C A T A L O G U S

Librorum Coptorum, seu AEgyptiorum, qui hoc tempore in Bibliotheca Vaticana conseruantur.

Primo loco sese offert Pentateuchus 3 tomis in folio magno comprehensus, quorum primo Genesis & Exodus: secundo Leuiticus, & nume-

ετπχωεηδριθεος. Liber quartus
Mosis Prophetae, ille liber Numerorum.

Πενταχωε εντε εεουχης εν
προφητης πχωε ητε δευτερονο
μιου. Quintus liber Mosis Prophetae, liber 3. Deu-
terono-
mium.
est Deuteronomij. Descripta verò fuerunt hi 3

Tomi ano Copto 1115. opera cuiusdã Gabrie-
lis filij Phanus, sic enim in fine libri habetur.

كتب في ثلث عشرين من شهر منى المبارك سنة
الف ومايه وخمسة عشر للشهدا الاطهار رزقنا بركاتهم

Descripsit autem hoc opus vigesimo tertio mensis
Megori benedicti, anno 1115. SS. Martyrum; det
nobis Deus de benedictionibus eorum.

Est porrò Pentateuchus hic præ reliquis sin-
gulari cura scriptus; & accuratissima partitione
in suas lectiones, κεφάλαια & versus distinctus, qua
scribendi ratione, omnibus alijs palmam præci-
pere videntur. Dictiones Legis, aliorumque
scriptorum separât Coptitæ lineola, non solo spa-
cio, vt Iudæi, cæteræq; nationes. etsi in incisus mē-
bris & periodis vix vllam distinctionis, vt paulò
ante dictum est, habeant rationem: tenent tamen
nonnullas alias notas, quibus cum sensus distin-
ctione animi affectus exprimunt, veluti opposi-
tionis, interiectionis, protractionis, interrogatio-
nis, obsecrationis, indignationis. Distingnunt

prætereà singulos Moſis libros in lectiones, quas ἱστοιχος (verſus) appellāt, פּרָשִׁים & סֵדָרִים paraſchim & ſedarim Iudaicis longè breuioreſ. Sexcentas triginta liber Geneſis earum numerat. Exodus 603. Leuiticus 702. Numeroũ 835. &c. quorum numerus finito libro exprimitur hiſce verbis Coptis.

ΓΕΝΕΣΙΣ ΕΠΟΙΡΗΝΗΔΥΗΝ ΣΤΟΙΧΟΣ ΛΥ.

Geneſis continet verſus 630.

ΕΞΟΔΟΣ ΕΠΗΡΗΝΗ ΤΙΚΩΔΥΗΝ ΣΤΟΙ

ΧΟΣ ————— ΓΥ.

Exodus continet verſus 603.

ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ ΕΠΟΙΡΗΝΗ ΤΩΚΩΔΥΗ

ἱστοιχος ΒΨ.

Leuiticus continet in ſumma 702.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΗΡΗΝΗΔΥΗΝ ΣΤΟΙ-

ΧΟΣ ΩΛΕ.

Numerorum liber continet verſus 835.

Deuteronomium quot verſus habeat ob tritam & exesam vetuſtate paginam colligere non valui. Atque in hoc mihi Samaritanos imitari videntur Coptitæ. Distinguunt illi eadem ratione 5 libros Moſis, in ſectiones quaſdam quas **Κατſιμ** Katſim vocant, quarum 250 in Geneſis libro numerāt, & in tota Lege 960. & numerum earum non ſecus ac Coptitæ ſuos.

dò in monasterio Sancti Anthonij Magni in deserto Arabia, in presentis sapienis supradicti, in tertio mensis Pharmuthi, anno 986. SS. Martyr: 5 die Reheb mensis Ieiunij, anno Arabum 918.

5 Codex continet 14 Epistolas D. Pauli Apostoli. 3 Canonicas & actus Apostolorum, cuius hæc est epigraphe

هذا الكتاب المبارك يشتمل على رسائل بولس الرسول هم اربعة وعشرين

Hic est liber benedictus continens Epistolas Pauli Apostoli, & sunt illarum 14. In fine verò hæc scripta habentur.

كمل ذلك بسلام من الرب في يوم السبت المبارك خامس عشرين تد برمودة المبارك بسنة الشهر دا الاطهار الف مائتين وعشرين

Perfectus est liber ille in pace, quæ à Domino. Die Sabbathi benedicti; 15 mensis Pharmuthi benedicti. anno SS. martyr: 1220.

6. Codex Euangeliorum alius, cuius inscriptio est.

ΠΙΕΥΑΝ ΕΛΙΟΝ ΠΕΡΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Euangelium Domini nostri Iesu Christi.

7. Liber Apocalypsis S. Ioannis Apostoli; qui Copto-Arabicè sic incipit.

رويا القديس يوحنا الانجيلي

ΑΠΟΓΑΛΧΕΨΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ.

*Visio seu reuelatio S. Ioannis Euangelistæ . in fine
verò ponuntur sequentia verba.*

في يوم الجمعة الخامس عشر من شهر برمهاث
سنة احدى وستين والى للشهدا الاطهاروهـو
الاسبوع السادس من الصوم المقدس اعاد الله
من بركاته علقه لنفسى وامن يشا الله تعالى بعد
العبد الحقير المسكين العاجز من جميع الفضائل
الخطاى كثر من كل بشر

*Hoc est. Die Veneris 25 mensis Pharmuthi
anno 1061 SS. Mart: & illa erat septimana sexta
Ieiunij sancti. det Deus de benedictione sua conti-
nentiam anime meæ, & cui voluerit Deus excelsus
post me abiectum, vilem, pauperem omnibus meri-
tis & excellentijs priuatum, peccatorem inter mor-
tales maximum.*

8 Psalterium Dauidis descriptum fuit iussu
venerabilis Domini Patriarchæ Gabrielis. 22
mensis Paophi anno Coptico millesimo 82.

9 Liturgia S. Marci. titulus eius est

† ΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ Η ΤΕΠΑΓΙΟΣ ΜΑΡΚ.
ΠΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΟΥΧΕΥ ΧΗ.

*Missæ seu oblatio S. Marci Euangelistæ vnà cum
orationibus, & precibus quotidie recitandis.*

10 Cōtinet hic codex *Liturgiã S. Gregorij*; cui in fine adiunctę sūt orationes Copta lingua cōscrip-
te S. Cyrilli, quę Arabicè كيريلس kirilas vocant

11 *Missa seu Liturgia S. Basilij, Gregorii, Cy-*
rilli. Epigraphe libri est Copto-Arabica.

قداس القديس باسيلوس و كيريلس و غريغوريوس

Μηχαναφορα η τεμαγιου Βασιλιου
Κυριλλου, Γρηγοριου.

12 *Rituale Monachorum*, in quo de varijs ritibus & cerimonijs Antiquorũ Monachorum agitur. Item de varia sacrorũ vestimentorum ratione. quis huius Codicis sit Author, aut quando scriptus fuerit, mihi vt scirem, tineæ inviderunt.

13 *Manuale variarum orationum seu precum*, lingua Copta cōscriptarum; iuxta distributionem temporis dispositarum.

14 *Aliud Missale*, in quo variæ Liturgiæ continentur. Annus & nomen Authoris desunt.

15 *Grammatica et dictionarium*, Lingua Copta scriptum ante 400 circiter annos. Authoris anonymi.

61 *Missale seu Codex variarum Liturgia-*
rum S. Cyrilli, Gregorij, Basilij. qui descriptus est per quẽdam Religiosum Andream nomine.

71 *Epistole Beati Pauli. Canonice. &*
Actus Apostolorum.

18 *Missale Coptum.*

19 Missale S. Cyrilli

† ΠΑΦΟΡΑ ΠΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

20 Grammatica & dictionarium.

21 Missale.

22 Grammatica & dictionarium.

23 Evangelia.

24 Orationes sacrae.

Atq; hi sunt Codices Copti, quos Bibliotheca Vaticana hodiè conseruat, in alijs quoque celebrioribus Urbis Bibliothecis varia quoq; hac lingua cōscripta monumenta reperiuntur: est in Bibliotheca Collegij nostri Maronitici inter ceteros Arabicos Codices Martyrologium quoque Copticum, in quo Sanctorum Orientalis Ecclesiae, potissimum Aegyptiorum Monachorum vitæ, iuxta dies 12 mensium Coptorum singulari studio Arabica lingua, Coptitis vernacula, descriptæ spectantur; dignum sanè opus, quod ob rerum memorabilium copiam, & historias gestaque Sanctorum Latinæ Ecclesiae hucusque ignota, publici iuris fiat. Est & liber asceticus Epistolarũ S. Antonij ad Monachos Aegyptios cōscriptarũ, nō minori rerũ copia refertus. Quæ Coptitarum monumenta esse plerisq; libris præfixæ, aut in fine adnexæ, aut marginibus etiam appositæ inscriptiones luculenter ostendunt. Porro in priuatis quoque aliorum Bibliothecis non desunt Coptici Codices, inter quos Thesau-

rus noster Coptarabicus, (quem mihi Illustrissimus Vir D. Petrus à Valle Patritius Romanus; pro egregio suo erga linguarum Orientalium restorationem affectu, ex AËgypto non ita pridem allatum, communicavit vertendum) præ cæteris omnibus ob rerum, nominum, verborumque copiam, qua refertus est, dignus visus est qui sine mora publici iuris fieret. Constat verò dictus Thesaurus à nobis ex Arabica Coptaque lingua, in Latinum versus, tribus potissimum partibus. Primam partem sibi vendicant ea, quæ ad Grammaticam spectant. Alteram verò nomina rerum in certas classes seu materias distributarum, quam ideò *ὀνομαστικὴ* seu Nomenclatorem cum Iunio non malè vocamus. Tertiam partem denique absoluunt dictiones singulæ in Copticis monumentis passim occurrentes, iuxta Alphabeticum ordinem dispositæ; unde & eam dictionarium vocamus; Coptitæ Scalam Electam appellant, non incongruo vocabulo. Ordinantur enim in ea dictiones singulæ iuxta earundem fines, methodo ab ordine nostrorum dictionariorum prorsus contraria. sicut enim apud nos inquisitio dictionum instituitur à literis Capitalibus; ita apud Coptitas ex literis dictionum desinentibus vocum inquisitio instituenda est. quem modum Kamus quoq; celebre Arabum dictionarium obseruat.

Hic itaq; noster Copto-arabico-latinus The-
saurus, ea verborum nominumque copia refer-
tus est, vt nullam Literatorum familiam esse ar-
bitrer, cui non summam vtilitatem sit allaturus.
Inuenient in eo primò sacrarum literarum in-
terpretes, insignem rerum & nominum eorum
instituto priorum copiam, qua in obscuris
nominibus in sacris literis occurrentibus adiu-
uentur. Medici huius ope è varijs dubijs, quæ
in nominibus plantarum, mineralium, aliorum-
que medicamentorum hîc Coptarabicolatine
expositorum passim occurrunt, eruentur. Astro-
nomi mox cœlestem Siderum exercitum, sin-
gulasque stellas antiquis nominibus suis, queis eas
primi astronomiæ Inuentores Aegyptij & Ara-
bes olim insignierant, cohonestatas aspicient.
Nec Physicis deerit materia, qua obiecta sua ex-
colant. Nam & elemētorum, lapidum, arborum,
plātarum, animalium quadrupedum, volucrum,
piscium, serpentium nomina, prout ab Antiquis
indigitata sunt, cum summo gaudio contempla-
buntur. Mathematici antiquos quoque artium
terminos in geometricis, staticis, arithmeti-
cis, astronomicis, musicis, similibusque artibus &
scientijs, singula nominibus Coptis, Arabicis,
Latinis, insignita reperient. Antiquarijs denique
hic nil aliud erit, quàm promus condus, ex quo
innumera emolumēta literis promanatura mox

Interpre-
tes sacræ
Scripturæ.

Medici

Astrono-
mi.

Physici.

Mathema-
thici.

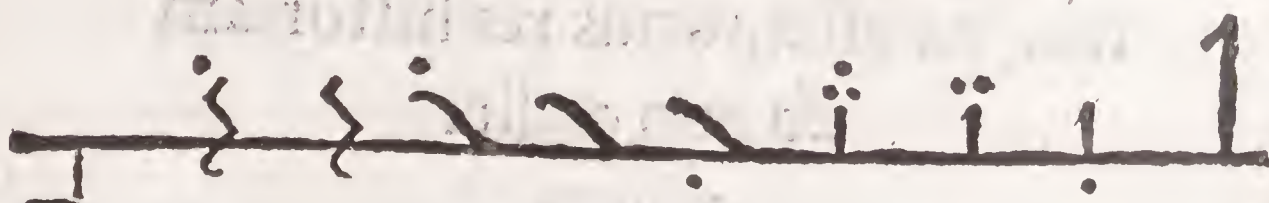
Antiquarij

experientur . Atque hi sunt libri Copti qui ad notitiam meam peruenerunt.

Obtulit non ita pridem , ex familiaribus quidam , inscriptiones varias , inter Coptos seu Aegyptiacos Codices , vt ipse , aiebat , repertas, eo caractere, quem Salomonis perperam quidam appellant, exaratos . Has inscriptiones , cum analyticæ artis subsidio, labore nõ adeò magno enodassem , deprehendi, tum dictarum inscriptionum sensum, tum alienam in multis ab Arabum scribendi ratione phrasin , nescio cuius imposturæ speciem habere; vnde induci nulla ratione potui, vt hosce Salomonis characteres Coptitis vquam vsitatos fuisse crederem ; accedebat , quod nulla horum , nec in Coptitarum monumentis, nec apud alios sinceros Authores eorum sub hoc nomine reperirentur vestigia ; quare, ne hoc Eridis pomum tangendo cuiquam præiudicio forem, earum explicationes consultò omittendas existimaui. Scio multos passim huius farinae characteres inscriptionesque Salomonis nomine circumferri , quibus tamen multum fidei habere nolim, cum nescio quid supposititij partus oleat, veriùsq; è maleficatorum hominum, quàm Salomonis officina deprompti videantur . Quia verò iudicium meum circa id genus characteres , quidam desiderant ; dico huiusmodi characterem nequaquam Salomonis esse , cum purè Arabicus sit

fit, & posteris temporibus è chirographico, seu corrente Hebræorum charactere, (vti clarè alibi demonstrabimus) profluxerit; Sed Agarenorum esse, seu Saracenorum Africanorũ; hos enim literis Arabicis super lineas data opera ductas veluti cõcatenatis, olim *καλλιγραφίας* ergò vti solitos, è varijs numismatũ inscriptionibus comperio; & celebratissima illa inscriptio Arabica, quã Georgius Gualterius in antiquitatibus Siculis in S. Restituta, in marmore quodam perpetuo venustissimè super lineas agglutinatis spectabilem proponit, abundè testatur. Verùm cum multæ passim hoc charactere inscriptiones factæ, circũferantur, visum fuit dictorum characterum Alphabetum, præsertim cum à nemine id præstitum adhuc sciam, hoc loco apponere, vt si huiusmodi quandoque inscriptiones in manus Arabicæ linguæ periti inciderint (vti in meas nõ infrequenter inciderunt) clauem qua ad interiora eius faciliùs penetrare possit, hìc reperiret.

*Alphabetum
Characterum Agarenorum. seu
Saracenorum in Africa.*

R Dh D Ch hh G Th T B A

Ⲁ ⲁ Ⲃ ⲃ Ⲅ ⲅ Ⲇ ⲇ Ⲉ ⲉ Ⲋ ⲋ Ⲍ ⲍ Ⲏ ⲏ Ⲑ ⲑ Ⲓ ⲓ Ⲕ ⲕ Ⲗ ⲗ Ⲙ ⲙ Ⲛ ⲛ Ⲝ ⲝ Ⲟ ⲟ Ⲡ ⲡ Ⲣ ⲣ Ⲥ ⲥ Ⲧ ⲧ Ⲩ ⲩ Ⲫ ⲫ Ⲭ ⲭ Ⲯ ⲯ Ⲱ ⲱ Ⲳ ⲳ Ⲵ ⲵ Ⲷ ⲷ Ⲹ ⲹ Ⲻ ⲻ Ⲽ ⲽ Ⲿ ⲿ Ⲁ ⲁ Ⲃ ⲃ Ⲅ ⲅ Ⲇ ⲇ Ⲉ ⲉ Ⲋ ⲋ Ⲍ ⲍ Ⲏ ⲏ Ⲑ ⲑ Ⲓ ⲓ Ⲕ ⲕ Ⲗ ⲗ Ⲙ ⲙ Ⲛ ⲛ Ⲝ ⲝ Ⲟ ⲟ Ⲡ ⲡ Ⲣ ⲣ Ⲥ ⲥ Ⲧ ⲧ Ⲩ ⲩ Ⲫ ⲫ Ⲭ ⲭ Ⲯ ⲯ Ⲱ ⲱ Ⲳ ⲳ Ⲵ ⲵ Ⲷ ⲷ Ⲹ ⲹ Ⲻ ⲻ Ⲽ ⲽ Ⲿ ⲿ

Ai Th T Dh D Sh S Sc S Z

Ⲏ ⲏ Ⲑ ⲑ Ⲓ ⲓ Ⲕ ⲕ Ⲗ ⲗ Ⲙ ⲙ Ⲛ ⲛ Ⲝ ⲝ Ⲟ ⲟ Ⲡ ⲡ Ⲣ ⲣ Ⲥ ⲥ Ⲧ ⲧ Ⲩ ⲩ Ⲫ ⲫ Ⲭ ⲭ Ⲯ ⲯ Ⲱ ⲱ Ⲳ ⲳ Ⲵ ⲵ Ⲷ ⲷ Ⲹ ⲹ Ⲻ ⲻ Ⲽ ⲽ Ⲿ ⲿ

N M M L L K C Ph Gh Gh Ai

Ⲏ ⲏ Ⲑ ⲑ Ⲓ ⲓ Ⲕ ⲕ Ⲗ ⲗ Ⲙ ⲙ Ⲛ ⲛ Ⲝ ⲝ Ⲟ ⲟ Ⲡ ⲡ Ⲣ ⲣ Ⲥ ⲥ Ⲧ ⲧ Ⲩ ⲩ Ⲫ ⲫ Ⲭ ⲭ Ⲯ ⲯ Ⲱ ⲱ Ⲳ ⲳ Ⲵ ⲵ Ⲷ ⲷ Ⲹ ⲹ Ⲻ ⲻ Ⲽ ⲽ Ⲿ ⲿ

I I I L L H & L V H H N

His itaque ostēsis, cū in hanc variarum inscriptionum materiem nescio qua occasione inciderimus, iniuriam me Reip. Literariæ facturum existimaui, si hoc loco præterirem scripturam aliam sacram, seu hieroglyphicam, verè mirabilem, à nemine adhuc, vt intelligo, explicatam; cuius enodationem ego diuina

Numinis gratia opitulante aggressus, tandem feliciter primus expediui.

Attamen, vt inuenta veritas luculen-

tiùs patefiat, totius rei historiam ab ovo ordiri

visum

est.

est.

Mira-

*Mirabilis vetustissimæq; Inscriptio-
nis, in rupe quadam montis Oreb
quæ pars montis Sinai
est, incisæ, à nemine antehac explana-
tæ, vera, certa, & fidelis
interpretatio.*

Prodromum Aegyptiacum mihi adornanti, dum à varijs, varij griphi, varijque hieroglyphici nodi dissoluēdi offerretur; inter cæteros, R. P. Dominicus Germanus, natione Silesius, Arabicæ linguæ professor, ex ordine S. P. Frãcisçi; cùm de meo in abstrusis huiusmodi notis enucleandis molimine inaudisset, & ipse scripturã quandã attulit; in rupe quadã mōtis Sinæ sesquipalmari- bus literis incisam quã, R. P. Thomas Obecinus Nouariensis ex eadẽ D. Francisci Familia, vir ob egregiam eruditionem, linguarumque Orienta- lium peritiam passim notus; dum eas oras olim lustraret, summa diligentia, & fide, suis ma- nibus descriptã, Romam eo animo secum aspor- tauit: vt Europæis eam veluti hieroglyphicum quoddam, quo indagando ingenij vires experi- rentur, proponeret; Audio enim in tantum vni- cam hanc scripturam Orientalinm hucusque torfisse ingenia; vt non defuerint, qui explicatu eam assererent omninò impossibilem; Quidam

ob difficultatem hieroglyphicis; alij Cabalisticis symbolis annumerarent: alij denique alia, vt in huiusmodi rebus arduis & abstrusis fieri solet, de ea comminifcerentur.

Hanc itaq; scripturam omnium Orientalium: opinione inexplicabilem, cùm mihi ita D.O. M. disponente primò oblatam penitiùs inspexissem, mox animum subiit scriptura illa Apuleiana de adytis prolata, ignorabilibus literis, partim nodosis, & in modum rotæ tortuosis, partim, capreatim condensis apicibus prænotata; quibus tamẽ tantum abest, vt animo conciderim, aut de ea penetrãda animũ desponderim; vt nil potiùs habuerim antiquiùs, animum meum insolito quodam veritatis cognoscendæ inuadente desiderio, quàm in maximis mysterijs, quæ nescio, quo instinctu ei subesse cognoscebam, intelligendis indagãdisque, omnem industriam, viresq; ingenij experiri. Diuino itaque priùs implorato auxilio, mox trium linguarum, Hebraicæ, Samaritanæ, & Syriacæ, ad quas dicte scripturæ characteres proximè accedere videbantur, adhibitis quoque mihi consuetis artis cõbinatoriæ regulis, sedulam occepi comparationem; & ecce scripturæ cæteroquin intricatissimæ, omniumq; opinione inexplicabilis, sensus vti opinione citiùs, ita quoque labore non adeò magno & singulari, (Deo Patri luminum sit honor) clarus, omnibusque solutus

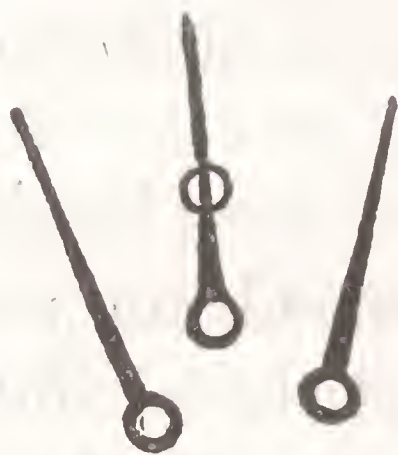
nodis tandem emerfit. Vnde si quis à me quaerit, quomodo *tàm citò* rem adeò difficilem *inuenire potuerim*, illi aliud nō respondeo, nisi illud Iacobi Isaacidis, *quia voluntas Dei fuit vt citò occurreret quod volebam*. Verùm antequàm inuentam veritatem pandamus, memoratam scripturã priùs cū exemplari, doctissimi viri Ioannis Baptistæ Doni, qui eam ab Anglo quodam acceperat collatam (quam quidem nostro similli-

Gen: c. 27.
v. 20.

mam reperimus) ea fide qua eam citatus P. Thomas, alijque ex rupe Sinaica decerpserunt, vnà cum authentica facti relatione, priùs hìc ob oculos ponere visum est. vt ea, qua in rebus incognitis & difficilibus decet, ingenuitate procedamus.

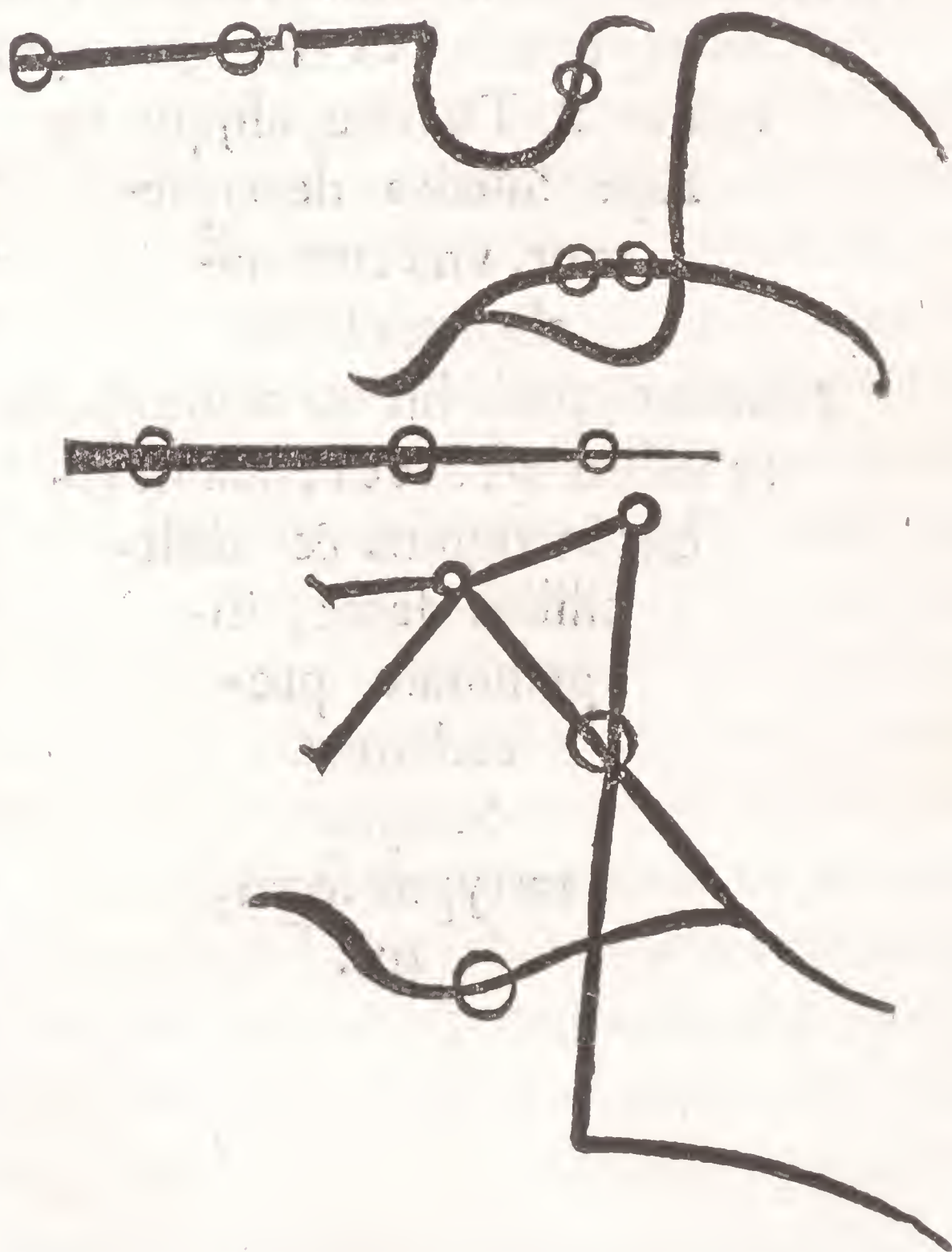
Scripturæ typus sequitur.

Da qui il principi
della

pio della schiena
pietra.

Typus Inscriptioni Sinaice.

Et da qui è il fine occupando le lettere tutto il dosso della pietra.

P.

P. Thomæ Obecini Nouariensis
authenticum huius scripturæ
testimonium.

Queste figure ò lettere si trouano sculpite in vna
pietra piccola posta à piedi del monte Oreb, doue Dio
N.S. diede la legge, & si vede la pietra esser di ra-
dice del monte. Ma poco eleuata da terra, & mi
dissero quei Padri, & Arabi, che m'accompagnaua-
no, che era traditione presso di loro, che quella scrit-
tura fusse di Gercmia Profeta. Ma che niuno l'au-
ua mai potuto interpretare; Che però teneuano, che
in quelle lettere manifestasse Geremia, oue haueua
nascoſto li sacri vasi del tempio, & m'affermuano,
quei Padri, che dal monasterio (qual è vicino) alcuni
deuoti Religiosi testificano spesse volte hauer visto
sopra quella pietra vn splendore mirabile. Quanto al
fatto, che Geremia nascondesse i sacri vasi, l'habbia-
mo ne Machabei nel cap. 2. del. 1. 2. ma non si dice, che
ascendesse al monte Oreb, ma al monte doue ascese
Mose, & vidde l'heredità di Dio, & questo fù il
monte Nebo posta nella terra di Moab, dirimpetto
à Gerico, come nel Deut. 34. leggiamo. Sia come si vo-
le, l'hò voluto notare per essercitio de virtuosi. S'auer-
tirà che la scrittura essendo incauata nella schiena
della pietra, parte delle lettere declinano da vn lato
& parte dall'altro, & sono di grandezza più d'vn
palmo & mezzo; & quelli forami che se mostrano
qui

qui con figure d'O, sono piu profondi, che l'intagliatura della lettera, oue comodamente v'entrano le parze delle dita, che piu chi meno grande, come del sopra-scritto esemplare si mostra.

Io Frà Tomaso da Nouara cauai da luoghi citati le presente figure di lettere Hebraiche antiche.

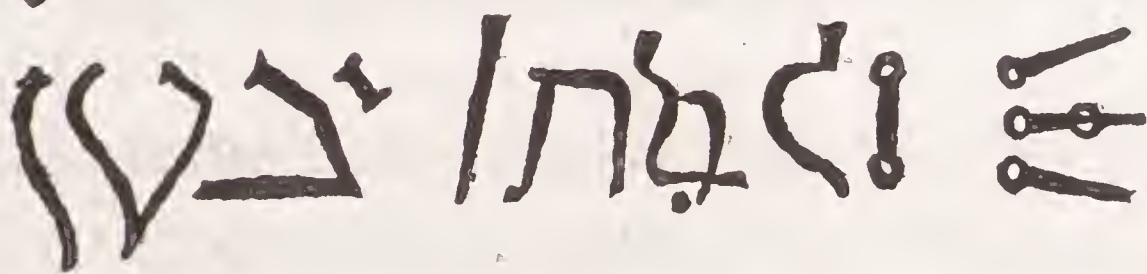
Quæ omnia approbat Illustrissimus D. Petrus à Valle, tùm montis Sinæ; tùm memoratæ scripturæ oculatus inspector. Hac itaque testificatione accepta, dico, hanc scripturam antiquam Chaldaicam esse, quam Assyriam, & Thargumicam alij; alij Aramæã, Libonæã seu Babyloniam, eò quòd tempore Regum Israel, & captiuitatis Babylonicæ ea passim & vulgò vteretur; alij denique alijs nominibus appellant. Character verò eius antiquus Hebræus est, monogrammaticus; ad mysteria sub eo latentia, à profanorum lectione securiùs occultanda, exaratus; cuius sensum istum esse dicimus, qui sequitur.

**DEVS VIRGINEM CONCIPERE
FACIET.**

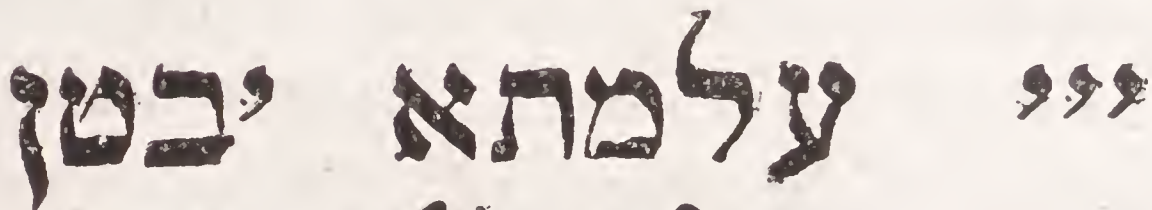
Verùm, vt explicationis factæ veritas luculentius omnibus innotescat, singularum vocum resolutionem in suas literas hìc apponam.

Ανάλυσις
Inscriptionis Chaldaicæ
antiquæ

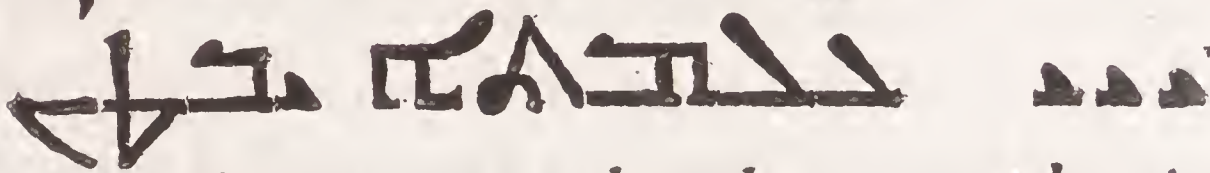

Ανάλυσις
Literarum

Hebraicè.

Chaldaicè

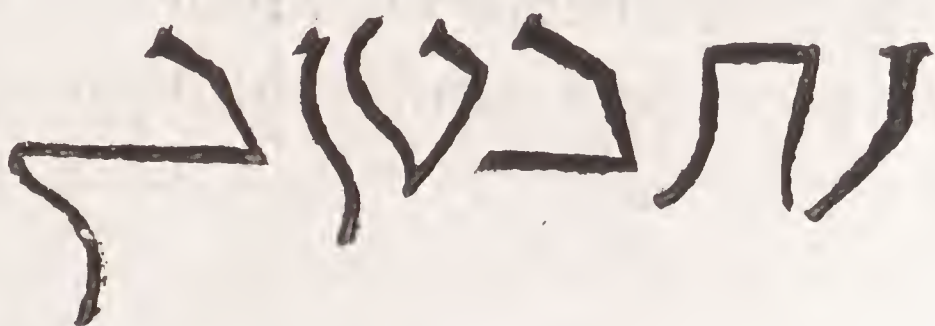
Iebten Almatha Adonai

Letio.

Deus Virginem concipere faciet.

Interpræ-
tatio.

Hanc literarum analyfin cùm penficulatiùs excuffiffem, in vltima voce *יבטן*, duas alias adhuc voces contineri aduerti, videlicet fequentes.

Vetbaben Ben. & illa pariet filium.

Itavt totius fcripturæ fentus fit.

voluptatem haurire visi sunt. Authores itaque fuerunt ut hanc adeò antiquam nouitatem, vel ut meliùs dicã, antiquitatem adeò nouam, utpote quæ ingētia Ecclesiæ emolumēta adferre possit, non in Europæorum tantùm; sed & Asiaticorum gratiam, mox publici iuris facerem, quod quidem per Prodromum hunc Aegyptiacum commodè fieri posse iudicaui.

Veruntamen ut & Lectori dictarum linguarum ignaro quoque satisfiat, & nequicquam vel proprio confinxisse ingenio, vel quippiam violenter tortum explicasse, aut coniecturis vagis indulgisse videar; singularum literarum, uti & vocum rationem varia authoritate stabiliēdam duxi. Ac primò quidem 3. illos apices seu 3 Iodim in modum coronæ disposita, mysticum Dei nomen יהוה olim significasse, Galatinus paulò post citandus tradit, & Ioannes Fortius Hortensius Neophytus in libello de mystica literarum significatione docet his verbis.

Iehoua

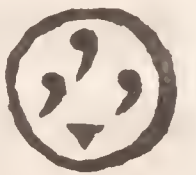
Galatinus.

כּוּ הַקְּדָמִיִּים בְּאוֹפֵן אַחַת כְּתִבּוּן שֵׁם יְהוָה בְּאוֹפֵן אַחֲרַת הַיּוֹדִים

קוּרִיין קִצַּת מַהֵם כְּתִבוּהוּ בְּיֹדִים יִי קִצַּת בְּגַתְּגִים לְרִמּוֹ הַסּוּר גַּ

Veteres, inquit, alia ratione scribebant Dei nomen יהוה, alia legebant. Quidam id 3 Iod, quidã 3 apicibus, ad 3 Diuinarum proprietatum, seu מְדוּת sacramentum indicandum scribebant. Certè nomē Dei 3 Iod circulo inclusis olim mysticè scriptũ

fuisse, suprà c. 7. declaratum est. & clarè ex Hebraicis antiquis Authoribus docet Lilius Gyraldus synt: 1. histor: Deor: fol. 2. *Alij*, inquit, *re-*
Etius Iehoua enunciant; quod apud Antiquos
quosdam Hebræos legimus hac significatione notatū,
tribus videlicet Iod literis, quæ circulo concluden-
bantur, supposito puncto chamez hoc modo.

Confirmant hanc scribendi rationem
 Antiquissimi tūm impressi, tūm manuscripti
 Hebræorum Codices Vaticani, in quibus passim
 hoc nomen Dei יהוה tribus hisce apicibus scri-
 ptum reperias. Qua quidem scribendi ratione
 nil aliud denotabant, nisi Sacrosanctæ Trinita-
 tis mysteriū, trina nominis יהוה repetitione im-
 plicitè indicatum. Ut vel hinc appareat, Sacer-
 dotes summos solennem olim populo daturos
 benedictionem, tribus medijs digitis dextræ
 manus extensis veluti tribus י י י

Iod, hoc nomen, teste perplexorum
 doctore Rambam non sine cau-
 sa mysticè expressisse: erat enim

illa typus quidam benedictionis per Patrem, &
 Filium & Spiritum sanctum in lege gratiæ dan-
 dæ fidelibus: Certè per hoc nomen
 tribus quoq; digitis eleuatis, (vel vt
 alij sētiūt vno digito, in quo 3 inter-
 nodia 3 Iod exprimebant, extenso)

Vide Tal-
 mud 1.
 ברייתא c. 1
 R. Salomon
 ibid: ע
 Exod: 29. n.
 36.
 מנוחות
 c. 8. ע 2.
 משנות
 fol. 96. n. 3.
 c. 6. Rambā
 in מרע
 fol: 55. p. 2.
 Baal aruch
 Voce י
 Aher schu-
 ebl. 2. c. 11.
 fol. 50. in
 Exodum.

iuramentum veteres præstitisse apud varios cõ-
perio. & in hunc diem non in Græca tantùm Ec-
clesia, sed & Latina multis in locis adhuc moris
esse intelligo; etsi moderni Hebræi in odium
Sanctæ fidei nostræ vno omisso Iod, plerunque
duobus tantùm id effigient, vt sequitur :'. Sed
de huiusmodi apicibus nominis Dei, eiusque ori-
gine & mysterijs, consule R. Abraham Picol
libro de expositione תגים hoc est apicum; linea
quæ sequentibus verbis incipit.

והנה אני מעוררך על ענין סוד זה הסימן הגדול משבעה אותיות
*Ecce doceo te quid secreti contineatur in signo ma-
gno literarum, vbi præclara quæuis de eo tradit
& Sacram Triadem eo signari doctè demõstrat.*
Itaque clarè patet, hos 3 apices mysticos esse,
& aliud non significare nisi nomen Dei. :'.
Iah Iah Iah. ex hisce verbis Exodi. 3.v:14.

אח אשר אח אה כה תאמר אח שלהני אלוים

hoc est, *Ego sum qui sum, qui est misit me ad vos*
extractum: quasi per tertio repetitũ אהיה mani-
festè diceret אהיה ואהיה Ego sum ille Deus, ego
ille Deus, sic dices יהוה qui est Deus ipse misit
me ad vos. vt ex citati Rabbini verbis, patet, &
pulchrè declarat Archàngelus Burgus. in Cabali-
sticis dogmatis fol. 152. & l.2. de declaratione
nominis Iesu. Tres igitur apices hosce idẽ esse cũ

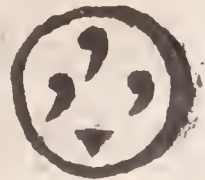
Ehieh

*In revela-
tore arca-
norum.*

nomine Dei יהוה ex sequentibus clarè liquebit. Sicut enim nomen Dei *Τετραγάμματον, יהוה* teste R. Hakkadosch, Deum generatè, & per consequens trinū denotat, eo modo, vt per *י* principiū seu prima persona Patris; per *ה* filius, secunda; per *ו* *vau*, deniq; nexus, seu vinculū aut amor, videlicet Spiritus sanctus per duo vero *ה* *he* duplex respectus secundæ personæ producti scilicet, & producētis, vel etiam naturarum in Christo *δυνας* designatur; ita, inquam, per 3 hosce apices, quorum vnusquisque circulo gaudet, 3 personas diuinas, seu hypostases coæternas, & consubstantiales, Patrem videlicet per primum; filium per secundū, (qui & cū mediis sit, non sine causa duobus circulis cōstat, vt videlicet duplex paulò ante memoratus in secunda persona respectus, vel *δυνας* naturarum in Christo, diuina videlicet & humana designaretur.) per tertium deniquè apicem Spiritum sanctum, hunc Scriptorem indicasse verisimile est. Certè Galatinus dicta adeò clarè demonstrat, vt meas in hoc nomine exponendo partes assumpsisse videatur. ita enim l. 2. c. 10. fol: 49. & 50. differit. *Literæ itaque nominis Dei יהוה quo ad numerum sunt 4, vnde et Τετραγάμματον dicitur. In veritate tamen non sunt nisi 3. scilicet יהו. Tres igitur huius nominis literæ 3 diuinas designāt hypostases. prima quidem, quæ principium interpretatur, eò quòd omnium aliarum*
prin-

principium sit; cum ab ea unaquæque originem scriptura habeat, ipsa que à nulla originem sumat, rectè Patrem in diuinis insinuat; qui cum à nullo sit; aliæque personæ ab eo emanent, principium sine principio dicitur. secunda verò scilicet η , quæ esse vel viuere significat, filiū aptissimè innuit, per quē omnia facta sunt, $\&$ esse ceperunt, $\&$ quicquid factū est, in ipso vita erat. Tertia autem, scilicet γ , quæ copulatiuam particulam, $\&$, denotat, Spiritum sanctum optimè exprimit, qui cum sit amor Patris $\&$ filij, quo se vicissim amant, rectè scilicet nexus vtriusque nuncupatur. η verò geminatur ad insinuandum, solum filium, qui secunda est in Trinitate persona, duplicē habere respectum. Nam Pater cum sit tantūm produciens $\&$ non productus; vnum etiam duntaxat quo ad hoc respectum habet; Filius autem cum productus sit, $\&$ produciens; duos habet respectus: Nam $\&$ à Patre produciatur, $\&$ vnà cum Patre producit Spiritum sanctum. Quamobrem in antiquis Hebræorū Codicibus hoc nomē $\text{Te}^{\text{h}}\text{ay}^{\text{e}}\text{d}^{\text{m}}\text{p}^{\text{a}}\text{v}$ per 3 Iod literas scriptū reperitur, quæ $\&$ circulo clauduntur, $\&$ eis p̄dictus Camez supponitur hoc modo.

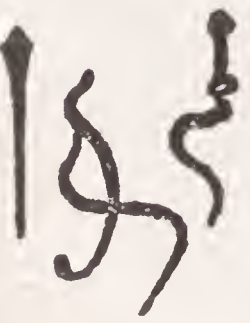
in quo duo insinuantur arcana, quorum primum est, quia Iod idem est quod principium; et igitur principium in operibus Trinitatis intrinsecis soli Patri conueniat, in operationibus tamen extrinsecis, tribus personis commune est. tria igitur $\gamma\gamma\gamma$ tres sunt hypostases, vnica verò Camez tribus Iod

supposita, diuina natura est, quæ unicuique hypo-
stasi, tota impartibiliter communicatur: circulus au-
tem quo tria Iod includuntur, est ipsa naturæ iden-
titas. qua simul ipsæ diuinæ hypostases tãquam vni-
cum principium, & vna prima causa, ad omnium
actiões cõcurrūt. Alterum arcanum est, quod 3 Iod
æqualia trium personarum æqualitatem significant.
 Hactenus Galatinus; Ex quibus etiam patet, cur
 reliquis literis huius scripturæ plerisq; partim 2
 partim 3 circuli inscripti sint. Certè ad nil aliud
 meo iudicio, nisi vel ad mysteriũ incarnationis,
 vel duas in Christo naturas, aut ad 3 hypo-
 stases diuinas indicãdas. Forſan per vocis עלמתא ם
 hoc loco clausum, & duobus circulis signatum,
 ad mysteriosum illud למרבה המשרה hoc est, *mul-*
tiplicabitur imperiũ eius, Isa: 9. Scriptor alludit. Est
 enim hoc loco ם medium præter naturam clau-
 sum. & in sacris literis nunquam alibi reperitur.
 Certè plerique commentatores in hunc locum
 portam illam Orientalem mysticam videlicet il-
 libatam Deiparæ virginitatem, intelligunt. Præ-
 terea & duas filiationes in Christo, nomen item
 B. Virginis, מרים: Tempus denique annorum à
 prophetia huius vsque ad aduentum Messiaë,
 scrutinio admodũ subtili eruunt. Sed de his vi-
 de Galatin: l. 7. c. 13. Hoc vnum addam, omnes
 ductus harum literarum mysticos esse, & myste-
 rijs ingentibus refertos. quæ tamen sagaci Le-
 cto-

עמארבה
חמישכרא.

Miriam

tori ulterius inuestiganda relinquo. Alterum
 vocabulum אלמטה *almatha* idem significat ac
 Virginem; quam eodem nomine Hebræi מלח ,
 Syri, ܐܠܡܬܗ *Aleimtha*, Chaldæi siue Babylonij
 אלמת *Almatha*, sine Iod in medio, hoc est, *Virgi-*
nem iuuenulam & absconditam appellant. Vt ex
 lexicis eorum patet. Nota hoc loco; primam &
 vltimam literam huius vocis ad Syrorum literas
 ܐ *Ain* & ܟ *Olah* proximè accedere, atque sic
 vulgò has literas veteres Hebræos expressisse
 Abram Balmis l. מקנה fol. 6. lin. 15. docet, & an-
 tiquum Hebræorum Syrorumque Alphabetum
 apud Claudium Duretum l. de linguarum ori-
 gine in fine peculiari folio impressum luculenter
 demonstrat. Reliqui verò characteres מלח ad
 Hebraicarum literarum formam propiùs acce-
 dere cuius perito facile patebit. Vnde colligo
 hos characteres antiquos Hebræorum esse, &
 hanc scripturam ante inuentionem punctorum
 vocaliũ incisam; imò Syras, Arabicas, Samarita-
 nasq; quicquid alij dicant, aliunde nõ profluxisse, ni-
 si ex antiquo hoc caractere; suo loco ostendã. nũc
 hæc tantũ indicasse sufficiat. Tertia vox sequẽ-
 tia verba in se concludit μονογεννηματιως inserta
 בן ויבטן ויבטן hoc est, *concipere faciet, & pariet*
filium, quorum primum futuri temporis, 3 pers.
 mascul: in Aphil אבטן *concipere facere seu gra-*
uidam reddere; alterum fut: temp: pers: fæmin: à

Del'origi-
 ne des lâ-
 gues de
 ce st vni-
 uers.

verbo *ܐܒܬܢ* (*bten* (vel à nomine Chaldæo *ܐܒܬܢ* aut Hebræo *בטן*, quod *ventrem* significat, diductum) idem quod *fætum ex ventre producere, seu parere*, significat. ita Fabricius Boderianus in suo Lexico Syro-Chaldaico voce *ܐܒܬܢ* docet, quæ consule. Non ignoro verbum Syriacum *ܐܒܬܢ*, magis concipere, quàm, parere significare. Targumica tamen phrasi idem esse, ac parere, multa loca apud Ionathan & Onkelos paraphrastas Chaldæos, docent, quæ vide citato Lexici loco.

Atque ex his omnibus tandem cōcludo. Hanc Scripturã antiquissimã esse, & multis ante Christi aduētum sæculis (quod tùm phrasis, characteres, eorumq; profunda vetustissimæ in rupe incisio, tùm scripturæ ipsius non factum; sed futurum Virginis partum apertè indigitãtis sensus; traditio deniq; Indigenarũ indubitatè monstrat) vel à Propheta, vel ab alio quopiã viro singulari vt ad illud Esaiæ *והנה העלמה הורה וילד בן* *Ecce Virgo concipiet*, alluderet, incisam. Atque hanc scripturã ante Christi aduentum exaratã fuisse, libenter hìc demonstrarem, verùm cùm hæc materia plura & maiora, quàm vt prodromus iste ferre, possit, supponat, Oedipo eam commodiùs referuavi: vbi & hãc scripturam penitiùs discutiemus. Secundò, hanc scripturam eodem in loco incisam esse, in quo Deus Moyfi olim in Rubo incõbusto apparens oretenus locutus dicitur, & in quo

Isa: 7.
v: 14.

quo primùm nomen suum admirabile, de quo in præcedentibus diximus, Moyfi, vt per id omnia mirabilia perpetraret, reuelauit. hoc autem ad radicem montis Oreb contigisse sacra pagina docet, c. 2. Exodi. *Moyfes autem pascebat oues Iethro soceri sui Sacerdotis Madian, cumq; minasset gregem ad interiora deserti, venit ad montē Dei Oreb; apparuitq; ei Dominus in flāma ignis, de medio Rubi, & videbat quod rubus arderet, & non combureretur.* Quæ loci descriptio, exactè quadrat, loco, in quo memorata scriptura, teste P. Thoma, incisa dicitur. Ex quo etiam apparet, quo fine harum exarator literarum rubo huic dictam inscripserit sententiā. Cùm enim primam hoc loco redemptionis humanæ delineationē *τυπικῶς* adumbratā fuisse cognosceret; altissima prætereà vt sub nomine Dei יהוה aut יהוה hoc loco Moyfi primùm manifestato, ita & sub rubo incombusto abscondita consideraret; prophético imbutum Spiritu, ea claris quidem verbis; sed mystica quadam & intricata scribendi ratione tectis, vt ad dicta mysteria alluderet, incidere voluisse; quasi sub pauculis hisce verbis totum hunc sequentem sensum implicitè contentum indicare voluerit. *Deus qui hoc loco Moyfi in rubo incombusto apparens, seipsum ei reuelando dixit יהוה אשר אהיה Ego sum qui sum Deus Patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob; ille nouissimis temporibus*

Hæc Scriptura incisa fuit ea in rupe, in qua Moyfes rubū quōdam vidit incombustum.

Virginem, cuius rubus incombustus hoc loco visus, typus quidam erat, concipere faciet, & illa pariet filium Iesum Messiam qui saluū faciet populum suū a peccatis eorum. Non defuerunt hoc loco, qui viso & examinato hoc corollario, senserint ab ipso Moyse fortassis hāc scripturā, eo in loco ubi dux populi Dei primò declaratus fuerat, & in quo sub visione hac grādi rubi incombusti mysteria redemptionis humanæ cognorat, vt ad ea alluderet, incisam. Quicquid sit ex hac scriptura duo maxima & præcipua Christianæ Religionis mysteria colliguntur. videlicet SS. Trinitatis & incarnationis, illud quidem, per mysticum Dei nomen de quo suprā. hoc, per rubum incombustum. Quid enim aliud rubus iste incōbustus indicat, nisi Beatissimam illam Virginem, Dei matrem, quæ sine vllō carnalis concupiscentiæ ardore, Iesum verum Messiam & humani generis Seruatorem, conceptum; inuiolato pudoris claustro mundo miro modo peperit. Atque hæc sunt quæ de hac scriptura dicēda existimaui. in qua si quicquam præstituisse videbor, D.O.M. eiusq; Sāctissimæ matri id acceptum velim. Ego certè, partim ex summo, quo erga hanc Virginem Deiparam feror, affectu; partim ingentibus mysterijs sub hac scriptura reconditis, alijsque emolumentis, quæ suo tempore Ecclesiæ sanctæ hanc interpretationem adferre posse videbam, motus, eam

Maxima
christianæ
Religionis
mysteria
sub scri-
pturā hac
latent.

posteritati per Prodromum hunc promulgatam inuidere nolui.

Porro plures antiquo charactere Hebraico in deserto Sin rupibus incisas, mihi supra allegatus Pater obtulit, quarum aliæ locum 70 palmarum, & collectionis mannæ; aliæ locum confectionis tabularum Mosaicarum, aliæ alia indicant, quas absque vlllo ferè labore primo intuitu solutas libenter hîc proponerem, nisi Oedipo nostro eas reseruassem; Huius itaque sacri hieroglyphici expositione præmissa, nil restat, nisi vt ad profani quoque hieroglyphici interpretationis specimen quoddam exhibendum nos accingamus.

C A P V T V L T I M V M.

Vtrum vulgares AEgyptiorum characteres & Nomina, Hieroglyphicis inserta reperiantur.

Solent ij, qui in paupere Domo conuiuium instruunt, caput cenæ plerunq; in extremos missus reseruare, ita prorsus mihi accidisse videtur; præmissis enim ijs, quæ de lingua Copta, siue AEgyptiaca pro ingenij suppellectilisq; tenuitate dicenda videbantur, præcipuam Prodromi nostri partem consultò huc reseruare visum est; vt

circa hanc materiam vti difficilem, ignotam, & à nemine pertractatam, ita raram, sterilem, & infæcundam oborta Lectori tædia, hac ratiocinatione haud forsan ingrata, veluti vltimo missu, eoque (nisi mea me fallit opinio) haud insipido attemperarem. Quæritur itaque; vtrum veteres AEgyptiorum Hieromanthæ vulgaris linguæ characteres, & nomina, hieroglyphicis notis inferere sint soliti? Hæreo; cùm qui de proposita quæstione è classicis Authoribus quicquam tradiderit, reperiam neminem, plerisque AEgyptios veteres præter sacras literas alias prorsus habuisse nullas opinantibus. iuxta illud Luc: l. 3.

*Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Nouerat, et saxi tantùm volucresque ferasque
Sculptaque seruabat, magicas animalia linguas.*

Quam quidem erroneam opinionem inde ortam existimo, quod, quamnam prisca AEgyptij vernaculam, quamnam communem scribendi rationem, quam denique habuerint, inter characteres vulgares & sacros differentiam, ignorarint. Verùm nos adhibito exacto dictæ difficultatis scrutinio, frequentique singulorum characterum ad inuicem comparatione, rem paulò scrupulosiùs ponderantes, eam multò aliter sese habere comperimus. Attamen vt circa argumentum adeò nouum, insolens, & *παράδοξον*, aliquid certi statuatur, veritasque opinionis nostræ luculen-

lentius demonstretur , de literis & scripturis Ve-
 terum Aegyptiorum , quædam breuiter, & non
 nisi ex mente aliorum prælibare visum est. Nota
 itaque tres apud Aegyptios characterum spe-
 cies vsitatas fuisse, videlicet ἐπιστολογραφικῶ, ἱερα-
 τικῶ, & ἱερογλυφικῶ; de quibus Clemens Alexan-
 drinus l. 5. Strom: his verbis . Αὐτίκα οἱ παρ' Αἴγυ-
 πτον παιδ' ἀόμφοι πρῶτον μὲν πάντων τῶν Αἴγυπτίων
 γραμμάτων μέθοδον ἐκμανθάνουσιν, τῶν ἐπιστολογραφικῶ
 καλεσμένων . Ἰστέρον δὲ τῶν ἱερατικῶ ἢ γρῶν οἱ ἱερο-
 γραμματεῖς . ὕσάτω δὲ καὶ τῆσδε τῶν ἱερογλυφικῶ,
 ἧς ἢ μὲν ἔστι δὲ τῶν πρῶτων σοιχείων κυριολογικῆ . ἢ δὲ
 συμβολικῆ . τὴ δὲ συμβολικῆς, ἢ μὲν κυριολογεῖται καὶ μί-
 μῃσιν . ἢ δ' ὡσπερ ζοπικῶς γράφεται . ἢ δὲ αἰτικρὶς ἀλλη-
 γορεῖται κατὰ τινὰς αἰνίγμους . ἢ λῖον γὰρ ἐν γράφῃ βελό-
 μοι , κύκλον ποιῶσι , σελήνην δὲ χῆμα μωοειδὲς . &c.
 Qui ab Aegyptijs instituantur , primùm quidem
 omnium eam Aegyptiarum literarum viam et ra-
 tionem addiscunt , quam ἐπιστολογραφικῶ vocant.
 videlicet, qua tunc temporis , utpote toti Aegy-
 pto communi , in literis vulgari lingua conscri-
 bendis, passim utebantur, quam quidem aliam
 non fuisse, quàm Coptam è sequentibus patebit.
 Secundam autem ἱερατικῶ seu Sacerdotalem , qua
 utuntur οἱ ἱερογραμματεῖς , scilicet ἡ, qui de rebus sa-
 cris scribunt . Hoc est, qui arcana Theologiæ aut
 philosophiæ suæ mysteria , arcano quodam cha-
 racterum, è varijs formis similitudinibusque re-
 rum naturalium, artificialiumque figuris à sapiē-
 tibus Aegypti, institutorum genere consigna-
 bant

Apud Ae-
 gyptios tri-
 plex litera-
 rum genus.

ἐπιστολο-
 γραφικῶ

Epistolaris
 scriptura
 alia non
 erat quàm
 Copta.

ἱερατικῆ
 seu Sacer-
 dotalis.

Hierogrā-
matei &
Hierogly-
phi quo-
modo di-
stinguatur

bant; cuiusmodi minutum illum characterem, quem mumijs, Canopis, Isiacis statuis, ac hieroglyphicis schematibus in Bembina tabula appictum videmus, fuisse, alibi demonstrabimus, quē & ego ob dictas rationes aliter vocare non soleo, nisi characterem hieroglyphicum currentem, non enim ab hieroglyphicis differre videtur, nisi, quod ille proprius esset *Ἡ ἱερογραμμάτων*, quorum officium erat, ea quæ ob artis defectum pingere nequirent, minutiori characterē & ad scribendum aptiori exprimere; hic verò *Ἡ ἱερογλύφων*, quorum erat sacra symbolorum schemata maiora saxi & lapidibus iuxta artis sculptoriæ regulas incidere. Non desunt tamen, qui hanc scripturam Sacerdotalem ex mysticis certi cuiusdam alphabeti figuris conflataam asserant, cuiusmodi in appendice diuersarum linguarū introductionis suæ in ling: Orient: Ambrosius Theseus adducit, verum cum nulla inter hieroglyphicorum monumenta huius alphabeti vestigia reperiam, meritò cæteris id supposititijs annumerandum censeo. Etsi, eos præter communes literas, quarum apices mysterijs non omninò carebant, aliud mysticum quoddam alphabetū quoque habuisse certum sit, & in Oedipo abundè demonstratur. *Vltimam autem scripturæ speciē, ἱερογλυφικῶν, id est sacram, quæ insculpitur scripturā, cuius una quidem est per prima elementa κρηιολογικῆ*
id

Ἱερογλυ-
φικῆ
ἀπλεξ.

C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph: 223

id est propriè loquens ; siue quæ res per consimiles
characteres exprimit . altera verò symbolica, id est
per signa significans ; symbolica autem vna quidem
propriè loquitur per imitationem, alia verò scribitur
veluti tropicè , alia verò apertè sumitur allegoricè
per quædam ænigmata . Qui Solem itaque volunt
scribere, faciunt circulum. Lunam autem, figuram
Lunæ cornuum formam præferentem, conuenienter
ei formæ quæ propriè dicitur. Tropica siue transla-
titia est, quæ varias diuersarum rerum, præsertim
animalium formas, figurasque transfert, ad signi-
ficandum vel Deorum, vel aliarum rerum ad di-
uinum cultum spectantium dignitates, & myste-
ria ; ita Ibide & Accipitre Scarabæoformi indi-
cant hieroglyphicè à Sole Lunam pulchritudi-
nem suam participare, nempè lucem, quæ diui-
næ pulchritudinis imago quædam est, & per Ac-
cipitrem innuitur; sicuti Sol & Luna per Scara-
bæum & Ibim . His igitur præmissis, & veluti
præsuppositis dico, hieroglyphicis non sacros
tantùm, aut eos quos κυριολογικῶς seu ἱερατικῶς
vocant; sed & vulgaris linguæ Coptæ characteres
nominaque inserta esse ; dogma multis ante-
hac non παρὰ δόξαν tantùm; sed & quibusdam etiã,
quod amplius, prorsus ἀδυσίατον . Verùm dicta
exemplis declaremus.

Κυριολο-
γικῶς.

Τροπικῶς

Nemini ignotum esse arbitror ; celeberrimũ
illud antiquitatis monumētum hieroglyphicum,
quod

Tabula
Bembina

Hierogly-
cum sche-
ma.

quod Tabulam Bembinam, ab Amplissimo Cardinale Petro Bembo, (in cuius manus Pauli III. Pont:Max: munere primùm incidit,) vulgò vocant. In huius itaq; Tabulæ à diuersis postmodum æri incisæ, inferiori limbo, secundo loco hieroglyphicum schema, monstri sub Scarabæi indumento humanam faciem mentientis similitudine effigiatũ occurrit. Cuius capiti Lunæ crescētis species imminēs cornibus in se cōuersis figuram exprimit circuli, è cuius centro character in crucis similitudinē diffusus, nescio quid mysteriosum indigitat. Cōtinet prætereà Scarabæus ille *αὐθροπόμορφος* chelarum deductarum intercape dine, conclusam Tabellam quandam veluti scriptoriam, seu pugillares, quibus antiquo Copto

charactere hoc nomē exaratum reperio, $\Psi\chi\lambda\sigma$, quod antiqua Aegyptiaca lingua seu Copta ni-

hil

hil aliud, quàm amorem significare, & hieroglyphici schematis cõtextus, & dictionariũ nostrum Copto-arabicum in Scala nominum in O desinentium, clarè testatur, vbi $\Phi\chi\lambda\theta$ idem quod أحبة^* id est amorem Author explicat. cui Græca vtpote ab eo deriuata vocabula, $\phi\lambda\epsilon\upsilon$, $\phi\acute{\iota}\lambda\omicron\varsigma$, $\phi\iota\lambda\acute{\iota}\alpha$, admodum affinia sunt. Etsi autem primus character, vel negligentia sculptorum, aut vetustate tēporum obliteratus, ita clarè expressus non videatur, illum tamen Φ Coptum esse, tũm exemplar AENEÆ Vici iuxta prototypon ipsum Bembinũ immediatè summa cura adumbratum, in quo memoratus character perfectiũs quàm in exemplari Herwartiano elucescit; tũm reliqui sequētes characteres $\nu\lambda\theta$, quos eosdẽ in omnibus exemplaribus reperio, apertè demonstrant. Hanc autem in tabella expressam scripturam verè Coptam esse, atque ipsam eandem, quam Ⲫⲏⲥⲟⲗⲟⲅⲉⲁⲓⲙⲓⲛ Clemens vocat, seu qua in AEGYPTO vulgò quondam vtebantur; duo potissimũ me ad id indubitanter sentiendum inducunt; Primum est, summa dictorum characterum ad Coptos hoc tempore superstites affinitas. Alterum est non hoc loco tantũ, sed & in cæteris quoque AEGYPTIORUM monumentis, similia nomina quædam Copto caractere exarata hieroglyphicis inserta commistaque reperiri, quod neicio an ab aliquo hucusque sit notatum; verissimum tamen est, vt

Mahha
beth.

$\Phi\chi$
 $\lambda\theta$

Copta
vox est.

ex sequētib; patebit. Sunt in domo Petri à Valle, quem supra laudauimus duæ numiæ, hoc est corpora humana ab immemorabili tempore varia vnguentorum atque aromatum cōmistiōe condita, *مومي* *mumi* à Persis dicta. Has ipse propria manu, dum Aegyptum lustraret, è Pyramidum ruinis eruta Romam secum aduexit; in vnius horum masculi videlicet inuolucro, cæteris hieroglyphicis symbolis commistam quoq; videmus, hanc clarissimè expressam vocem Coptam *ⲬⲩⲮⲩ*, quam idem significare, ac *prosperetur*, & dictionarium nostrum Coptum docet, & ex inscriptione c. 7. allegata, vbi idem vocabulum occurrit, patet. Characteres quoque *ijs*, quos suprà è tabula Bembina eruimus, præsertim *V* nequaquam dissimiles sunt. Vti manifestum vnum cū altero comparanti fiet. vbi & illud nota. *Υ* psilon Coptum olim omninò simile fuisse *V* latino, cuius & pronunciationem affectat. Prætereà in variarū antiquitatum officina Petri Stephanoni Ciuis Romani Aegyptiacum numisma est, in cuius vtraque superficie characteres variij incisi conspiciuntur; qui quidem alij non sunt quàm Aegyptij, atque ex eorum, quos paulò ante produximus, numero. Figura numismatis impressa vnà cum characteribus sequitur.

Mumia
quid per-
sicè.

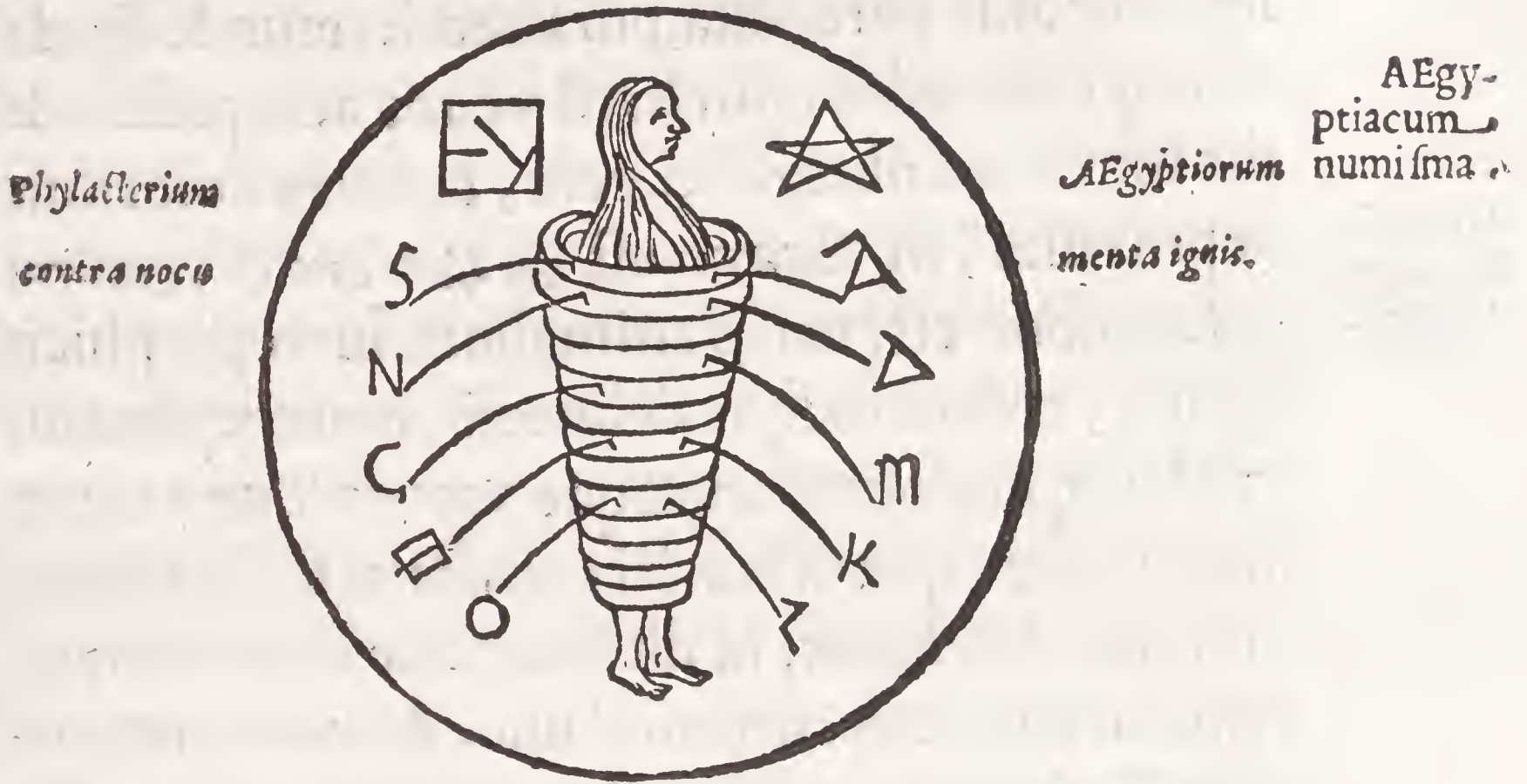
Ex

ⲬⲩⲮⲩ

vox Co-
pta inter
hierogly-
phica scri-
pta repe-
ritur.

C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph: 227

Hoc autem Aegyptiacum monumentum esse, præter hieroglyphica ei adiuncta, in eo quo-

que Canopi Ignis victoris repræsentata historia satis demonstrat. quæ, teste Suida, & Ruffino, ita sese habet. Olim vt fama fert, Chaldæi suum Deum, qui est ignis, magnificis verbis extolles, passim circūferebant, vt cum omnibus Prouinciarum Dijs compararetur, & vt ille, qui cæteros vicisset, ab omnibus iudicaretur Deus. Cæterarum autem Prouinciarum & nationum Dij, quod ex ære, vel argento, ligno, aut lapide, vel alia huiusmodi materia confecti, & in tēplo, locisque sacris essent collocati, & huiusmodi materia facilè ab igne consumeretur, necesse erat, vt vbique ignis semper vinceret; hoc audito Canopi Sacerdos, quoddam huiusmodi callidum consilium iniit; In varijs Aegypti partibus ficti-

228 C. *Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph:*

les hydriæ minutis, & continuis foraminibus interpunctæ fieri solebant; vt per illa foramina aqua turbida percolata, pura redderetur & lîpida Canopi Sacerdos cùm harũ vnã accepisset, & illa foramina obturasset cera, & varijs coloribus depinxisset, in Græco est καὶ διαφόροις ζωγραφίσας ἄνωμασι, hoc est, varijs animalium hieroglyphicis figuris, coloribusque delineatis, aqua repletum, vt Deum collocauit; cumque veteris statuæ caput amputasset, quæ Menelai cuiusdam Gubernatoris fuisse dicebatur, id illi suæ nouæ statuæ imponens accuratè accommodauit. Aduenerunt postea Chaldæi: accensus est ignis, & cera qua obturata erant illa foramina liquebat; Hydriæ autem sudante & aquam eijciente per foramina, ignis extinguebatur. Hac igitur calliditate & versutia, Canopus victor Chaldæorũ declaratus est, & ab eo tempore vt Deus colitur. Atque hæc quidẽ historiam exactè refert numismatis paulò ante propositi figura; quam AEgyptij postmodum more suo in omne superstitionis genus præcipites, iuxta relatæ historiæ seriem in certa materie effingentes, inter sacra symbola collocarunt. eoque phylacterij loco postmodum illos contra ignis flammarumque violentiam vsos, πεντάλφα seu πεντάγραμμον à latere ei adiunctum, abundè docet; hoc enim eò quòd hanc vocem Græcam ΤΡΕΙΑ quod salutem significat variò situ

Historia
& origo
Canopi.

Symbolum salutis.

situ referat, prosperitatis symbolū apud AEgyptios fuisse, tritum est ex historia Antiochi Soteris, qui contra Galatas decertaturus, huius symboli vexillis impositi subsidio, de quo faciendo in somno monitus fuerat, insignem victoriam reportasse fertur. Quadratum autem ex altera parte nihil aliud quàm *μονόγραμμα* nominis Kanub hoc est Canopi esse ostendunt literæ **K&u&B**, quæ omnes in dicto monogrammate continentur. Et ratio scribendi fuit AEgyptijs propria, vt alibi dicetur. Atque hisce duobus symbolis Canopi Numinis contra ignis flammarumque nocumenta prophylacticam imaginem adhibendam esse, *ἱερογλυφικῶς*, significarunt. Literas verò singulis vasis canalibus appositas Coptas esse, alia quidē ad id probādū authoritate opus esse non arbitror, nisi parallela quadā dictorū characterū inter se facta cōparatione, quā Lectori relinquo ex hac tabula iudicandam.

Monogramma Canopi.

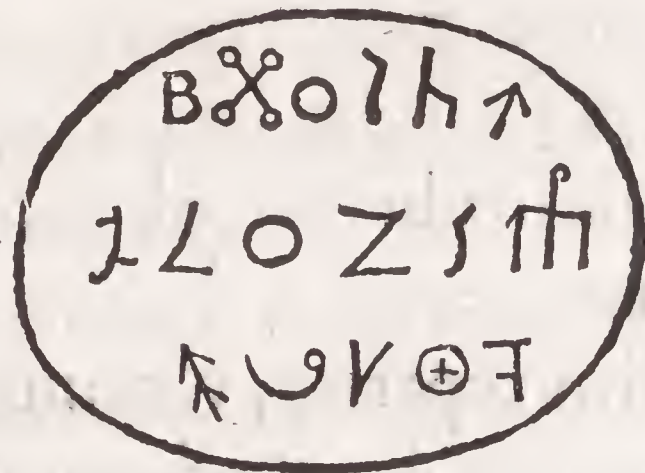
<i>AEgypt:</i>	<i>Copt:</i>	<i>AEgypt:</i>	<i>Copt:</i>
∫	Ϛ	Δ	ⲁ
N	ϛ	Δ	Ⲃ
Ϛ	Ϝ	Ϣ	ⲃ
⊖	⊖	Κ	Ⲅ
o	⊖	Ζ	ⲅ

Verùm cùm hæ literæ initiales verborum sint, ac proinde peculiarem vtentium mentem ac sensum respiciant, eas hucusque, vtpote extra humanæ cognitionis limites longè constitutas, quid sibi velint, inuestigare non licuit; si tamen augurari liceat, dicerem eos esse, qui mysteriosum quendam numerũ in se continerent effectus & operationes Canopi connotantem; Verùm de his fusior dabitur in Oedipo dicendi materia; sufficiat interim, has literas Coptas esse, demonstrasse. Scio futuros quosdam, qui dum hæc legēt, hæc literas cum Ephesijs, aut etiam ijs, quibus in amuletis suis Gnostici portentosa illa nomina **ΑΒΡΑΖ&C, ΓΕΒ&C, Ι&C** &c. exarare solebāt, consuluri, huiusmodi inscriptiones Græcorum, non AEgyptiorum figmenta dicent. Verùm hosce manifestè redarguent monumenta hieroglyphica, quibus huiusmodi literas passim insertas videmus, vt in obelisco Lateranensi col: 2. sch: 3. in inferiori quoque limbo tabulæ Bembinæ inter nauem Osiridis, & Androsphyngem. in hieroglyphica denique Isiacæ statuæ in Thesauro hieroglyphico num: 62. notata inscriptione: ex horum quoque numero sunt literæ Amuleti AEgyptiaci, quas ex Thesauro hieroglyphicorum figura 61. depromptas hic inferere libuit.

Gnostici
Hæretici.

Quod

Quod quidē amuletū etſi Gnoſticorū appareat, AEgyptiacum tamen eſſe, literæ Coptæ, quibus

inter hieroglyphica ſimiles paſſim, vti dictum eſt, reperiuntur, clarè oſtendunt: accedit quod Gnoſtici nihil non ab AEgyptijs deſumpſerint. Tempus me deficeret, ſi omnia huius materiæ propria hîc coaceruare vellem, quare qui plura deſiderabit, Oedipum noſtrum conſulet, vbi fuſius de his tractabitur.

Porro priſcos AEgyptios huiusmodi monogrammis, ac myſticis characterum apicibus non ſecus ac Hebræos, à quibus id forſitan edocti ſunt, vſos eſſe, præter eos, de quibus paulò ante diximus characteres, quam plurimi alij obeliſcis cæterisq; AEgyptiorum monumentis hinc inde inſerti luculèter oſtendunt; è quorum numero hoc quoque *μονόγραμμα* **A** ex Δ & A compoſitum, in nullo non obeliſco frequentiſſimum AEgyptiacarum vocum ΑΓ & ΘΟC ΔΕΩΝ quibus bonū Geniū Deltæ Nili ſeu AEgypti ſignant, index; cum præter dictarum vocum capitales literas, eius quoque AEgypti

Monogrammis AEgyptij vſi ſunt inter hieroglyphica.

Character A monogramma Agathodæmonis

232 C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph:
 pti portionis figuram, quam Δ passim vocant,
 clarè dictum μονόγραμμα exprimat. Atque hanc
 rem ita sese habere apertissimè docent hierogly-
 phica Simulacra Osiridis, Isidis, Anubidis, Am-
 monis, plerisque in obeliscis obuia, quorum ma-
 nibus hunc characterem vel gestari, vel à latere
 ijs apponi passim reperias; vbicunque igitur hãc
 notam repereris, illa Agathodæmonem Aegypti
 signari noueris; Rem exemplo manifestam facio;
 Obuia fit passim in obeliscis sacra quædam ima-
 ginis ιεροκομόρρα sculptura cum characterē A, ei
 à latere adiuncto, qua quidem nihil aliud signifi-
 care volunt quàm Osiridem, seu Solem lucis &
 caloris fontem Genium Aegypti, ita quidem, vt
 per Accipitris fulgentissimos oculos, & calorem,
 quo abundat, naturalem, teste Porphyrio, lucem
 & calorem Solis, per A verò Genium Aegypti
 bonum ιερογλυφικῶς præfigurando indicent. Ana-
 lysim schematis vnà cum methodo eam legen-
 di subiungendam duxi.

Quid ac-
 cipitris o-
 culi hie-
 roglyphi-
 cè.

- *Diuus*
- A *Osiris, id est, Sol
 fons lucis, & caloris.*
- A *ΑΓΑΘΟΣ ΔΕΜΟΝ* *eu
 bonus Genius Aegypti.*

Con-

Confirmat hæc egregiè *μονόγραμμα* aliud figuræ 38 Thesauri hieroglyphici insertum, vbi è dextro Anubidis Crocodilo insistentis latere Ammonis arietino capiti hic character sub iunctus, nil aliud significat nisi has voces Coptas **ΔΕΥΝ ΔΓ&ΘΔ ΔΕΛΔΝ**. Ammon Bonus Genius Deltæ Nili, seu Aegypti; cùm omnes literæ vocis **ΔΕΥΝ** in eo expressæ cernantur. Vnde non sine ratione Asterismum deltoton super caput Arietis, cui subiectam credebant Aegyptum, veteres Astrologi posuerunt. Verùm ne quicquam proprio ingenio confixisse, aut etiam vaga quadam coniectura affirmasse videamur, modò rationes singulorum dicemus, vbi tamen priùs dictorum characterum monogramorum institutionem, primamque originem recensuerimus. Ferunt prisca Aegyptiacarum rerum Scriptores Herodotus, Diodorus, Strabo, alijque, hanc inferiorem Aegypti partem mari olim tectam fuisse; Osiridem autè primum Aegypti Regem (quidam Herculem, alij Mercurium fuisse tradunt; sed perinde est, cùm vterq; cum Osiride passim confundatur) cum ex ingenti limi arenarumq; ex Aethiopia aduectarum coaceruatione Nili defluxu facta, hunc maris sinum nescio quid terreste parturire cerneret; Nili aquis in alueos certos diductis, terram intermediam ab aquis separatam, habitatoribus non aptam tantùm, sed &

Mono-
grammum
Ammonis

Cur triā-
gulum su-
per caput
Arietis
ponatur.

Origo
huius mo-
nogrammi

A

iucundam reddidisse. ingenti verò serpentum è putrefacto limo natorum copia locum continuò infestum reddēte, cùm multi quotidie è serpentum morfibus, inter quos & Osiridis Nauclerus Canopus, perirent; magnam Osiridem vim Ibiū hisce locis immisisse, qui deuoratis serpentibus, locum breui tempore expurgatum, à periculis immunē reddiderunt. Multiplicatis itaque Ibibus, cùm posteri notarent, dictas aues rostro, duorumque crurum diuarcatione eam figuram, quam Mercurius olim simili occasione inuentā, inter sacras iam notas primam posuerat, & quam terræ Nili aquis circumfusæ figura triquetra referret, exprimere; accedentibus multis alijs beneficijs ab Ibide collatis, eam Agathodæmona seu Genium Aegypti, è monogrammo illo quod pedibus effigiabat, appellare cœperunt. Atque ex eo tempore Ibis semper boni ominis auis habita, & in sacrorum Animalium album relata, in sui venerationem totam impofterum traxit Aegyptum, adeò quidem, vt locum ipsum, in quo primò comparuerunt Ibes, illud videlicet Nili brachium, quod Africam respicit & arenas Libiæ seu catabathmum, Aegypti alio nomine non appellarint, quàm Agathodæmona, quod & maiorum traditione edoctus Ptolemæus docet.

Ab Ibi inuenta li-
tera.

Ibis à figura quæ pedibus exprimebat dicta Agathodæmon.

Brachium Nili dicitur Agathodæmon

Δέλτα μέγιστον ἐκείνο καλεῖται καὶ ὁ ἐκζέπεται ὁ μέγας ποταμὸς λεγόμενος Αγαθὸς Δαίμων. Delta magnum,

inquit, vocatur id iuxta quod diuertitur fluvius
 dictus Agathodæmon. Porro Ibin rostro diuarica-
 tis cruribus transuersim inserto, figuram non ab-
 similem Latino A, quam postea Ibin dictam, pri-
 mam literarum constituerit Mercurius, expres-
 sisse Plutarchus docet. *Ιβις δὲ ποιῆ τῆ τῷ ποδῶν ὑπε-
 σάσθ πρὸς ἀλλήλους, ἔ πρὸς τὸ εἶγκος ἰσόπλευρον ἑξωνον.*
 Ibis, inquit, pedum diuaricatione eorum inter se, et
 cum rostro comparatione triangulum representat
 æquilaterum. & l. 9. sympos: q. 3. *Ἐρμῆς λέγει Θεῶν
 ἐν Αἰγύπτῳ γράμματα πρῶτος εἶναι, διὸ καὶ τὸ τῷ γραμμα-
 των Αἰγύπτιοι πρῶτον Ἴβιν γράφεσιν ὡς Ἐρμῆ πρῶτος ἔκαστα.*
 Mercurius primus Deorum in Aegypto traditur in-
 uenisse literas, atque Ibin Aegyptij signum primam
 literam faciunt, veluti Mercurio convenientem. Quæ
 omnia clarius à Valeriano l. 17. hierogl. § de Ibi
 exponuntur his verbis. *Est alia, inquit, ratio cur
 Aegyptum hieroglyphicè significarent Ibes, nempe
 cum ea regio Delton à Δ Græcæ literæ figura nun-
 cuparetur, eam cum Ibis similitudinem habet,
 quod alites hæc literam eo incessu pedum, interstitio ad
 æquales trianguli lineas diducto, signare videntur,
 idemque rostrum patefactum signat. Et l. 47. de
 7. literis. Mercurium, inquit, qui primus literas
 Aegyptijs communicauit, Ibin primam literam esse
 voluisse, refert quidem ea in incessu triangularem
 effigiem, cruribus ita dispositis, vt suo loco dictum est.
 et quæ prima apud nos et Græcos litera est, ad iso-
 scelis trianguli faciẽ accommodatur. Atq; huc forsan*

Plutarchus
 sympos: 5.
 et l. 9. sym-
 pos: q. 3.

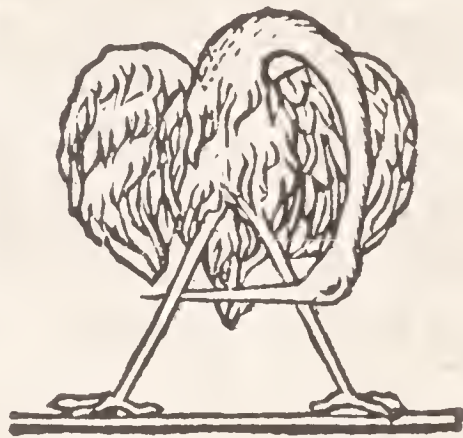
Pier: l. 17.
 hieroglyphi:
 de Ibi

236 C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph:

In exposit:
tab: in fine

respicere videtur gemma apud Pignoriam, in qua Mercurius *κωωπερόσωπος* è regione Ibis serpente diuaricatis cruribus circumuoluto perfectè literam A exprimentis, quasi eam hoc situ admirabundus data opera obseruaret, non sine mysterio effectus spectatur.

Ibis
Litera
pri-
ma à
Mer-
curio
inuen-
ta.

Ibis una è
4. literis

Cem: Alex:

Comasia
Deorum
quid?

Porro Ibim non huius tantum literæ, sed & complurium aliarum rerum inuentricem fuisse, atque eam ob causam locum inter 4 aureas literas, quas per compita platearum publica pompa quotannis circumferre consueuerunt, meruisse. Clemens l. 5. Strom: tradit his verbis ἡ δὲ καὶ τὰς καλεμύαις παρ' αὐτοῖς κωμασίας τῆς Θεῶν χρυσὰ ἀγάλματα, δύο μὲν κύναι, ἓνα δὲ ἰέρακα, καὶ Ἰβιν μίαν περιφέρει, ἃ καλεῖσι τὰ τέσσαρα τῆς ἀγαλμάτων εἰδῶλα τέσσαρα γράμματα, Iam verò in ijs quæ ab alijs vocantur Deorum Comasia, aureas imagines Deorum, duos quidem canes, vnum accipitrem, & vnam Ibim circumferunt, & vocant 4 illa simulacra, 4 literas. Et paulò post de Ibi ita dicit. ἀειθμῆ γὰρ ὀπινοίας καὶ μέγιστά μάλιστ' αὐτῆς ζῶων ἡ Ἰβίς ἀρχαίως παρεχῆσθαι τοῖς Αἰ-
γυ-

C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph: 237,

γυπτιοῖς δοκεῖ ὡς τῆς κύκλων λογός. Numerum enim in-
 uentionis & mensuræ maximè ex animantibus vi-
 detur præbuisse Aegyptijs, sicuti ex circulis obli-
 quus. Atque ex his omnibus ita probatis patet,
 hunc Ibiacum characterem A non sine mysti-
 cis rationibus Bonum Geniũ præfigurasse; cum
 enim, præterquam, quod ipsum nomen Aegy-
 ptiacum **ΑΓΑΘΟΣ ΔΕΥΟΝ** perfecto mono-
 grammo, sicuti Δ Niliacum exprimat, è Genia-
 lis quoq; volucris incessu ab ipso Aegypti Aga-
 thodæmone Mercurio primò inuentus fuerit,
 vt dictum est, certè congruentius ei symbolum
 nulla ratione conuenire poterat. Dicta autem
 postmodum hæc Ibiaca litera à Cadmo Alpha,
 eò quòd **ΑΙΛΑ** *Aluph* (ita enim lingua phœnicum
 quibus Aegyptias literas primus tradebat Cad-
 mus, Bouem vocant) maximum Aegyptio-
 rum Numen, eorumque veluti Dux & caput ha-
 beretur. quod indè ad Græcos, & hinc ad Roma-
 nos, & cæteras Nationes postea traductum,
 inter omnes populorum literas principatum
 tandem obtinuit; ita Plutarch: l. 9. Sympos: 9. 3.
 Κάδμω, φασὶ, τὸ ἄλφα πάντων προτάξαι διὰ τὸ τοῦ Φοίνι-
 κας, ἔτω καλεῖν τὸν βῆν, ἔδ' ἄτερον, ἔδ' ἔστιν (ὡσπερ Ησίο-
 δος) ἀλλὰ προῖπον τίθεσθαι τῆς ἀναγκαίων. *Cadmum fe-
 runt ideò Alpha primam literam posuisse, quod ἔστι
 ita Phœnicum lingua dicitur, quem non secundum,
 aut tertium, vti Hesiodus, sed primum locum inter*

Ibiaca li-
 tera A
 à Cadmo
 cur Alpha
 dicta.

Plutarchus
 l. 9. Symp:
 9. 3.

res necessarias existimant. Multa hoc loco mihi de alijs Coptis characteribus, vti Φ . Ψ . Θ . Υ . M . X . V . Λ . quæ passim inter sacras sculpturas reperiuntur, dicenda essent. Verùm quia ex parte de ijs dictum est, & in Oedipo nostro fusissimè veluti proprio loco de ijs tractaturi sumus, hinc ne Prodromo festinanti remoram obijcerem, longior esse nolui. Nil igitur restat nisi vt me sine mora ad aliquod hieroglyphicæ interpretationis specimen ostendendum accingam. Deus Optimus Maximus fortunet molimina.

Specimen Hieroglyphicæ Interpretationis in sequenti Schemate exhibendum.

C Vm occasione Coptarum literarum, in hoc hieroglyphicū schema inciderimus, extra propositum scopum nequaquam me collineaturum existimaui; si id, quod vnicè multi desiderabunt, in curiosi Lectoris gratiam videlicet hieroglyphicæ explanationis specimen quoddã hoc loco exhiberem, cùm, vt quantam & quam admirabilem rerum abstrusissimarum copiam & varietatem in Oedipo nostro prodituri simus, ex hac veluti minima eius particula Lectori patefieret; tùm etiam, vt quam in similiū symbolorum, operumque secutorum hieroglyphicis

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 239

enodationibus methodum esse seruaturus, hoc supramemorato hieroglyphico schemate ceu in prototypo quodam declararem. quod dum facio ad pleniorum singularum partium expositionem, Anatomicos imitaturus, totum hieroglyphicū corpus in suas partes, vt quid pars vnaquæque sibi velit, quæ mysteria alijs connexa indicet, quo fine denique à Sapiensibus instituta sit, clariùs repræsentetur, dissoluam.

Sex itaq; distinctis symbolis, quorum vnumquodque insignium mysteriorum virtutumque maximarum index est, hic mysticus schematicus constituitur.

Primum horum Scarabæi corpus est, per quē, quod ad mundi figuram eius accedat fætus procreatio Aegyptij mundum, eiusque conuersiones ac motus siderum cœlorumque indigitare, vt postea patebit, solebant. Alterum facies hu-

Quid per
Scarabæū

Quid
per caput
humanum

Quid cir-
culi

Quid Lu-
næ facies.

Quid
character
crucis.

Quid
ΦΥ-
ΛΟ

Quid glo-
bus alatus.

mana est ita corpori Scarabæi adaptata, ut vnum quid πολύμορφον cum eo constituere videatur, atque hoc symbolo Orum, seu Solem mundi mentem intellectu, & prudentia singula mundi gubernantem designabant. Tertium concentricos aliquot circulos continet, orbitalium cœlestium, totiusque mundi cyclicis rationibus constantis symbolum κυριολογέμενον. Quarto loco cornuta Lunæ crescentis facies in circulum abiens occurrit, quæ innixa Solis symbolo Oro, phases Lunares, quas menstrua circumuolutione cum Sole efficit, signat. Quinto è centro Lunari circuli character in crucis similitudinem diffusus ponitur, quo 4 elementorum, prout Solis & Lunæ influxibus substant, motus, arcana quadam naturæ similitudine exprimentur. Sexto Tabella cum inscriptione vocis ΦΥΛΟ spectanda exhibetur, quo indicat has mundi partes conseruari nequaquam posse, nisi amore veluti totius vniuersi glutino quodam coaduniantur, qui amor iuxta eorum opinionem, cum aliunde quàm ab anima mundi, cuius amor affectio quædam est, non procedat, ideò Septimum symbolum apposuerunt, globum videlicet alatum, ex eius concauo serpentibus hinc inde profilientibus, dictæ mundi animæ omnia permeantis, & vitali calore animantis symbolum. Analyfi itaque totius hieroglyphici schematis proposita; nunc ne temerè,

aut

aut proprio iudicio freti, quicquam asseruisse videamur; ipsa incognitæ disciplinæ ratio postulare videtur, ut dictorum veritatem congruis Antiquorum probatorumque Scriptorum testimonijs authoritatibusque, ea qua in hoc molimine decet, fide comprobemus & stabiliamus.

Scarabæus mundum significat.

Primo itaque Scarabæi symbolo mundum significari apud veteres Aegyptios, præter Eusebium Pamphilum, Manethonem, Hecataumque apud Laertium, aliosque, clarissimis verbis Horapollo l. 1. hierogl: 50 hierogl: docet.

Horapollo.

μονογενὲς δὲ δηλουῦντες, ἢ γένεσιν, ἢ πατέρα, ἢ κόσμον, ἢ αἴθερα, καὶ θάλασσαν ζωγραφῶσι. *Vnigenitum, inquit, aut ortum, aut patrem, aut mundum, &c. significantes, Scarabæum scribunt.* Et paulò post, κόσμον δὲ, ἐπεὶ δὴ κοσμοῖ δὴ τὴν γένεσιν ποιεῖ. *mundum verò significant per Scarabæum, quod ad mundi figuram eius procreatio & fetus accedat.* Nam certo anni

Natura Scarabæi.

tempore bubulum excrementum nactus, materiam eam sibi suscipit elaborãdam, quod primò statim pacis suæ versu mordet Aristophanes αἶρε, αἶρε μάζαν ὡς τάχιστα κανθάρω, quo loco μάζαν Poeta pro excremento ponit, vtcunque primùm ex eo pilulas conficit. Ut iam mundi ipsius formam

Aristophanes.

initio imitetur, vel ut Clemens ait. ἐπεὶ δὴ κυλιωτέρης ἐκ τῆ βοείας ὄνθου χῆμα πλασόμενος, ἀντιπρόσωπος κυλίνδρῳ, id est, mox eas ab ortu occasum versus posticis impellens pedibus, non intermissa rota-

Clemens Alex; l. 5. Strom.

Plinius

Historia
iucunda

tione protrudit, ipse interim auersus Orbem spectat, quasi de industria det operam, ut ipsius cœli exemplar intuenso imaginem eius exprimere conetur. Quid verò illud, quod inter trudendum à Subsolano in Africum fertur, quasi astrorum cursui fieri obuiam contendat, qui quidē proprio motu ab Africo in Subsolanum est? Plinius l. 30. c. 11. n. 7. *Scarabæus*, inquit, qui pilulas voluit; propter hunc Aegypti magna pars Scarabæos inter numina colit, curiosa Apionis interpretatione, colligit Solis operum similitudinem huic animali inesse ad excusandos gentis suæ ritus. Certè in ea veneratione vile animal, nullo non tempore Aegyptijs fuisse comperio, ut per publicas semitas viasque incedentes, hoc vnicum summa cura cauere viderentur, ne Numen illud fimosum sibi fortè obuium incauti pedibus obtererent; atque huc facit, quod in tractu arabico qui dialogus duorum peregrinorum inscribitur, de Persa & Aegyptio iter facientibus, ad propositum Scarabæi cultum haud iniucundè narratur. Persa enim dum Scarabæum luteum orbem per semitam hinc inde volutantem forte fortuna calcasset; fertur calamitosum casum intuitus Aegyptius manibus in Cœlum sublatis, omnia Numina, ab hoc se scelere immunem esse contestatus. Persa verò, quid hac insolita contestatione sibi vellet, rogante, neq; tu, inquit Aegyptius,

vin-

vindictam Deorum formidas, qui sacrã & magnam Dei nostri Osiridis imaginem in qua habitans nos cœlorum motus, omnemque agriculturæ rationem docet; adeò temerè, & indignè tractare audes? hac interpretatione emendatus Persa in posterum cautiùs incessit, ne lutosum hunc Deastrũ fortassis lædēdo indignationē Numinum incurreret. Verba Arabica subdo.

وكانا رجلان قرسي ومصرى سايـران الى كـورة
بعيدة فبين ما كانا ماضيـان في الطـريق رأى
الرجل المصرى الرجل الفرسى انه يدوس
بالاتفاق على الخنافس الذى هو مارعا كـرة من
الشريطين وصرخ المصرى بصوت عظيم شهيد كل
الهنتم انه كان نقى من هذه الخطية فلما سـاله
الفرسى سبب هذا العوبـل فاجاب هل انت
تخاف قـضى الهتنا الذى لصورتهم هكذا امتهنت

Duo viri Persa et Aegyptius proficiscentes in Regionem longinquam, ijs ambulanti- bus, cum Aegyptius videret quod Persa Scarabæum, qui pilulam è stercore Asini conglobatã voluebat, fortè calcaret, miserabili ploratu omnes Deos testatus est, ab hoc crimine immunem se esse, cumq; insolitæ eiulationis causam Persa rogaret, respondit Aegyptius, non ne tu Dei nostri vindictam times, qui imaginem eius ita indignè tractare audes? Sed hæc animi gratia.

Plura hoc loco de admirandis obseruationibus AEgyptiorum circa Scarabæi naturam & proprietates maiori mundo prorsus analogas proferre possem, vt, quomodo totius mundi partes in corpusculo suo expressas teneat; quò Solis & Lunæ motū per Zodiacum imitetur, aliaque non minus iucunda, quàm erudita proferre possem, verùm quia ea omnia Oedipo nostro reseruauimus, superuacaneum esse ratus sum ijs diutiùs hìc inhærere, qui interim de Scarabæo plura desiderat, præter Latinos Græcosque naturalium rerum Scriptores consulat, Pandectarium quoque Arabicum voce *حنافس* Elluchasem I. de animalibus. R. Eliezer in comment: in Leuit: in *הגב ידוע מקרא הגדלה* lineæ 58. quæ incipit *משלי שועלים* Tractatum denique de *בלשון אשמאלי* parabolis vulpium. parab: de Scarabæo & aquila. Atque hæc de Scarabæo sufficiant.

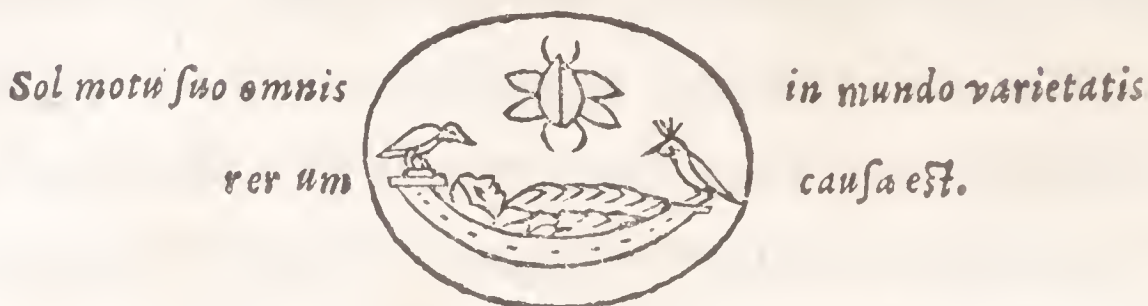
Orus
sub forma
pueri vit-
tati & fa-
scijs inuo-
luti pingi-
tur.

Secundum symbolum humani capitis Scarabæo coaptatam figuram exhibet, qua nota nihil aliud denotari, quàm Orum Ifidis & Osiridis filium Bembina Tabula clarè docet, quæ sub vittati pueri ac fascijs, reticulatoque amictu inuoluti specie passim exprimit. (vide figuram secundam infimi spacij Tabulæ Bembinæ) quo habitu in plurimis gemmis quoque effictus cernitur. A Sacerdotibus quoque sub forma infantis certis solennitatibus Ori imaginem circumferri so-

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 245.

litum, Epiphanius l. 3. hæresit: 2 fol. 354, sequentibus verbis luculenter demonstrat. *Quot autem Epiphani,*
*sunt apud alios, veluti hi, qui apud Butum ciuitatem Harpocratem nutriunt instar nutricum, qui senes iam sunt ætate, quique in mensis solennitate imaginarias Ori Numinis afflationes perficere ex Dæmone coguntur? vnusquisque autem ciuis & valde senex, vnà cum adolescentibus contribulibus, & alijs ætatibus puberibus, Sacerdotes eiusdem Ori videlicet, & Harpocratis existentes, capite rasi, vnusquisque, inquam, fert impudenter seruile ac detestabile signum; & furiosi & desipientes pulticulis farinae ac similaginis atque alijs huiusmodi confectionibus primùm facie obliti, postea impertiunt per manum de facie abstergentes, vnicuique petenti; vt particeps fiat; atque hoc sanitatis ac medelæ morborum gratia; Huius Ori dicta ratione circumlati vestigia clarè quoque monstrat apud Pignoriam Numus Adriani Imperatoris in quo Pignorij Gemma
Isis puellum Orum vberibus exertis admouet, vti & gemma hieroglyphica è doctissimi Nicolai Fabricij de Peresc Gazophylacio deprompta, vbi Orus puer in Baride virgata veste indutus pedibus iacet indiscretis, quem hinc inde mediante Scarabæo duæ stipant vpupæ, quo symbolo ingens rerum varietas, quam Sol per vastissima cœlorum spacia quodam veluti nauigio delatus, influxu suo in vniuerso causatur*

246 C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl:
tur, hieroglyphicōs indicatur. Gemma sequitur.

Horus ita
depictus
symbolum
Solis fuit.

Plutarchus.

Macrobius

Isidorus.

Phornutus.

Fulgentius
10. mythol.

Porro Orum hac pueri forma depictum So-
lem symbolicè significasse, Plutarchus docet l.
de Osiride & Iside. verba eius sunt. ἐν δὲ ταῖς
Ἑρμῆ λεγομέναις βίβλοις ἰσορῆσι. γέγραπται περὶ τῶν ἱεροῶν
ἐνομάτων, ὅτι τὸ μὲν ὄπιν τὸ τῆ ἡλίου περιφορᾶς τεταγ-
μένῳ δυνάμιν, Ὄρον, Ἑλλῶες δὲ Ἀπόλλωνα καλεῖσι.
Ita Macrobius quoque l. 1. Satur: c. 27. l. 63. *Apol-
lo, inquit, qui est Sol, apud eosdem Orus vocatur, ex
quo est 24 horæ quibus dies noxque conficitur, no-
men acceperunt est 4 tempora, quibus annuus orbis
impletur, horæ vocantur.* Fingitur autem puerili
forma, quod Sol (vbi l. 8. orig: Isidorus docet) *quod Sol
quotidiè oriatur, & noua luce reparatur; siue vt
Phornuto placet, ad Solis indicandam pulcritu-
dinem, sicut enim nihil in hac rerū vniuersitate
Sole pulchrius cōparet, ita nulla ætas adolecentiū
ætate pulchrior est; aut certè, quod Solis vis ca-
lorque vnde vitam cuncta hauriunt, idem sem-
per sit, neque senescat; iuxta illud Veteris Poetæ.
Sol semper iuuenis, rapidum qui diuidis axem.
Quia occidendo (inquit Fulgentius) & renascen-
do semper est iunior, siue, quòd nunquam in sua
virtute deficiat.*

Quod

Quòd verò caput Ori Scarabæo coniunctum sit, factum est, vt hac καθαρῶμορφῶσδ innueretur vniuersum illud, quod per Scarabæum paulò ante significatum diximus, Solis, quem & ob eam causam inuisibilis Dei visibilem filiũ Plato non incongruè dicebat, prouidentia & intellectu gubernari. Atque hoc ita sese habere, faciliè ex Clemente Alexand: probatur, qui l. 5. Strom: *Clemens.* de Sphingum Aegyptiarum cõpositione agens, faciem humanam cuilibet alteri animali cõiunctam, priscis ingenium & prudentiam significasse tradit. Sed hæc clariùs apud Porphyrium l. 4. *Porphyrius.* pag. 76. de abstinẽtia demõstrantur. *Ad Deorum,* inquit, *fabricam omne animal vnà cum homine assumptum esse ab Aegyptijs, in qua et pecudum, et hominis, et auium, item et hominis corpora commiscuere; Nam et singulæ apud ipsos Deorum statuae, vel vsque ad collum humanam speciem præferunt, faciem verò vel auis, vel Leonis, vel alicuius alterius animalis impositam habent, vel è contrario capiti humano subiectum, alterius animalis corpus præmõstrat.* Orum itaq; dicta ratione καθαρῶμορφον, intelligentiæ Solaris mundi gubernatricis solum esse, præ cæteris apertè ostendit gemmæ apud Pignoriam Typus, in quo Solis seu Ori radiosum caput concinnè Scarabæo impositũ, quæ omnia serpens caudam vorans ambit; vt ea daretur intelligi Orum seu Solem temporũ, anno-
rum

248 C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl:
 rum, & omnis cyclicæ conuersionis in mundo
 Authorem esse. Gemma sequitur.

Orus seu Sol Vni
 Tēporum & omnis
 Au

uersi Dominus
 cyclicæ conuersionis
 thor

Eusebius l.
 3. c. 3. præ-
 par: Euan-
 gelica fol:
 50. lin: vlt:

Tertium symbolum circuli sunt, Scarabæum
 inter & Ori caput intermedij, quibus quidem
 nil aliud nisi cœlestes orbitas superiores signifi-
 cari, è suscepto interpretationis contextu lique-
 bit; sunt enim ex eorum numero symbolorum,
 quæ supra ex Clemente *κυριολογεῖται*, hoc est pro-
 pria, & eam rem quam significant, exprimen-
 tia, diximus: cui Porphyrius apud Eusebium sub-
 scribit, de symbolis enim Aegyptiorum ibi tra-
 ctans, inde, iquit, *factum est, vt omnia candida cœ-
 lestibus Dijs attribuerentur, pila & rotunda om-
 nia mundo, præcipuè Soli & Lunæ. Circulus autem,
 & quæ circularia sunt, sæculo & motui cœlesti, &
 zonis & circulis, qui in Cælo esse intelliguntur.*
 Quibus quidem verbis nihil clarius esse potest,
 quare eo vnico contenti, vt breuitati studeamus,
 ommissis alijs testimonijs, quas ex varijs Orienta-
 lium monumentis hîc proferre possem, ad reli-
 qua symbola nos conferamus.

Quartum symbolum cornutam Lunæ faciem
 Ori capiti innixam exhibet, quo ipsam Lunam
 eius-

eiufque motum, & cyclicas rationes κυκλολογικῶς
 A Egyptios indigitasse, & ex Porphyrio paulò an-
 tè patuit, & ex Clemente supra allegato luculen-
 tiùs patet. ἡλίου κρῖνον γράψαι βελόωνοι κύκλον ποιῶ-
 σι σελήνη δὲ χῆμα μλωιαδὲς κτλ τὸ κυκλολογεῖσθαι ἡδός.
*Solem indicaturi, circulum faciunt, Lunam, verò
 figuram Lune cornuum formam præferentem, con-
 venientem ei formæ quæ propriè dicitur.*

Quintum symbolum Crucis character est, in-
 tra Lunaris circuli orbitam contentus; sublunaris
 seu elementaris mundi, circa quem Osiris & Isis,
 id est Sol & Luna, teste Diodoro, ambulantes,
 omnem influxibus suis temporum generationũ-
 que, atque corruptionum vicissitudines produ-
 cunt, typus proprius. Atque ita se habere egre-
 giè è priscis Scriptorum monumentis ostendit
 Marsilius Ficinus c. 18. l. 3. de vita cœlitus propa-
 ganda; *Postremi, inquit, quidam imaginum Autho-
 res vniversam earum formam ad Cœli similitudi-
 nem accipere rotundam: Antiquiores autem, quem-
 admòdum in quodam Arabum Collegio legimus, figu-
 ram crucis cunctis anteponebant, qui corpora per
 virtutem agunt ad superficiem iam diffusam; prima
 verò superficies cruce describitur; sic enim imprimis
 habet longitudinem, primaque figura est, et omnium
 recta quàm maximè et 4 rectos angulos continet,
 effectus verò cœlestium maximè per rectitudinem ra-
 diorum, angulorumque resultant. Tunc enim stelle*

Diodorus

Crucis
 character
 elementa-
 ris mundi
 symbolum

magnoperè sunt potentes, quando 4. cæli tenent angulos, imò cardines, Orientis videlicet, Occidentisq; et mediij vtrinq; cæli, sic verò dispositæ radios ita coniungunt in se inuicem, vt crucem inde constituent. Crucem ergo veteres figuram esse dicebant, tum stellarum fortitudiue factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum (videlicet mundum elementarem quadripartitum). & paulò post. Hæc autem opinio ab Aegyptijs vel inducã est, vel maximè confirmata, inter quorum characteres crux vna erat insignis. Hæc Marsilius. In Saracenicæ quoque Cabalæ fragmentis, quæ arabicè scripta apud me extant, Philosophos, & Medicos Aegyptiorum, Persarum, Indorum, & Græcorum significatos elementa, Crucis figuram scripsisse inuenio.

Philosophi & medici Aegyptiorum, Persarum, Indorum, significantes elementa, crucem pingebant

أهل الفلسفة وطباً مصر و فرس الهند و الروم كانوا
يدلون العناصر و يكتبونهم مربع بصورة الصليب.

Nec mirū, elemētis enim extra suas sedes naturales dimotis ea suos ad ealdem reditus, naturaliter per rectas facere lineas, dislocatæ eorundem homogeneę partes experientē docebūt. nequaquam igitur incongruè Sapientes dicti per has 4 rectas, ab vnico puncto, seu centro circuli indiuiduo in contrarias partes excurrentes, 4 elementorum mysteriū indigitarūt Crucis autem inferior curuatura, nescio quid circulare affectans mysterio nulla ratione caret; Cū enim nec circulus sine

Curvilinea Cruis quid?

recta, nec sine puncto recta artificiosè fieri possit, puncti proinde monadisq; ratione, res & esse cæperint primò, & peripheria affectę partes centralis puncti ministerio neutiquam carere possint; certè clarum est, per hanc curuilineam crucem primam, simplicissimamque rerum omnium existentium, tum in naturæ latentium inuolucris in lucem productionem, repræsentationemque à Sapientibus denotatam fuisse. Idque Deenus pulchrè docet in monade hieroglyphica. & Riueral. de mundo magico.

Creatio rerum expuncto per lineam in circulum

Prætereà cum hæc naturæ fabrica plena mysterijs, atque adeò cōcinna singularum partium ex puncto in infinitam propè peripheriarum amplitudinem emanantium adaptatio sine vinculo consistere non possint, aptè sanè inter Scarabæi Chelas tabellam $\Phi\chi\lambda\theta$, id est amoris nomine insignitam, reposuerunt, vt eo videlicet, mundum sine amore conseruari nequaquam posse, indigitarent. iuxta illud Orphei

Vinculum vniuersi amor.

Μῆνος γὰρ τέτων πάντων οἴκημα κρατώεις.

Verùm vt Lectori patefiat, quam nulla res apud Aegyptios mysterio caruerit; & quanta sub minimis etiam similitudinum umbris mysteria abdiderint; mysticam dictorum characterum significationem hoc loco exponendam existimaui; Constat itaque vox $\Phi\chi\lambda\theta$ quatuor iteris, quarum prima pyramidis inuersæ; alte-

ra rectæ; tertia globi figurã exprimit: quibus om-
 nibus tot ac tanta myſteria indicantur, vt ijs ſin-
 gulis explicandis, non dicam hæc pagina, ſed nec
 volumen quidem magnum ſufficiat. Quare ali-
 qua earum, adeòq; generalia tantùm hoc loco at-
 tingam, vt de alijs Lector iudicium faciat: ac pri-
 mò quidem character Φ ex circulo & linea cõ-
 positus, quid ſignificet paulò ante indicauimus,
 & de eo c. 7. tractatum eſt. videlicet, rerum ex
 centro per lineas rectas in circulorum periphe-
 rias diffuſarum primordia, reliquis verò tribus
 literis V Λ O . aptiſſimè ſanè & elegantiſſimè
 amoris in hoc mundo vim, & à centro ad cir-
 cūferentiam, & ab hac ad illud reciprocum mo-
 tus proceſſum, exprimētibus: Amor enim nõ tã-
 tùm verſus inferiora, demittit radios, quo cun-
 cta viuificet, verùm & virtute naturali, ſeu magi-
 ca naturarum cognatione ſurſum attrahit, &
 in amplexus mutuos plena conuerſione compel-
 lit; ſic enim progreſſus vel deſcenſus à Deo, ſeu
 vt Platonicè loquar, anima mundi per mundi
 res vniuerſas, vſque ad materiem, quem proceſ-
 ſum deſcenſumque aptè pyramidalis litera Λ re-
 fert. Et hinc per naturam denuò reſitus, ad natu-
 ræ præſidem, videlicet monadem illam indiui-
 duam, pyramidis mundanæ apicem. Similiter
 aſcenſus ad vaſtiſſimas Cœlorum peripherias
 per intermedia mūdi ſpacia à cētro vniuerſi nõ
 ab-

Hæc lite-
 ra amoris
 in mundo
 proceſſũ
 denotat.

absurdè per radiosam seu, inuersæ pyramidis literam V indicatus amoris ascensus, quid aliud significat, nisi *magicam* illam amoris superiora inferioribus connectentem catenam, in reciproca singularum partium cõspiratione defixam. Unde non malè amorem ita summus Philosophus Areopagita definit. vt quidã sit *circulus à bono in bonum perpetuò reuolutus*; Nam, vt à Deo incipit, & allicit, perfectæ pulchritudinis rationem præfert; vt autem in mundum transit, amor potissimum dicitur. Voluptas denique prout in Authorem remeans pulcho exemplari, pulchram imaginem, pulchra reuolutione conuertit. In hoc circuitu per omnia penetrans sursum eadem secum, deorsumque volui continuò facit; non secus ac Solis simplex radius per se vniformis in Cælo lucem, splendorem in æthere, in elementis lumẽ, in mistis corporibus colorem lucidum creat. Patet itaque quòd amatorius ordo, sit causa conuersionis in rebus omnibus ad diuinam pulchritudinem, & formam principem, atque (vt verbis Procli vtar) reducat sequentia ad illam omnia, eique coniungens, & coniuncta confirmans; & mox inde sequentia replens, diuini luminis dotes inde scaturientes per vniuersa distribuat. Quod quidem AEgyptijs aliud non fuit quàm anima mūdi, rerum omnium in mundo causa & origo; quam aptissimè sanè expresserunt in hoc hiero.

Quid amor
proprie sit
iuxta Dionysium.

Amato-
rius ordo
causa rerū

Macrobius
Martianus
Apuleius

Porphyrius

Virgil: Ma-
ro l. 6. AE-
neid:

في
مسألة
فرعون

De obeli-
cis Pha-
raonis.

Barachias
Albenephi

glyphico schemate , alati globi serpentibus hinc inde profolientibus circumsepti , mundano systemati supraposita figura . Atque globus quidem nihil aliud , quàm orbem vniuersi , designat vt in præcedentibus probatum est. Alis teste Macrobio, Martiano, & Apuleio vis subtilis & celer omnia penetrās in mūdo, denotabatur, vt vel hinc Alatam animam AEgyptios tradidisse, mirum non sit, cūm plerique Platonici, è Zorastri doctrina AEgyptiorumque id passim doceant. Serpentem verò fæcūdi spiritus symbolum esse, Porphyrius apud Eusebium l. 3. c. 3. Euangelicæ præpar: abundè docet; adeòque clarè à Virgilio ostenditur, vt ad hoc symbolum animæ mundi omnia penetrantis viuificantisque vnicè respexisse videatur, dum canit.

*Principio Cælum ac terras, camposque liquētes
Lucentemque globum Lunæ Titaniaque astra
Spiritus intus alit, totumque infusa per artus
Mens agitat molem, et magno se corpore miscet.*

Meminit huius hieroglyphici Barachias Albenephi, Arabs, l. de veterum AEgyptiorū disciplinis; quem volente Deo breui latinitati donatum publici iuris faciemus. ita autem dicit.

والدور مجنح مخلق بحيات هو علامة نفس
وروح العالم

*Globus, inquit, alatus, serpentibus circumdatus,
dum*

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 255

dum pingebatur, symbolum erat animæ seu spiritus mundi. Et ex Tabula Bembina id clarum fit, vbi ijs hieroglyphicis schematis, quæ magna mysteria continere censebantur, plerunque hoc symbolum ad faciliorem animæ mundi attractum ponebatur; patet hoc ex eo, quòd sub Throno pantomorphæ naturæ eiusdem tabulæ hisce hieroglyphicis expressum ponitur. vbi super alatum globum serpente sceptrigero instructum characteres sacri currētes, circulus, hemispheriū atq; character ἔχματος figura posita, hunc sensum faciunt. Coniungitur inferius ei quod superius virtute animæ mūdi omnia viuificātis, cuius imperio omnia subsunt. Hieroglyphica vnà cum lectione eorundem sequuntur.

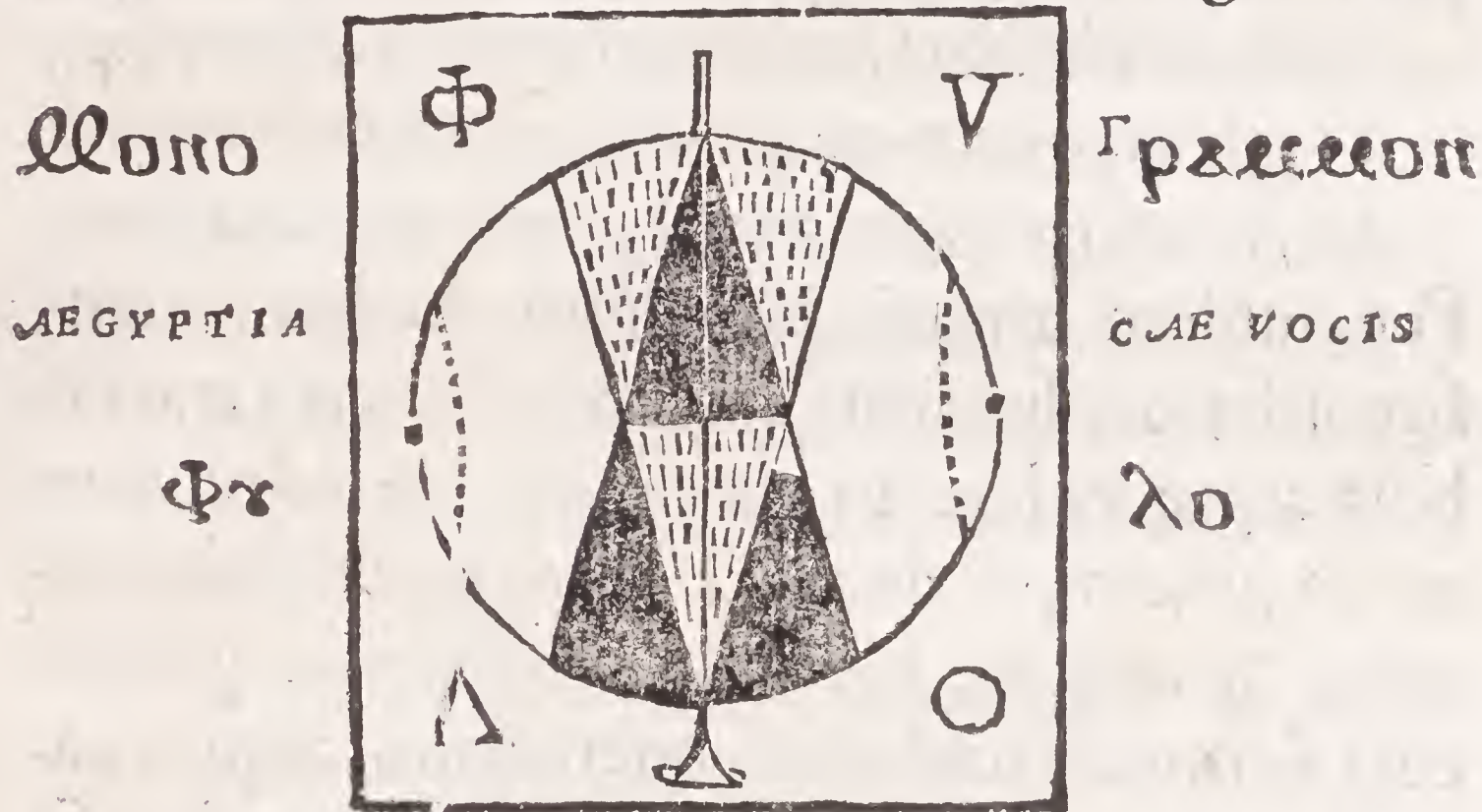
Atque hanc lectionem certam & veram iuxta mentem hierogrammateon esse, libenter fusè hìc ostenderem; verùm quia hi characteres plura supponunt, quàm vt hoc Prodromo tradi possint, ideò Lectorem ad Oepidum remittimus

vbi

Amoris de-
finitio.

vbi omnia fusè tractata & probata inueniet. Satis interim me fecisse arbitratus, hoc loco Lectori irritamētum quoddam ad alia secutura obiecisse. Porro quomodo amor animam mundi moueat, ad omnibus mundi partibus sese insinuandam, pulchrè declarat Hierotheus. Ait enim *amore* esse vim quandam Animæ mundi propriam, rebusque insiticiam, quæ superiora mouet ad inferiorum prouidentiam: inferiora, vt versus sublimia conuertantur. æqualia denique ad socialem inuicem sui communionem. Vnde, meo quidem iudicio, Amorem rectissimè statuas, vt desiderium quoddam boni pulchrique, vel bonitatis per pulchritudinem ipsam conferendæ vel accipiendæ, videlicet, cuius potestas veluti vnus sit magnitudinis dimanatio, cuius punctum vel apex sit primus in Deo, progressus per mundum triplicem tripliciter distributum, finis autem in ipsa materie, cuius denique quædam sit infinitudo circa verticem, potentiæ meræ infinitudo circa materiem, connexionis virtus infinita per omnes naturæ intermedios gradus. Quæ omnia pulchrè dictis characterum figuris referuntur. vbi vides Φ inferioris mundi symbolum. V amoris à centro versus suprema; Λ à Cælo, quod circularis litera O exprimit, versus inferiora processus $\epsilon\kappa\tau\upsilon\pi\omicron\nu$. Vnde & nobilissimum illud $\mu\omicron\nu\acute{o}\gamma\epsilon\alpha\mu\mu\omicron\nu$ vocis $\Phi\chi\lambda\omicron$ Aegyptijs vsitatum, quod in Tabula

Bembina haud infrequenter occurrit, resultat, quo omnia quæ hucusque de anima mundi et amore mundano dicta sunt, sub forma sphaeræ mundanæ admirabili quadam ratione exprimentur. vt sequitur. Ego characterem in meliorem formam redactum, hîc subiungo.

Qui quidem si pauca excipias non differt à characterẽ qui passim in Bembina Tabula occurrit, mūdi quadripartiti symbolum. & forsã idem μονόγεσμον cum præcedente est, cūm omnes literas vocis ΦΥΛΟ contineat. Sed hoc in Geometria ΑΕgyptiaca melius discutiemus. Nunc ad amorem redeamus, cuius prior effectus est vniuersum. Amor enim, teste, Dionysio, non permisit Regem omnium sine germine permanere. Idem propagandi studium ab Authore primo in omnes eiusdem imagines dimanauit Per hunc enim intelligentiæ cœlos mouent, & sequentibus om-

Dionysius

Amor causa enim

nibus sua munera largiuntur. Per hunc sidera suum lumen in elementa diffundunt; ignis aeri, aer vim suam cōmunicat aquæ, aqua terræ; elementa simplicia mistis quibusque siue compositis rebus; plantæ & animalia speciei suæ multiplicandæ desiderio largiuntur, iuxta illud Georg: 3.

*Omne adeò genus in terris, hominūq; ferarumq;
Et genus æquoreum, pecudes, piētæque volucres
In furias ignemque ruunt, amor omnibus idem.*

Per eiusdem amoris impulsum obediunt vicissim inferiora supernis maximè; sic terra tractabilis aquæ, & hæc in aerem deinde resoluitur: aer in ignem, ac dein per poros insensibiles digesta in æthera, sublunaris substantiæ portiūcula firmioris paulatim concretionis, atque coaguli particeps, rapitur altiùs in cœli occultas fibras, vbi quemadmodum in animantibus fieri solet, elaborata magis magisq; apponitur; primū inde agglutinata affimilatur penitus, & in cœlestem indolem transmutatur. Quis igitur iam nō videt, quàm appositè monogrammmum illud vocis $\Psi\chi\lambda\theta$ vniuerso adaptetur? certè cū hoc paulò profundius scrutarer, tunc illud Iamblichii verum esse cognoui; *Characteres AEgyptiorum, haudquaquam fortuitò, aut temerè; sed magno ingenio ad naturæ exemplar fabricatos esse.* Vti in hoc vel maximè elucescit; in quo sub duabus pyramidibus contrario processu implicatis,

Iamblichus

in charactere sphaerico Φ , subito coluri, meridiani, tropici, & æquator, amoris mundi, id est Solis semitæ (in Sole enim maximè amor viget mundanus,) tota denique amoris sphaera elucescit; vt vel hinc intelligeretur; Amorem per vniuersum diffusum omnibus in rebus esse. Cùm verò magna rerum in hoc mundo sit diuersitas, necessarium est, eum ex contrarijs sæpè nasci, neque enim vlla pars mūdi alteram odit, nisi amore sui, vt pulchrè in explicatione conuiuij Marfilii docet; & rursus eum contrariorum maximè effectricem causam, vnde illud Plautinum oppidò eleganter.

Marfilii

*Diua Astartha hominum, Deorumque vis, vita,
Salus, rursus eademque est*

*Pernicies, mors, interitus, mare, tellus, cælū, sidera
Iouis quæcunque templa colimus, eius ducuntur
nutu, et obtemperant.*

Hinc Orpheus in Argonauticis non sine causa, hunc Amorem, vt mundi genium, & magnum antiquissimumque laudat. Cùm enim Chaos ante mundum posuerit, ante Saturnum Iouem, & cæteros Deos, Amorem fanè in sinu ipsius Chaos constituit. eundem adeò sic definiens, vt principium, quo res informis ornamentum seu κόσμον perfectionemque desiderat. Cui & illud Maronis consonat.

Orpheus

Vulcani Martisque dolos, et dulcia furtiva

Atque chaos, densos Diuum referebat amores.

Vbi sanè & ad 3 mundi principia tacitè visus est & ad AÆgyptiorū mētem alluisse; per Martem, vti AÆgyptij per Osiridem, agendi principium subintelligens, veluti formam; per Venerem, vti AÆgyptij per Isidem, passionis vim seu materiam agentibus formis vbique substratam: Per Vulcanum denique, vt AÆgyptij per Horum omnia connectentem spiritum, vel proportionem mediam. Quæ omnia clarissimè ex hieroglyphico schemate nostro cognosci possunt. vbi inter Osiridem *Καρδαμόμορφον* & Isidem sublunarem mundum superiores scilicet & inferiores circulos mundi mens Horus, seu Sol inter duplicem quinarium constitutus, veluti in arbore

Tiphereth 10. ספירות Sefhiroth seu numerationum, תפארת copulata cū מלכות Malkuth, remanet amoris habitaculum, decus & gloria cœli, omnium artifex, nodus & copula totiusque machinæ fundamentum, vniuersi denique, vt cum Orphéo loquar, clauiger. Atque hæc de explicatione singularum partium huius schematis sufficiant. Nunc videamus quis sensus eius sit, aut qua ratione id in partes resolutum legi possit. Scripturam enim hanc quandam esse certum est, non eam quidem, qua ex literis, verbis, nominibus, certisque orationis partibus composita, nos plerunque vtimur. Sed
mul-

Ratio legēdi hieroglyphicæ scripturæ.

multò excellentiorem, sublimiorem, & abstractis mentibus viciniorem, qua integra sæpe numero ratiocinatio rerumq; altissimarum conceptio, aut insigne aliquod in naturæ aut diuinitatis sinu delitescens mysterium, hoc vel simili artificioso symbolorum contextu intellectui sapientis vno intuitu obijcitur; oportet igitur in huiusmodi scripturis, relictis orationis circumstantijs quarum nulla ratio habetur; ab apparente foris imagine duci ad rerum abditas formas, & à sensibili obiecto, ad intelligibilis notionem. iuxta illud cōmune Kabalistarū רימן מצאתי תוכו אבלתי קליפתו זרקתי
 id est *malogranatum inueni, interiora comedi corticem abieci*. Quia tamen conceptus hieroglyphicus mentalis, sine conceptu rerum per nomina, voces, aliasque orationis partes indicatarum minimè concipi potest, ob formalis conceptus ab obiecto, seu rebus sensibilibus dependentiam, Lectio quædam ijs nominibus, & verbis quibus res per symbola significabantur, positis, instituebatur, cuius vt specimen aliquod curiosus Lector videat, Lectionis Ὠδὴ-
 Ὠδὴμα subiungendum duxi, quod cū generalissimum sit, & omnes analogarum rerum species comprehendat, ei varios quoque sensus pro diuersis analogiæ rationibus inter dictæ tamen analogiæ limites, competere necesse est, vt ex sequente sc hemate patet.

Paradigma
Lectiois Hieroglyphicæ.

Iuxta sensum proprium ita legi potest.	Ανάλυσις schematis in suas partes	Iuxta sensum Anagogicū, My- sticū, Magicum.
Anima mundi vita rerum		Hemepht, siue supremus intel- lectus
Vniuer- sam mundi machinam		Osiris
Cælorū orbitas		Cælestes Genij
Solem		Horus
Lunam		Isis
Elementa, supe- riora videlicet inferioribus amo- re connectit, con- nexa in suo esse conseruat.		Demones sub- lunares, fascina- ti hoc similitudi- nario typo, velu- ti potenti catena- trahuntur.

Cum verò mundi diuersi, à diuersis vti mundus minor seu humanus, politicus, ethicus, chemicus, & iuxta variam, quam cum maiori tenēt analogiam, constituentur, variam quoque lectionem huius symbolicæ scripturæ resultare necesse est. Hinc medici sic legere possent; Anima, corpus organicum & singulas partes, &c. membra vitalia, cor, cerebrum, partibus inferioribus miro fædere coniuncta in suo esse cōseruat. Ethici verò ita; Anima rationalis totum hominem, potentias superiores, intellectum, voluntatem, cum inferioribus & exterioribus sensibus rectæ rationis dictamine concordēs facit; & sic de cæteris quæ Lectori applicanda relinquimus. Vides igitur, quàm multarum rerum, & altissimarum, simplici hoc hieroglyphico schemate, quanto ingenio indigitarint Aegyptij, quomodo ad vnā mundanam ideam, omnes reliquas ei analogas concatenatas veluti traxerint; ita quidem vt non vno sensu contenta, sed per innumeras rerum analogas species exporrecta, occulta quadam similitudine omnium processum seriemq; , etiam ipsa Christianorū mysteria expressisse videātur. An non huc respicit ad mirandū illud in *בראשית* *beresith* elucescens mysterium, quod metathetica quadam Cabalicæ disciplinæ methodo resolutum, sensum ei, quem hieroglyphicum schema non absimilem his verbis exprimit.

Iuxta analogiam, variam, variè legi potest.

אב בכר רשית שבת כרא
 ראש אששת רב איש
 ברית טוב

Christia-
 nis myste-
 rijs appli-
 cari opti-
 mē potest

Pater per
 globum
 alatum

Christus
 per Scara-
 bæum

S. Aug:

Hoc est, *Pater in filio, principium, quietem, & fi-
 nem, creavit caput, ignem, fundamentum hominis
 magni, fœdere bono.* Quid aliud per alatum glo-
 bum, nisi circulus ille, cuius centrum ubique
 circūferentia nusquam, vt Trismegistus loqui-
 tur, denotatur; videlicet intellectus ille abstra-
 ctus, supramundanus, mens prima, Pater inquam
 cœlestis; quid aliud per Scarabæi corpus nisi
 vnigenitus filius eius, quem Pater principium,
 quietem, & finem constituit rerum omnium,
 per quem facta sunt omnia, & sine ipso factum
 est nihil. Ne verò quispiam indignum clamitet,
 Deum ipsum, omni admiratione maiorem, in-
 secto omnium vilissimo, teterrimo, putidissi-
 moque assimilari, ille audiat, quid de admiran-
 da Christi humanitate in soliloquijs suis magnū
 Ecclesiæ lumen S. Augustinus dicat. *Bonus, in-
 quit, ille Scarabæus meus, non ea tantum de causa,
 quòd vnigenitus, quòd ipsemet sui Author; morta-
 talium speciem induerit; sed quòd in hac fece nostra
 sese volutarit, & ex ipsa nasci homo voluerit.* Ne-
 que enim veritus est Sāctus iste Theologus, pie-
 tatis & integritatis columen, dum in nitidissimo
 Dei fulgore contemplando, hominisque ex op-
 po-

posita parte Cloacalē quendam, vt cum Catone loquar, putorem expendendo; subturpiculam locutionis quodammodo stomachosæ nauseam, delicatiori habitam derisui, qui satis exploratum haberet, Deum se vermem etiam per Prophetam appellasse, quo loco multi Scarabæum vertunt: vt sic vilitas conditionis humanæ, qua infinita maiestas Dei induta in mundum venit, indicaretur. Per hunc itaque filium, æternam sapientiam, & verum Osiridem mūdus creatus est, magnus ille homo, cuius caput Angelicus mundus, fons cognitionis; cuius ignis Sol est cœlorum cor, fons motus, vitæ & caloris; cuius fundamentum denique sublunaris mundus cōtinuis vicissitudinibus veluti ventris inferiores partes, obnoxius. Quid aliud per $\Psi\lambda\theta$ amorem designatur, nisi Spiritus ille $\text{מְרַחֵם עַל פְּנֵי הַמַּיִם}$, qui succubans aquis, omnia igne amoris sui viuificat, fæcundat, & conglutinat fædere bono, fædere, inquam, pacis & amicitia ex naturarum cognatione, & mutuo consensu exorto coniungit; dicitur autem bonum, quia ad Deum qui est ipsum bonum ita dirigitur & ordinatur; Vt quemadmodum inter se totus mundus vnus, ita & cū suo Authore postremò sit vnum. Sed tempestiuè hoc loco pedem retrahens ad magis faciliora me confero; ne ab hoc impene- trabili profunditatis abyssu absorptus temerarij scrutiniij penas luam.

Spiritus S.
per

$\Psi\lambda$

θ

id est a-
morem.

Porro præter dicta varijs sensibus in hieroglyphico symbolo expressa, alia quàm plurima adhuc continentur mysteria quorũ aliqua particulatim hìc indicare visum est: Primò igitur Aegyptij hoc schemate ideali summo ingenio totius mundi systema, corporum seriem, omnemque partium mundanarum nexum designabãt, quod verum esse ex sequentibus patebit. Tradit Alu- mazar, alijque Arabum Astrologi, Aegyptios Solem inter duos mũdi quinaros posuisse, nempe super hunc, planetas quinque; sub hoc, Lunam, & quatuor elementa, vt sequitur.

	1 Ρεφαι	زحل	<i>Saturnus</i>
	2 Πιζεϋς	المشتري	<i>Juppiter</i>
	3 Ωολοϋ	المريخ	<i>Mars</i>
	4 Σοϋροτ	الزهرة	<i>Venus</i>
	5 Πιερεης	عطارد	<i>Mercur:</i>
	Πιρη	الشمس	<i>Sol</i>
	1 Πιιοϋ	القمر	<i>Luna</i>
	2 Πιϋρωεε	لنار	<i>Ignis</i>
	3 Πιϋηυϋ	الهوا	<i>Aer</i>
	4 Πιεεωοϋ	الما	<i>Aqua</i>
	5 Πικ&ς	الارض	<i>Terra</i>

Quod

Quod sanè tunc verùm esse cognoui, cùm primùm in abdita huius sacræ sculpturæ perueni. Vides quàm aptè in eo Orus seu Sol veluti cœli Rex ac Dominus vnicus, duos inter quinariorum medius superiorem 5 planetarum, & inferiorem Lunæ elementorumq; constituatur? Sed audiamus de his Marfilium Ficinum l. de Sole c. 6. Solem, inquit, quasi Dominum omnes in mundo medium, quamuis diuersa ratione, constituere; Chaldæi quidem medium planetarum; Aegyptij verò inter duos mundi quinariorum, nempe super hunc planetas 5. sub hoc Lunam & 4 elementa, propinquiorum verò terræ, quàm firmamento positum à prouidentia putant, vt eius feruente spiritu, & igne, Lunæ, aeris, aquæ humor, & crassa terrenorum materia foueretur. Quàm hæc vera sint figura hieroglyphica clarè ostendit. eique eruditissimus Rambam Aegyptius l 2 מורה נבוכים more nebuchim c. 9. subscribit, ubi ita clarè hoc mundi systema Aegyptiacum depingit, vt ex hac sacræ sculptura veluti ex $\omega\epsilon\phi\tau\upsilon\omega$ quodam id adumbrasse videatur. verba eius sunt.

Marsilius

Systema
cœlorum

R. moyses
Aegyptius
Ben Maimō

דעפי גלגל נוגה וכוכב יש מחלקת בהם בין הראשונים מאנשי
הלמדים אם הם לטעלה בין השמש או תחת השמש מפני שאין
שם מופת יורנו על סדור שניהכדורים האלה והיה דעת הראשונים
כולם שכידורי נוגה וכוכב למעלה מן השמש וחרע זה ותכינתו
מאד ואחר כן בא פטלמיוס וחריע חיתם מתחת ואמר שהוא
הנאות בענין הטבעי שחוא השמש באמצע ושלש כוכבים למעלה
וש

ושלשה למטה סוף דבר יהיה העניין כן או לא יהיה הנח הראשונים
 כולם היו מסדרים נוגה וכוכב למעלה מן השמש זה חיו מונים
 הכדורים הכדור ירח למטה וכדור השמש אשר הוא למעלה
 ממנו בהפך וכדור החמשה הכוכבים יולכים וכדור הכוכבים
 עומדים והגלגל מקיף בכל אשר אין כוכב בו

Scito ergò, quòd in spheris Veneris & Mercurij,
 controuersia fuit iuter Antiquos, qui studebant in
 mathematicis. Vtrum supra Solem sint an infra?
 non enim vlla est demonstratio, ordinis harum
 spherarum: omnium tamè Antiquorum opinio fuit,
 quod istæ duæ spheræ, scilicet Veneris & Mercurij
 sint supra Solem. Intède ergò in hoc & scito. Vnde
 secutus est postea Ptolemæus, & sub Sole eos
 constituit, asserens conuenientius esse naturæ Solem
 in medio planetarum, ita vt 3 supra, 3 infra po-
 nantur, ordinare. Quicquid sit, omnes primi Sapien-
 tes Venerem & Mercurium supra Solem ordinaue-
 runt. & idcirco duas spheras numerauerunt. Sphæ-
 ram Lunæ quæ sine dubio propinqua est nobis, &
 spheram Solis quæ supra Lunam est necessariò.
 Spheras autem 5 planetarum pro vna reputabant.
 Spheram stellarum fixarum pro alia, & cælum
 circum omnia in quo non sunt stelle. Quòd si ita
 est, dicemus, quòd numerus spherarum in quibus
 sunt formæ stellarum, (sic enim stellas Antiqui vo-
 cabant, vt scitur ex libris eorum), Quaternarius
 est; spheræ scilicet stellarum fixarum; spheræ 5 pla-
 netarum; spheræ Solis, & spheræ Lunæ: supra omnes,
 verò

Mercurij
 & Veneris
 spheræ su-
 pra Solem
 sunt iuxta
 Veteres
 Aegyptios

4 Spheræ
 Aegyptijs

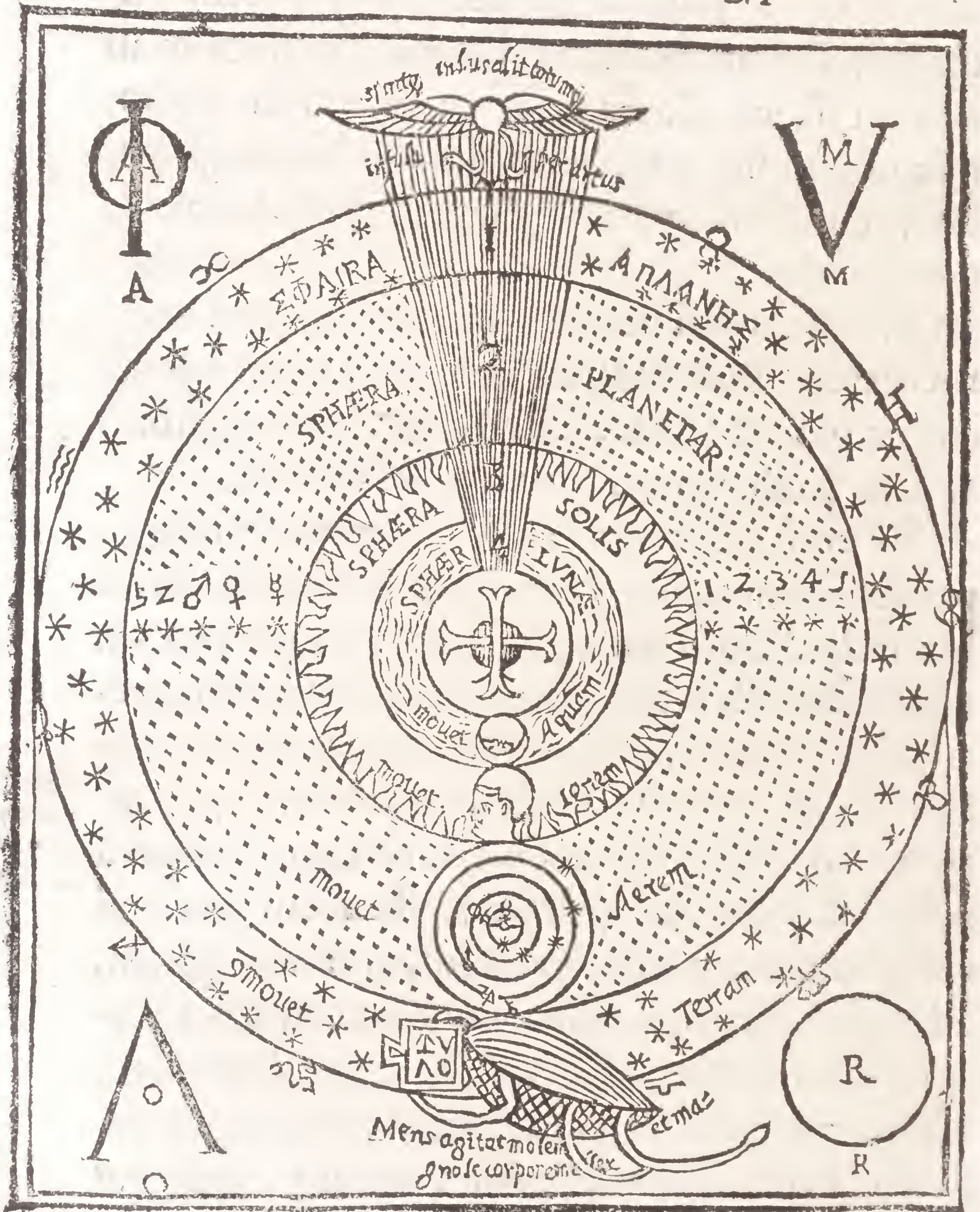
verò sphaeras quaedam, in qua nulla stella est. Hæc Rambam: An non hic quaternarius sphaerarum clarè in nostro hieroglyphico schemate expressus videtur? certè expressius nihil. Quid enim aliud fulgida illa ac radiofa Scarabæi pterygia nisi rutilam stellarum fixarum sphaeram, significant, in qua 12 signa Zodiaci per 12 Scarabæi digitos maiores, indicata reponuntur? quid aliud globus ille 5 circulorum, nisi sphaeram 5 planetarum notat? vides sphaeram Solis in Hori capite, & Lunæ sphaerã in propria figura repræsentatam, elementarem mundum includentem. quæ omnia ambit globus alatus, sphaera videlicet inuisibilis de qua paulò ante Rambam locutus est.

Ne verò hunc quaternarium gratis ab AEgyptijs cõfictum quispiam existimet, eius mysteriũ hìc indicandum duxi. AEgyptij itaque cùm ex admirabili illa rerum omnium nexu & concatenatione deprehendissent, superiora corpora, inferiora valdè potèter mouere; & 4 elemèta, 4 sphaeris veluti principijs actiuis substerni; prætereà sphaeræ Lunari vim quandam efficacem inesse ad elemètum aquæ cõmouendum, Solari ad ignem, ad aerem ob varias radiorum cõmiftiones 5 planetarum sphaeræ; ad terram denique alterandam ipsi firmamento; quis non videt, eos magno ingenio hanc quadruplicem catenam, quadruplicia inferioris & superioris mundi familia

*Quatuor
sphaeræ re
spondent
4 elemèti*

corpora similibus connectentem sub quaternario numero, seu cubo mystico indigitasse? certe qui mentem nostram hinc viderit facile myste-

Systema mundi iuxta mentem veterum Aegyptiorum.

rium illius Cabalistici intelliget. אין לך עשב ועשב למטה שאין לו מול ברקיע מפה אותו ואומר גדל *Non est tibi herba seu planta aliqua inferius, quæ non stellam habeat in firmamento, quæ percutiat eam et dicat cresce.* Atque ex his patet, quàm concinnè AEgyptij rerum omnium nexum sub hoc symbolico schemate repræsentarint. Verùm cùm à nemine adhuc quod sciam, systema cælorum iuxta mentem Veterum AEgyptiorum productum sit. ego in gratiam Philosophorum & Mathematicorũ id primus ab immemorabili temporum vetustate vindicatum hoc loco proponere volui.

Demum, cùm in hoc mundo maiore vna circumferētia ita alteri adnexa sit, vt ad conuersionem orbis superioris inferna conuersio quælibet gubernetur, totiusq; circuitus ratio per amorem in quadam attractione & pulsione reciproca collocetur. Prætereà cùm in circumfusa mundi machina connexis corporibus cuncta naturas mutuent inuicem, & mutuentur, ex cõmuni autem hac cognatione cõcomitanter nascatur amor, ex amore similium attractus, & propulsio contrariorum, verè Amorem vel eo nomine magum rectissimè Veteres appellarunt; quicumque in arte quavis, & facultatum genere eo vsque peruenire potuit, vt ex analogia agentium rerum ad res passibiles, similium ad

Amor magus.

vt innumeras alias, de quibus exprofessò in Oedipo tractabitur, prætereã, hæc præsens figura hieroglyphica vna fuit, cuius virtutes magicas vnà cum ritibus cærimonijsque, quibus in eiusmodi cõficiendis utebantur, libens proferrem; sed cùm humani generis hostis plerumq; huiusmodi operationibus eorum sese occultè immiscere sit solitus, multaq; circa confectionem earum Christianæ pietati prorsus contraria, & à S. Matre Ecclesia iam dudum prohibita occurrant, ne tenerioribus mentibus ijs recitandis offendiculo sim, vt nunc, ita in alijs libens supprimam, nisi Ecclesiæ bonum, cui studeo, aliud suadeat; sed hoc ijs, quibus hac in parte subsim, iudicandum relinquo. Habes igitur hieroglyphicum systema pulcherrimum sanè & prorsus musicum, quod interuallis iunctum imparibus; sed tamen pro rata proportione distinctis, acuta cum grauibus temperans, varios æqualiter concētus efficit, etsi illum aures non capiant nostræ, quippe ad sublunares turbines, affectuumque procellas varias, veluti ad catadupa Nili obsurdescentes; habes omnia philosophiæ recondita in hoc vnico symbolico schemate, in totius mundi veluti compēdio quodam & ἀνακεφαλαίωσις arcana rerum similitudine adumbrata. Cuius quidem vniuersam gloriam ab ipso vestibulo spectandam protinus exhibere nolui; tùm quòd illius ambitum, ac latè

exporrectam ditionē nemo perlustret facile nisi ingressus altiùs, vel adusque penetralia mentem direxerit suam; tùm quòd eiusdem fulgor atque infanda acies, sic omnes perstringat animi nervos, omnemq; exuperet dicēdi facultatē, robur, & copiam, vt nullum sit adeò fecundum ingenij flumen, nulla tam studiosè affectata oratio, quæ veræ laudis huiusmodi, aut speciem, aut magnitudinem comprehendat. Præstat igitur hęc scribendi rationem non tam longè quæsitis encomijs persequi, quàm (quod fieri in huiusmodi AEgyptiorum mysterijs solebat) solo silentio, Numinis instar venerari, contenti scilicet vsus istius imagine quadam rudiuscula, dum sese Silenus hęc prorsus aperiat, radioque diuinitatis repentino cuncta perfundat. Hoc vnicum addo, qui mentē AEgyptiorū sub hac sculptura latentē penetrauerit; facile quid mysticum illud המקבלים *Hammekkalim* pronunciatum velit, intelliget.

שׁוֹדֵעַ סוֹר הַמַּהְבוֹר תַּפְאֶרֶת עִם הַמַּלְכוּת בִּיסוֹר אֵין סוֹף וּמוֹצִיאוֹת
חַבְמַת מֵאֵין יִצְלִיחַ בְּמֵאֵמְרֵי וִידֵעַ סוֹר הַהָרִים הַרְמִים

Qui norit quomodo in arbore sephirotico coniungātur Tipheret & Malkuth mediāte Ensuph, & exitus fiat Sapiētiae de Meain; illustrabitur in verbis hisce, & altissimorum montium secreta sciet. Cognoscet quoque quòd vergant ænigmatica verba Algazielis Arabis Philolophi l. de influentijs.

Turba
Philoso-
phorum

Ponunt ij Solem imperatorem, speculorum fontem, characterum fontem, incognitis signis, & symbolis incumbentem, & summitates fontanas Apollinis, Osiridis, Mercurij. Quorum mysteria disquiruntur apud Balgũ, Eximidium, Ariastem, aliosque in turba Philosophorũ. Ex hoc luculenter deniq; patebit sagaci animo, quomodo Amor mũdi sit excellentissimus metaphysicus, Physicus, Astrologus, musicus, Geometra, Arithmeticus, Dialecticus, Rhetor, Poeta, Historiographus, Juriscõsultus, Ethicus, Medicus, Nauta, Agricola, Architectus, Pictor Venator, Hortulanus, Augur, & Παντομαρτης, verbo absolutissimus Magus. Nemo igitur naturam adeat qui hunc Pana non attraxerit. Verũm tempestiuè finio, ne immensum hunc vastitatis Oceanum ingressus, pedem referre non liceat. Atque hæc sunt Beneuole Lector, quæ antequam Thesaurum linguæ Coptæ, & post illum Oedipum Aegyptiacum luci darem, per hunc Prodromum meum, de vtraque Aegyptiorum lingua vulgari, & hieroglyphica, tibi intimare volui; eumq; hinc præmittere, vt expeditior & cũ maiori voluptate, securura opera adires, simulque ad ea intelligenda hisce præsuppositis fieres instructior. Ad methodum tamen huius Prodromi quod attinet, fateor multa me hic præterijisse, quæ cùm explicatione longa & exacta indigerent, commodius

ad

ad Oedipum nostrum remissimus, plura me quoque eorum, quorum certa notitia haberi non poterat, obmisisse, aut obscuriora iusto sæpius inculcasse, ut fert ipsarum partium affinitas summa, rerumque tractandarum difficultas, ut fert demum prima quæque inuentio, de qua non dubito vsu venire mihi, quod mille alijs solet ut, vsus, ætas, ratio scilicet semper aliquid apportent noui, sintque vulgato poruerbio.

Ἰστέραι φροντίδες σοφώτεραι.

Interim Beneuole & candide Lector si quæ tibi antiquitatis hieroglyphica monumenta; si libri huius argumenti, si Gemmæ, Mumix, Canopi, Idola, aut alia, in quibus huius generis Aegyptum redolentia symbola effigiata cernuntur suppetant. pro cura qua bono Reip. Lit: promouendo tangeris, ea mecum, ut ea operi meo inserta sub nomine tuo publicentur, communicare ne graueris, memor filius Hebraici.

כל המוסף מוסיפין לו והגורע גורעין לו

Addenti addetur, & subtrahenti subtrahetur.

Αφθονος γαρ Μυσων θύξαι. Expertes enim sunt Musarum Ianuæ inuidia. Sic enim fiet, ut sicuti laboris me-

cum, ita & fructus sis particeps, ego verò tua opera fretus, verè dicere possim

Nunc te marmoreū pro tempore fecimus; at tu si fatura gregem suppleuerit, aureus esto,

A V I A E O

H	0	0	2	2	2	2	2	h
Z	H	H	H	H	H	H	H	z
I	9	9	9	9	9	9	9	
D	2	2	2	2	2	2	2	d
G	7	7	7	7	7	7	7	g
T	m	m	m	m	m	m	m	t
Pp	2	2	2	2	2	2	2	p
Tf	2	2	2	2	2	2	2	fn
Zz	0	0	2	2	2	2	2	zz
A	6	6	6	6	6	6	6	a
Pf	T	T	T	T	T	T	T	sp

Si valorem cuiusq; literæ Aethio-
picæ scire desideres, accipe conso-
nantes à latere cum vocalibus in
vertice, hæc vnà sumpta syllabam
dictæ literæ constituent.

Alphabetum Armenicum

2	m	Aip	a	1
F	F	pian	p	2
7	7	Chim	ch	3
7	7	Ta		4
6	6	Iec		
0	2	Sf	ff	6
6	6	E	e	7
6	6	Iet	ie	8
6	6	To	tt	9
6	6	Sce	sc	0

				I
				K
				L
				M
				N
				S
				A
				Ph
				Tf
				R
				Sch
				Th

Arabicum

Finis.	Medium	Principium
Al		
B		
T		
T		

h	h	Ini	i	100	P	G	ح	ح	ح	ح
L	L	Liun	l	30	Hh	Hh	ح	ح	ح	ح
h	h	Che	chh	40	Ch	Ch	ح	ح	ح	ح
z	z	Za	z	50	Ch	Ch	ح	ح	ح	ح
gh	gh	Ghien	gh	60	D	D	ح	ح	ح	ح
hh	hh	Hho	hh	70	D	D	ح	ح	ح	ح
zz	zz	Zza	zz	80	R	R	ح	ح	ح	ح
ch	ch	Chat	ch	90	Z	Z	ح	ح	ح	ح
g	g	Ge	g	100	S	S	ح	ح	ح	ح
m	m	men	m	200	Si	Si	ح	ح	ح	ح
hi	hi	Hi	hi	300	S	S	ح	ح	ح	ح
n	n	No	n	400	S	S	ح	ح	ح	ح
sc	sc	Scia	sc	500	D	D	ح	ح	ح	ح
u	u	Vo	u	600	T	T	ح	ح	ح	ح
c	c	Cia	c	700	D	D	ح	ح	ح	ح
b	b	Be	b	800	Ain	Ain	ح	ح	ح	ح
cc	cc	Cieh	cc	900	Ain	Ain	ح	ح	ح	ح
rr	rr	Rra	rr	1000	Gaiu	Gaiu	ح	ح	ح	ح
f	f	Se	f	3000	F	F	ح	ح	ح	ح
uu	uu	Vieu	uu	3000	K	K	ح	ح	ح	ح
d	d	Diun	d	4000	K	K	ح	ح	ح	ح
r	r	Re	r	5000	C	C	ح	ح	ح	ح
z	z	Zo	z	6000	L	L	ح	ح	ح	ح
hi	hi	Hiun	hi	7000	M	M	ح	ح	ح	ح
P	P	Piur	P	8000	N	N	ح	ح	ح	ح
cch	cch	Che	cch	6000	He	He	ح	ح	ح	ح
ieu	ieu	Iecunieu	ieu	10000	He	He	ح	ح	ح	ح
f	f	Fe	f		w	w	ح	ح	ح	ح
O	O	O			La	La	ح	ح	ح	ح
					I	I	ح	ح	ح	ح

PRIMITIAE LINGVAE COPTAE

siue

AEGYPTIACAE ANTIQVAE

Ad Eminentiss: Principem S.R.E. Card:

FRANCISCVM BARBERINVM.

Præfatio.

Cum ita nobis, Eminentissime Princeps, à natura comparatum sit, ut ijs rebus, quas aut ob nouitatem suspicimus aut quarum cognoscendarum feruente tenemur desiderio, haud planè acquiescamus, nisi plenam & integram de ijs instructionem capiamus, quod cum in alijs omnibus, tum potissimum in rebus ad scientiam pertinentibus locum habere quotidie experimur. Certè rem haudquaquam ingrati auidis & curiosis Lectoribus me facturum existimaui, si Prodromo iam expedito, in quo de linguæ Coptæ proprietatibus non nisi generatim tantum, à me disceptatū fuit. Specialem quandam, breuem ac perspicuam de huius linguæ præceptionibus ac regulis tractationem hoc loco quoque subijcerem, ne quicquam ad res Coptas plenè intelligendas in Prodromo nostro omisisse viderer. Discussa itaque sine mora ingenti sanè Grammaticarum Coptarum, quas partim The-

Sauro nostro Coptarabico, partim alijs Codicibus Vaticanis præfixas reperi farragine; epitomen præsentem compilare aggressus sum, quam iuxta consuetas nostrorum Grammaticorum leges, ab omni confusione vindicatam, ea methodo disposui, ut quæcunque vel in Arabica versione obscura, aut ob peregrinam tradendi methodum essent difficilia; ea Tyrorum ingenijs accommodata, hic breuiter, clarè ac dilucidè traderentur. Ne quoque Lector forsitan ob ignotæ linguæ spinosas traditiones, unà cum tædio animum ad ea addiscenda abijceret: minutiorum rerum seu particularum quarundam plus difficultatis habentium tractationem Thesauro Copto reseruauit, in quo Lector omnia ea quæ ad linguam eam perfectè intelligendam pertinent, Coptarabicolatine tractata plenius et penitiùs reperiet. Vale itaq; munificentissime Princeps atque hisce pauculis interim frueri.

LINGVAE COPTAE

seu

AEGYPTIACAE ANTIQVAE.

PARS PRIMA

CAPVT PRIMVM.

De literis Coptitarum.

Habent Coptitæ in vniuersum literas 32. quarum
 figuras, nomina, potestates, in sequente
 schemate contemplare.

Figura	Nomen	Nomen	Potestas
Α α	Αλφα	Alpha	A
B β	Βιτα	Vida	V
Γ γ	Γαμμα	Gamma	G
Δ δ	Δαλτα	Dalda	D
Ε ε	Ει	Ei	E
Σ σ	Σο	So	S
Ζ ζ	Ζιτα	Zida	Z
		N n 2	H

Figura	Nomen	Nomen	Potestas
Η η	Ηιτα	Hida	I
Θ θ	Θιτα	Thita	Th
Ι ι	Ιατα	Iauda	I
Κ κ	Καπα	Kabba	K
Λ λ	Λατα	Lauda	L
Μ μ	Μι	Mi	M
Ν ν	Νι	Ni	N
Ξ ξ	Ξι	Exi	X
Ο ο	Ο	O	O
Π π	Πι	Bi	P
Ρ ρ	Ρο	Ro	R
Σ σ	Σια	Sima	S
Τ τ	Τατ	Dau	T
Υ υ	Ήε	H	E
Φ φ	Φι	Phi	F
Χ χ	Χι	Chi	Ch
			ω

Figura	Nomen	Nomen	Potestas
W u	λr	O	O
W cy	W _{EI}	Scei	Sc
4 q	4 _{EI}	Fei	F
h h	h _{EI}	Chei	Ch
z s	zopi	Hori	H
X x	X _{ANZA}	Giangua	Gi
o o	o _{IEA}	Scima	Sc
t r	t	Dei	Di
ψ ψ	ψ _i	Ebsi	Ps

CAPVT SECVNDVM.

*De Literarum quarundam
pronunciatione.*

B, Vnda. v cōsonans, pronunciat̃ vt β: velut
β_{HTANA}. Vithania. Bethania.

H, Hida similis est literæ Græcæ ἥ, quæ I lon-
gum est: pronunciat̃, vt I declinans ad E;
sed quādo inuenitur cum accentu desuper ἥ,
pro-

pronunciatur, I, clarum. prioris exemplum
 ΗΤΕ quasi εἶτε. ἡεῖν. imin.

Ν, Ni. in fine dictionis mutat formam, &
 scribitur sic **Ϛ**. sicut Hebraicum **נ** in fine **ן**.
 Exemplum. Πρετοριος πικκλος.

Θ, Thida vt **θ** VG. Θωοττ. Thoth men-
 sis primus Aegyptiorum.

Π, Bi. pronūciatur vt P. Ex. G. πρωει piromi.

Τ, Dau. cū sit T. pronunciatur tamen vt D.
 Ex: C. τετενναδ **τ** tetennahdi credidit.

Υ, He. profertur aliquando vt I, & y, & post **α**
 est v, vocalis. Exem: C. θυβι, Thybi,
 ετιμαυ etimau.

Φ, Phi. aliquando P, declinans ad B. Ex: C.
φιλιξ Philix aut Bilix.

Χ, Chi. absque aspiratione pronunciatur eâ fe-
 rē ratione quā Galli pronunciare solent **χ**
 Græcum..

Ψ, Ebsi, vt **ψ** pronunciatur. Ex: C. ψυχη
 pfychi.

Ϛ, Scei, Sc, pronūciatur vt **ש** Scin Hebræum &
ش Arabicum. Ex: C. **Ναυχωπ** Nauschop.

ח, Ch. cum aspiratione vt **ח** Hebræorum vel
ح Arabum. vt **חען** hhen.

ז, Hori h. vt Hebræorum **ז** vel Arabum **ه**.
خ

Ⲭ, Giangia profertur vt I, iota Hispanicū. vt hijo
Ⲑ, Scima, Sc, similis in pronunciatione est, superioriori literæ Ⲙ Schei.

Ⲛ, Hebræorum æquiualeat, simile est Thau Samaritanorum mystico, hoc est literæ Tau antiquorum Hebræorum, à quibus Aegyptij mutuati videntur. sic autem scribitur. Ⲛ. à Coptis pronūciatur Di EG. ⲔⲚ phtha, phda.

CAPVT TERTIVM

De varia diuisione Literarum.

Coptitæ quoque ad valorem & potestatem literarum melius dignoscendam, Hebræos imitati literas has in 5 veluti classes distinxerunt, secundum quinque præcipua organa, quæ natura cuique sono distinctè efferendo destinavit, nempe in literas Gutturis, Linguae, Palati, Dentium, & Labiorum.

Gutturis siue Gutturales sunt, quæ spiritu in Guttore formato efferuntur; suntque sequentes.

Ⲭ Ⲑ Ⲛ Ⲛ Ⲕ Ⲕ

Linguae siue linguales sunt, quæ lingua ad radi-

radices dentium affixa, & inde ad inferiores relabente pronunciantur. suntque sequentes.

Α Θ Λ Η Τ Τ †

Palati siue Palatinæ, aere ad palatum oris protruso pronunciantur. vt

Γ Κ Ι Χ Ξ

Dentium siue dentales, quæ dentibus anterioribus lingua pulsatis efferuntur. vt

Ζ Ε Ρ Σ Ψ Ω

Labiorum siue Labiales, quæ è labijs compressis erumpunt. vt

Β γ Π Φ Ψ Υ

CAPVT QVARTVM.

De particulis seu literis quibusdam genus dictionum distinguentibus.

Notandum hîc primò in Coptis dictionibus seu nominibus genus nequaquam ex fine, quemadmodum apud Latinos, Græcos, & Hebræos, aut per articulos, dignosci; sed ex præfixis quibusdam literis seu signis vt ipsi vocant, quæ articulorum ad instar sunt, totam nominum generis distinctione-

ctionem desumendam esse vt in exemplo.

I. Omnis dictio quæ præfixum habuerit signum Π, indicat nomen masculinum singulare determinatum articulo, quod Arabes cognoscunt per | & √. vt Exem: G

πρωεις	Vir.	πρωτηρ	Saluat or.
πρωιτ	Semita.	πρωιτρος	Testis.

Exceptio.

Nomina propria hoc signo carent. vti etiam apud Latinos, Græcos. vt

Μαρκος	Marcus	(πρωρκος
Σιμων	Simon.	(πρωσιμων
Σαυλος	Saulus.	non (πρωσαυλος
Παυλος	Paulus.	(πρωπαυλος

2 Omnis dictio quæ habuerit præfixum signum √ significat nomen femininum determinatum, quod Arabes per | & √ cognoscunt.

√εκκλησια Ecclesià. √παρθενος Virgo.

√διαθηκη Testamentum. √ειρηνη Pax.

Signum √ quoque indicat hominem (vt iuxta Arabum idioma loquar) de se ipso loquentem in prima persona singulari.

√λαλαξω loquar. √λαρζητε incipiam.

√σταωμαι surgam. √λαρζηλις sperabo.

Omnis dictio quæ initio habuerit præfixum signum Ν, indicat pluralitatem nominum, vel femininorum vel

290 C. IIII. De partic: genus distinguentibus.

masculinorum, determinatè seu cum articulo I & J ab Arabibus cognitam.

Αἰρῶες		Viri.
Νιζῖοες		Mulieres.
Νιδαδαῖοι	pluralis numeri.	Fontes
Νιφῆοι		Cœli.
Νιτωοι		Montes
Νιαγγελοσ		Angeli

Omnis dictio quæ signum οϣ habuerit præfixum; significat nomen masculinorum vel fæmininorum indeterminatè; hoc est sine articulo.

οϣρῶες	Vir.	οϣησ	Domus.
οϣςζῖες	Mulier.	οϣιατ	Pater.

Omnis dictio quæ præfixum habuerit signum ζαν, indicat nomina pluralia indeterminatè sine articulo, vel sine I & J cognita.

ζανανγγελοσ	Angeli.	ζανεατ	Matres.
ζανπροφητης	Prophetæ.	ζανρῶες	Virî.

CAPVT. V.

De octo literis Seruilibus mensurantibus omnem dictionem tam in nominibus quàm verbis.

Nota. Quemadmodũ in cæteris linguis Orientalibus, literæ quædam sunt, quarũ additione vel subtractione, in-

cer-

certā alicuius dictionis significationem deuenimus, quas & ideò seruiles vocant, sic etiam in lingua Copta octo tenentur Literæ, quarum vnaquæque iterum alia 14 signa habet. quibus omnis dictio in nominibus & verbis mensuratur. Sed de his in sequentibus

P A R S II.

De Nomine.

In nominibus Coptiticis 5 consideranda sunt; Qualitas, Species, Genus, Numerus, Casus, de quibus breuiter totidem capitibus agendum.

CAPVT. I.

De qualitate Nominum AEgyptiorum.

Qualitate apud AEgyptios, & Coptitas, sicuti & apud cæteras gentes, nomen aliud est substantiuum, aliud adiectiuum. Substantiuum verò iterum est vel

	Proprium	vel	Appellatiuum
	Ιωαννης	Ioannes	mpwæi Vir
vt	Ιακωβος	Iacobus	vt mwτ Pater.
	Μαρκος	Marcus	mw&zi Terra
	Πετρος	Petrus.	mwuox Aqua.

Adiectiuorum verò

aliud est

aliud est

proprie dictum adiectiuum : adiectiuum demonstrat:

	Adiect:proprie		Adiect:demonstr:
Ουδω	magnus.	ϕαι.	hic.
V.G. ΕΝΕCE	Bonus.	V.G. ἡΘOC	illa vel hæc.
υε	multus.	Θαι	ille.

Quibus proprium & adiectiuum demonstratiuum est sua natura restricta sunt & determinata; Appellatiuum autem & reliqua adiectiua, latè patentia & vaga restringuntur præfixo articulo. vti in superioribus exemplis patet, vbi vides articulum V.G. **Ω** masculini generis, nequaquam proprijs nominibus, sed appellatiuis tantùm adiūgi.

CAPVT. II.

De Specie Nominum.

Species apud Coptitas duplex est, Primitiua & Deriuatiua. Nomen primitiuū est, quod nō deriuatur aliunde, vt

†ϕε Coelum ΑΓΓελιOC Angelus.

ΠOC Dominus. Πνα Spiritus.

Deriuatiuum verò quod ab alio deriuatur. estque verbale & Nominale. Verbale est quod deriuatur à verbo, qualia ferè sūt omnia adiectiua & participia: vt ΕΙCΑΧΙ. loquens. & cætera jux à verbo formãtur. Nominale verò est quod à nomine originē suã trahit; qualia sunt omnia illa adiectiua, quæ ab appellatiuo quopiam formantur. vt.

Πνατικον	deducuntur à	(Πνα	Spiritus.
σαρκικον		(σαρξ	caro.
			ca

σαμαριτης		(σαμαρια	Samaria
λευιτης		(λευι	Leui.
μεσυχος	deducuntur à	(μεσυχια	Siria.
σωματικον		(σωμα	corpus.

His quoque annumerari possunt, nomina deriuatiua locorum, quæ formantur præfixa particula, **πιρεια** vt

πιρεια ρακο Alexandrinus.

ιπρεια ναζαρεθ Nazarenus.

ιπρεια ρωμει Romnus. a

ιπρεια νικη Nicænus

Sunt præter hæc multa alia deriuatiua nomina, veluti loci, temporis, instrumenti, actionis, vicis, possessionis, diminutionis, similiaque; Verùm ne similibus nominum monstris horrorem Lectori inferamus, utpote ad nostrum institutum non magni momenti futurorum, consultò hoc loco ea omittenda censuimus.

CAPVT. III.

De genere Nominum.

Genus duplex est, masculinum & fæmininum; Fæminina sunt ex significatione . . . Nomina mulierum, & ea quæ mulieribus tantùm conueniunt, vt **Μαρια** Maria. **Λουκια** Lucia. **Καθαρινα** Catharina.
 2. Nomina Regionum & Urbium. vt **Χηνες** Ægyptus. **Αλεξανδρια** Alexandria. **Ταραβια** Ara-

Arabia. **Κυπρος** Cyprus. **Σεβαστα** Sebastia.
& sic cæteris.

3. Omnia nomina appellatiua facillimè cognoscuntur ex præfixo sibi articulo, quo nunquam carent. cuius rei cape sequentem regulam.

Omnia nomina masculina vno ex his 4 signatur articulis.

Π. Πι. Φ. Φη.

Exemplum

Πρεψις	Magister.	πικροσ	Mundus.
πρωεις	Vir homo.	πλογιον	Rationale.
φραν	Nomen	πυραι	Ignis.
φνετχαιεις	dicens	πηνος	Aer.
ππια	Spiritus.	πειωος	Aqua.
πσαντ	Creatio.	πκασι	Terra.

Regula 2.

Omnia nomina quæ aliquè ex his 5 habuerint præfixū articulū, erunt generis fæminini. Articuli autem sunt isti.

Θ. Ψ. Ψα. Ψε. †.

Exempla

Θ	Θβας	Ciuitas.
Ψ	Ψσιρην	Pax.
Ψα	Ψαπαρχη	Toparcha
Ψε	Ψεση	Voluntas.
†	†πης	Venter.
†	†σωνηρια	Salus.

Ho-

Horum ꝛꝛ omnium dictorum articulorum vſitatiffimus eſt, & frequentiffimus.

Regula 3.

Omnis dictio quæ ſignum **Or** initio habuerit præfixum, ſignificat nomen fæmininum vel masculinum indeterminate, ſine articulo.

Orpauet Vir.

Orni Domus

Orcziat Mulier.

Orzo Frater.

Oriat Pater.

Oruat Mater.

Quomodo verò ſpecificetur hæc particula, in arabiſca lectione ſuprà diximus.

CAPVT. IIII.

De numero Nominum AEgyptiacorum

Numeri nominum apud Coptitas ſunt tres. Singularis, dualis, pluralis. De ſingulari, eiusque ſignificatione in præcedentibus dictum eſt; de duali & plurali cape ſequentes regulas.

Regula I. Omne nomen pluralis numeri determinate ſignificationis, ſiue id masculinum fuerit, ſiue fæmininum, deſignatur per præfixos hoſce articulos.

Hi . He . Hi . H .

Sing:		Plural;	
πρωει	homo.	πρωει	homines.
πρωωουτ	mortuus.	πρωωουτ	mortui.
πφικ	futurum.	πφικ	futura.
πρωωρρ	nox.	πρωωρρ	noctes.
ουρρει	mulier.	ουρρει	mulieres.
ϕφ	coelum	ουρρει	coeli.

Regula 2. Omne nomen indeterminatum pluralis numeri, siue id fuerit masculini, siue faeminini generis, designatur per praefixum articulum. Ζαν.

Sing:		Plur:	
ουρρει	homo.	Ζανρρει	homines.
ουρρει	mulier.	Ζανρρει	mulieres.
ουρρ	mater.	Ζανρρ	matres.
πγγελος	Angelus.	Ζανγγελος	Angeli.

Ex quibus patet Cophtam linguam in inflexione nominum, nullam cum Graecis habere communionem; Apud Graecos enim pluralis cognoscitur ex fine nominis; secus apud Cophtitas; apud quos ipsa substantia nominis semper manet intacta, sola mutatione facta in additione particularum dictarum.

Regula 3. Omne nomen siue id masculinum fuerit siue faemininum, cuius initium signatur articulo Ζαν aut Ηι & finis litera ς, quod duo Cophtitis significat, dualis est numeri. Ut

ουρρει	Viri.	Ζανρρεις	duo Viri.
		ουρρ	

οὐρζωει mulier. ζανρζωειβ duę mulieres.
 Πιαγγελωρ Angelus. ζανραγγελωρβ duo Ang:
 οὐραατ mater. ζανρααατβ duę matres.
 πιααθητης discipulus. πιααθητιςβ duo discip:
 ϑφε Cœlum. πιφιοριβ duo Cœli.
 Πιορο Rex. πιορωορβ duo Reges.

Tota igitur generis nominum cognitio consistit in hisce signis seu literis præfixis. quæ si diligenter aduertaris, nullam difficultatem inuenies in cognoscendo genere nominum Coptorum.

Masc:sing: Fæm:sing: Com:sing: Plur:com: Plur:com:

Π	ϑ	Ορ	Νι	ζαν
Πι	ϑ	ορ	Νε	ζαν
Φ	ϑα	ορ	Νη	ζαν
Φη	ϑε	ορ	Ν	ζαν
	†			

CAPVT V.

De Casu Nominum.

Quemadmodum apud Hebræos, Chaldæos, Arabes, Aethiopes, quibusdam articulis nominibus præfixis constituuntur casus; sic etiam apud Coptitas, quamuis eorum non tanta ratio habeatur, ut in linguis Occidentibus. cum affixa fermè omnẽ eorum defectũ facilè supplere possint.

Præter particulas tamẽ sequẽtes Πι. †. ορ. νι. ζαν.

P p

quæ

quæ nominatiuis casibus tam in singulari quàm plurali aut duali vti dictum est, inseruiunt; alias quoque particulas cæteris casibus promiscuè seruientes Coptitis reperio. suntque sequentes.

ἦτε. ἡ. εἰ.

ἦτε. Genitiui particula est. maximèque conuenit nomini quod est in regimine. Quemadmodum in sequentibus exemplis patet.

ἠΨΗΟΥ ἦΤΕ ἠΨΗΟΥ Cœli Cœlorum.

ΟΥΑΔΟΥ ἦΤΕ Ψ† Mater Dei.

ΟΥΖΟΥ ἦΤΕ ΠΚΔΖΙ facies terræ.

ΠΙΟΥΡΩΟΥ ἦΤΕ ΠΚΔΖΙ Reges terræ.

ἩΕΠΠΕΠΧΙΧ ἦΤΕ ΠΠΧΑΧΙ de manibus inimicorū.

ΠΟΥΤΑΖ ἦΤΕ ΤΕΠΕΧΙ fructus ventris tui.

ΨΗΟΖΕΕ ἦΤΕ ΤΕΚΟΥΠΔΕE salus dexteræ tuæ.

ΦΟΥΩΠΠ ἦΤΕ ΠΔΒΔΛ Lumē oculorū meorum.

ΤΧΩΕ ἦΤΕ ΤΑΖΕΛΠΠC virtus spei meæ.

Particulas verò alteras ἡ. & εἰ, sæpè quoque genitiuo præfixas reperio. vt

ΠΙΩΕΕ εἰΠΩC Corpus Domini.

ΨΛΗΠΠΟΥΑΑ Tribus Iuda.

ΨΕΠΠΠ ἦΤΕ ΠΕΚΧΙΠΠ signum aduentus tui.

Plerumque tamen hæ particulae promiscuè datiuo & accusatiuo inseruiunt.

In datiuo exempla sunt sequentia

ΠΛΗ

Πληροχοι επιρωαι	Veruntamen vae homini.
οχηρison	Quot vicibus.
ηαγιος εεαθητης	Discipulis suis &
ηαποστολος εβοχαβ	Apostolis sanctis (dedit)
ηεπετρος ηπιτεβ	da Petro denarium.
αυ ηπιζηκι	dedit pauperibus.

In Accusatiuo exempla.

Αυβι ποχωικ	Acccepit panem.
Πος εγενοζεε ηπιθεηη	Dominus saluat iustos.
ηθοκετσωουη)	tu scis sessionem meam
ηταχιηζεεσι)	& resurrectionem meam
ηεεταχιητωηητ	
εγεοτορπηηχε)) mittet Deus misericordiam suam
φ ηεπεχηαι	

Verum hæ duæ particulae η, & εε. quando Datiuo, Accusatiuo, aut genitiuo inseruiant; aut quæ sint Regulae ad id cognoscendum cum fusioem tractationem requirant, in Thesaurum distulimus dicere; ibi enim Regulas singularum harum particularum volente Deo fusius declarabimus. Quare eò Lectorem remittimus.

Porro Vocatiuus & Ablatiuus propria quoq; sibi vendicant præfixa. Vocatiuus quidē Ηα ω. Ζω. χε. vt
 σωτεηηαπαλαδος audi o popule meus. ω ηεζε
 ω ο mulier. Ζωσ ποσ Domine. vel χεποσ.

Quamuis Ablatiuum Coptitæ non habeant, exprimunt tamen eum per adiunctas particulas **ΙΧΕΝ**. **ΘΕΝ**. **ΕΒΟΛ**. **ΕΒΟΛΘΕΝ**. hoc est, de, in, ex, ab. quemadmodum in alijs linguis fieri solet.

Paradigma declinationis.

Sing: Num:

Nom:	Πιραιες	Vir.
Gen:	ἡ τεπιραιες	Viri.
Dat:	ἐπιραιες	Viro.
Accus:	ἡπιραιες	Virum.
Voc:ô	ὦπιραιες	Vir.

Ablatiuo præponunt **ΕΒΟΛ**. **ΕΒΟΛΘΕΝ**. **ΘΕΝ**. **VE**
ΕΒΟΛΠιραιες. **ΕΒΟΛΘΕΠιραιες**. **ΘΕΠι-**
ραιες à Viro.

Plura: Num:

Nom:	Πιραιες	Viri.
Gen:	ἡ τεπιραιες	Virorum.
Dat:	ἐπι,ραιες	Viris.
Accus:	ἡπιραιες	Viros.
Vocat:	ὦπιραιες	ô Viri.

Loco Ablatiui præponunt nomini **ΕΒΟΛ** **ΘΕΝ**.
 Pars

PARS III.

De Pronomine.

Nominis vicem subeunt Pronomina; quæ sunt separata, vel alijs vocibus affixa. Separata sunt triplicia, Personalia, Demonstratiua, & Relatiua, quæ generibus & numeris variantur.

CAPVT I.

De Pronomine Personali.

	I Personæ .	2 Personæ .	3 Personæ .
Sing:	ego.com: εγω	tu. mas: εγώ) tu. fæm: εσύ)	ille mas. εσείς illa fæm: εσείς
	Plur: com: εγώ	vos. εσείς	illi. αυτοί

Datiuos pronominum hisce vocabulis exprimunt Co-
ptitæ. εγώ mihi. σοί tibi. εσείς illi. vel fæm:
εσείς. Plural: εγώ nobis. εσείς vobis. αυτοί
illis. Reliqui casus Pronominum separati à nominibus
& verbis quibus affiguntur, esse nõ possunt, vti videbitur.

CAPVT II.

De Pronomine Demonstratiuo & Relatiuo.

Demonstratiuum duplex est, propinquitum & remotum.

Pro-

	Propinquum.	Remotum.	Relatiuum.
Sing;	(mas: Φαι Hic.	ΦΗΤΕΛΛΕΛΑΥ	ΦΗ Qui.
	(fem: Θαι Hęc.	ΕΤΕΛΛΕΛΑΥ Iste.	ΘΗ Quæ.
		ΘΗΕΤΕΛΛΕΛΑΥ	
		ΕΤΑΥ Ista.	
Plural:	ΝΗ Hi.	ΝΗΕΤΕΛΛΕΛΑΥ Illi.	ΝΗ qui.com:

Nota ΦΗ. ΘΗ. ΝΗ. relatiua admittūt etiā ΕΤΑΥ. vt ΦΗΕΤΑΥ, ΘΗΕΤΑΥ. qui, quæ. aliquando etiam vsurpantur reiecto ΦΗ. ΘΗ. vt ΠιρωειΦΗΕΤΑΥ χφοϋ. hic vir qui genuit. omisso ΦΗ sic dicitur. ΠιρωειΕΤΑΥχφοϋ idem, ΨΖωειΘΗΕΤΑΥ ειςωειωοο. hæc mulier quæ genuit. sic redditur. ΨΖωειΕΤΑΥειςωειωοο. Sed de reliquis relatiuis & interrogatiuis fusiùs tractabimus in sectione de aduerbijs

PARS IV.

De affixis & prefixis eorumque Ratione apud Coptitas.

Affixa vocantur Pronomina inseparabilia à fine nominibus adiuncta, innuuntque significationem possessiuam. in quorum positionem Coptitæ à cæteris Orientalibus discordant; subinde enim ea ponunt in fine, subinde initio; in medio quoque verborum ea poni ex sequētibus patebit; vtuntur ad omnem possessiuam significationem indicandam octo potissimùm literis, tot nimirum quot diuer-

diuersis modis alicuius rei possessio considerari potest. Suntque sequentes de quibus & fusiùs alibi.

Α. Ι. Κ. Ν. ΤΕΝ. Ε. ΡΕ. Ψ. Σ. Υ.

1. **Α**. in dictione occurrens indicat personam loquētem de seipsa, hoc est iā personam singul: numeri **ΠΑΘC** Dominus meus. **ΠΑΙΩΤ** Pater meus. **ΠΑΝΟΥΤ** Deus meus: vbi nota initialem literam **Π**. articulum gen: masc: coniunctam literæ **α** constituere vocem possessiuam in prima persona masc: gen: vt **ΠΙΡΩΕΙ** Vir, cum affixo **Παρωει** Vir meus.

2. **Ι** litera idem significat person: primā singul: num: quæ ponitur nūc in principio, nūc in fine. vt **ΠΕΤΕΖΙΝΙ** voluntas mea. **ΑΙCΑΧΙ** locutus sum. **ΙΝΙ** mihi.

3. **Κ** indicat secundam personam masculini gen: E. C. **ΠΕΚOC** Dominus tuus. **ΠΕΚΩΤ** Pater tuus. **ΠΕΚΝΟΥΤ** Deus tuus. **ΑΚCΑΧΙ** locutus es. **ΨΑΡΟΚ** tibi

4. **Ν** significat primam personam pluralis numeri loquētē de seipsa. vt **ΠΕΝOC** Dominus noster. **ΠΕΝΩΤ** Pater noster. **ΑΝΝΖ** credimus. **ΕΡΟΝ** à nobis.

5. **ΤΕΝ** indicat 2. personam pluralis numeri. vt E. G. **ΠΕΤΕΝΧOC** verba vestra. **ΠΕΤΕΝOC** Dominus vester. **ΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ** locuti estis **ΝΩΤΕΝ** vobis.

6. **Ε** indicat personam 2. præsentem vt **ΠΕOC** Dominus tuus, **ΤΕOC** Domina tua.

7. **ΡΕ** indicat 2. personā præf: vt **ΑΡΕCΑΧΙ** locuta es.

8. **И** significat 3 personam masculinam. vt **πεϥραν** nomen eius. **αϥχισει** inuenit. **φωϥ** ei.

9. **С** significat fæmin: in 3 persona loquentem. vt **πεκνοϥ** Deus eius.

10. **Υ**. 3 personæ plural: num: vt **ποϥοϥ** Dominus eorum. **αϥωωντ** fecerunt. **ητωοϥ** eis.

Paradigma expansum.

Paradigma Nominis affixati.

Singularis.

Α	Παοϥ	Dominus meus.
Κ	Πεκοϥ	Dominus tuus.
Ε	Πεοϥ	Dominus tuus fæm:
Υ	Πεϥοϥ	Dominus suus vel eius.
С	Πεϥοϥ	Dominus eius fæm:
Н	Πεηοϥ	Dominus noster.
Тει	Πετεηοϥ	Dominus vester.
Υ	Ποϥοϥ	Dominus eorum.

Pluralis.

Α	Παοϥ	Domini mei.
Κ	Πεκοϥ	Domini tui.
Υ	Πεϥοϥ	Domini sui masc:
С	Πεϥοϥ	Domini eius f.
Н	Πεηοϥ	Domini nostri.
Тει	Πετεηοϥ	Domini vestri.
Υ	Ποϥοϥ	Domini eorum.

aliud

	Sing:	Aliud.	Plur:	
A	παζο	facies mea.	παζο	facies meæ.
K	πεκζο	facies tua.	πεκζο	facies tuæ.
Y	πεϥζο	facies eius.	πεϥζο	facies eius.
C	πεσζο	facies eius f.	πεσζο	facies eius f.
H	πενζο	facies nostra.	πενζο	facies nostræ.
ΤΕΙ	πετενζο	facies vestra.	πετενζο	facies vestræ.
Υ	πυρζο	facies eorum	πυρζο	facies eorū.

Non secus reliqua nomina masc: generis occurrētia formanda sunt; vt **πρωεις** homo vir. **παρωεις** Vir meus. **πεκρωεις**, **πεϥρωεις**, **πεσρωεις**, **πενρωεις**, **πετερωεις**, **πυρωεις**, **παρωεις**, **πεκρωεις**, **πεϥρωεις**, &c. Sic quoque **πιατ** Pater, vt dictum est. **παιατ** Pater meus. **πεκιατ**, **πεϥιατ**, **πεσιατ**, **πενιατ**. & sic de reliquis.

Paradigma Nominum fæminini gen: cum affixis:

A	ταος	Domina mea.
K	τεκος	Domina tua.
Y	τεϥος	Domina eius.
C	τεσος	Domina eius.
H	τενος	Domina nostra.
ΤΕΙ	τετενος	Domina vestra.
Υ	τορος	Domina eorum.

Aliud.

A τασιρηνη Pax mea.

Qq

K

K	ⲧⲈⲘⲉⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax tua.
Ⲙ	ⲧⲈⲘⲉⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax eius.
Ⲙ	ⲧⲈⲘⲉⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax eius f:
ⲏ	ⲧⲈⲏⲉⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax nostra.
ⲧⲈⲏ	ⲧⲈⲧⲈⲏⲉⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax vestra.
Ⲙ	ⲧⲐⲘⲉⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax eorum.

Aliud Sing:

ⲁ	ⲧⲁⲙⲁⲘ	mater mea.
K	ⲧⲈⲘⲉⲙⲁⲘ	mater tua.
Ⲙ	ⲧⲈⲘⲉⲙⲁⲘ	mater sua.
Ⲙ	ⲧⲈⲘⲉⲙⲁⲘ	mater eius f:
ⲏ	ⲧⲈⲏⲉⲙⲁⲘ	mater nostra.
ⲧⲈⲏ	ⲧⲈⲧⲈⲏⲉⲙⲁⲘ	mater vestra.
Ⲙ	ⲧⲐⲘⲉⲙⲁⲘ	mater eorum.

Plural:

ⲁ	ⲏⲁⲙⲉⲙⲁⲘ	matres meæ.
K	ⲏⲈⲘⲉⲙⲁⲘ	matres tuæ.
Ⲙ	ⲏⲧⲈⲙⲁⲘ	matres eius.
Ⲙ	ⲏⲈⲘⲉⲙⲁⲘ	matres eius f:
ⲏ	ⲏⲈⲏⲉⲙⲁⲘ	matres nostræ.
ⲧⲈⲏ	ⲏⲈⲧⲈⲏⲉⲙⲁⲘ	matres vestræ.
Ⲙ	ⲏⲘⲉⲙⲁⲘ	matres eorum.

Atque ex his & similibus exemplis facile cognosces qua ratione quoduis aliud verborum, quo ad affixa sua formandum sit.

PARS V.

De Verbo eiusque particulis.

Multa mihi hęc de varia verbi subdiuisione Coptitis vsitata, dicenda forent. verũm quandoquidem eam tractationem Thesauro nostro reseruauimus; solũm hęc methodum, qua in verborum inflexione vtuntur, à nostra admodum diuersam, ostendemus. Vt methodus nostra spinosioribus minutijs remotis Tyronibus facilior reddatur & planior. Notandum itaque Coptitas octo characterum, vel potius particularum nunc in alia, & alia signa diuisarum subsidio, omnem cũ nominum: tũm verborum inflexionem metiri. Sunt autem dictę particulę veluti signa quędam seu indices generis, numeri, casus, personę, modorum, temporum, aliarumque circumstantiarum, quę in nominibus & verbis passim à Grammaticis considerantur. Huiusmodi itaque particularum cognitionem si habueris, difficile non erit, quoduis verbum Coptum coniugare. particulę sunt sequentes.

ⲁ. ⲈⲐ | Ⲏ | Ⲙ | Ⲛ | Ⲕ | Ⲇⲣ | ⲁⲗ Ⲑⲗ. ⲈⲣⲧⲈⲐ.

Verũm vt maiori claritate procedamus, tractatũ hunc de verbo in totidem partes, quot particulę sunt, subdiuidemus, vt singularũ particularum seu notarum in nominibus, & verbis occurrentiũ, officia melius percipiantur.

Diuisio prima.

Ac primũ quidem signuum ⲁ. ⲈⲐ indicat personã de seipso loquẽtẽ in nominibus, hoc est denotat affixũ primę

personę. Ac primò quidē in nominibus. hęc signa habet.

1	ΝΑ	ΝΑΟΣ	Dominus meus.
2	ΝΑ	ΝΑΟΣ	Domini mei.
3	ΤΑ	ΤΑΟΣ	Domina mea.

In verbis verò præteriti temporis habet hęc signa.

signa	Exemplum.		
ΑΙ	1	ΑΙCΑΧΙ	Locutus sū, vel loquebar.
ΕΤΑΙ	2	ΕΤΑΙCΑΧΙ	Cū locutus sim.
ΝΑΙ	3	ΝΑΙCΑΧΙ	Locutus erā vel loquebar.

In verbis verò futuri temporis hęc signa habet.

Exemplum futuri.

ΕΙΕ	1	ΕΙΕCΑΧΙ	loquar.
ΕΙΝΑ	2	ΕΙΝΑCΑΧΙ	volo loqui.
ΕΘΡΙ	3	ΕΘΡΙCΑΧΙ	vt loquar.
ΗΤΑ	4	ΗΤΑCΑΧΙ	) loquar.
ΑΑΡΙ		ΑΑΡΙCΑΧΙ	
ΕΨ	5	ΕΨCΑΧΙ	qui loquar.
ΨΑΙ	6	ΨΑΙCΑΧΙ	quia loquar.

In verbis verò temporis præsentis habet hoc signum

ΕΙ. ΕΙCΑΧΙ ego loquor.

Diuisio Secunda.

Litera **Η** significat hominem, seu personam loquentem de seipso & de alio. id est persona consorte: habetque signa quindecim. Ac primo quidem in nominibus hęc 3 signa habet. ΗΕΗ, ΝΕΗ, ΤΕΗ.

ΠΕΝ	1	ΠΕΝΟC	m. Dominus noster.
ΠΕΠ	2	ΠΕΠΟC	m. Dominini nostri.
ΠΕΠ	3	ΠΕΠΟC	f. Dominæ nostræ.

In verbis verò præteriti temporis hæc 4 signa habet.

ΑΠ	1	ΑΠΟΑΧΙ	Locuti sumus.
			(cùm locuti fuerimus.
ΕΤΑΠ	2	ΕΤΑΠΟΑΧΙ	(vel cùm loqueremur.
ΠΑΠ	3	ΠΑΠΟΑΧΙ	Locuti fuimus.
			(Quia locuti sumus vel
ΥΑΠ	4	ΥΑΠΟΑΧΙ	(vt locuti fuerimus.

In verbis futuri hæc octo signa habentur.

ΕΠΡΕΠ	1	ΕΠΡΕΠΟΑΧΙ	Vt loquamur.
ΠΕΠ	2	ΠΕΠΟΑΧΙ	Loquemur.
ΕΠΠΑ	3	ΕΠΠΑΟΑΧΙ	Volumus loqui.
ΝΤΕΠ	4	ΝΤΕΠΟΑΧΙ	Vt loquamur.
ΑΑΡΕΠ	5	ΑΑΡΕΠΟΑΧΙ	Loquamur.
ΕΤΕΠ	6	ΕΤΕΠΟΑΧΙ	Qui loquemur.
ΠΕΠ	7	ΠΕΠΟΑΧΙ	Loquemur.
ΥΑΠ	8	ΥΑΠΟΑΧΙ	Quia loquemur.

In verbis denique præsentis temporis hoc signum habet ΕΠ, vt ΕΠΟΑΧΙ loquimur vel loquentes sumus.

Diuisio 3.

Tertia verò Litera 4, significat tertiam personam præsentem siue affixum 3 personæ, habetque signa 14.

ac primò quidem in nominibus 3 signa habet.

$\mu\epsilon\zeta$	1	$\mu\epsilon\zeta\omicron\varsigma$	m. Dominus eius vel suus.
$\mu\epsilon\zeta$	2	$\mu\epsilon\zeta\omicron\varsigma$	m. Domini eius, vel sui.
$\tau\epsilon\zeta$	3	$\tau\epsilon\zeta\omicron\varsigma$	f. Domina eius, vel sua

In verbis præteriti temporis habet signa, tria vt sequitur.

$\alpha\zeta$	1	$\alpha\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Locutus est. (ille videlicet)
$\epsilon\tau\alpha\zeta$	2	$\epsilon\tau\alpha\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Cùm locutus esset.
$\mu\alpha\zeta$	3	$\mu\alpha\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Locutus erat vel loquebatur.

In verbis verò futuri tēporis, 7 signa habet. vt sequitur.

$\epsilon\zeta\epsilon$	1	$\epsilon\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Loquetur.
$\epsilon\zeta\mu\alpha$	2	$\epsilon\zeta\mu\alpha\varsigma\alpha\chi\iota$	velit loqui seu locuturus est.
$\epsilon\theta\rho\epsilon\zeta$	3	$\epsilon\theta\rho\epsilon\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Vt loquatur.
$\eta\tau\epsilon\zeta$	4	$\eta\tau\epsilon\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Vt loquatur
$\epsilon\epsilon\rho\epsilon\zeta$	5	$\epsilon\epsilon\rho\epsilon\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Loquetur.
$\epsilon\tau\epsilon\zeta$	6	$\epsilon\tau\epsilon\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Qui loquetur.
$\upsilon\alpha\zeta$	7	$\upsilon\alpha\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$	Quia loquetur.

In verbis præsentis temporis habet $\epsilon\zeta$. vti $\epsilon\zeta\epsilon\varsigma\alpha\chi\iota$ ipse loquens est, seu loquitur.

Diuisio 4.

Quarta litera κ indicat secundam personam præsentem masculinam, hoc est affixum *suus*. habetque signa 4. Ac primò in nominibus 3 signa habet. vt sequitur.

$\mu\epsilon\kappa$	1	$\mu\epsilon\kappa\omicron\varsigma$	Dominus tuus m.
$\mu\epsilon\kappa$	2	$\mu\epsilon\kappa\omicron\varsigma$	Domini tui m.
$\tau\epsilon\kappa$	3	$\tau\epsilon\kappa\omicron\varsigma$	Dominna tua f.

In

In verbis præteriti temporis habet 3 signa.

Ακ	1	ΑΚCΑΧΙ	Loquebaris seu locutus es.
Ετακ	2	ΕΤΑΚCΑΧΙ	Quando locutus es.
Νακ	3	ΝΑΚCΑΧΙ	cum locutus eras vel loquebaris.

In verbis futuri temporis habet 7 signa, vti sequitur.

Εκε	1	ΕΚΕCΑΧΙ	Loquêris.
Εκνα	2	ΕΚΝΑCΑΧΙ	Velis loqui.
Εθρεκ	3	ΕΘΡΕΚCΑΧΙ	Vt loquaris.
Ἰτεκ	4	ἸΤΕΚCΑΧΙ	Vt loquaris.
Λαρεκ	5	ΛΑΡΕΚCΑΧΙ	Loquêris.
Ετεκ	6	ΕΤΕΚCΑΧΙ	Qui loquêris.
Ψακ	7	ΨΑΚCΑΧΙ	Quia loquêris.

In verbis verò præsentis temporis habet tantum signum **εκ** vt **εκCΑΧΙ** loquens tu es, seu loqueris.

Diuisio 5.

5 **С** Indicat personam fæmininam absentem, habetq; signa 14. In nominibus quidem vt sequitur.

ΠεC	1	ΠΕCOC	Dominus eius fæm:
ΝεC	2	ΝΕCOC	Domini eius fæm:
ῬεC	3	ῬΕCOC	Dominæ eius.

In verbis præteriti tēporis habet 3 signa. suntq; sequētia.

Αc	1	ΑCΑΧΙ	Locuta est vel loquebatur.
Εταc	2	ΕΤΑCΑΧΙ	Quando locuta est.
Ναc	3	ΝΑCΑΧΙ	Locuta fuit vel loquebatur

In verbis futuri temporis habet 7 signa vt sequitur.

312 Pars V. De Verbo E eius particulis.

Ece	1	ECECAXI	Loquetur.	fem:
Ecnz	2	ECNzCAXI	Velit loqui.	
Eθpec	3	EθPECAXI	Vt loquatur.	
ñtec	4	ñTEECAXI	Vt loquatur.	
Qapec	5	QAPecAXI	Loquatur.	
Etec	6	ETECAXI	Quæ loquetur.	
Uac	7	UACCAXI	Loquatur.	

In verbis præsentis temporis habet EC . vt ECCAXI ipsa loquitur.

Diuisio 6.

Sextò Literæ E indicat 2 personam fæmininam præsentem, habetque 14 signa. ac in nominibus quidem 3

Πε	1	ΠEOC I	Dominus tuus.)
Nε	2	NEOC	Domini tui.)f.
Τε	3	TEOC	Dominæ tuæ.)

In verbis præteriti temporis habet similiter 3 signa.

Ape	1	APecAXI	Locuta es.
Ezape	2	EZAPecAXI	Quando locuta es.
Nape	3	NAPecAXI	Loquebaris.

In verbis futuri temporis habet 7 signa vt sequitur.

Epe	1	EPecAXI	Loqueris.
Epnz	2	EPNzCAXI	Vt loquaris.
Eθpe	3	EθPEcAXI	Vt loquaris.
ñte	4	ñTEcAXI	Vt loquaris.
Qape	5	QAPecAXI	Loquaris.

Ete

$\epsilon\tau\epsilon$ 6 $\epsilon\tau\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ Quæ loqueris.

$\psi\alpha\rho\epsilon$ 7 $\psi\alpha\rho\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ Loqueris.

In verbis temporis præsentis habet signum $\epsilon\rho$ vt $\epsilon\rho\sigma\alpha\chi\iota$ loqueris fæm:

Diuisio 7.

Septimò. Hæ literæ $\omicron\chi$ $\alpha\chi$ significant nomina pluralia absentia, siue affixum 3 personæ. ac in nominibus primò 3 signa habet.

$\rho\omicron\chi$ 1 $\rho\omicron\chi\omicron\sigma$ Dominus eorum.

$\delta\omicron\chi$ 2 $\delta\omicron\chi\omicron\sigma$ Domini eorum.

$\tau\omicron\chi$ 3 $\tau\omicron\chi\omicron\sigma$ Dominae eorum.

In verbis futuri temporis habet signa 3 vt sequitur.

$\lambda\omicron\chi$ 1 $\lambda\chi\sigma\alpha\chi\iota$ (Loquebantur
(vel locuti sunt.

$\epsilon\tau\alpha\chi$ 2 $\epsilon\tau\alpha\chi\sigma\alpha\chi\iota$ Quando locuti sunt.

$\delta\alpha\chi$ 3 $\delta\alpha\chi\sigma\alpha\chi\iota$ Locuti fuerunt.

In verbis futuri temporis habet 7 signa.

$\epsilon\chi\epsilon$ 1 $\epsilon\chi\sigma\alpha\chi\iota$ Loquentur.

$\epsilon\chi\iota\alpha$ 2 $\epsilon\chi\iota\alpha\sigma\alpha\chi\iota$ Volunt loqui.

$\epsilon\theta\rho\omicron\chi$ 3 $\epsilon\theta\rho\omicron\chi\sigma\alpha\chi\iota$ Vt loquantur.

$\iota\tau\omicron\chi$ 4 $\iota\tau\omicron\chi\sigma\alpha\chi\iota$ Loquantur.

$\lambda\alpha\rho\omicron\chi$ 5 $\lambda\alpha\rho\omicron\chi\sigma\alpha\chi\iota$ Loquantur.

$\epsilon\tau\omicron\chi$ 6 $\epsilon\tau\omicron\chi\sigma\alpha\chi\iota$ Qui loquentur.

$\psi\alpha\chi$ 7 $\psi\alpha\chi\sigma\alpha\chi\iota$ Loquentur.

In verbis præsetis tēporis habet signū $\epsilon\chi$ vt $\epsilon\chi\sigma\alpha\chi\iota$ loquuntur.

Diuisio 8.

ΤΕΝ, demum indicat secundam personam pluralem, habetque signa 1 4. In nominibus quidem 3.

ΠΕΤΕΝ	1	ΠΕΤΕΝΟC	Dominus vester.
ΝΕΤΕΝ	2	ΝΕΤΕΝΟC	Domini vestri.
ΘΕΤΕΝ	3	ΘΕΤΕΝΟC	Domine vestre.

In præterito habet totidem signa.

ΑΡΕΤΕΝ	1	ΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Locuti estis.
ΕΤΑΡΕΤΕΝ	2	ΕΤΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Quando locuti (estis.
ΝΑΡΕΤΕΝ	3	ΝΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Loquebamini.

In futuro habet signa septem sequentia.

ΕΡΕΤΕΝ	1	ΕΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Loquemini.
ΘΕΤΕΝ	2	ΘΕΤΕΝCΑΧΙ	Voletis loqui.
ΕΘΡΕΤΕΝ	3	ΕΘΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Vt loquamini.
ΗΤΕΤΕΝ	2	ΗΤΕΤΕΝCΑΧΙ	Vt loquamini.
ΛΑΡΕΤΕΝ	4	ΛΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Cum loquamini.
ΕΤΕΤΕΝ	6	ΕΤΕΤΕΝCΑΧΙ	Qui loquemini.
ΥΑΡΕΤΕΝ	7	ΥΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Loquemini.

In præfenti hoc signum habet **ΘΕΤΕΝ**. vt **ΘΕΤΕΝCΑΧΙ** loquimini.

Tabella Notarum verbis ad genera, per
sonas, & tempora significanda
præfixarum.

	Notæ Præteriti Perfecti.	Notæ Præteriti Imperf.	Notæ Particip: præsentis Ind: modi	Notæ Futuri.	Pronomi- na corre- sponden- tia.	
Singularis num:	(1) Н&и	и	е	е и	Ego	
	(2) m. Н&к F. Н&р е	m. и к F. и р	m. е к F. е р	m. е к	Tu	
	(3) m. Н&ч F. Н&с	m. и ч F. и с	m. е ч F. е с	m. е ч	Ille Illa	
	Pluralis num:	(1) Н&и	и	е и	и еи	Nos.
		(1) Н&р е- и	и реи	е реи	е реи	Vos.
		(3) Н&х	и х	е х	и хе	Illi. illæ.

Ex hac tabula dicto citius disces coniugationem ali-
cuis verbi, quemadmodum in sequentibus exemplis patet.
vbi radicibus verborum **с&и** dicere. **с&и**те audire.
итр petere. **и**три surgere. alijsq; si præfixeris par-
ticulas in hac præcedente tabula contentas, totam coniu-
gationem verbi absolueris. Sed hæc omnia praxis & exer-
citium frequens reddent faciliora.

Paradigma 2.

Præteritum Perfectum.

Singul:

Plural:

1. Νακουτεε Audiui.	1. Ναικουτεε audiuimus.
2. Νακκουτεε uisti.	2. Ναρετεικουτεε distis.
3. Νακεκουτεε diuit.	3. Ναρκουτεε audierunt.

Præteritum Imperfectum.

1. $\alpha\iota$ Audiebã.	1. $\alpha\iota\kappa$ Audiebamus.
2. $\alpha\kappa(\text{κουτεε})$ diebas.	2. $\alpha\pi\epsilon\tau\epsilon\kappa(\text{κουτεε})$ batis.
3. $\alpha\upsilon$ Audiebat.	3. $\alpha\upsilon\kappa$ Audiebant.

Participium præsens.

1. $\epsilon\iota$ Audio.	1. $\epsilon\iota\kappa$ Audimus.
2. $\epsilon\kappa(\text{κουτεε})$ Audis.	2. $\epsilon\tau\epsilon\tau\epsilon\kappa(\text{κουτεε})$ ditis.
3. $\epsilon\upsilon$ Audit.	3. $\epsilon\upsilon\kappa$ Audiunt.

Futurum.

1. $\epsilon\iota\epsilon$ Audiam.	1. $\eta\epsilon\kappa$ Audiemus.
2. $\epsilon\kappa\epsilon(\text{κουτεε})$ udies.	2. $\epsilon\pi\epsilon\tau\epsilon\kappa(\text{κουτεε})$ dietis.
3. $\epsilon\upsilon\upsilon$ Audiet.	3. $\epsilon\upsilon\epsilon$ Audient.

Imperat: $\alpha\kappa\upsilon\tau\epsilon\epsilon$.

Non secus alia verba $\tau\omega\upsilon\kappa$ surgere. $\omega\upsilon\pi\kappa$ adiu-
rare. $\tau\omega\beta\zeta$ peter e. coniugabis.

Quare duo tantum hîc proposuisse sufficiat.

Paradigma coniugationis verbi iuxta communem
Orientalium rationem.

Præteritum perfectum.

Singul:

Plural:

1	ἠἰκᾶξι locutus fui.	ἠἠκᾶξι locuti fuimus.
2	ἠἠκᾶξι locutus fui- ἄρεκᾶξι fæm: (sti.	ἠἠρετεκᾶξι (locuti (fuistis.
3	ἠἠκᾶξι locutus ἄκκᾶξι fæm:(fuit.	ἠἠκᾶξι locuti fuerunt.

Præteritum Imperfectum.

1	ἠἰκᾶξι loquebar.	ἠἠκᾶξι loquebamur.
2	ἠἠκᾶξι loquebaris. ἄρεκᾶξι fæm:	ἠἠρετεκᾶξι (loqueba- (mini.
3	ἠἠκᾶξι loquebatur. ἄκκᾶξι fæm:	ἠἠκᾶξι loquebantur.

Participium præsens Indicatiui modi.

1	ἠἰκᾶξι Ego loquor.	ἠἠκᾶξι loquimur.
2	ἠἠκᾶξι tu loqueris. ἠἠρεκᾶξι fæm:	ἠἠρετεκᾶξι (loque (mini.
3	ἠἠκᾶξι loquitur ipse ἠἠκκᾶξι fæm:	ἠἠκᾶξι loquuntur.

Futurum.

1	ἠἠεκᾶξι loquar.	ἠἠεκᾶξι loquemur.
2	ἠἠεκᾶξι loqueris. ἠἠρεκᾶξι fæm:	ἠἠρετεκᾶξι loquimini.

ἠἠε-

3 (**ΕΥΕC&XΙ** loquetur. **ΕΥΕC&XΙ** loquentur
ΕC&XΙ fæm:

Imperatiuus.

&XDC. Loquere, loquere fæm: loquimini. Semper manet inuariabilis, solum plurale cognoscitur ex adiunctis vti supra dictum est.

De Imperatiuo.

Nota in verbis aliquando tempora esse sine dictis signis, quemadmodum in Imperatiuo vt sequitur.

ἄρση			furge masc:
ἄρσην			furge fæm:
ἄρσητε			furgite com:
ἄρση			abi M.
ἄρση			abi F.
ἄρσητε			abite C.
ἄρση	veni m.	ἄρση	veni f.
ἄρσητε		ἄρσητε	venite.

Aliquãdo sũt sine signis & illud est omne verbũ actiuũ.

	m.	f.	com:
ἄρση	ede	ede	edite.
ἄρση	bibe	bibe	bibite.
ἄρση	serua	serua	seruate.
ἄρση	accipe	accipe	accipite.
ἄρση	da	da	date
ἄρση	ambula	ambula	ambulate.
ἄρση	dic	dic	dicite.

ἄρση

αὐτὸς	vide	vide	videte.
αὐτὸς	audi	audi	audite.
ἄρα	fac	fac	facite

Et hæc signa.

αὐτὸς	αὐτὸς	αὐτὸς	αὐτὸς	audi ô filia.
αὐτὸς	αὐτὸς	αὐτὸς	αὐτὸς	id est audite ô populi.
αὐτὸς	αὐτὸς	αὐτὸς	αὐτὸς	audi ô fili.

De particula negatiua in Imperatiuo vsurpanda.

Coptite prohibitionē indicātes, Imperatiuo proponūt particulam negatiuam ἄρα ne. non. vt V. G. ἄρα πορῶ ne comedas. ἄρα ἄρα ne facias.

Aliquando particula non vsurpatur tantūm in Imperatiuo, sed in reliquis modis, & personis. vt in futuro seu coniunctiuo. præfixa hac particula ἄρα. non. vt

ἄρα πορῶ	ne comedam.	ἄρα πορῶ	ne bibā.
ἄρα πορῶ	ne comedas.	ἄρα πορῶ	ne bibas.
ἄρα πορῶ	ne comedant.	ἄρα πορῶ	ne bibāt.

Sunt quoque Aegyptijs tot diuersæ particulae negatiuæ, quot diuersæ sunt literæ mutantes significationem rerum in numero & persona. quarum quidem suprâ 8 numerauimus, quibus singulis respondent singulae particulae negatiuæ sequentes. ἄρα non ego. ἄρα non nos. ἄρα non ille. ἄρα non tu. ἄρα non illa. f. ἄρα non tu f. ἄρα non illi. ἄρα non vos.

Exemplum.

ἄρα πορῶ non loquar. ἄρα πορῶ non loquatur f.

ἄρα πορῶ

ἐπιτεπιαχι		loquamur.
ἐπεψιαχι		loquantur.
ἐπεκιαχι		loquaris.
ἐπιπιαχι	non	loquamini.
ἐπετεπιαχι		loquãtur.
ἐπειαχι		loquaris tu f.

Ex quibus colliges mutationem nullam in ipso verbo *ιαχι*, fieri, sed in particula negatiua idem significante, quam rem si benè perceperis, magnam quoque partem difficultatis Grammaticæ Coptæ superaueris. Sed de his pluribus, suo loco.

CAPVT VI.

De affixorum ratione

Quemadmodum apud omnes Oriëntales, vti Hebræos, Syros, Chaldæos, Arabas, Aethiopas, pronomina possessiua, non sicut apud nos indicãtur, per separata pronomina; sed per particulas quasdam, quas, quia nominibus & verbis affigi solët in fine, affixa dicuntur; sic & AEgyptij, particulis quibusdã vtuntur, quæ nominibus & verbis adnexæ, affixorum rationem obtinent. Sũtq; duplices vti sequitur.

επι	1 pers. sing: com:	ἐπει	me.
επιπ	1 pers: plur: com:	ἐπειπ	nos.
επιψ	3 pers. sing: mas.	ἐπειψ	illum eũ
επικ	2 pers: sing: mas.	ἐπεικ	te
επιπ	3 pers: sing: fem.	ἐπειπ	illã eam.

επι

ερω 2 pers: siug: fem. εεω te.
 ερωω 3 pers: plur: com. εεωωω illos eos.
 ερωτεν 2 pers: plur: εεωτεν vos

Exemplum in verbo εγναω vidit.

Præteritum perfectum.

Αγναωερω Vidit me.
 εταγναωερωκ hoc est. Cum vidit te
 παγναωερω Vidit te. fæm:

Futurum.

εγεπαωερωω Videbit eos.
 εγπαπαωερωτεν Videbo vos.
 εβρεγπαωερω Vt videat te.
 ητεγπαωερω Vt videat me.
 εερεγπαωερωω Videat eos.
 ετεγπαωερωε Qui vidit eum.
 ευαγπαωερωε Cum vidit nos.

In præsentī εγπαωερωε videt eū. In Imperati-
 άπαωερωε vide eum. άπαωερωε videme. &
 sic de cæteris. Demum ne quiquam Grammaticæ no-
 stræ Coptæ deesset visum est hoc loco subiungere tabu-
 lam quandam compendiosam in qua quicquid hucusque
 dictum est veluti in anacephaleosi quadm contineretur.
 Usus eius iste est . data radice verbi quære tempus, perso-
 nam, genus, numerum à dextra . & possessiua modusque
 & tempora in calce tabulæ & angulus communis dabit
 affixum radici addendum.

Synopsis Literarum & signorum earundem, quibus

Signa	1	2	3	4	5	6	7	
1	Α	ΠΑ	ΝΑ	ΤΑ	ΔΙ	ΕΤΑΙ	ΝΑΙ	ΕΙΕ
2	Κ	ΠΕΚ	ΜΕΚ	ΤΕΚ	ΔΚ	ΕΤΔΚ	ΝΔΚ	ΕΚΕ
3	Υ	ΠΕΥ	ΜΕΥ	ΤΕΥ	ΔΥ	ΕΤΔΥ	ΝΔΥ	ΕΥΕ
4	Ρ	ΠΕ	ΜΕ	ΤΕ	ΔΡΕ	ΕΤΔ ΡΕ	ΝΔΡΕ	ΕΡΕ
5	Σ	ΠΕΣ	ΜΕΣ	ΤΕΣ	ΔΣ	ΕΤΔΣ	ΝΔΣ	ΕΣΕ
6	Η	ΠΕΗ	ΜΕΗ	ΤΕΗ	ΔΗ	ΕΤΔΗ	ΝΔΗ	ΕΗΕ
7	ΕΡ ΤΕΗ	ΠΕ ΤΕΗ	ΜΕ ΤΕΗ	ΤΕ ΤΕΗ	ΔΡΕ ΤΕΗ	ΕΤΔ ΡΕ ΤΕΗ	ΝΔΡΕ ΤΕΗ	ΕΡΕ ΤΕΗ
8	ΔΥ ΟΥ	ΠΟΥ	ΜΟΥ	ΤΟΥ	ΔΥ	ΕΤΔΥ	ΝΔΥ	ΕΥΕ
Valor Signorum	affixa m. sing.	affixa plur.	affixa Fam.	Imperf:	Optat: Coniun:	Præter: Perfect:	Futur:	
Literæ.	Π	Ν	Τ	Δ	ΕΤΔ	ΝΔ	Ε ΕΙ	

Pro Nominibus

Pro præterito verborum

ΕΙΝΑ

Coptitæ utuntur in Nominum & Verb: inflexione.

8	9	10	11	12	13	14	15
ΕΙΝΑ ΝΑ	ΕΘΡΙ ΡΕΚ	ΝΤΑ	ΕΕ ΡΙ	ΕΤ	ΕΙ	ΤΝΑ	mas: 1 pf:
ΕΚ ΝΑ	ΕΘ// ΡΕΚ	ΝΤΕΚ	ΕΕ ΡΕΚ	ΕΤΕΚ	ΕΚ	Υ&Κ	mas: 2 pf:
ΕΥ ΝΑ	ΕΘ// ΡΕΥ	ΝΤΕΥ	ΕΕ ΡΕΥ	ΕΤΕΥ	ΕΥ	Υ&Υ	mas: 3 pf:
ΕΡ ΝΑ	ΕΘΡΕ	ΝΤΕ	ΕΕ ΡΕ	ΕΤΕ	ΕΡ	Υ&ΡΕ	Fam. 2 pf:
ΕΣ ΝΑ	ΕΘ// ΡΕΣ	ΝΤΕΣ	ΕΕ ΡΕΣ	ΕΤΕΣ	ΕΣ	Υ&Σ	Fam. 3 pf:
ΕΝ ΝΑ	ΕΘ// ΡΕΝ	ΝΤΕΝ	ΕΕ ΡΕΝ	ΕΤΕΝ	ΕΝ	Υ&Ν	Com. plur. 3 pf:
ΤΕ ΤΕΝ	ΕΘΡΕ ΤΕΝ	ΝΤΕ ΤΕΝ	ΕΕ ΡΕ ΤΕΝ	ΕΤΕ ΤΕΝ	ΤΕ ΤΕΝ	Υ&ΡΕ ΤΕΝ	Com. plur. 1 pf:
ΕΥ ΝΑ	ΕΘ// ΡΟΥ	ΝΤΟΥ	ΕΕ ΡΟΥ	ΕΤΟΥ	ΕΥ	Υ&Υ	Com. plur. 3 pf:
Volo	Vt	Quod	Qui	Cum	Præfens		
ΕΝΑ	ΕΘΡ	ΝΤ	ΕΕΡ	ΕΤ	Ε	Υ	

Pro Futuro verborum

Pro præf:

SECTIO VI.

*De Aduerbijs vlijsque particulis Copti-
tis vsitatis*

CAPVT I.

Numerant Coptitæ quamplurima huiusmodi particu-
larum genera penes varias earum significationes & con-
structiones . Potissima quidem hæc sunt .

Γαρ	Nam, enim.	ἔτι	Adhuc, si.
ἀλλὰ	Sed.	ἐνῶπι	Cum, quãdo,
πλὴν	Vt, sed, verũtamẽ.		(quia, ecce.
ἐξ	Super, supra, con-	ἐπι	Coram, ante.
	(tra, à, ab, ex, pro, de .	ἐφ' ἄνω	Retro.
ὡς	Vsq; , dum, donec .	ὕστερ	Post.
εἰ	Vsq; , dum, donec .	ἔμπροσθεν	Ante
ὑπὸ	In	ὑπὸ	Infra
ἐν	In, de, á, ex.	ἐπι	Supra.
ἄνευ	Præter, nisi.	ἐν	In.
ὡς	Præter, nisi	ἐν	In.
ὡς	Quomodo, qualiter.	ἐπι	Supra.
ἐκ	E, ex.	οὐδέ	Et non.
ὅτι	Quod, sanè, quasi .	οὐτε	Inter.
ὡς	Vt.	καί	Et.
ὅτι	Ne.	ἐπι	Quoniã, quia.
ὡς	Ne .	ὅτι	Ne forte .

εἴθε

ΕΒΒΕ	Non, quando.	ΕΕΗ)	
ΑΗ	Ne, Vtrum.	ΟΥ)	Nonne, non.
ΞΟΤΑ	Ne forte.	ΥΑΗ)	
ΑΥΜΠ	Quasi.	ΑΥΠΡ	Quomodo.
ΟΠ	Etiam.	ΚΑΤΑ	à, ab, apud.
ΚΕ	Etiam.	ΞΟΣ	Etiamsi.
ΕΒΟΛ	De, à, ex.	ΠΑΥΑΠ	Fuit, est, non
ΧΕ	Quoniã, quia.		(manet.
ΦΗ	Qui sing:	ΠΑ, ΠΕ.	Idem.
ΠΗ	Qui plur:	ΑΥΕΡ	Fit, existit
ΘΗ	Quæ sing:		(factum est.
ΠΑΙ	Quæ plur:	ΩΡΚ.ΥΕ	Partic: iurandi.
ΘΑΙ	Hic, ille.	ΑΒΑ. ΣΕ	Ita, maximè,
ΦΑΙ	Hic, ille.		(ecce.
ἸΘΟΥ	Ille, ipse iste.	ἘΠΕΡ)	
ἸΘΟΥΚ	Tu mas:	ἘΠΕ)	Non, ne,
ἸΘΟΥ	Tu fæm:	ΕΨΑΡ)	haud, nondum
ἸΘΟΥΤΕΝ	Vos.	ΕΠΕ)	
ἸΘΟΥΣ	Illa.	ΠΑ	ô. quando. in plur:
ἸΘΟΥΧ	Illi.	Ω & ΖΩΙ	Quando fæ-
ΑΗΟΠ	Nos.		(mina vocatur.
ΑΗΟΥΚ	Ego.		

CAPVT II.

De Numeris Coptitarum.

Ἐνα	Vnum	ᾠ	1
Διο	Duo	Ḃ	2
Ἐτρια	Tria	Ḟ	3
Ἐτεσσαρα	Quatuor	Ḍ	4
Ἐπεντε	Quinque	Ḙ	5
Ἐξ	Sex	Ḛ	6
Ἐφθαι	Septem	Ḙ	7
Ὀκθε	Octo	Ḩ	8
Ἐνια	Novem	Ḛ	9
Δεκη	Decem	Ἰ	10
Ἐντεκο	Vndecim	ᾠ ₁	11
Δοδεκο	Duodecim	Ḃ ₁	12
Δεκατρια	Tredecim	Ḟ ₁	13
Δεκατεσσαρα	Quatuordecim	Ḍ ₁	14
Δεκαπεντε	Quindecim	Ḙ ₁	15
Δεκαεξ	Sexdecim	Ḛ ₁	16

Δεκα

ΔΕΚΑΕΦΘΕ	Septendecim	Ⲛ̅	17
ΔΕΚΑΟΚΘΕ	Octodecim	ⲛ̅	18
ΔΕΚΑΕΝΙΑ	Nouendecim	Ⲝ̅	19
ΙΚΘΣ	Viginti	ⲝ̅	20
ΙΚΘΣΙ ΜΟΝΑ	Viginti Vnum	ⲝ̅ⲁ	21
ΙΚΘΣΙ ΔΙΟ	Viginti duo	ⲝ̅Ⲃ	22
ΙΚΘΣ ΤΡΙΑ	Viginti tria	ⲝ̅Ⲅ	23
ΙΚΘΣΙΘΕΙΣΣΑΡΑ	Viginti quatuor	ⲝ̅Ⲇ	24
Et sic de cæteris vsque ad 30.			
ΔΡΙΑΝΤΕ	Triginta	Ⲟ̅	30
ΣΕΡΑΝΤΕ	Quadraginta	ⲟ̅	40
ΠΕΝΤΙΑΝΤΕ	Quinquaginta	Ⲡ̅	50
ΕΞΙΑΝΤΕ	Sexaginta	ⲡ̅	60
ΕΠΤΑΕΙΑΝΤΕ	Septuaginta	Ⲣ̅	70
ΟΚΤΑΕΙΑΝΤΕ	Octoginta	ⲣ̅	80
ΕΝΕΝΙΑΝΤΕ	Nonaginta	Ⲥ̅	90
ΕΚΑΤΟΝ	Centum	ⲥ̅	100
ΔΙΑΚΟΣΕ	Ducenta	Ⲧ̅	200
			Δι

ΔΙΑΡΟΚΟΣΕ	Ϟ	200
ΘΕΡΑΣΚΟΗ	ϙ	400
ΠΕΠΤΗΚΟΣΕ	Ϡ	500
ΕΣΔΚΟΣΕ	ϡ	600
ΕΒΤΥΚΟΣΕ	Ϣ	700
ΕΚΤΥΚΟΣΕ	ϣ	800
ΕΠΔΚΟΣΕ	ϛ	900
ΧΙΛΙΕ	Ϡ	1000
ΧΙΛΙΕ ΔΙΟ & sic vsque ad 1000.	ϡ	2000
ΔΕΚΑ ΧΙΛΙΕ	ΙϠ	10000
ΙΚΟΣΙ ΧΙΛΙΕ Vsque ad 100000	ΚϠ	20000
ΕΚΑΤΟΗ ΧΙΛΙΕ	ΡϠ	100000
ΔΙΑΚΟΣΕ ΧΙΛΙΕ Vsque ad millena millia.	ΣϠ	200000
ΧΙΛΙΕ ΧΙΛΙΑ	ϠϠ	1000000
ΔΙΟ ΧΙΛΙΕ ΧΙΛΙΑ	ϡϠϠ	2000000
ΧΙΛΙΕ ΧΙΛΙΕ ΧΙΛΙΕ & sic in infinitū deinceps.	ϠϠϠ	1000000000

Atque

Atq; hos quidem numeros Coptitæ à Græcis mutua-
ti sunt. Porrò præter hos alios numeros habent, qui ipsis
propriij sunt vt sequitur.

Numerandi ratio propria Coptitis.

1	2	3	4	5	6	7
Ⲡ	Ⲃ	Ⲅ	Ⲇ	Ⲉ	Ⲋ	Ⲍ
8	9	10	20	30	40	50
Ⲑ	ⲑ	Ⲓ	ⲓ	Ⲕ	ⲕ	Ⲍ
60	70	80	90	100	200	300
Ⲏ	ⲏ	Ⲑ	ⲑ	Ⲓ	ⲓ	Ⲕ
1000	2000					
ⲕ	Ⲍ					

CAPVT. III.

De Computu Ecclesiastico Coptitarum.

Habent Coptitæ menses duodecim & vnum intercala-
rè, de quibus sic legitur in ipsorù libris.

Ⲡⲓⲁ ⲃⲟⲩⲉⲣⲉⲧⲉⲣⲁⲛⲛⲟⲥ ⲓ ⲃⲓⲛⲉⲛⲧⲉⲛⲧⲉⲧⲉⲧⲉ
ⲣⲟⲛ Ⲡⲉⲑⲟ ⲓⲛⲧⲉⲛⲧⲉⲃⲓⲕⲁ ⲁⲛⲣⲟⲩⲉⲛⲧⲁⲣⲭⲓⲛ
ⲛⲣⲟⲩⲉⲛⲧⲁⲑⲟⲩⲓⲧⲓⲧⲉⲛⲧⲉⲣⲟⲩⲉⲛⲧⲁ.

Hoc est menses
Coptici duodecim, quorù decimustertius Nisi, qui consurgit ex
quinque dierum intercalatione, singulis 4 annis facta. Et c.
Residuos verò 5 dies intercalares seu ⲉⲡⲁⲓⲟⲩⲉⲃⲓⲁⲥ vel
etiam Nisi ob serpentis caudam mordentis eos expri-
mentis hieroglyphicum symbolum vocant; vti Onoma-
sticum ostendit.

سنتهم ثلثماية وخمسة سنين يوماً

خامس النسي يوم الكيس في كل اربع سنين بدو السنة

النوروز وهي لفظ فارسيه.

Hoc est annus eorum 365 dies continet. 5 dies Nisi singulis 4 annis intercalantur initio anni Nuruz &c. Quid Nisi fit supra c. 4. Prodromi vidimus; & paulò ante quoque inuimus. Quid Nuruz sibi velit paulò post explicamus.

Sciendum igitur quod quemadmodum AEgyptij annum suum *Canicularem* vocabant, qui ex 4 simplicibus. & die aduentitio constabat. Ita etiam Persæ Veteres suum quadriennium نوروز *Neuruz* vocabant. *Neuruz* enim illis est initium veris, quod ad verbũ est nouus dies, quasi diceret *venueciar*. Nam vt AEgyptij ortum Caniculæ propter quem Nili incrementa fiebant, obseruarunt, ita etiam Persæ ad hunc vsque diem principia veris non solum temporum ciuilium epocham, & titulum statuunt; sed etiam epulis & pompa prosequuntur. vt testatur *Fernandus Lopez* l. Ind: rer: c. 46. Hodie verò illud nomen *Neuruz* non apud Persas solum plurimum est in ore; sed etiam apud alias nationes, adeò vt Turcæ annum solarent *Neuruz* نوروز vocent. Et cum ætatem alicuius indicare volunt, tot *Neuruz* dicunt eum habere, quot annos natus est. Persæ itaque annum suum *Neuruz* vocabant, vt AEgyptij *Canicularem*. Quin etiam vt AEgyptij *سنة*, sic illi سال خردای *Saal chodai*, annum Dei seu Solis. Vnde periodum annorum Solarium in ætate vitæ humanæ Astrologi vocant *Salchodai*. Sed hoc differebant AEgyptij à Persis & Chaldæis, quod illi suo *Thoth* habenas permitterent, neque intercalarent. Nam quot dies erant à nouilunio *Thoth* primi, tot quadriennia, & annos

I D E A

sine

ICHNOGRAPHIA OEDIPHI

AEGYPTIACI.

Porrò nil modo restat, nisi ut eorum, quorum causa ad Remp: Literariam Prodromum hunc praemisimus, secutororum videlicet operum ideam quandam seu *ἰχνογραφίαν*, uti in Praefatione ad Lectorem polliciti sumus hoc loco quoque subijciamus. Quo praestito futurum spero, ut omnes, qui aliquid de simili argumento vel legerint unquam, vel observatu dignum alibi in quacunque lingua vel facultate id fuerit, notarent; pro cura qua boni communis promotione tanguntur, mecum ea communicare non sint recusaturi.

Ac primò quidem si Deo Optimo Maximo ita placuerit, Prodromo & Thesauro Arabico-copto-latino, (de cuius diuisione, utilitate, & praestantia supra c. 8. fol. 196. & 197. egimus) proximè succedet Oedipus Aegyptiacus opus tripartitum, cuius primam partem *Templum Aegyptiacum*. Alteram *Gymnasium Hieroglyphicum*. Tertiam denique *Theatrum Hieroglyphicum* notauimus. Verùm huius tripartiti operis Ideam in sequentibus contemplare,

Oedi-

OEDIPI AEGYPTIACI

PARSI.

TEMPLVM AEGYPTIACVM.

*In sex Syntagmata veluti in adyta quaedam diuisum
in quo origines Idololatriæ, & fontes primæ
superstitionis à fundamentis aperiun-
tur & demonstrantur.*

SYNTAGMA I. Δ NILOTICVM

In quo

De situ Aegypti & natura, de Nili origine & incre-
mento, alijsque proprietatibus. Item de Regum Aegy-
ptiorum gestis & politia, de successione à diluuiio mun-
di vsque ad Christi aduentum facta, variè agitur.

Syntagma II. Connubia Deorum.

In quo

De Veterum Aegyptiorum Dijs, primæque Idolo-
latriæ institutione tractatur. in eoque parallela quadam
comparatione, omnium Græcorum & Veterum Roma-
norum Numina non aliunde quàm ab Aegypto pro-
manasse docetur.

Syntagma III. Pantheon Hebræorum.

In quo

De omnibus & singulis Hebræorum Dijs, item de
Idololatria, superstitionibus, ritibus, cerimonijs eo-
rundem. Præterea Hebræorum Numinum colo-
nias

nias ex Aegypto primùm traductas esse in Assyriam præcipuus huius Syntagmatis scopus est, è varijs Aucto-
rum monumentis demonstrare.

Syntagma IV. Simia Aegyptiaca.

Indos, Persas, Sinas, Iaponas, Tartaros, Aethiopas, imò
noui Orbis incolas in suis sacrificijs Deorumque cultu,
Aegyptiorum ueterum ritus in hunc diem adhuc affe-
ctare docet. verbo, de Aegyptiacæ superstitionis per to-
tum mundum facta propagatione.

Syntagma V. Mystagogia Aegyptia.

Quo in multitudine Deorum ac varietate ad mysti-
cas, allegoricas, tropologicas, anagogicasque rationes
Aegyptios Sapientes respexisse ex varijs antiquitatum
monumentis docetur.

OEDIPi AEGYPTIACI

PARS II.

GYMNASIVM HIEROGLYPHICVM

In sex classes distributum.

In quibus

*De omnibus & singulis Veterum Aegyptiorum artibus
& scientijs sacris & profanis, veris & superstitionis,
licitis & illicitis tractatur.*

Clas

Classis I. Grammaticæ Hieroglyphicæ.

In qua

Varia Aegyptiorum literatura, philologia, eiusq; ad Hebræorum Cabalã vicinitas, prima deniq; hieroglyphicorum per parallelam Cabalæ comparationem institutio disquiritur.

II. Classis Physicæ Hieroglyphicæ.

In qua

Occulti naturæ characterismi, singularumque rerum naturalium *signature*, (vt vocant) è quibus hieroglyphicos characteres Veteres formare solebant, explicantur.

III. Classis Medicinæ Hieroglyphicæ.

In qua

Medica ars & varia Aegyptiorum medendi ratio hieroglyphicè representata exponitur; continetque in se scientiam Simplicium; veluti lapidum, plantarum, arborum, fructuum, feminum, aromatum, olerum, animalium, virtutumque abditarum, occultam & incognitam scientiam pandit.

IV. Classis Mathematicæ Hieroglyphicæ

Continet in se Arithmetica, Geometria, Musica, Astronomiã, Architectonica, Statica, Thaumaturgica, siue de prodigiosis veterum Aegyptiorum machinis, quorum mysteria sub hieroglyphicis latentia eruuntur.

V. Classis Magiæ Hieroglyphicæ.

Discutit utramque Veterum Aegyptiorum Magiã; quæ continet sub se Chymiam, Imaginum Astrologicarum fabri-

fabricam . Ex omnibus denique rebus naturalibus diu-
nandi scientiam, item Incantationum, adiurationum, &
amuletorum artem ijs propriam, quo tamen argumēto,
ita conabimur procedere, vt impias veterū super-
stitutiones vnà cū recentiorū deliramentis tot iā sacris Ca-
nonibus proscriptis euertamus, & funditus extirpemus.

VI. Classis Theologiae Hieroglyphicæ.

In qua de vera Aegyptiorum Theologia docetur, vide-
licet de supremo Ente, seu Emepht eiusq; asseclis intelli-
gentijs . Item de Genijs mundi & Dæmonibus; eorumq;
varijs classibus & choris . Item de eorum per varias dis-
positiones attractu . Docetur, autem in hoc Theologiam
Platonicam Pythagoricam, Orphicam, Hermeticam, non
esse aliud nisi arcanam Aegyptiorum sapientiam Hie-
roglyphicis symbolis contentam.

OE D I P I A E G Y P T I A C I

P A R S III.

T H E A T R V M H I E R O G L Y P H I C V M.

In 6 Scenas distributum . In quo quicquid in præce-
dentibus variè allatum est, ad præxim reducitur; & hie-
roglyphicis disciplinis comprehendi docetur.

Adytum Isiacum.

In quo Mysteria pyramidum & obeliscorum in genere
discutiuntur.

Scena I. Exhibet Obeliscos à Romanis Imperato-

338 *Idea seu Ichnographia Oedipi Aegypti:*

ribus quōdā ex Aegypto in Urbem delatos, quos voco, Lateranensem, Flamineum, Barberinum, Salustianum, Hippodromæum, Medicæum, Palatinum, Mahutæum, eorumque historiam & interpretationem.

Scena II. Mensas & Tabulas, seu Abacos hieroglyphicos adducit, ac primò quidem loco celeberrimam Tabulam, quam Bembinam vocant, eiusq; integram & sinceram interpretationem.

Scena III. Canopos exponit, eorumque historiam, significationes, usumque fusè deducit.

Scena IV. Sphynxes producit, eorumque mysteria & significationes, enodat.

Scena V. Mumias eruit, eorumque historiam, originem & mystica inuolucra explicat.

Scena VI. Statuas Isiacas, aliaque hieroglyphicis insignita monumenta promit.

In quibus quidem omnibus, nihil diuini Numinis adiuuante gratia asseremus, quod ex omnigenis antiquitatū monumentis, abditisq; Latinorum, Græcorum, Hebræorum, Syrorum, Arabum, Chaldæorum, Aethiopum, Samaritanorum, Persarum, Indorum, aliorumque archiuijs stabilitum non sit, ac legitima auctoritate confirmatum.

Atque hæc est *Idea Oedipi nostri* cuius primā quidē partē, omnibus numeris iam absoluimus, in 2 verò & 3 concinnāda tota nostra modo desudat industria. faxit Deus O.M. vt ad nominis sui gloriā, S. Matris Ecclesiæ, utilitatē, totiusq; Reipub. literariæ bonum vnicè, cedat.

Oratio Dominica Aegyptiacè.

Πενιωτ
 ετθηνπιφνοχι
 εαρεϋτουβουχε
 πεκραν
 εαρεσιχετεκεετουρο
 πετεζπακεαρεϋωπι
 εφρητθηντφεπεεσι
 χενπικασι
 Πενωικητεραστ
 εηιϋπαπεφου
 ουοζχακηετερου
 παπεβουλεφρητζω
 ητεπχωεβου
 ηηηετε
 ουοεπερτεπεθου
 επιρασουοδλλαπαζ
 εεπεβουθηνπιπετζουο
 ητετεηχι ιης

Pater noster
 qui es in cœlis
 sanctificetur
 nomen tuum.
 adueniat Regnũ tuũ.
 voluntas tua fiat.
 sicut in cœlo
 ita & in terra.
 panẽ nostrũ quotidiana
 nũ da nobis hodiẽ
 & dimitte nobis
 debita nostra
 sicut & nos dimittim
 debitoribus nostris
 & ne nos inducas
 in tẽtationẽ sed libera
 nos à malo

Salutatio Angelica.

Χερεθηεθαεζηζουοτ
 Που πεω
 ετεσεαρωουτ ηθου
 θηηζιζωωουοζ
 ϋεαρωουοζουοταζ
 ητετεηχι ιης

Aue Maria gratia plena
 Dominus tecum.
 Benedicta tu
 inter mulieres
 & benedict' fructus
 ventris tui Iesus.

ἉΓΙΑ ΜΑΡΙΑ
 ΟΥΡΑΝ ἠΨ
 ΠΡΟΣΕΧΥΙ ΕΧΕΝ ἠΠΟΝ
 ἠΠΠΕΤΣΑΟΥ
 ἉΟΥ ΠΟΝ ΠΕΛ ΗΕΝ
 ΤΑΧΗ ἠΤΕ ΤΕΙΛΕΟΥ

Sancta Maria
 Mater Dei
 ora pro nobis
 peccatoribus
 nunc & in hora
 mortis nostræ

Errata sic corriges .

Fol. 13. l. 9. lege Oraculi pro oraculis .
 Fol. 18. l. 13. lege Cap. 3.
 Fol. 24. l. 1. تاريخ pro تاريخ
 Fol. 29. تاريخ
 & lin. 32. مبارك
 Fol. 47. ad marg. f.
 Fol. 49. lin. 13. lege ipsa pro ipso .
 Fol. 50. lin. 17. incidi, omittatur .
 Fol. 50. lin. 20. lege consecratum.
 Fol. 61. lin. 7. lege a virtutibus .
 Fol. 62. lin. 16. lege quod, pro quod.
 Fol. 79. lin. 3. lege governa.
 Fol. 87. lin. 23. lege profecto .
 Fol. 89. lin. ultima lege quoniam.
 Fol. lin. 1. lege hyemis.
 Fol. 92. lin. 17. lege מלכות
 Fol. 92. lin. 22. ׀ dele & lege מ
 Fol. 65. lin. 12. lege nihil, pro nihil.
 Fol. 101. lin. 20. lege lingua, pro lingua.
 Fol. 103. lin. 18. lege igitur, pro ilhitur.
 Fol. 114. in nota Marg: leg: Meliapore.
 Fol. 111. lin. 13. lege patefacerem
 Fol. 113. lin. 5. & 6. leg: infecti p infecti.
 Fol. 114. lin. 4. leg: su pro se
 Fol. 115. lin. 9. leg: initiari pro initari.
 Ibid: lin. 8. leg: tempore pro tempora.
 Fol. 119. lin. 4. leg: abudabāt p abūdāt.
 Ibid: lin. 18. lege certè ipsi .
 Fol. 124. liu. 20. lege iuxta pro ixta.
 Fol. 125. lin. 24. lege טאדלן
 Ibid: lin. 4. leg: mutauitq; Pro mutauiq;

Ibid: lin. 13. lege nomen.
 Ibid: lin. 14. leg: consentit.
 Fol. 127. lin. 13. lege terra pro tera.
 Ibid: liu. vltima. leg: lingua p linquo.
 Fol. 131. lin. 7. leg. corruptum.
 Fol. 132. lin. 7. lege Aegypti.
 Ibid: lin. 12. lege Aegyptia.
 Fol. 139. lin. vltima leg: Aethiopicis .
 Fol. 140. l. 7. leg: 28. pro 19.
 Et lin: 11. 25. pro 26.
 Fol. 142. l. 9. leg: significabāt, p significabā
 Ibid: lin. 23. lege quasi pro quasi.
 Fol. 143. nota marg: 2. leg: caniculæ.
 Fol. 144. lin. 23. lege τειλασι.
 Fol. 115. lin. 1. lege מקים.
 Ibid: lin. 13. lege olim postulasse.
 Fol. 160. lin. 20. terra pro terram.
 Fol. 170. lin. 17. propositu typum.
 Fol. 176. lin. vlt: זכרוי pro זכרו
 Fol. 189. lin: 6. lege descripti
 Ibid: lin: 12. leg: Melori p masori.
 Fol. 191. l. penult: leg: scripsit p scripsi.
 Fol. 122. l. 2. leg: sapientis pro sapienis.
 Fol. 193. lin: 10. اکثر
 Fol. 195. lin: 12. lege nostri pro nosti.
 Fol. 233. lin: antepenult: leg: terrestres
 (pro terrestre.
 Fol. 364. lin: 1. lege אשת Pro דשת
 Fol. 261. lin: antepenult: lege facilia
 (pro faciliora.
 Fol. 300. linea 17. 17. 19 20. lege
 מראש pro מראש

SPECIAL

81-13
6/29/9

